

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE

CONSORȚIU: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Institutul de Istorie (II), Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (IFR), Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut) (BȘ), Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (USC).

Cu titlu de manuscris:

C.Z.U.: 811.135.1`367.622`276.6:27(043)

BRĂGUȚĂ ECATERINA

**SUBSTANTIVE DEVERBALE ÎN TEXTUL RELIGIOS: VALORI
DENOTATIVE ȘI CONOTATIVE**

621.02 – Gramatică

Teză de doctor în filologie

Conducător științific: _____

Gherasim Alexandra, doctor în filologie,
conferențiar universitar

Autor: _____

CHIȘINĂU, 2022

© Brăguță Ecaterina, 2022

CUPRINS

ADNOTARE.....	5
ANNOTATION	6
АННОТАЦИЯ.....	7
LISTA TABELELOR.....	8
LISTA ABREVIERILOR.....	9
INTRODUCERE.....	10
1. SUBSTANTIVELE DEVERBALE ÎN LIMBA ROMÂNĂ: CONCEPT, STRUCTURĂ, PARTICULARITĂȚI.....	20
1.1. Substantive deverbale. Delimitări terminologice	20
1.2. Nominalizarea: între proces structural și metaforă a limbajului	23
1.3. Implicații ale corelației verb – substantiv pentru studiul substantivelor deverbale	27
1.4. Clasificarea structurală a substantivelor deverbale.....	31
1.4.1. Substantive deverbale create prin sufixare.....	32
1.4.2. Formarea substantivelor deverbale de la infinitivul lung.....	35
1.4.3. Formarea substantivelor de la o bază verbală cu sufixul -tor (nomina agentis)	37
1.4.4. Substantive deverbale formate prin derivare parasintetică	38
1.4.5. Substantive deverbale de formare regresivă.....	39
1.4.6. Substantive deverbale obținute prin compunere.....	43
1.4.7. Substantive deverbale obținute prin conversiune	46
Concluzii la Capitolul I.....	48
2. TEXTUL RELIGIOS ROMÂNESC ACTUAL. PARTICULARITĂȚI GRAMATICALE, LEXICALE ȘI COMPOZIȚIONALE	50
2.1. Textul concret și textul lumii. Noțiuni generale.....	50
2.2. Text religios vs stil religios vs limbaj religios.....	53
2.3. Particularități lexico-gramaticale ale textului-acatist actual	58
2.4. Acatistul: origine și particularități compoziționale.....	66
2.5. Elementele structurale definatorii ale textului-acatist.....	70
Concluzii la Capitolul II	90
3. DENOTAȚIA ȘI CONOTAȚIA. PRINCIPII DE SEMNIFICARE A SUBSTANTIVELOR DEVERBALE ÎN IMNOGRAFIA ORTODOXĂ	92
3.1. Substantivele deverbale – „concepte culturale”	92
3.2. Diversitatea semantică a substantivelor deverbale	94
3.3. Rolul nominalizărilor verbale în asigurarea coeziunii textului-acatist	105
3.4. Limbajul terminologic religios. Aspecte istorico-etimologice	112
3.5. Termeni religioși creștin-ortodocși actualizați de substantive deverbale	115
3.6. Dimensiunea estetică a imnului-acatist	120
3.6.1. Figuri semantice	121

3.6.2. Figuri sintactice	135
Concluzii la Capitolul III	138
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	140
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	145
ANEXE	180
<i>Anexa 1. Lista acatistelor cercetate, din care a fost extras inventarul de substantive deverbale</i>	180
<i>Anexa 2. Indice alfabetic al substantivelor deverbale identificate în acatiste</i>	182
<i>Anexa 3. Clasificarea structurală a substantivelor deverbale, în funcție de procedeul de formare</i>	188
<i>Anexa 4. Substantive deverbale formate cu ajutorul sufixului infinitival -re</i>	190
<i>Anexa 5. Substantive deverbale formate cu sufixul -tor</i>	191
<i>Anexa 6. Substantive deverbale formate prin derivare parasintetică</i>	192
<i>Anexa 7. Substantive deverbale compuse în textele acatistelor</i>	193
<i>Anexa 8. Substantive deverbale obținute prin conversiune</i>	194
<i>Anexa 9. Substantive deverbale regresive</i>	194
<i>Anexa 10. Exemplu acatist: Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva, ocrotitoarea Moldovei</i>	195
<i>Anexa 11. Tipuri de acatiste în funcție de numărul hairetismelor</i>	201
<i>Anexa 12. Tipologia refrenurilor icoaselor</i>	202
<i>Anexa 13. Rugăciune (din Acatistul Bunevestiri), secvența laudativă</i>	203
<i>Anexa 14. Teste penru distingerea numelor evenimentțiale de cele rezultative</i>	204
<i>Anexa 15. Glosar de termeni creștini actualizați de substantivele deverbale, extrase din acatiste</i>	205
<i>Anexa 16. Glosar de termeni imnografici</i>	210
Declarația privind asumarea răspunderii	211
Curriculum Vitae	212

ADNOTARE

Brăguță Ecaterina. Substantivele deverbale în textul religios: valori denotative și conotative. Teză de doctor în științe filologice, specialitatea 621.02, Chișinău, 2022

Structura tezei: Introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 522 titluri; tabele (14), anexe (16). Textul de bază cuprinde 144 de pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte și expresii-cheie: nominalizare, substantive deverbale, infinitiv lung, nume de acțiune, text religios, stil religios, acatist, condac, icos, hairetisme, sensuri denotative, sensuri conotative, terminologie creștin-ortodoxă, sistem figurativ.

Scopul cercetării rezidă în elucidarea particularităților de ordin gramatical, semantic și funcțional ale substantivelor deverbale din textul religios innografic, în speță textul-acatist.

Obiectivele cercetării: identificarea tiparelor de nominalizare a bazelor verbale, sistematizarea substantivelor deverbale specifice textului religios; caracterizarea substantivelor deverbale identificate în acatiste din perspectiva nivelurilor de semnificare; evaluarea polifuncționalității numelor formate de la o bază verbală în sistemul acatistografic românesc.

Noutatea și originalitatea științifică. Studiul curent este o completare a cercetărilor din ultimele trei decenii orientate spre textul religios, dar care au evitat palierul innografic al acestuia. Noutatea științifică rezidă în caracterul sistemic al abordării. Este un studiu de pionierat care relevă funcționalitatea și particularitățile nominalizărilor verbale în cadrul discursiv specializat al textului acatistografic.

Rezultatele obținute contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, prin identificarea valorilor semantice primare și secundare, propunând o tipologizare mai amplă a claselor semantice de substantive deverbale proprii innografiei creștine.

Semnificația teoretică constă în: aprofundarea cercetărilor asupra nominalizărilor verbale în limba română; sistematizarea valorilor semantice ale substantivelor deverbale; delimitarea funcționalității deverbalelor românești într-un cadru textual distinct.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele cercetării pot fi valorificate, grație caracterului interdisciplinar, la elaborarea cursurilor universitare pentru specialitățile filologice (gramatică, semantică, pragmatică), dar și pentru specialitățile teologice (practica liturgică, introducere în arta bisericească, cântare bisericească).

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării au fost reflectate în 17 publicații și comunicări științifice, prezentate în cadrul unor foruri științifice naționale și internaționale.

ANNOTATION

Brăguță Ecaterina. Deverbal nouns in the religious text: denotative and connotative values.
PhD thesis in philological sciences, specialty 621.02, Chisinau, 2022

Structure of Dissertation: introduction; three chapters; general conclusions and recommendations; bibliography of 522 titles; tables (14), annexes (16). The basic text is 144 pages. The obtained results are published in 15 scientific papers.

Keywords: nominalization, deverbal nouns, long infinitive, action noun, religious text, religious style, akathist, condac, icos, hairetisms, denotative meanings, connotative meanings, Christian-Orthodox terminology, figurative system.

Purpose of the thesis lies in elucidating the grammatical, semantic and functional peculiarities of the deverbal nouns from the hymnographic religious text, in this case the akathist text.

Objectives of the research: the identification of the patterns of nominalization of the verbal bases, the systematization of the deverbal nouns characteristic of the religious text; characterization of deverbal nouns found in akathists from the perspective of significance levels; evaluation of the multifunctionality of the names formed from a verbal basis in the Romanian akathistographic system.

Scientific novelty and originality. The current study is a supplement to research in the last three decades focused on the religious text, but which have avoided its hymnographic level. The scientific novelty lies in the systemic character of the approach. It is a first study that reveals the functionality and particularities of verbal nominations in the specialized discursive framework of the akathistographic text.

The obtained results contribute to the solution of an important scientific problem, by identifying the primary and secondary semantic values, proposing a broader typology of the semantic classes of deverbal nouns specific to Christian hymnography.

The theoretical value consists in: deepening the research on verbal nominations in Romanian; systematization of the semantic values of deverbal nouns; delimitation of the functionality of Romanian deverbs in a distinct textual framework.

The applied value of research. The research results can be capitalized, thanks to the interdisciplinary nature, in the development of university courses for philological specialties (grammar, semantics, pragmatics), but also for theological specialties (liturgical practice, introduction to church art, church songs).

Implementation of scientific results: The results of the research were reflected in 17 scientific publications and communications, presented in the framework of national and international scientific forums.

АННОТАЦИЯ

Brăguță Ecaterina. Девербальные существительные в религиозном тексте: денотативные и коннотативные значения. Кандидатская диссертация филологических наук по специальности 621.02, Кишинев, 2021 г.

Структура диссертации: введение; три главы; общие выводы и рекомендации; библиография из 522 наименований; таблицы (14), приложения (16). Основной текст - 144 страниц. Полученные результаты опубликованы в 15 научных статьях.

Ключевые слова и ключевые фразы: номинализация, девербальные существительные, имя действия, религиозный текст, религиозный стиль, акафист, кондак, икос, хайретизм, денотативные значения, коннотативные значения, христианско-православная терминология.

Цель исследования - выявить грамматические, семантические и функциональные особенности девербальных существительных из гимнографического религиозного текста, в данном случае текста акафиста.

Задачи исследования: выявление закономерностей номинализации глагольных основ, систематизация отглагольных существительных, характерных для религиозного текста; характеристика отглагольных существительных, встречающихся в акафистах, с точки зрения уровней значимости; оценка многофункциональности имен, образованных на вербальной основе в румынской акафистографической системе.

Научная новизна и оригинальность. Настоящее исследование является дополнением к исследованиям последних трех десятилетий, сосредоточенных на религиозных текстах, но избегающих его гимнографического уровня. Научная новизна заключается в системном характере подхода. Это первое исследование, раскрывающее функциональность и особенности отглагольных имен в специализированной дискурсивной структуре акафистографического текста.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы, выделяя первичные и вторичные смысловые значения, предлагая более широкую типологию семантических классов девербальных существительных, характерных для христианской гимнографии.

Теоретическая значимость состоит в: углублении исследования девербальных существительных в румынском языке; систематизации их смысловых значений; определении функциональности девербальных имен в четкой текстовой структуре.

Практическая ценность исследования. Результаты исследования могут быть использованы благодаря междисциплинарному характеру при разработке университетских курсов для филологических специальностей (грамматика, семантика, прагматика), а также для богословских специальностей (литургическая практика, введение в церковное искусство, церковное пение).

Внедрение научных результатов: Результаты исследования отражены в 17 научных публикациях и докладах, представленных в рамках национальных и международных научных форумов.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.	Domeniul de intersecție a substantivelor deverbale și a substantivelor abstracte	p. 21
Tabelul 1.2.	Tipologia metaforelor gramaticale de nominalizare (Halliday)	p. 25
Tabelul 1.3.	Tipologia opozițiilor aspectuale (GALR)	p. 29
Tabelul 1.4.	Principiul analogiei în procesul de formare a deverbalelor regresive	p. 40
Tabelul 1.5.	Genul substantivelor deverbale regresive în limbile română, franceză și rusă	p. 42
Tabelul 2.1.	Caracteristici ale stilului religios (Niculina Iacob)	p. 54
Tabelul 2.2.	Caracteristici principale ale textelor religioase	p. 56-57
Tabelul 2.3.	Particularități diferențiale ale acatistelor grecești și slavone	p. 68
Tabelul 2.4.	Sistemul acatistelor românești	p. 70
Tabelul 3.1.	Spectrul semantic al substantivelor deverbale	p. 96
Tabelul 3.2.	Distribuția (în %) a substantivelor deverbale în diferite tipuri de texte	p. 105
Tabelul 3.3.	Terminologie festivă actualizată de substantive deverbale	p. 107
Tabelul 3.4.	Funcția substantivelor deverbale de menținere a coeziunii textuale prin aplicarea principiului temorematic	p. 111
Tabelul 3.5.	Specializarea termenilor creștini de origine latină, greacă, slavonă pe domenii de utilizare	p. 113

LISTA ABREVIERILOR

Ac. – Acatistul

art. – articulat

AS-nominals – nominalizări care pot susține structura argumentală

Bis. – bisericesc

BADM – *Buchet de Acatiste ale Maicii Domnului*. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001.

BADIHr – *Buchet de Acatiste ale Domnului Nostru Iisus Hristos*. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001.

C – condac

I – icos

Irh. - ierarh

DȘL – *Dicționar de științe ale limbii*. București, Ed. Științifică, 1997. A. Bidu-Vrânceanu, C. Călărașu ș.a.

GALR – *Gramatica Limbii Române. Vol.I. Cuvântul*. (Coord.: V. Guțu Romalo). București: Editura Academiei Române, 2005.

GN – Grup Nominal

loc. adj. – locuțiune adjectivală

Mc. – mucenic/muceniță

N – nume (substantiv)

NEC – nume evenimentiale complexe

NES – nume evenimentiale simple

NR – nume rezultat al proceselor descrise de verbe.

pl. – plural

R-nominals – nominalizări referențiale

Sf. – sfânt/sfântă

s.f. – substantiv feminin

s.m. – substantiv masculin

s.n. – substantiv neutru

Teol. - teologic

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Interesul față de procesul de nominalizare se înscrie în preocupările lingvistice actuale la nivel internațional. Limba română valorifică într-un grad înalt acest procedeu, în special, pentru convertirea bazelor verbale în unități nominale. Ca urmare, obținem un segment de lexic – substantivele deverbale – bine reprezentat sub aspect cantitativ, care răspunde nevoilor de comunicare ale subiecților vorbitori. Cercetarea substantivelor deverbale românești este în concordanță cu câteva orientări din lingvistica contemporană: antropocentrismul, funcționalismul și cognitivismul. În lumina acestor abordări, un loc privilegiat îi revine subiectului vorbitor care conceptualizează realitatea exterioară și își selectează mijloacele de exprimare în funcție de nevoile concrete de comunicare. Drept urmare, limbajul nu este rezultatul unui sistem static, din contra, anume sistemului lexical i se imprimă caracter dinamic datorită implicării directe a vorbitorului care vizualizează și procesează conexiunile existente între realitate – unități lexicale – categorii lexicale, subsumând aceste cunoștințe scopurilor sale comunicative. Pornind de la aceste premise, este explicabilă tendința de analizare a substantivelor deverbale pe un corpus de text din diferite stiluri funcționale (științific, publicistic, administrativ-juridic) în mod preferențial față de materialul lexicografic, ceea ce determină observarea „in vivo” a unităților cercetate și stabilirea dimensiunii funcționale a acestora. Studiul curent, în acord cu antropocentrismul și funcționalismul din lingvistica actuală, valorifică un corpus textual, puțin explorat în lingvistica românească: textul religios imnografic, reprezentat de imnul-acatist.

De asemenea, vom remarca faptul că alegerea noastră a fost determinată de o serie de alți factori, lingvistici și extralingvistici:

- gradul insuficient de cercetare a substantivelor deverbale în plan sistemic, în vederea determinării tiparelor structurale ale acestora și a valorilor semantice pe care le actualizează;
- imprecizia terminologică, ca urmare a utilizării unui număr variat de sintagme, cu înțeles apropiat sau chiar diferit, în unele cazuri: *substantive verbale*, *substantive deverbale*, *substantive postverbale*, *deverbative*, *abstracte verbale* etc.;
- plurivalența funcțională a substantivelor deverbale, ce se manifestă diferit în raport cu tipul de text în care sunt înregistrate;
- sporirea interesului față de textul religios, începând cu ultimul deceniu al secolului al XX-lea și lipsa unor studii ample asupra textului religios imnografic;
- productivitatea genului Acatist la etapa actuală (fenomen observabil în toate regiunile pe care le acoperă dominanta culturală ortodoxă, inclusiv în spațiul românesc).

Rezultatele cercetărilor anterioare

În lingvistica românească semnalăm absența studiilor vizând exclusiv substantivele deverbale. Drept urmare, am făcut uz de lucrările în care substantivul este analizat în toată complexitatea sa în calitate de clasă lexico-gramaticală „nucleară” (E. Coșeriu). Menționăm aici *Gramatica Limbii Române (GALR)* [68], *Gramatica de bază* [67], lucrări de gramatică a limbii române, semnate de I. Coteanu [41], I. Bărbuță și E. Constantinovici [6], studiul stilistic al substantivului realizat de E. Câmpeanu [26]. Totodată, pentru stabilirea corelațiilor dintre unitățile deverbale și baza lor de derivare, ne-au fost utile cercetările asupra verbului românesc care se regăsesc în toate gramaticile de mai sus, precum și în monografiile semnate de I. Evseev [57], D. Irimia [80], E. Constantinovici [39]. Aspectul formării substantivelor de la o bază verbală a fost analizat în numeroase lucrări care au tratat formarea cuvintelor în limba română: [34], [68], [6], [66], monografia *Derivarea sufixală nominală în româna actuală* [127], dar și prin prisma posibilităților de creativitate lexicală [40]. Substantivele deverbale sunt abordate tangențial, ca parte a altor fenomene lingvistice, în: monografia *Gramatica numelor de acțiune* [115], semnată de C. Stan, teza de doctor *Particularități structural-semantice ale nominis actionis în limba franceză* [84], culegerea *Sinteze de limba română* [75]. Cât privește terminologia din lingvistica românească cu referire la unitățile lexicale create prin variate procedee de nominalizare verbală, am identificat o serie de sintagme dispersate în gramatici, dicționare, monografii, studii. Astfel, consemnăm existența termenilor: *substantive verbale* [68], [26]; *substantive deverbale* [47], [75]; *substantive postverbale* [67], [47], [75]; *deverbativ* [75]; *nume de acțiune* [115], [84], [41], [7] vs. *practonime* [58], a căror nuanțare semantică este detaliată în §1.2.

Lingvistica rusă și cea occidentală este mult mai generoasă în analiza fenomenului substantivelor deverbale. Interesul sporit față de substantivele deverbale se explică prin faptul că acestea reprezintă „mijloace alternative de descriere a unuia și aceluiași lucru, și tocmai pentru că ele ne întorc spre realități ontologic identice, dar văzute de către oameni din diferite puncte de vedere și sub aspecte diferite”, în consecință, este firesc să apară întrebarea despre cauzele conceptualizării în mod divers a fenomenelor lumii. Prolificitatea procedeelelor de nominalizare subliniază o trăsătură immanentă a limbii, și anume, „capacitatea de a crea mijloace variative de descriere a aceluiași lucru” [201, p. 17]. Totuși, creativitatea lexicală, proprie principiului antropocentric, se înscrie în limitele sistematicității limbii, căruia i se supune atât lexicul static, cât și lexicul dinamic [129, p. 8]. Posibilitatea nominalizării verbale se plasează tocmai pe această linie a variației care rămâne tributară sistemului limbii, fiind aplicată unor baze noi, dar după tipare constituite istoric.

Clasa substantivelor deverbale poate fi considerată una intermediară, aflându-se la intersecția particularităților de natură verbală (cu manifestare implicită) și nominală (cu

manifestare explicită). Existența acestora a fost constatată de timpuriu în diferite lucrări de gramatică. Astfel, pentru lingvistica rusă vom aminti de unele lucrări de la mijlocul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea, în care se discută probleme legate de substantive formate de la o bază verbală, printre care: *Грамматика русского языка академика М.В. Ломоносова*, 1755, [203] (sunt menționate două tipuri importante de transformări: lucrurile în chip de fapte și faptele în chip de lucruri; primele se numesc *verbe nominale*, celelalte – *substantive deverbale*¹) și *Пространная русская грамматика*, 1827, semnată de N.I Greci [190], în care autorul clasifică substantivele în 3 grupe (*чувственные, умственные, отвлеченные*); o categorie distinctă a celor din urmă este cea a *substantivelor deverbale*, care exprimă acțiunile obiectelor sub formă nominalizată².

În cercetările realizate de lingviștii ruși, s-au folosit diferiți termeni, pentru a desemna rezultatul procesului de nominalizare a unui verb; fiecare termen reflectă concepția autorilor, potrivit căreia creațiile deverbale sunt integrate în paradigma unei categorii lexico-gramaticale (cea a numelui, a verbului, sau deverbalele sunt considerate drept fenomen sincretic). E.N. Egorova [194] realizează o sinteză a cercetărilor lingviștilor ruși, specificând trei accepții în abordarea fenomenului nominalizărilor verbale: a) unitățile lexicale deverbale sunt atribuite părților de vorbire substantivale, utilizându-se termenii *отглагольные имена существительные, девербатив* – M.V. Lomonosov, N.I. Greci, A.A. Potebnea, A.A. Şahmatov, G.O. Vinocur, V.V. Vinogradov, A.M. Peşcovskii, V.I. Maksimov, N.A. Krîlov, L.G. Sverdlov, I.S. Uluhanov, V.V. Lopatin, M.V. Panov, G.A. Zolotova, O. Toşinobu, N.G. Doljenko, V.P. Kazakov, N.G. Romanova, Z.A. Suhanova, V.M. Grigorean, V.N. Hohlaceva, V.M. Nikitevich, Iu.S. Stepanov, E.N. Laguzova, Iu.M. Şalimova; b) unitățile lexicale deverbale sunt analizate din perspectiva fenomenelor sincretice, fiind desemnate prin termenul *гибридные формы* – V.V. Vinogradov, V.V. Babaiţev, E.P. Kalechits, V.P. Kazakova, E.S. Kubreakova, O.K. Irishanova; c) unitățile lexicale deverbale sunt integrate în categoria părților de vorbire verbale, apelându-se la o terminologie variată – *именные формы глагола, мимикрические формы глагола, субстантивные формы глагола, субстантивные аналоги глагола* – G. Pavskii, A. Vaian, A.N. Savcenko, E.I. Korekovţeva, V.G. Rudelev, A.L. Şarandin.

Ulterior, studiul substantivelor deverbale în limba rusă a evoluat constant, aceste unități lexicale fiind analizate din perspective diferite. *Aspectul formării substantivelor deverbale* de la

¹ [...] разные переносения. Из которых главные есть сие что вещи в виде деяний и деяния в виде вещей представляются [...] Первые называем глаголами отъименными, другия именами отъглагольными.

² „Имена существительные, представляющие предметы наших мыслей или существа могут быть 1) чувственные, 2) умственные, 3) отвлеченные. [...] „особенный отдел сих последних составляют имена отглагольный, выражающие не качества, а действия предметов в виде существ, например гуляние, бегание, колотье, убавка”.

o bază verbală, prin derivare sufixală sau derivare regresivă a fost studiat de mai mulți lingviști, printre care: N.D. Arutyniova, P.V. Bulin, V.V. Vinogradov, O.P. Ermakova, E.S. Kubreakova, V.V. Lopatin, M.D. Stepanova, N.A. Maslova, V.N. Hohlicheva, I.S. Uluhanov [213] și [214], G. Iseangulova [199]. Abordarea procesului de formare a cuvintelor, inclusiv a substantivelor deverbale, mai recent, are loc prin prisma teoriilor cognitiviste [216].

Problema formării substantivelor deverbale este reflectată într-o serie de lucrări din lingvistica franceză: e vorba de teza de doctorat, semnată de F. Villoing, unde nominalizarea este abordată din perspectivă morfologică [185], precum și de unele articole care iau în discuție segmente înguste din acest domeniu vast: K. Ferret & F. Villoing [166], Jean-Claude Anscombe [159].

Particularitățile sintactice ale substantivelor deverbale sunt analizate în mai multe lucrări semnate de Iu.D. Apresyan, E.S. Kubreakova, G.A. Zolotova. Un aspect important, aflat la granița dintre sintaxă și semantică, este studiul asupra structurii argumentale pe care o moștenesc substantivele deverbale de la verbul de la care s-au format. Principalele întrebări în jurul cărora gravitează aceste cercetări se rezumă la:

- a) preiau substantivele deverbale structura argumentală a verbului-bază?
- b) în ce măsură argumentele substantivelor deverbale comportă caracter obligatoriu sau opțional în raport cu cele ale verbului?

Începând cu lucrarea lui J. Grimshaw [138], problema structurii argumentale a deverbalelor a fost reluată în câteva articole semnate de M.-H. Condette, R. Marín, A. Merlo [164]; I. Roy et E. Soare [179] ș.a. Au fost elaborate mai multe resurse lexicale cu referire la structura argumentală a substantivelor deverbale în diferite limbi; pentru engleză: Nomlex (Macleod & al., 1998) și NomBank (Meyers & al., 2004); pentru spaniolă: Ancora (Taulé & al., 2008).

Problemele de semantică, alături de aspectul structural și cel funcțional, fac parte din obiectul cercetării câtorva teze de doctorat din ultima perioadă: [195], [197], [189], [208], [180]. De asemenea, în numeroase articole se ia în discuție semantica substantivelor deverbale, în particular, a numelor de acțiune [173]; a deverbalelor cu trăsătura [+uman] – [179]; a numelor de stări psihologice [160]; deverbale interpretate ca „mijloc de...” [167].

Dacă la fazele incipiente de studiere a substantivelor deverbale acestea erau privite ca exemple izolate, fiind extrase din contextul utilizării lor, de altfel, numeroase lucrări sunt realizate pe material lexicografic, apoi la începutul secolului al XXI-lea, se insistă tot mai mult pe **raportul dintre aceste unități și textul în care nominalizările verbale funcționează**. În lucrările științifice de dată recentă, este relevată preferința anumitor stiluri funcționale pentru substantivele deverbale. Într-un studiu contrastiv [212], pe material din limbile rusă, ucraineană și poloneză, s-a observat o frecvență mai mare a acestor unități lexicale (s-a analizat doar categoria semantică *nominis*

actionis, derivată de la un verb, care constituie masa principală a substantivelor deverbale) în textele ce aparțin stilurilor oficial-administrativ și științific. Pe de o parte, predilecția stilului oficial-administrativ și a celui științific pentru substantivele deverbale rezultă din funcțiile pe care le îndeplinesc acestea în cadrul textului: *condensarea informației, creșterea nivelului de abstractizare, crearea unor forme fixe de exprimare* (clișee) [146]. Pe de altă parte, în textele publicistice și artistice, funcționalitatea deverbalelor se rezumă, mai degrabă, la: *conferirea de originalitate și emoționalitate, conturarea imaginilor poetice, iar prin posibilitatea de a omite subiectul se accentuează informația considerată ca fiind mai importantă în detrimentul celei neesențiale* [212].

Rolul contextului în procesul de interpretare a funcțiilor (sintactice, semantice și textuale) ale substantivelor deverbale capătă un interes deosebit în rândul lingviștilor. Semnalăm apariția mai multor lucrări, unde analiza substantivelor deverbale este într-o corelație strânsă cu tipul de text în care acestea sunt observate: cercetări în baza textului publicistic [207], a textului tehnico-administrativ [177], a textelor din domeniul medical [148] etc.

Actualmente, o însemnătate sporită se acordă *studiilor contrastive*, care permit identificarea particularităților structurale, sintactice, semantice, similare ale substantivelor deverbale, dar și reliefaarea diferențelor privind productivitatea anumitor modele, funcționalitatea acestor unități lexicale, valorile semantice pe care le actualizează acestea. S-au făcut cercetări, având la bază material din limbile rusă și engleză: E.Iu. Mamontova [207]; rusă, ucraineană și poloneză: E.A. Pchelințeva [212]; rusă și germană: N. Zolinikova [197]; franceză și spaniolă: R. Huyge et R. Marín [172].

Din cele semnalate *supra*, se conturează clar motivația și actualitatea cercetării noastre. În limba română, realizarea unui studiu asupra substantivelor deverbale, nu doar a numelor de acțiune, abordate de C. Stan [115], V. Mascaliuc [84], a devenit o necesitate stringentă. Numele de acțiune reprezintă doar una dintre valorile semantice pe care le actualizează substantivele deverbale. Considerăm importantă inventarierea modelelor productive, ce permit substantivarea unui verb în limba română, identificarea particularităților verbale pe care le moștenesc aceste unități de la baza verbală, cu manifestare implicită, alături de particularitățile substantivale.

De asemenea, în lingvistica românească nu s-au efectuat studii despre substantivele deverbale în raport cu tipul de text în care acestea funcționează. Mai mult decât atât, chiar și în cercetările elaborate în limbile rusă, engleză, franceză etc., se observă că textele religioase nu se regăsesc. Studiul substantivelor deverbale, proprii textelor acatistelor existente în limba română, este, prin urmare, o încercare de a pune în evidență potențialul innografiei puțin exporat în lingvistica actuală.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei răspunde imperativului de abordare sistemică a substantivelor deverbale în limba română, prin reliefarea particularităților de ordin morfologic, semantic și funcțional ale acestora, în concordanță cu orientările antropocentriste și cognitive din lingvistică. Atingerea scopului propus este realizabilă prin parcurgerea **obiectivelor** de mai jos:

- identificarea și precizarea termenilor aplicabili fenomenului pe care îl analizăm (nominalizarea bazelor verbale);
- inventarierea procedeeleor de formare a substantivelor de la un radical verbal în limba română și a tiparelor structurale ale unităților create cu ajutorul procedeeleor respective;
- aprecierea productivității tiparelor de nominalizare în textul imnografic religios;
- determinarea statutului lexico-gramatical al substantivelor deverbale românești;
- reliefarea trăsăturilor de natură verbală și nominală ale unităților lexicale analizate;
- prezentarea spectrului semantic al substantivelor deverbale inventariate;
- delimitarea particularităților compoziționale și stilistice ale acatistului ca text imnografic ortodox;
- elucidarea dimensiunii funcționale a substantivelor deverbale în textele acatistelor românești.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în realizarea cercetării multiaspectuale a substantivelor deverbale (din punct de vedere structural, gramatical, semantic, funcțional) într-un cadru textual specializat, textul imnografic creștin, în speță acatistul românesc (original și tradus), demers de pionierat în studiile lingvistice actuale. Așadar, au fost determinate modelele structurale principale ale deverbalelor românești și frecvența acestora în corpusul analizat. Prin sistematizarea unităților excerptate din textul-acatist și prin exemplificarea contextuală a acestora, au fost precizate valorile semantice ale deverbalelor pe traseul semnificațiilor dinspre denotativ spre conotativ. De asemenea, o realizare a cercetării date este determinarea aspectului funcțional al substantivelor deverbale în textul imnografic românesc.

Problema științifică soluționată în această cercetare rezidă în sistematizarea procedeeleor de nominalizare a bazelor verbale în limba română, *ceea ce a contribuit ulterior la evidențierea* particularităților morfologice și semantice ale substantivelor deverbale, obținute prin variate procedee de formare a cuvintelor; particularitățile respective *au constituit premisele* necesare, în vederea valorificării potențialului denotativ și conotativ al acestor formații lexicale în textul religios imnografic, reprezentat în studiul nostru de lucrările acatistografice românești.

Ipoteza de cercetare. Punctul de pornire a acestei cercetări este constatarea unui număr impunător de recurențe ale substantivelor deverbale în structurile componente ale textului-acatist. Apelarea la acest mijloc de exprimare nu poate fi explicată decât prin prisma particularităților

gramaticale și semantice ale unităților lexicale menționate *supra*. Prin urmare, ipoteza lucrării noastre derivă din accepția că substantivele deverbale reprezintă un segment de lexic cu natură dublă (verbală și nominală). Aceasta le conferă un statut intermediar între clasa lexico-gramaticală a numelui și cea a verbului, îmbinând, sub aspect semantic, procesul și rezultatul, fapt care ar explica proprietatea lor de condensare informațională și de reducere a extensiunii frazei, ceea ce motivează predilecția față de deverbale în textul-acatist.

Metodologia cercetării. Realizarea scopului și a obiectivelor propuse implică utilizarea unei metodologii corespunzătoare. În studiul respectiv am apelat la metode științifice generale: *documentarea* (constituirea bibliografiei relevante pentru tema cercetării, asociată cu formularea cadrului teoretic, cu evidențierea problemelor abordate frecvent, dar și identificarea aspectelor mai puțin elucidate); *observația* care a constat în lucrul nemijlocit cu textul religios, identificarea exemplilor ce corespund statutului de substantiv deverbal, finalizând cu *inventarierea* substantivelor deverbale caracteristice textelor innografice. În baza exemplilor excerptate, am recurs la *analiza* nominalizărilor verbale din limba română sub aspect gramatical, semantic și funcțional. Dintre metodele lingvistice (tradiționale și moderne), am aplicat *metoda analizei comparative*, *metoda descriptivă* în demersul de prezentare a fenomenului de nominalizare verbală în limba română, *metoda statistică* (stabilirea tiparelor predominante de formare a substantivelor deverbale în limba română, determinarea frecvenței de utilizare a anumitor unități lexicale deverbale în textul religios).

Selecția textelor, inventarierea substantivelor deverbale, etape de lucru cu materialul selectat.

Studiul substantivelor deverbale în lingvistica ultimilor ani s-a realizat în baza mai multor tipuri de text (științific, publicistic, beletristic, oficial-administrativ), cu excepția textului religios, ceea ce ne-a motivat să îl selectăm drept text-suport pentru teza noastră. Analiza cercetărilor românești privind textul religios a scos în evidență faptul că textul innografic a fost abordat într-un număr nesemnificativ de lucrări, iar în cele existente, erau prezentate aspecte înguste (particularități gramaticale, lexicale sau stilistice, în baza unor exemple singulare de texte). Obiectivul inițial a fost să cercetăm mai multe specii innografice, dar, examinând acatistele, care oferă un teren vast și propice pentru substantivele deverbale, ne-am limitat la ansamblul acatistografic, unde clasa deverbalelor înregistrează un număr impunător de recurențe, o diversitate de contexte de utilizare, cu numeroase valori semantice și stilistice.

Ne-am propus o abordare generalizatoare a acatistului, prin urmare, prima etapă de lucru a constat în a identifica majoritatea acatistelor existente în limba română, atât a creațiilor originale, cât și a traducerilor din limbile slavonă sau greacă. În acest sens, am consultat culegeri pe suport de hârtie, precum: *Buchet de acatiste ale Maicii Domnului* [232], *Buchet de acatiste ale Domnului*

nostru Iisus Hristos [231], *Acatiste ale sfinților de peste an* [229], *Acatistier* [230]. De asemenea, am apelat la colecții de acatiste în format electronic, disponibile pe web site-uri creștine: <https://doxologia.ro/buchet-de-rugaciuni/acatiste>, <https://www.crestinortodox.ro/acatiste/>, <http://logos.md/rugaciuni/acatiste/>. Am inclus și acatiste publicate separat, cum ar fi: *Acatistul Sf. Irh. Gavriil Bănulescu-Bodoni* [366], *Acatistul Sf. Irh Dionisie Erhan*, *Episcopul Cetății Albe-Ismail* [363], *Acatistul Sfintei Agafia de la Cușelăuca (online)* [458]. Textele examinate au fost menționate în secțiunea *Resurse bibliografice*, grupate astfel: a) acatiste închinare lui Dumnezeu, sursele [233] – [260]; b) acatiste închinare Maicii Domnului, sursele [261] – [291]; c) acatiste închinare îngerilor, sursele [292] – [297]; d) acatiste închinare sfinților, sursele [298] – [522].

Pentru studiul substantivelor deverbale în textul religios, am recurs la extragerea exhaustivă a acestora dintr-un șir de texte reprezentative. Am procedat în felul următor:

- 1) am precizat termenul *substantive deverbale* și procedeele de formare a acestora (derivare, compunere, conversiune), cf. §1.1. *Substantive deverbale. Delimitări terminologice*;
- 2) am selectat un șir de acatiste, în funcție de frecvența de utilizare în practica creștin-ortodoxă, în care se regăsesc: acatiste ale Maicii Domnului, acatiste ale Domnului Iisus Hristos, acatiste ale sfinților de mare cinstire, acatiste ale sfinților basarabeni, acatiste rânduite pentru fiecare zi a săptămânii, de unde au fost extrase toate substantivele deverbale. Vezi lista acatistelor selectate în *Anexa 1, p. 180*;
- 3) substantivele deverbale, identificate în textele reprezentative, au fost inventariate în ordine alfabetică, cu specificarea numărului de recurențe. Lista include 872 de unități lexicale și poate fi consultată în *Anexa 2, p. 182*;

Ansamblul de acatiste, specificate drept surse pentru cercetarea noastră, cf. *Resurse bibliografice* [229] – [522], a fost analizat și din perspectiva particularităților compoziționale, fiindcă acest aspect nu a fost elucidat în studii anterioare din lingvistica românească. Așadar, am subliniat elementele compoziționale obligatorii (condace, icoase, refren, paratext) și facultative (tropar, rugăciunea), precizând tipuri de acatiste în funcție de: numărul de hairetisme, numărul de refrenuri, numărul de rugăciuni atașate la finalul textului, exemplificând cu titluri de acatiste din lista de surse, vezi §2.5. *Elemente structurale definatorii ale textului-acatist, Anexa 11. Tipuri de acatiste în funcție de numărul hairetismelor*, p. 201 și *Anexa 12. Tipologia refrenurilor icoaselor*, p. 202.

Totalitatea acatistelor din limba română, menționate *supra*, ne-a servit drept suport pentru exemplificarea particularităților lexico-gramaticale ale textului imnografic, cf. §2.3. De asemenea, am oferit citate din textele consultate, pentru a explica funcționalitatea substantivelor deverbale în textul religios, cf. §3.3. *Rolul nominalizărilor verbale în asigurarea coeziunii textului-acatist*,

§3.5. *Termeni religioși creștin-ortodocși, actualizați de substantive deverbale*, §3.6. *Dimensiunea estetică a imnului-acatist*.

Importanța teoretică a lucrării constă în elucidarea noțiunilor teoretice vizând fenomenul deverbalizării, analiza funcționalității substantivelor deverbale pe un suport textual specializat (imnurile ortodoxe) și clarificarea părților-constituente ale textului-acatist în tradiția imnografică românească.

Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din caracterul transdisciplinar al cercetării noastre. Prin urmare, rezultatele obținute pot fi valorificate la elaborarea cursurilor universitare pentru specialitățile filologice (gramatică, semantică, pragmatică), și pentru specialitățile teologice (practica liturgică, introducere în arta bisericească, cântare bisericească, în vederea analizei particularităților imnografiei ortodoxe).

Implementarea rezultatelor științifice: Tezele principale și rezultatele cercetării noastre au fost prezentate la mai multe manifestări științifice (conferințe, colocvii, simpozioane) naționale, cu participare internațională sau internaționale, însumând 12 comunicări, ale căror rezumate au fost publicate în culegerile forurilor științifice. Respectiv, rezultatele prezentului studiu și-au găsit reflectare în 5 articole din reviste științifice de specialitate naționale și internaționale.

Capitolul I. ***Substantivele deverbale în limba română: concept, structură, particularități*** tratează substantivele deverbale ca parte a fenomenului nominalizării față, de care limba română manifestă o sensibilitate sporită. Se insistă asupra dificultăților apărute în procesul definirii termenului *deverbal* (care reflectă raportul dintre baza de formare și lexemul nou-format cu ajutorul diferitor procedee), precum și prezentarea acestuia în contrast cu alți termeni, vehiculați în lucrările de specialitate: *postverbal*, *deverbativ*, *substantiv verbal*. Prima etapă, constând în clarificarea conceptului de substantiv deverbal, a fost urmată de realizarea inventarului extras din acatistele românești. Capitolul prezintă, de asemenea, clasificarea structurală a unităților lexicale excerptate și analiza particularităților gramaticale ale fiecărui subtip de nominalizare verbală.

Capitolul II. **Textul religios românesc actual: particularități gramaticale, lexicale și compoziționale** este o prezentare de ansamblu a textului imnografic-acatist, parte integrantă a hipertextului religios. În această secțiune a cercetării sunt reliefate particularitățile de ordin ortografic, morfologic, sintactic, lexical ale acatistelor. De asemenea, sunt specificate unele coordonate istorice ale genului imnografic, în vederea explicării etapelor de formare și de evoluție a acatistului (mai întâi, drept creație singulară, ulterior dezvoltată într-un sistem ramificat, bine organizat). Prezentarea în plan comparativ-contrastiv a modelului de imn-acatist, dezvoltat de tradițiile greacă, slavonă, românească, precum și includerea creațiilor acatistografice de dată recentă din Republica Moldova sunt motivate de interesul față de gradul de corespundere cu textul-etalon și de alți factori de natură extralingvistică (istorico-religioși: canonizarea sfinților locali).

Rezultatele cercetării asupra textului-acatist implică delimitarea elementelor structurale definiției (obligatorii sau facultative), pe care le-am analizat în detaliu în acest compartiment al tezei.

Capitolul III. Denotația și conotația: principii de semnificare a substantivelor deverbale în innografia ortodoxă se concentrează asupra dimensiunii semantice a substantivelor deverbale din textul religios. Unitățile inventarului au fost analizate din perspectiva opozițiilor numărabil – nonnumărabil, concret – abstract, comun – propriu. În această secțiune, sunt relevate valorile semantice pe care le actualizează substantivele deverbale, caracteristice acatistelor, grupate în două mari categorii: substantive evenimentțiale și substantive non-evenimentțiale. Pornind de la faptul că denotația și conotația constituie principiile de semnificare a substantivelor deverbale, aceste valori semantice sunt prezentate din perspectiva funcționalității lor în textul-suport. Substantivele deverbale cu valoare denotativă participă la procesul denominării, furnizând elemente necesare sistemului terminologic religios, iar substantivele deverbale cu valoare conotativă conturează dimensiunea estetică a textului-acatist, unele paragrafe ale capitolului respectiv elucidând acest aspect în detaliu.

Bibliografia include 522 titluri în format imprimat sau online în limbile română, engleză, franceză, rusă.

1. SUBSTANTIVELE DEVERBALE ÎN LIMBA ROMÂNĂ: CONCEPT, STRUCTURĂ, PARTICULARITĂȚI

1.1. Substantive deverbale. Delimitări terminologice

Substantivul, în lingvistica actuală, este definit drept o parte de vorbire care denumește obiecte în sens larg, adică exprimă obiectualitatea sau substanțialitatea, având drept categorii gramaticale principale: genul, numărul și cazul, la care se mai adaugă, în unele limbi, categorii cu realizare de opoziții: animat-inanimat, concret-abstract etc. O altă particularitate a acestei clase lexico-gramaticale este capacitatea de a primi determinative.

În limbile flexive, inclusiv în limba română, se constată prezența unui număr mare de substantive deverbale, obținute de la un radical verbal, cu ajutorul diferitor procedee de formare a cuvintelor. Subliniem faptul că, de la o singură bază verbală, se pot crea unități lexicale noi – nume, cu următoarele sensuri: *nume de acțiune, nume stare, nume de agent, nume de instrument, pacient, rezultat, nume de obiect, nume de locuri etc.* Clasa substantivelor deverbale constituie și obiectul cercetării noastre, ale căror particularități vor fi analizate în paragrafele următoare.

Substantivul este o clasă lexico-gramaticală deschisă [39; 68; 95], delimitată prin caracteristici semantico-referențiale și gramaticale [67, p. 49]. GALR [68] divizează numele în substantive *prototipice* și *neprototipice*. În prima categorie se înscriu substantivele comune, care, desemnează un referent concret și au o flexiune regulată în raport cu numărul și cazul, pe când în categoria celor neprototipice se includ substantivele cu un sens special, care are relevanță în plan gramatical, categoriile gramaticale cunoscând restricții în realizarea opozițiilor semnificative: *substantivele proprii, masive, colective, personale, relaționale, substantivele postverbale și postadjectivale* [67, p. 49]. Cercetătorul I. Bărbuță, adoptând perspectiva semantică, structurează substantivele românești în următoarele clase: *substantive apelative, abstracte, colective, substantive nume de materie, substantive unice și nume proprii* [7, p.33].

Dintre tipurile de substantive enumerate *supra*, relevante pentru cercetarea noastră sunt suma numelor rezultate din suprapunerea a două mulțimi: substantivele abstracte și substantivele postverbale. Lingviștii I. Coteanu, I. Bărbuță deosebesc, în rândul substantivelor abstracte, câteva subclase semantice: nume de însușiri, calități, defecte (*agerime, bunătate, viclenie etc.*); nume de stări, situații (*amorțeală, bucurie, fericire, ură etc.*); nume de acțiuni (*apărare, comportare, fugă, răcire, mers, cusut etc.*). La aceste subclase se adaugă substantivele care denumesc: relații (*egalitate, rudenie, vecinătate*), discipline științifice (*chimie, fizică*), domenii ale vieții sociale (*economie, finanțe, politică*) [67].

Lingvistul I. Bărbuță explică caracterul neprototipic al substantivelor abstracte ca urmare a faptului că acestea, „prin semnificația referențială, se aseamănă cu adjectivele și verbele de la care, de cele mai multe ori, sunt derivate”, diferența fiind că ele „prezintă însușirile, stările, nu ca pe niște atribute ale obiectelor, ci ca entități de sine stătătoare, ca obiecte ale gândirii” [7, p. 28].

GALR [68, p.102] include în lista substantivelor neprototipice și substantivele „verbale”, sau „postverbale”, cum mai sunt numite acestea în *Gramatica de bază* [67]. Din punct de vedere semantic, ele indică *acțiuni, activități* sau *stări*. Substantivele deverbale se suprapun pe un domeniu extins celor abstracte.

Clasa substantivelor, fiind una deschisă, își suplinește/înnoiește rezervorul în mod continuu, prin toate mijloacele posibile de formare a cuvintelor: *derivare (cu afixe, parasintetică, regresivă), conversiune, compunere, împrumut*.

Tabelul 1.1. Domeniul de intersecție a substantivelor deverbale și a substantivelor abstracte

Substantive abstracte	Substantive deverbale/abstracte	Deverbale cu sens concret
<ul style="list-style-type: none"> • nume de însușiri; • nume de relații; • discipline științifice; • domenii ale vieții sociale. 	<ul style="list-style-type: none"> • nume de acțiuni/activități; • nume de stări. 	<ul style="list-style-type: none"> • nume de agent; • rezultatul: „clădire”; • locul: „parcare”; • obiectul acțiunii: „mâncare”; • instrumentul acțiunii: „felicitare”.

O ultimă observație, ce trebuie făcută aici, vizează rolul numelor în procesul de constituire a unui text. Astfel, potrivit lingvistului C. Dimitriu, substantivul, prin toate formele sale, ocupă un rol semnificativ din punctul de vedere al distribuției într-un text. Argumentându-și opinia în baza unor studii statistice, autorul menționează că acestea reprezintă circa 50% din totalul-cuvintelor-titlu și circa 25% din totalul cuvintelor-text [49].

Nominalizarea bazelor verbale. Treceri spre clasa substantivelor se înregistrează din partea diferitor clase lexico-gramaticale. În cazul formării unei unități lexicale noi – substantiv de la o bază verbală –, putem vorbi despre un substantiv deverbal. Terminologia referitoare la formarea unui nume, pornind de la un radical verbal, este neunivocă în studiile lingvistice actuale. Considerăm necesar, de la bun început, a face delimitările de rigoare. Termenii *substantiv verbal, deverbal, deverbativ, postverbal* coexistă, vizând același fenomen, înregistrând însă și diferențe. În unele lucrări, acești termeni sunt plasați în relație de sinonimie: *deverbal = postverbal* [47, p. 116]; *deverbal = deverbativ* [223]; *deverbal = postverbal = deverbativ* [75, p. 89]. În altele, se utilizează un singur termen cu un înțeles restrâns.

Pentru lingvistica franceză este specific termenul **substantiv verbal** „nom verbal” pentru a desemna orice substantiv format de la un verb [165; 176; 224]. Termenul este utilizat și în *GALR* [68]. Totodată, unii autori înțeleg prin **substantive postverbale** creații lexicale formate prin

derivare regresivă (suprimare de afixe), în mod special, G. Lené. Fenomenul derivării regresive a fost sesizat de Fr. Diez, ulterior, M. Egger i-a consacrat un studiu monografic, apelând la exprimarea perifrastică „substantive verbale formate prin apocopa infinitivului” [Apud: 176, p. 1], dar pentru prima dată, termenul postverbal a fost întrebuințat în 1881 de către M. Bréal în *Mémoires de la société de linguistique de Paris*, t. IV. În lingvistica românească, prin substantiv postverbal se definește un fenomen mult mai larg: formarea oricărui substantiv de la o bază verbală prin derivare sau conversiune [75; 47; 67].

Termenul deverbal, în română, este cel mai des sinonim cu postverbal, el se regăsește în *DȘL* [41], *Sinteze de limba română*, 1984 [68], însă accepțiunea diferă în mod tranșant în cele două lucrări. *DȘL* definește deverbalul drept „un derivat sau un cuvânt obținut prin conversiune, dar care ajunge să aparțină altei clase morfologice decât verbul [47, p. 116], pe când lingvistul Th. Hristea situează deverbalele în grupa derivatelor regresive, fiind sinonime, în acest sens, cu postverbelele din lucrarea lui G. Lené. Dicționarul Larousse propune pentru deverbal următoarea definiție: „Nom formé à partir du radical d’un verbe; plus particulièrement, nom dérivé d’un verbe et formé sans suffixe”³ [218], care coincide cu accepțiunea dată de *Dicționarul de Științe ale limbii*. Termenul este cunoscut și în engleză, cu același sens: „(a noun or adjective) derived from a verb”⁴ [217].

Un alt termen, întrebuințat în legătură cu fenomenul care constituie obiectul cercetării noastre, este **deverbativ**. În unele lucrări, acesta este sinonim cu postverbal și deverbal, fiind catalogat în rândul derivatelor regresive [75], în altele, este sinonim doar cu deverbal și se referă la unitățile lexicale formate prin suprimarea sufixului infinitival [223]. Dicționarul Larousse îngustează sfera de utilizare a acestui termen, definindu-l drept unitate lexicală, derivată de la un radical verbal, e vorba, în special, de un verb derivat de la verb [219].

Lingvistica rusă operează cu termenul *отглагольное существительное* [228; 211; 192], care corespunde, în opinia noastră, cu termenul românesc *deverbal*. În unele lucrări, apare și termenul *deverbativ*, sinonim cu cel de *forme substantivale ale verbului (субстантивные формы глагола)* [184]. De-a lungul istoriei cercetărilor lingvistice în limba rusă asupra substantivelor formate de la o bază verbală, s-au propus numeroși termeni pentru a denumi fenomenul, printre care: *отглагольные имена действия, имя действия, девербатив, гибридные формы, именные формы глагола, мимикрические формы глагола, субстантивные формы глагола, субстантивные аналоги глагола* [Apud: 194].

³ „Nume format pornind de la o bază verbală; în mod particular, nume derivat de la un verb și format fără suffix” (*trad. n. – B. E.*).

⁴ „(un nume or un adjectiv) derivat de la un verb” (*trad. n. – B. E.*).

Analizând diversitatea terminologică aplicată fenomenului nominalizării bazelor verbale, formulăm următoarele:

- a) În cercetarea noastră vom utiliza termenul **deverbal**, pentru a desemna orice substantiv format de la un radical verbal prin derivare (propriu-zisă sau regresivă), compunere, conversiune.
- b) Considerăm acceptabilă utilizarea termenului substantiv **postverbal** (format prin derivare regresivă), dar, pentru evitarea oricăror confuzii, vom desemna aceste unități prin substantive **deverbale de formare regresivă**/deverbale regresive.
- c) Termenul **deverbativ** reflectă cel mai bine cazul unităților lexicale formate după schema *verb derivat de la verb*, prin analogie cu **denominativ** *verb derivat de la un nume*.

1.2. Nominalizarea: între proces structural și metaforă a limbajului

Clasa formațiilor lexicale deverbale include un inventar vast de unități, eterogene ca structură, particularități gramaticale și semantice. Cercetarea lor derivă din studiile ce vizează nominalizările, în general. Nominalizarea, ca proces de formare a unui substantiv de la o bază ce aparține altei clase lexico-gramaticale (cel mai frecvent de la un verb sau adjectiv), reprezintă o resursă lingvistică inepuizabilă. Frecvența de manifestare a acestui fenomen în limbă i-a asigurat preocuparea din partea comunității lingvistice. Clasa substantivelor este una deschisă, acceptând cu flexibilitate „transfugi” din alte categorii lexico-gramaticale. M.V. Panov [209] invocă un șir de argumente relevante, prin care susține posibilitatea de a exprima sub formă nominală orice unitate lexicală aparținând diferitor categorii lexico-gramaticale. Vom specifica doar câteva dintre ele:

- a) orice cuvânt semnificativ poate fi transformat în substantiv;
- b) în paradigmele unor părți de vorbire sunt prezente unele forme specifice, adaptate pentru transformarea acestora în substantive, fără a modifica structurile morfematice;
- c) există posibilitatea substantivării diferitor ne-substantive; orice unitate gramaticală semnificativă (граматически полнозначная единица) poate fi transformată în substantiv, fără a-i schimba componența, dar modificând afixele unor cuvinte învecinate, de ex: Эти *постоянные как-нибудь*;
- d) substantivul manifestă un comportament într-atât de tolerant față de cuvintele pe care le atrage în familia sa, încât le permite să păstreze sensul pe care l-au avut până la transformare [209, p. 164-165].

Aceeași idee, , cu referire la formele verbale absolute (derivate), este susținută de D. Irimia în *Morfosintaxa verbului românesc*. Potrivit autorului, acestea „cu originea în verb, prin

absolutizarea semanticii gramaticale în diferite variante ale dimensiunii de temporalitate, manifestă la nivel sintactic unele trăsături specifice în dezvoltarea identității lor lexico-gramaticale, cu caracter în esență hibrid” [80, p. 279]. În consecință, infinitivul, gerunziul, participiul și supinul, datorită poziției sintactice se pot plasa în sfera substantivului, dar și a adjectivului, mai rar a adverbului.

Trecerile spre clasa substantivului de la alte categorii lexico-gramaticale sunt specifice majorității limbilor lumii, fapt confirmat și de studiile realizate asupra diferitor idiomi. Printre primele încercări de a le explica este capitolul *Nexus-substantive* din *Analytic Syntax*, 1937, semnat de O. Jespersen [144], în care se prezintă exemple precum: *work, suggestion, happiness, kindness*, dar și nominalizări cu sens concret: ex. *Government*, anticipând preocuparea lui N. Chomsky față de nominalizări. Începând cu R. Lees *The Grammar of English Nominalizations*, 1960, și N. Chomsky *Remarks on Nominalization*, 1970, acestea își revendică prioritatea datorită caracterului transcategorial și, respectiv, a particularităților mixte atât de natură nominală, cât și verbală. Nominalizările rămân a fi un fel de „puzzle pentru teoria lingvistică” [151], care se assemblează până în prezent.

Mari școli lingvistice: structuralistă, generativ-transformațională, cognitivă și funcțional-sistemică au abordat subiectul. După cum remarcă Yue Lei, Yhang Yi [157], primele trei școli din cele menționate *supra* s-au axat, în special, pe substantivele derivate de la verbe, adjective, în defavoarea altor posibilități. Forma și nivelul sintactic au constituit nucleul preocupărilor pentru reprezentanții acestor școli. Din perspectiva gramaticii funcțional-sistemice (M. Halliday), spre deosebire de concepțiile altor școli, nominalizarea aparține limbajului metaforic, iar traseul de substantivare presupune un proces complicat, care nu se limitează doar la o simplă adăugare de sufixe.

Interesul pentru nominalizări se menține și în primele decenii ale secolului al XXI-lea. Vom menționa doar câteva reviste dedicate exclusiv acestui subiect: *Faits de Langues*, 30, 2007, *Les nominalisations* (dir. R. Mir-Samii). Tematica articolelor este variată, oscilând de la aspectul teoretic la cel practic: teorii generale asupra nominalizării, condițiile nominalizării, nominalizarea în discurs, însă problema aspectualității moștenite de la verb poate fi considerată drept „punctul central în discuția despre efectele semantice ale nominalizării” [169]. Această revistă include studii vizând limbile: persană, egipteană, hitită, japoneză, finlandeză, limbile din Africa de Vest și Oceania, creolele franceze, indoneziană, tagalog, vietnameză, bască, franceză.

O altă revistă, având aceeași preocupare lingvistică, apare în anul 2011: *Nominalizations. Recherches linguistiques de Vincennes*, Nr.40. Cercetările sunt realizate pe material faptic din limbile greacă, sârbocroată, germană, franceză, abordând probleme legate de raportul aspect – nominalizare, aspect – pluralizare, nominalizarea verbelor statice, dar și a bazelor adjectivale; din

câte se observă, tema aspectualității în domeniul nominal își păstrează un loc central în articolele incluse în culegere.

Urmează apariția unei alte reviste în 2012: *Lexique Nr.20, Nominalisation: nouveaux aspects* (coord. M. Rafael și F. Villoing), care tratează problema nominalizărilor în limba franceză. Dominante sunt perspectiva semantică, morfologică sau interferența dintre ele, dar nu este exclus nici punctul de vedere sintactic. Cele mai multe articole au drept obiect de studiu nominalizările evenimentiale, pe când nominalizarea verbelor statice este analizată integral sau parțial în puține studii.

Începând cu etapa de identificare și definire a procesului de nominalizare și continuând cu cercetările ulterioare, vom atesta o schimbare a perspectivei de abordare. Dacă, inițial, accentul s-a pus pe aspectul morfologic, sintactic, semantic, mai târziu sunt scoase în evidență funcționalitatea nominalizărilor, în special, în ultima perioadă, se face corelația între tipul de text și funcția distinctă pe care o realizează nominalizările în textul cercetat. Lingvistica cognitivă scoate în prim-plan principiul antropocentrismului, având drept scop identificarea direcțiilor și a modelelor de conceptualizare a realității în procesul activității de nominalizare. După cum observă E. Mamontova [207], din perspectiva teoriei integrării conceptuale, „abordarea actului de nominare ilustrează *acțiunea antropocentrismului* în limbă, conform căruia, omului, în calitate de subiect cunoscător și conceptualizator al lumii înconjurătoare, i se atribuie un rol activ în alegerea mijloacelor lingvistice pentru exprimarea sensurilor dorite și *acțiunea tendinței de economie și comprimare* a sensurilor în procesul de transmitere a informațiilor” (subln. n. - B.E.). Conform accepțiilor gramaticii funcțional-sistemice, nominalizarea este un subtip al metaforei gramaticale, definită drept „substituția unei clase gramaticale ori a unei structuri gramaticale cu alta” [139, p. 87 apud: 142]. Interesul față de metafora gramaticală derivă din relația acesteia cu înțelegerea textelor scrise [142]. Nominalizările sunt caracteristice textelor care necesită „economie a limbajului și o densitate înaltă a informației” [153, p. 142]. Printre rolurile (funcțiile) acestora sunt: construirea de cunoștințe, organizarea textului, favorizarea procesului de evaluare, facilitarea fluxului de informații [149, p. 801], menținerea coeziunii în textul academic, relevarea poziției autorului, conferirea unui ton academic impersonal [133, p. 1017]. Halliday inventariază treisprezece metafore gramaticale, dintre care cinci sunt nominalizări [140, apud: 146, p. 2]:

Tabelul 1.2. Tipologia metaforelor gramaticale de nominalizare (Halliday)

Funcții semantice	Funcții gramaticale	Clase lexico-gramaticale
1) calitate → entitate	epitet → lucru (thing)	adjectiv → substantiv
2) proces → entitate	eveniment → lucru auxiliar → lucru	verb → substantiv
3) circumstanță → entitate	proces minor → lucru	prepoziție → substantiv
4) relator → entitate	conjunctive (eng.) → lucru	conjuncție → substantiv
5) entitate → expansiune	centru → modificador	substantiv → alte clase

Astfel, Halliday include în cadrul nominalizărilor mai multe modele, spre deosebire de cercetătorii care au vorbit anterior, în mod preponderent, despre substantivele deverbale și deadjectivale. Cu toate acestea, prin prisma cercetărilor pe material practic, s-a demonstrat, după cum era ușor de presupus, că frecvența nominalizărilor *verb* → *substantiv* este mult mai mare. Într-un studiu, realizat asupra secțiunii *Abstract* din textele academice de lingvistică [146, p. 3], s-a constatat că frecvența tipurilor de nominalizare, conform teoriei lui Halliday, arată în felul următor (process nominalization – 84,8 %, quality nominalization – 13,4 %, circumstance nominalization – 0,2 % și relator nominalization – 1,2 %) ⁵.

Până la etapa actuală, studiile asupra nominalizării unor baze verbale dețin întâietatea din punct de vedere cantitativ, urmate de nominalizările ce pornesc de la o bază adjectivală, alte tipare de formare a substantivelor sunt puțin analizate în cercetările contemporane, excepție făcând adepții teoriilor lansate de școala funcțional-sistemică.

Începând cu anii '90 ai secolului al XX-lea, numărul lingviștilor preocupați de fenomenul nominalizării a crescut semnificativ. Lucrarea *Argument Structure* de J. Grimshaw [138] este citată de toate studiile ulterioare. În capitolul III. *Nominalization*, autoarea propune o clasificare tripartită a substantivelor derivate: *evenimente complexe*, *evenimente simple și rezultate*. Există exemple ambigui, care acceptă toate aceste trei interpretări, tipul de interpretare fiind dependent de context:

- *examinarea* pacientului a durat mult timp (*the examination* of the pacient took a long time) (eveniment complex);
- *examinarea* a durat mult timp (*the examination* took a long time) (eveniment simplu);
- *examinarea* era pe masă (*the examination* was on the table) (rezultat).

Ca urmare, doar nominalizările interpretate drept evenimente complexe prezintă Structură Argumentală, ale cărei similarități cu verbul-bază au fost discutate într-o serie de articole. Mai târziu, această clasificare tripartită a suferit modificări, în mai multe studii [135], [130], [141] fiind argumentată necesitatea de a distinge între *AS-nominals* (nominalizări care pot susține structura argumentală) și *R(eferencial)-nominals* (nominalizări referențiale) [Apud: 131].

Potrivit lingviștilor E. Jacquey, M.L. Knittel [174], cercetătorii interesați de nominalizări (după anii '90) pot fi împărțiți convențional în două grupe:

cea dintâi grupă de cercetători s-a axat pe studierea nominalizărilor în manieră clasică, având drept scop prezentarea particularităților (morfologice, aspectuale, argumentale, semantice), descrierea particularităților acestora în diferite limbi sau domenii de specialitate. Drept rezultat al

⁵ „nominalizarea procesului – 84,8 %, nominalizarea calității – 13,4 %, nominalizarea circumstanței – 0,2 %, nominalizarea unui element de relație/relator – 1,2 %” (*trad. n. – B. E.*).

muncii lor, pot fi considerate producerea și îmbogățirea unor resurse lexicale, precum: *Verbaction* [184] – 10000 de perechi de baze verbale și deverbalele lor; *Nomage* – 737 de substantive deverbale etichetate semantic ș.a.

cea de-a doua grupă a urmărit explorarea nominalizărilor pe corpus din domenii specializate (domeniul terminologiei, studierea neologiei, în contextul diferențierii genului discursiv de cel oral). Corpusul supus analizei poate fi constituit din unități lexicale (de obicei, pe material lexicografic) sau este vorba de unul textual. În cazul corpusului textual, vom diferenția două abordări diferite: a) exemplele sunt analizate separat de text, fără a lua în calcul structura și caracteristicile lui; b) corpusul este cercetat în concordanță cu trăsăturile textuale, genul discursiv, tema și problematica textului.

Printre problemele actuale, ce se discută în studiile privind nominalizările, vom specifica: statutul nominalizărilor; gradul de moștenire a trăsăturilor verbale; identificarea unor modele derivaționale și regularitatea manifestării lor; concreșterea unor noi semnificații tot mai îndepărtate de sensul lexemului-bază; explicarea frecvenței de apariție a nominalizărilor în limbaj. Numeroase studii tratează problema moștenirii trăsăturilor verbale, în special a actualității: [174], [198]; a structurii argumentale, pe care o pot susține nominalizările: [151], [164], [179]. Cercetările contemporane reflectă și dimensiunea semantică a nominalizărilor: [195].

Se observă, de asemenea, tendința de reorientare a cercetărilor de la materialul lexicografic spre observarea comportamentului nominalizărilor „in vivo”, adică în corpus textual, exemplele fiind tratate ca parte a țesăturii textuale și nu ca extracții izolate. Trebuie subliniat că predomină net cantitativ studiul nominalizărilor de tipul *verb* → *substantiv*. Cercetări asupra acestora s-au realizat pe bază de: texte științifice [215]; discurs politic [152]; scrieri universitare/undergraduate writing [133]; limbaj medical [156]; texte din stilul publicistic, științific și oficial-administrativ [206]; teste scrise ale IELTS [155]; texte de lingvistică aplicată [142]; manuale de lingvistică aplicată în limba engleză și traducerea corespunzătoare a acestora în limba persană [143]; secțiunea abstract a articolelor medicale în limba engleză [148]; secțiunea *abstract* din revistele academice de lingvistică [146] etc. Mai rar, sunt analizate nominalizările de adjectivale: [132]; [186]; [181].

Examinând lista studiilor anterioare, subliniem preocuparea constantă față de substantivele deverbale în diferite idiomuri. Este notabilă diversitatea problemelor abordate și a textelor-suport din diferite stiluri funcționale abordate. Cu toate acestea, constatăm absența textului religios din aria preocupărilor lingvistice, fapt care motivează, o dată în plus, studiul nostru.

1.3. Implicații ale corelației verb – substantiv pentru studiul substantivelor deverbale

Cercetarea substantivelor deverbale, care conservă o parte dintre caracteristicile verbale, implică, inevitabil, o trecere în revistă a unora dintre particularitățile esențiale ale paradigmei

verbale. Verbul reprezintă o clasă lexico-gramaticală privilegiată în studiile lingvistice, ocupând un loc central în studiile de gramatică din cele mai vechi timpuri. Această stare este datorată inventarului foarte bogat și deschis, deținut de verb în ansamblul lexicografic al tuturor limbilor. Categoria fundamentală a verbului este procesualitatea – „o constantă semantică care este prezentă în înțelesul fiecărui verb concret. Orice lexem verbal arată că „se întâmplă ceva”, că are loc un eveniment”, verbul în acest sens, apare „ca un corelat lingvistic al mișcării, care este și atribut și formă a lumii materiale” [57, p. 34]. Sensul general al procesualității este reflectat prin anumite categorii morfologice.

Procesele exprimate de verbe sunt împărțite în trei tipuri de către I. Evseev, autorul lucrării *Semantica verbului: acțiuni, deveniri, stări. Verbele de acțiune* au caracter orientat și implică un transfer de energie. *Verbele de devenire* exprimă procese de transformare a calităților obiectelor lumii materiale, acestea sunt intransitive prin excelență. *Verbele de stare* redau procese ce corespund unor perioade de echilibru și de stabilitate relativă în evoluția lumii; acestea sunt intransitive, imperfective și redau procese durative.

Pornind de la clasificarea tripartită a lui I. Evseev, cercetătoarea E. Constantinovici [39] adaugă clasa *verbelor de relație*. Clasificarea semantică a verbelor din limba română este importantă pentru determinarea ulterioară a claselor semantice pe care sunt apte a le forma substantivele deverbale. Orice verb românesc oferă posibilitatea de a crea un substantiv deverbal, fie prin adăugare de afixe, suprimare de afix, prin conversiune sau compunere. Corespondența semantică dintre verb și substantivul deverbal nu presupune o echivalență totală, căci derivatele au capacitatea de a dezvolta sensuri noi, tot mai îndepărtate de sensul inițial al bazei de derivare.

Cele două părți de vorbire „nucleare” (E. Coșeriu) nu sunt doar în relație de opoziție, ci mențin „un continuum” (L. Honeste) bidirecțional, pe a cărui axă unitățile lexicale prezintă trăsături de ordin verbal și nominal, actualizate într-un grad de intensitate mai mare sau mai mic. De exemplu, formele nepersonale ale verbului: infinitivul și supinul (prin tradiție numite și moduri [68, p. 483]) apar în terminologia lingvistică și ca *forme nominale ale verbului*. Acestea se caracterizează, sub aspect flexionar, prin pierderea flexiunii de număr, persoană. De asemenea, ele sunt atrase în clasa numelui, „fără ca această conversiune să fie completă, ceea ce determină, ca particularitate specifică, *natura intermediară* a acestor forme (între verb și nume)” [Ibidem, p. 484]. Cu cât are loc o îndepărtare de prototipul verbal, cu atât mai evident, asistăm la acomodarea unităților respective la paradigma substantivului, ceea ce implică capacitatea de a primi mărci flexionare ale substantivului, inclusiv determinări.

În funcție de numărul de actanți pe care îi primește verbul, în limba română se disting câteva clase: **verbe zerovalente**, care nu necesită nicio determinare actanțială (a ninge, a fulgera); **verbe monovalente**, își atașează un singur nominal actanțial (Copilul aleargă. Vine iarna); **verbe**

bivalente, cer două compliniri actanțiale obligatorii (Ion cumpără cărți. Îmi place romanul); **verbe trivalente**, au capacitatea de a se combina cu trei determinări actanțiale obligatorii (Profesorul îmi recomandă o carte).

Din clasificarea de mai sus derivă descrierea verbului în funcție de prezența unui anumit rol tematic în matricea semantică a acestuia: **Agent, Instrument, Pacient, Beneficiar, Experimentator, Temă, Locativul, Sursa, Ținta, Măsura**. Structura actanțială a verbului se menține la numeroase substantive deverbale, ele se pot combina cu actanții dictați de semantica verbului-bază, dar nu întotdeauna această posibilitate comportă caracter obligatoriu.

Un alt punct de tangență între verbe și clasa substantivelor deverbale este moștenirea trăsăturilor aspectuale. În ultima perioadă, acest subiect a fost abordat într-un număr foarte mare de lucrări: [138]; [166]; [172]. În GALR [68] sunt enumerate șase distincții aspectuale în funcție de anumite trăsături semantice ale grupului verbal.

Tabelul 1.3. Tipologia opozițiilor aspectuale (GALR)

	Trăsătura	Opoziții
1.	[Delimitat]	perfectiv – nonperfectiv
2.	[Durativ]	durativ – momentan/punctual
3.	[Determinat]	determinat/individual – generic
4.	[Numărabil]	unic/semelfactiv – iterativ (repetitiv, frecventativ)
5.	[Schimbare]	linear – progresiv
6.	[Divizibil]	incoativ – continuativ – terminativ

Într-o monografie recentă, apărută la Chișinău, cercetătoarea C. Cemârtan [27] insistă asupra distincției dintre aspect (categorie gramaticală) și Aktionsart (categorie lexicală) și cataloghează cele șase opoziții aspectuale drept o confuzie, din motiv că doar prima opoziție perfectiv – nonperfectiv ține de aspectul gramatical, pe când celelalte se referă la Aktionsart [Ibidem, p. 94]. Un alt studiu comparativ, de la Chișinău, realizat pe material român-rus, reia în discuție problema raportului dintre aspectul verbal și Aktionsart „între care există și o strânsă corelație, întrucât sensurile aspectuale interacționează adesea cu cele ale modurilor acțiunii, fiecare dintre categorii conținând mijloace proprii de exprimare” [114, p. 20]. În acest sens, A. Sobol, analizând Aktionsartul drept o categorie lexicală universală, care face parte din spațiul aspectualității, reliefează diferențele dintre cele două limbi, concluzionează: „pentru a reda diverse tipuri de Aktionsart, limba română posedă, în majoritatea cazurilor, mijloace lexicale (adverbe, locuțiuni adverbiale, prepoziții etc.), pe când limba rusă – morfeme prefixale” [Ibidem, p. 21]. Cert este că opiniile cercetătorilor nu au ajuns la un consens privind teoria generală a aspectului.

Clasificările care țin de semantica verbului servesc drept punct de plecare în analiza substantivelor deverbale ce mențin o relație strânsă cu unitatea lexicală de la care au fost derivate. Trecherile de la clasa verbului la alte clase lexico-gramaticale sunt destul de frecvente,

nominalizarea situându-se pe un loc de frunte în procesul de convertire a bazei verbale într-o formație aparținând altei clase. În consecință, deverbalelor le este rezervat un segment vast din vocabularul limbii române.

Conform teoriei părților de vorbire, două paradigme centrale sunt cele ale verbului și ale substantivului. Cu toate că o parte dintre cercetători fac o separare strictă între aceste două clase, o altă grupă de lingviști insistă asupra procesului permanent de mișcare în ambele direcții, dinspre verb spre substantiv și în direcție inversă; drept rezultat, putem vorbi despre substantive deverbale și verbe denominale, forme nominalizate ale verbului.

Din categoria formelor nominalizate ale verbului (M.L. Honeste se referă la limba franceză, dar se poate extinde și la alte idiomuri, inclusiv româna) fac parte formele nepersonale ale verbului, infinitivul (*dîner, avoir*), infinitivul și supinul substantivizat (*le dîner, le résident, une allée*) și substantivele deverbale (*marche, entreprise, habitation*) [171, p. 59].

Rafaelle Simone & Anne Pompei [178, p. 43] prezintă relația dintre clasa verbului și cea a substantivului ca fiind *un continuum*, la extremele căruia se află verbe „pure” și substantive „pure” (subl. n. – B.E.). Aceste două clase nu sunt niște mulțimi de unități lexicale disjuncte, ba din contra, ele prezintă „o mobilitate bidirecțională care se observă în mai multe limbi”. Drept dovadă a acestei mobilități, autoarele subliniază existența unor forme „intermediare” între substantive și verbe. De exemplu, există „*Verbe cu proprietăți nominale* (formele de infinitiv, participiu și gerunziu în numeroase limbi) și, în același timp, *Substantive cu proprietăți verbale* (cum sunt substantivele deverbale)”.

Pe axa bidirecțională a continuumului verb – substantiv, formele intermediare moștenesc, într-o măsură mai mare sau mai mică, proprietățile predicativității, caracteristice verbului: temporalitatea, aspectualitatea, modalitatea, structura argumentală, diateza, modificarea adverbială [178, p. 45]. Gradul de fidelitate față de trăsăturile verbale sau nominale variază de la o formă nominalizată la alta. Astfel, formele nepersonale ale verbului în limba română nu sunt „nici substantive autentice, nici verbe autentice” [68, p. 485]. Gerunziul a păstrat cele mai multe trăsături de tip verbal, pe când infinitivul și supinul au migrat spre clasa numelui. Potrivit GALR, forma de *infinitiv scurt* și cea de *supin verbal* sunt „mai puțin nominale”, în comparație cu *infinitivul lung* și *supinul substantivat*, care, din cauza comportamentului flexionar specific substantivului, sunt incluse în paradigma acestuia [68]. De asemenea, E. Oglindă menționează despre tendințele de concurență a modurilor în limba română, atât a celor personale, cât și a celor nepersonale, între care putem atesta potențe sinonimice, dată fiind posibilitatea substituirii reciproce în anumite contexte. Sinonimia respectivă, de ordin funcțional, este realizabilă în cazul în care unitățile concurente îndeplinesc anumite condiții: „1) să se deosebească suficient din punct

de vedere morfologic și/sau sintactic; 2) să fie posibilă înlocuirea reciprocă a acestora” [98, p. 122].

Statutul intermediar al substantivelor deverbale este susținut și de N.G. Doljenko. În teza sa de doctorat despre numele de acțiune, autoarea insistă asupra ideii că deverbativul reprezintă o mișcare în direcția *verb* → *substantiv* „această poziție intermediară a deverbativului între două părți de vorbire centrale și antagoniste determină poziția duală a acestuia”, unde se îmbină trăsăturile verbale cu cele nominale [191].

Se vehiculează mai multe opinii, potrivit cărora diferența dintre un verb referitor la un proces și un substantiv care exprimă noțiunea de proces ține de felul diferit de structurare a conținutului. În acest sens, M.L. Honeste îi citează pe G. Guillaume și R. Langaker. G. Guillaume susține că toate formele provenite de la verb împart aceeași „materie noțională”, dar în sisteme de reprezentare diferite, deci diferența este finalizarea în spațiu sau în timp; însă R. Langaker, de pe poziția semanticii cognitive, afirmă că ceea ce deosebește, din punct de vedere semantic, un verb de un substantiv vehiculând același conținut conceptual, este o diferență de structurare a conținutului.

În pofida succesiunii diferitor școli lingvistice, natura duală a substantivelor deverbale continuă să fie o preocupare și o provocare pentru cercetători, fiind în măsură a oferi noi dezvoltări, în funcție de perspectiva adoptată.

1.4. Clasificarea structurală a substantivelor deverbale

Vocabularul limbii române, fiind un sistem dinamic, se află într-o continuă redistribuire a unităților sale, completându-se în permanență cu substantive deverbale, inclusiv la etapa actuală. Acest segment de lexic are o semnificație majoră în realizarea actelor de comunicare, datorită conținutului vehiculat și relației pe care o mențin cu verbul-sursă. Formarea acestor unități lexicale este o dovadă a creativității lexicale, „care se realizează *in mod individual*, dar întotdeauna conform unor *tehnici istoric* determinate” [40, p. 233].

Formarea substantivelor deverbale poate fi corelată cu conceptul de transformare din gramatica generativ-transformațională, aspect observat de Louis Couturat, potrivit căruia *ieșire* și *sosire* sunt transformări nominale ale verbelor *a ieși* și *a sosi*. De asemenea, O. Jespersen, în lucrarea *Filosofia gramaticii*, consideră termenii *frumusețe* și *ieșire* transformări ale unui predicat nominal (*Maria este frumoasă – frumusețea Mariei*) sau ale unui predicat verbal (*Ion iese – ieșirea lui Ion*) [Apud: 40, p. 217-218].

Asemenea transformări sunt virtual posibile pentru paradigme întregi, având o manifestare deosebită în fiecare idiom. Substantivul, în calitate de clasă lexico-gramaticală, reprezintă o serie deschisă, capabilă să-și suplinească lista cu noi unități. În cazul limbii române, atestăm

posibilitatea unor transformări „în serie” [40, p. 232] dinspre verb înspre clasa substantivului. Acestea comportă caracter sistemic, urmând tipare bine stabilite diacronic. Prin urmare, se poate crea un substantiv deverbal de la orice verb după modelul: *verb* → *nume de acțiune* (cu ajutorul sufixului infinitival *-re*). Următorul model, productiv din punct de vedere cantitativ este *verb* → *nume de agent* (cu ajutorul sufixului *-tor*, de exemplu), însă cu anumite restricții impuse de structura semică a verbului-bază.

În limba română se face uz de procedeele obișnuite de formare a cuvintelor pe teren propriu, pentru a-și suplini vocabularul cu necesarul de lexeme cerute de evoluția socială, tehnică, economică, culturală etc., inclusiv pentru formarea substantivelor deverbale: *derivarea progresivă* (prin adăugare de afixe: prefixe și sufixe), *derivarea parasintetică*, *derivarea regresivă* (suprimare de afixe), *compunerea* și *conversiunea*. Conform aprecierilor lingvistice E.A. Zemskaja [196], formarea cuvintelor îndeplinește cinci funcții în sistemul limbii: nominativă, constructivă, compresivă, expresivă, stilistică, însă cea mai intensă manifestare fiind rezervată funcțiilor nominativă, compresivă și expresivă [Ibidem, p. 10].

În ansamblul de acatiste pe care l-am cercetat, au fost identificate exemple ce atestă productivitatea tuturor procedeele de formare a cuvintelor (într-o măsură mai mare sau mai mică) (*Vezi Anexa 3, p. 188*). Din numărul total de substantive deverbale inventariate, cea mai mare pondere o au unitățile obținute prin derivare cu sufixe – 689 (dintre care: cu sufixul infinitival *-re* – 417 unități; cu sufixul *-tor* – 194 unități; *-ință* – 20; *-eală* – 14; *-(ă)tură* – 12; *-(ă)ciune* – 10; *-ie* – 6; *-iș* – 3; *-eliște*, *-oare* – 2; *-anie*, *-aș*, *-ământ*, *-ăreț*, *-ăt*, *-enie*, *-ită*, *-uș* – 1), celelalte exemple se formează prin derivare parasintetică – 48; compunere – 48; conversiune – 44; derivare regresivă – 37.

1.4.1. Substantive deverbale create prin sufixare

În limba română cel mai productiv procedeu de formare a cuvintelor a fost și rămâne sufixarea [34; 75; 127]. Numărul sufixelor românești diferă de la un autor la altul, Th. Hristea vorbește de „peste 600 de sufixe, dintre care unele sunt foarte vii sau productive în epoca actuală” [75, p. 72], iar M. Vârlan estimează numărul acestora la „peste 800, identificate în câte cel puțin o formație analizabilă din punct de vedere formal și semantic” [127, p. 34].

Clasificarea sufixelor românești se poate realiza în baza mai multor criterii: **în funcție de vechimea lor în limbă**: *vechi* sau *neologice*; **în funcție de limba-sursă de unde au fost moștenite**: *din latină, din slavonă, din greacă, din turcă, din franceză etc.*; **după clasele morfologice cărora le aparțin derivatele formate cu ajutorul sufixelor**: *substantivale, adjectivale, verbale, adverbiale*; **după valoarea semantică pe care o imprimă derivatelor** se deosebesc sufixe care

formează: *nume de agent, nume de instrument, derivate cu sens colectiv, derivate abstracte, derivate care indică originea, derivate augmentative, derivate diminutive*.

În lucrarea noastră vom insista exclusiv asupra sufixelor nominale atașabile unei baze verbale, având drept rezultat obținerea unui substantiv deverbal. Într-o formă detaliată, sufixele nominale sunt abordate în monografia *Derivarea sufixală nominală în româna actuală*, semnată de M. Vârlan [127], unde sunt tratate probleme legate de origine, evoluție, productivitate la etapa actuală.

Autorii volumului *Gramatica de bază*, 2016 [67], reliefează conținutul semantic al sufixelor pe care îl împrumută semnificației generale a derivatului. Sufixe sunt greu definibile și, în mod independent, nu transmit un conținut semantic, însă valoarea acestora se conturează datorită faptului de a fi „folosite în formațiuni analogice ale vorbirii și că se află în serii comparabile” [66, p. 39]. La baza funcționalității acestora, dar și ca temei pentru definire, se află principiul sistematicității [40, p. 190], ceea ce implică faptul că, prin intermediul aceluiași trăsături distinctive, combinate diferit, se structurează un număr de unități superior numărului de trăsături utilizate, din care rezultă o „economie” funcțională a sistemului [Ibidem, p. 195]. Revenind la sufixele nominale, vom preciza specializarea semantică a acestora pentru anumite tipuri de referenți, cum ar fi: acțiune/rezultat, stare, calitate, agent, instrument, loc [67, p. 135].

În baza exemplelor extrase, constatăm utilizarea a 18 sufixe pentru formarea substantivelor deverbale: *-anie, -aș, -(ă)ciune, -(ă)mânt, -ăret; -ăt, -(ă)tură, -eală, -eliște, -enie, -ie, -ință, -ită, -iș, -re, -oare, -tor(-toare), -uș*. Cele mai productive sunt sufixul infinitival *-re*, care generează nume de acțiune și sufixul *-tor*, care imprimă derivatelor create cu ajutorul lui valoarea semantică *nume de agent*.

Folosindu-ne de clasificarea sufixelor românești, în funcție de criteriul *origine* din *Curs de gramatică istorică a limbii române*, 1991 [8], deosebim 3 clase de sufixe: **moștenite din latină** (*-ăt, -ie, -ință, -mânt, -oare; -tor/toare, -ură/ătură/itură, -ciune*); **de origine slavonă** (*-anie/enie; -aș/uș, -eț, -ită, -iș, -iște, -eală*); **de origine greacă** (*-ie*).

O succintă analiză a etimologiei sufixelor implicate în generarea substantivelor deverbale din textele religioase confirmă influența a trei culturi esențiale asupra vieții bisericești din spațiul românesc: latină, slavonă și greacă. Menționăm că sufixe de origine turcă, maghiară sau neologice nu se regăsesc în textele acatistelor. Absența primelor două e determinată de incompatibilitatea conceptelor religioase din cultele ortodox – musulman – catolic; iar evitarea neologismelor este o caracteristică a textului religios ortodox, marcat, mai degrabă, prin caracter arhaic.

Substantive deverbale obținute prin derivare cu sufixe latinești

În continuare vom stăruii asupra fondului lexical creștin, moștenit din limba latină. Este bine știut că limba latină a stat la baza formării terminologiei creștine românești, însumând un

ansamblu de unități lexicale, care acoperă diferite domenii ale vieții religioase. Influența limbii latine însă se concretizează nu doar în domeniul elementelor din vocabularul de bază, dar și al structurilor afixoidale, al termenilor tehnico-științifici atât în limbile romanice, cât și în cele germanice sau slave [71, p. 3]. Alături de împrumuturile directe ale lexemelor din limba latină, limba română a preluat și modele de formare a cuvintelor noi de la baze existente pe teren propriu. Ne referim aici la asimilarea unui inventar de afixe specifice limbii latine, care s-au dovedit a fi funcționale, pe alocuri, foarte productive și în limba română.

Sufixarea, ca cel mai prolific procedeu de formare a cuvintelor în limba română, își menține întâietatea și în textul immografic pe care l-am analizat. Cât privește formarea substantivelor prin derivare, atestăm asemănarea dintre latină și română, în care un substantiv se poate forma prin atașare de sufixe la o bază substantivală, adjectivală sau verbală. „Limba latină cunoștea peste 75 de sufixe, cu ajutorul cărora se formau substantive. Limba română moștenește numai a treia parte din sufixele latine, majoritatea lor dispărând în primele faze de constituire a românei comune” [8, p. 140]. Printre sufixele substantivale, moștenite din latină, se numără: *-aie*; *-ar*; *-at/-it/-ut*; *-ătate*; *-ciune*; *-eață*; *-el*; *-et*; *-et/-ăt*; *-ie*; *-ime*; *-ință*; *-ior/-ioară*; *-mânt*; *-oare*; *-oi/-oaie/-oaică*; *-tor/-toare*; *-ui/-uie/-uică*; *-uc*; *-ură/-ătură/-itură*; *-uț/-uță* [Ibidem].

Din numărul total de 872 de substantive deverbale (*Anexa 2, p. 182*), derivatele cu sufixe se atestă în număr de 689 de unități, confirmând încă o dată productivitatea procedurii pe teren românesc. Sufixe de origine latină, identificate în inventarul întocmit de noi, compatibile cu o bază verbală, sunt: *-ciune*, *-mânt*; *-tură/-ătură/-itură*; *-ință*, *-tor*, *-re*. Cu ajutorul a 4 afixe (*-ciune*, *-mânt*; *-tură/-ătură/-itură*; *-ință*) au fost generate 41 de substantive deverbale, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*, însumând 194 de exemple și sufixul infinitival *-re* cu un număr de 417 unități lexicale [60].

Din totalitatea deverbalelor, formate prin sufixare cu elemente latinești, se remarcă predominanța substantivelor pentru care este caracteristică trăsătura semantică [+abstract]. De exemplu, sufixul *-ciune* generează exclusiv substantive abstracte (*întinăciune*, *uscăciune*). Celelalte formează și deverbale, având un referent material, însă într-o proporție limitată față de cele abstracte [60]. De exemplu: *acoperământ*, *împletitură*, *locuință*, *lovitură*, *sărătură*, *semănătură*, *surpătură*, *tipăritură*, *țesătură*. În multe cazuri, aceste substantive oscilează între concret-abstract și contextul este cel care ajută să le catalogăm cu precizie. Sufixul infinitival *-re* formează nume de acțiune, fiindu-le proprie trăsătura [+abstract], dar, datorită faptului că formațiile lexicale cu sufixul respectiv redau nu doar procesul, ci și rezultatul, în anumite cazuri acestea își revendică trăsătura [+concret]: *adunare*, *curgere*, *încăpere*, *cercetare*, *cerere*, *ieșire*, *intrare*, *lucrare*, *mâncare*, *moștenire*, *zidire*. Evident, nu toate acestea actualizează trăsătura respectivă în contextul immografic religios. În cazuri singulare, deverbalele sunt caracterizate de

trăsătura [+uman], de exemplu: *finiță*. GALR [68] evidențiază două trăsături distinctive pentru numele de agent [+animat] și [+control], care îl diferențiază de forță și instrument. În cazul sufixului *-tor*, cu derivate care au sensul *nume de agent*, semnalăm trăsăturile sus-menționate. Toate lexemele din această categorie, extrase de noi din textele imnografice, au un referent uman: *iubitor, moștenitor, Mântuitor, postitor*. Ca excepție este *luminător*, în contextul *luminătorii cerești*, adică soarele, luna, stelele.

Dintre substantivelor deverbale, formate cu ajutorul sufixelor de origine latină, distingem o serie de termeni care denumesc noțiuni fundamentale de credință ortodoxă: *mântuire, Mântuitor, Născătoare, jertfire, ispitire, liturghisitor, purcezător, teologhisire, împărtășire*. De asemenea, o valoare religioasă profundă o redau noțiunile: *nevoiață, pocăință, iertare*. Pentru o altă categorie de lexeme este caracteristică o ușoară conotație religioasă: *adormire, întinăciune, hulitură, umilință, miluitor, judecător, veghetor ș.a.* Una dintre cele mai cuprinzătoare categorii este cea în care sunt incluse cuvintele din limbajul comun, adaptate unui context religios: *adăpostire, învățare, răsuflare, învățătură, tipăritură, sânguință, lucrare, locuitor, versuitor*.

Prin urmare, putem conchide că în limbă are loc un proces continuu de atribuire a unor semnificații religioase unităților lexicale specifice limbajului laic, proces pe care îl fructifică în mod reușit imnografia ortodoxă, conferind sensuri noi cuvintelor cu valoare stilistică neutră. De fapt, procesul cunoaște și o manifestare inversă, denumită *desacralizare* a termenilor religioși.

1.4.2. Formarea substantivelor deverbale de la infinitivul lung

Majoritatea unităților lexicale, excerptate din acatiste, este reprezentată de substantivele formate cu ajutorul sufixului infinitival *-re*. În limba română, este virtual posibilă, formarea unui substantiv deverbal prin atașarea sufixului infinitival *-re* la o bază verbală existentă, procedeul fiind viabil și foarte productiv.

Moștenit din limba latină, infinitivul în limba română apare sub două forme: infinitivul lung, care coincide cu forma latină: cf. *cantare/cântare* și infinitivul scurt *a cânta*. Primele texte în limba română demonstrează utilizarea infinitivului lung cu valoare verbală. În secolul al XVI-lea apare tendința de nominalizare a acestuia. De asemenea, exemplele excerptate din textele scrise în această perioadă susțin coexistența infinitivului lung cu valoare verbală și a infinitivului scurt [94, p. 23]. În scrierile diaconului Coresi sunt atestate ambele variante chiar și pentru aceleași verbe. A se compara: *Că Stătutu de-a grăi, zise către Simonu și Iară deacă încetă de-a grăirea, zise către Simonu*, selectate din *Carte cu învățătură, Coresi, 1581*. De fapt, unii autori [Apud 94, p. 23] consideră apariția infinitivului scurt drept o reacție la substantivizarea infinitivului lung.

Lingvistul I. Diaconescu vorbește despre „caracterul exclusiv românesc al fenomenului de reducere a infinitivului, care a început după secolul al X-lea, s-a generalizat ca sistem până în

secolul al XIII-lea și al XIV-lea, menținând totodată ca variante arhaice, dialectale, stilistice sau poziționale unele forme lungi” [46, p. 68]. I. Coteanu susține că infinitivul lung cu valoare verbală dominantă se păstrează până la jumătatea secolului al XVII-lea [43]. Conform opiniei lui Gh. Chivu, în acest secol se produce marginalizarea infinitivului lung în scrisul românesc, odată cu substantivizarea formelor de tipul *cântare, beare, fire, scriere, simțire* [32, p. 184]. Declinul valorii verbale a infinitivului lung se menține pe durata secolului al XVIII-lea, astfel încât puținele exemple de infinitiv lung verbal, atestate în secolul al XIX-lea, sunt marcate stilistic.

Lingviștii români oscilează în catalogarea substantivelor cu forma de infinitiv lung între conversiune și derivare sufixală. Din punct de vedere diacronic, luând în considerare funcționarea infinitivului în *-re* cu valoare verbală până în secolul al XVI-lea, este logic să considerăm că la etapa de tranziție, care s-a desfășurat în secolele XVI-XVII și s-a definitivat către secolul al XVIII-lea, utilizarea infinitivului lung cu valoare nominală reprezenta o formă de conversiune. Acest punct de vedere este susținut de autorii *Dicționarului de Științe ale Limbii* [47], autorii manualului *Curs de gramatică istorică a limbii române* [8, p. 151]. Însă lingvistul I. Coteanu, analizând infinitivul lung cu valoare nominală, vede în acesta „o sursă inepuizabilă de derivare” [43, p. 93]. O poziție intermediară în această privință, care ține cont de evoluția sistemului gramatical în plan diacronic, ocupă abordarea grupului de autori ai GALR [68], potrivit cărora, în virtutea faptului că infinitivul lung, în prezent, nu mai posedă valoare verbală, este considerat drept derivare. Vom adera la această viziune, considerând la etapa actuală a limbii române infinitivul lung drept derivat cu sufixul infinitival *-re*.

Substantivarea infinitivului lung în limba română are un caracter sistemic, fiind un procedeu derivativ „cu cel mai mare randament în formarea unui substantiv de la un verb” [46, p. 82-83]. Din punct de vedere semantic, substantivele deverbale, formate de la infinitivul lung, se înscriu în categoria **numelor de acțiune**. De obicei, infinitivul lung cu valoare nominală comportă un sens abstract (*cugetare, alinare, iubire*), însă se atestă și formanți care au referință concretă [115], fiindu-le proprie trăsătura [+material], cum ar fi *cădere de apă (cascadă), mâncare* ș.a. Mărcile de substantivare a infinitivului lung sunt: absența morfemului prepozițional *a*, posibilitatea de a selecta morfemele de tip nominal (pentru *gen, număr, caz*), posibilitatea de a primi determinanți, capacitatea de a îndeplini funcții sintactice specifice substantivului (*subiect, nume predicativ, atribut, apozitie, complement direct, indirect, circumstanțial*) [10, p. 198].

De pe pozițiile gramaticii generativ-transformaționale, Eugen Coșeriu subliniază creativitatea lexicală specifică diferitor limbi, operând cu termenul de *transformare*, prin care se înțeleg „procedee constitutive, posibilități deschise – și eventual ilimitate – de producere (sau creație) lingvistică [40, p. 232]. Pentru exemplificarea conceptului de transformare, savantul compară posibilitățile de substantivare a infinitivului în idiomuri concrete. Bunăoară, limba

franceză este puțin productivă la acest capitol, înregistrând doar cazuri fixate lexical, cum ar fi *le manger*. În limba italiană însă această serie de transformări este virtual deschisă, deși cazurile sunt mai puțin frecvente decât în română și spaniolă. În limba germană orice verb se poate substantiva: *gehen* „a merge” – *das Gehen* „mersul”. Pentru limba română, seria transformărilor de acest gen este „deschisă”, reprezentată de infinitivul lung, care întotdeauna este substantiv.

În corpusul supus cercetării, au fost identificate 417 unități formate cu sufixul infinitival *-re*, ceea ce constituie 47,82%, apropiindu-se de jumătate dintre toate deverbalele extrase, Cf.: *adăpostire, iubire, împărtășire, naștere, răbdare, strigare* ș.a. (Lista completă a acestor substantive deverbale poate fi consultată la *Anexa 4, p. 190*). În plan semantic, aceste creații desemnează acțiunea verbului, însumând atât procesualitatea, cât și rezultatul, reprezentând clasa numelor de acțiune și a numelor de stări.

1.4.3. Formarea substantivelor de la o bază verbală cu sufixul *-tor* (*nomina agentis*)

Un număr considerabil de substantive deverbale se pot forma atașând sufixul *-tor*. Sub aspect semantic, lexemul nou-format poate desemna un nume de agent sau un nume de instrument. În cazul corpusului nostru, derivatele în *-tor* se încadrează în categoria „*nomina agentis*”. Conform Dicționarului de Științe ale Limbii, agentul desemnează „inițiatorul voluntar al acțiunii exprimate de un verb”, trăsăturile distinctive ale acestuia fiind [+Animat] și [+Control], cea de a doua trăsătură servind la diferențierea de forță și instrument pentru care este specific [-Control].

Formarea numelui de agent în limba latină se realiza cu ajutorul a trei sufixe, primele două fiind foarte productive, iar cel de-al treilea mai puțin productiv: a) *-tor/sor, -trix*; b) *-ārius, -āria*; c) *(i)ō, (i)ōnis* [44]. Cu toate că între sufixul *-tor* de origine latină și *-tor* românesc există o echivalență de natură semantică, lingviștii nu abordează fenomenul ca fiind moștenire a limbii latine. Potrivit explicațiilor oferite de Al. Graur, este vorba, mai degrabă, de evoluția sufixului latinesc feminin *-toria* și a sufixului *-torem*, care au dat în română *-toare*. Prin urmare, sufixul *-tor* românesc este format pe teren autohton, pentru a realiza diferențierea formelor de feminin – masculin [Apud: 50].

În limba română, numele de agent se poate forma și cu ajutorul altor sufixe atașabile unei baze substantivale (*-ar; -giu; -ist*), verbale (*-tor*), substantivale/verbale (*-aș*). Din inventarul de lexeme selectat de noi, substantivele deverbale formate cu sufixul *-tor*, având semnificația nume de agent, constituie 22,24 % sau 194 de unități din 872. Prin studii statistice, s-a constatat că textele bisericesti redactate în latină au apelat la un număr foarte mare de creații lexicale în *-tor*. De exemplu, în opera lui Tertulian se atestă 198 de asemenea lexeme, dintre care 81 nu au mai avut întrebuințare după el, la Hieronymus au fost identificate 46, unde 33 sunt creații proprii, iar în

lucrările lui Augustin lista conține 94 de substantive formate cu sufixul *-tor* [Apud: 50]. Preferința autorilor de texte religioase pentru substantivele derivate cu acest sufix este demonstrată și de ponderea lor în acatistele pe care le-am cercetat, unde ocupă circa ¼ din numărul total de substantive deverbale (*de ex.: ascultător, biruitor, călăuzitor, izbăvitor, mântuitor, pătimitor, Născătoare, stăpânitor, talmăcitor ș.a.*). (Pentru a consulta lista integrală, vezi *Anexa 5, p. 191*). În inventarul nostru, am identificat doar două nume de agent formate cu ajutorul altor sufixe: **-aș** (*ucigaș*), **-ăreț** (*cântăreț*).

1.4.4. Substantive deverbale formate prin derivare parasintetică

Derivarea parasintetică desemnează procedeul de formare a cuvintelor prin atașarea simultană a prefixelor și sufixelor la același cuvânt-bază. De asemenea, în această categorie se pot include lexemele formate în urma compunerii și a derivării. Lista substantivelor deverbale, obținute prin derivare parasintetică întocmită de noi, conține 47 de unități lexicale, care rezultă din combinarea a 5 prefixe (*atot-; des-; ne-; prea-; stră-*) și a 6 sufixe (*-at; -ciune; -eală; -ință; -re; -tor/toare*), atașate simultan unui cuvânt-bază. Modalitatea de formare a celor 47 de lexeme este reflectată schematic în *Anexa 6, p. 192*.

<i>Atotfăcător</i>	<i>neființă</i>	<i>nepocăință</i>	<i>nevedere</i>
<i>Atotiubitor/oare</i>	<i>neiubire</i>	<i>nepomenitor</i>	<i>preaîndurat</i>
<i>Atotțiitor/oare</i>	<i>neizbândire</i>	<i>nepricepere</i>	<i>preamărire</i>
<i>atotvedere</i>	<i>neîmpătimire</i>	<i>neprihănire</i>	<i>preaminunat</i>
<i>despătimire</i>	<i>neîmpuținare</i>	<i>neputință</i>	<i>preaslăvire</i>
<i>dreptmăritor</i>	<i>neîncredere</i>	<i>nerânduială</i>	<i>preaslăvit</i>
<i>neajutorat</i>	<i>neînfrânare</i>	<i>nerecunoștință</i>	<i>prefericit</i>
<i>neagonisire</i>	<i>neînfrânat</i>	<i>nerodire</i>	<i>preiubit</i>
<i>neascultare</i>	<i>nelegiuire</i>	<i>nerușinare</i>	<i>preavăzător</i>
<i>neasemănare</i>	<i>nelucrare</i>	<i>nesocotință</i>	<i>străvăzătoare</i>
<i>necăutare</i>	<i>nemurire</i>	<i>nesprijinitoare</i>	
<i>necunoștință</i>	<i>neorânduială</i>	<i>nesticăciune</i>	
<i>necuvântare</i>	<i>nepătimire</i>	<i>neștiință</i>	

Deși nu înregistrează un număr foarte mare de exemple, substantivele deverbale obținute prin derivare parasintetică scot în evidență contribuția câtorva prefixe deosebit de productive în textul innografic: *atot-* (*Atotfăcătorul, Atotiubitorul, Atotțiitorul*), oferind nume-tribute caracteristice lui Dumnezeu și Maicii Domnului, *prea-* (*preaîndurat, preaslăvit, preafericit etc.*) și *ne-* (*neascultare, neînfrânare, nesticăciune etc.*)

1.4.5. Substantive deverbale de formare regresivă

În sistemul de formare a cuvintelor prin mijloace interne, derivarea regresivă ocupă un loc special. Fenomen greu definibil, însoțit de numeroase controverse, acest tip de generare a noilor unități lexicale a atras atenția lingviștilor, provocând discuții contradictorii cu privire la încadrarea sa într-un procedeu sau altul, definire, clasificări etc. Printre cei care au cercetat fenomenul se numără: M. Ayer, E. Egger, F. Brunnot, Meyer-Lübke, G. Paris, A. Darmesteter, G. Lené, Kr. Nyrop, iar în spațiul românesc – Th. Hristea, Al. Graur.

Un studiu amplu, dedicat substantivelor verbale de formare regresivă, l-a realizat G. Lené, *Les substantifs postverbaux en français* [176]. Trecând în revistă lucrările anterioare cu referire la subiect, cercetătorul francez critică inserarea derivatelor substantivale regresive la rubrica derivare improprie, după cum o face M. Ayer. Pentru a integra în mod reușit aceste creații lexicale în sistemul de formare a cuvintelor în limba franceză, G. Lené punctează câteva observații de rigoare:

a) în primul rând, substantivele postverbale nu pot fi atribuite derivării impropriei, pentru că aceasta se referă la fapte de cu totul alt ordin;

b) în cazul în care intenționăm să numim aceste unități lexicale derivate, este necesar a renunța la echivalența *derivare propriu-zisă* = *derivare cu ajutorul sufixelor*;

c) drept urmare, în cadrul derivării propriu-zise, trebuie admise creațiile lexicale formate printr-un fel de „derivare anormală”, care poate fi denumită „derivare în sens invers” sau „derivare regresivă”;

d) prin derivare regresivă se pot obține unități din diferite clase lexico-gramaticale, iar postverbalele nu reprezintă decât o latură a acestui fenomen; definirea substantivelor postverbale trebuie să fie în felul următor: „substantive verbale de formare regresivă” [Ibidem, p. 16].

În lingvistica românească lipsesc studii care ar fi dedicate în întregime substantivelor formate de la un radical verbal prin derivare regresivă, însă în anumite lucrări putem identifica secțiuni ce abordează unitățile sus-menționate, printre care: Al. Graur, *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române* [69], unde sunt enumerate majoritatea substantivelor deverbale, formate prin derivare regresivă și Th. Hristea, *Sinteze de limba română* [75]. Lucrarea conține un compartiment dedicat derivării regresive, numită și „inversă”, care „constă în suprimarea unor afixe reale sau aparente de la cuvintele preexistente” [75, p. 74]. În acord cu opinia lui G. Lené, Th. Hristea consideră drept sursă de apariție a acestor lexeme, analogia, sau „formarea proporțională” [176, p. 15], cf. Tabelul 1.4. Principiul analogiei este unul dintre factorii care exercită o influență majoră în sistemul de formare a cuvintelor. Ca și în cazul altor procedee prin care se creează noi cuvinte, derivarea regresivă are caracter sistemic atât în limba română, cât și în alte limbi romanice [13, p. 56].

Tabelul 1.4. Principiul analogiei în procesul de formare a deverbalelor regresive

dacă $a = b$, atunci $x = d$, prin urmare $x = ?$	Exemple ⁶ :		
	fr.	negliger – negligent x – indifférent	$x = \textit{indifférer}$
		chant – chanter x – pleurer	$x = \textit{pleur}$
ro.	filolog – filologie lexicolog – lexicologie x – etimologie	$x = \textit{etimolog}$	

Existența procedurii sus-numite este atestată și în limba latină, însă numărul acestor lexeme este redus, după cum se vede dintr-o listă întocmită de M. Egger [165, p. 19], în care se includ substantivele postverbale din latină, de exemplu: *pugna, lucta, proba*. Exemplele prezentate redau nume de acțiune, iar pentru latina clasică este specific un alt mod de formare a substantivelor care să desemneze acțiunea verbului – substantivarea participiului: *cantus < canere; salire < saltus*. În epoca latinei vulgare însă se poate observa o extindere a procedurii de formare a substantivelor de la un radical verbal prin derivare regresivă [176, p. 19-24]. În cazul limbii franceze, G. Lené subliniază facilitatea prin care are loc extragerea unui substantiv postverbal dintr-un verb, pentru a exprima acțiunea abstractă a acestui verb.

În ceea ce privește limba română, vom cita lucrarea *Sinteze de limba română*, semnată de Th. Hristea [75], unde sunt examinate minuțios caracteristicile derivării regresive, care coincid în mare parte cu aspecte menționate de G. Lené (derivare în sens invers, principiul analogiei, caracterul sistemic al acestui tip de derivare), dar putem distinge și o serie de completări. Astfel, lingvistul român consideră că derivarea regresivă nu se limitează doar la sfera vocabularului, ci se extinde și în sfera morfologiei: „a) *derivare regresivă* lexicală a *râșni* din *râșniță*; b) *derivare regresivă* morfologică *gemet* din pluralul *gemet-e*, pluralul vechiului și normalului *geamă*” [75, p.74-76]. Un alt termen ce vizează derivarea regresivă este utilizat de Marcu Gabinschi, care situează exemple, precum *sărut* sau *ducă* în categoria *dezafixărilor* (*s.n. – E.B.*), „altfel spus, formații zero” [58, p. 23].

Cu privire la modalitatea de obținere a derivatelor regresive, opiniile lingviștilor, în general, coincid: „procedeu de formare a cuvintelor prin suprimarea afixelor”. Însă, tocmai afixele sau ceea ce se include în această categorie, generează abordări diferite. Cea mai largă accepțiune se propune în lingvistica românească, unde prin derivare regresivă se înțelege procedeu de formare a cuvintelor prin supresiunea afixelor sau a unor segmente interpretate ca afixe [34], sau prin suprimarea unor „afixe reale sau aparente de la cuvinte ori forme flexionare existente deja în limbă” [75, p. 74]. Din categoria afixelor „aparente”, în interpretarea lui Th.

⁶ Exemplele sunt preluate de la G. Lené și Th. Hristea

Hristea, fac parte unele „segmente de expresie (cel mai adesea „terminații”), care se identifică formal cu morfeme de ordinul afixelor derivative și al celor flexionare” [Ibidem, p. 74-76]. Pentru exemplificare, se sugerează a se compara următoarele perechi: *desăvârși* < *desăvârșit* și *mitropolit* < *sl.mitropolit*.

În lingvistica franceză, mai ales la etapa actuală, cercetătorii se pronunță în sens restrictiv. Tendința este de a exclude lexemele formate prin suprimarea sufixului infinitival din categoria derivatelor regresive [175; 183]. Potrivit lingviștilor francezi, *-er* din *crier* nu este considerat sufix infinitival, ci desinență, deoarece înainte de utilizarea cu valoare nominală, prin sec. al X-lea, baza *cri* exista ca bază de conjugare, la care se adăugau desinențe. Prin urmare, extragerea lui *cri* din *crier* este tratată drept derivare improprie sau conversiune, adică transferul bazei de la categoria verbală la cea nominală. Vom specifica că, în alte lucrări, creațiile lexicale de acest gen, precum *accord* < *accorder* și *refus* < *refuser* erau trecute în grupul derivatelor regresive [163]. În cercetarea noastră vom urma accepțiunea lui Th. Hristea, analizând formațiile lexicale, obținute prin suprimarea afixelor reale sau aparente de la cuvinte ori forme flexionare existente deja în limbă.

Deverbale regresive caracteristice acatistelor. În corpul materialului faptic, constituit dintr-un ansamblu de acatiste (atât în variantă electronică, cât și pe suport de hârtie), reprezentând traduceri din limba greacă, slavonă, rusă, precum și creații autentice românești, inclusiv lucrări realizate în spațiul pruto-nistean, am identificat 37 de unități lexicale, formate prin suprimarea afixului, ceea ce reprezintă 4,24 % din numărul total de 872 de exemple selectate.

Substantive deverbale de formare regresivă identificate în textele acatistelor

Auz	dovadă	Lucru	Pâră	râvnă	tihnă
blestem	grai	miros	pedeapsă	rugă	traie
botez	ispită	ocară	poftă	scârbă	tremur
ceartă	îndemn	odihnă	poruncă	simț	trudă
cuget	laudă	osândă	preget	suspin	ură
cutremur	lipsă	pază	răsplată	șoaptă	vaie
dogoare					

Cu toate că acestea nu sunt foarte numeroase, ele nu pot fi trecute cu vederea, luând în considerare că unele dintre ele înregistrează o frecvență sporită în cele 59 de acatiste: *laudă* – 184; *botez* – 55; *poruncă* – 48; *ispită* – 44; *lucru* – 31; *cuget* – 26; *suspin* – 20; *grai* – 19; *râvnă* – 17; *blestem* – 16; *miros* – 16; *odihnă* – 15; *poftă* – 15; *cutremur* – 13; *osândă* – 13; *scârbă* – 11; *lipsă* – 8; *ocară* – 6; *pedeapsă* – 4; *dovadă* – 3; *îndemn* – 3; *rugă* – 3; *trudă* – 3; *auz* – 2; *ceartă* – 2; *dogoare* – 2; *răsplată* – 2; *simț* – 2; *traie* – 2; *ură* – 2; *vaie* – 2; *pază* – 1; *pâră* – 1; *preget* – 1; *șoaptă* – 1; *tihnă* – 1; *tremur* – 1.

În procesul de selectare a exemplurilor, am consultat în mod sistematic *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, lucru absolut indispensabil pentru a determina dacă lexemul este format pe teren românesc sau e împrumutat în forma respectivă dintr-o altă limbă. Ulterior,

unitățile lexicale selectate au fost confruntate cu *Dicționarul Etimologic al Limbii Române* [35], precum și cu substantivele deverbale regresive incluse în *Curs de gramatică istorică a limbii române* [8], (conținând 53 de exemple), lista de 115 substantive de formare regresivă, alcătuită de Al. Graur în *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române* [69]. În cazul în care, cel puțin, un dicționar atestă lexemul format prin derivare regresivă, acesta se regăsește în lucrarea noastră.

Tipologia substantivelor deverbale de formare regresivă. Extragerea unui nume de la o bază verbală prin derivare regresivă are loc, în majoritatea cazurilor, de la verbe de conjugarea I-a (*blestem, botez, ceartă, cuget, cutremur, îndemn, kaudă, lucru, preget, rugă, suspin, tremur, vaiet*) și a IV-a (*auz, dogoare, dovadă, grai, ispită, lipsă, miros, ocară, odihnă, osândă, pază, pâra, pedeapsă, poftă, poruncă, răsplată, râvnă, scârbă, simț, șoaptă, tihnă, trai, trudă, ură*). Formarea deverbalelor regresive de la un verb de conjugarea a II-a și a III-a este puțin productivă, fapt datorat și numărului relativ redus de verbe cuprins în aceste grupe (de exemplu *văz < vedea*).

G. Lené, referindu-se la „numele de acțiune” din categoria substantivelor postverbale cercetate în lucrarea sa, distinge două tipuri de formați lexicali: primul tip include postverbalele de gen masculin, care nu primesc *e* final după suprimarea afixului, decât în cazurile când acest lucru este cerut de legile fonetice, fiind necesară o vocală de sprijin/ „*d'appui*”, al doilea tip reunește derivatele regresive de genul feminin care, întotdeauna, se formează de la radicalul verbal + *e* final [14, p. 317]. În limba română, lingviștii S. Berejan, A. Ciobanu și A. Dârul disting, prin analogie cu limba franceză, două tipuri de substantive deverbale regresive: a) cu terminația în consoană după suprimarea afixului (*amestec, dezgheț, schimb*) și b) cu terminație în *-ă/-e* după suprimarea afixului (*odihnă, pază, veghe*).

Pornind de la aceste observații, vom concluziona că substantivele deverbale de formare regresivă în limba franceză și în alte limbi romanice pot fi de gen masculin sau feminin. Aceeași situație este specifică și limbii ruse, pe când în limba română, acestea pot fi de gen neutru sau feminin.

Tabelul 1.5. Genul substantivelor deverbale regresive în limbile română, franceză și rusă

	Masculin	Feminin	Neutru
Limba română		<i>grabă șoaptă veghe</i>	<i>botez simț trai</i>
Limba franceză	<i>cri aveu pleur</i>	<i>charge marche presse</i>	
Limba rusă	<i>Пуск разброс заклад</i>	<i>плата услуга простуда</i>	

În lista substantivelor deverbale, excerptate de noi din textele imnurilor religioase (acatiste), sunt incluse atât substantive de gen neutru (*auz, blestem, botez, cuget, cutremur, grai, îndemn, lucru, miros, preget, simț, suspin, trai, tremur, vaiet*), cât și de genul feminin (*ceartă, dogoare, dovadă, ispită, laudă, lipsă, ocară, odihnă, osândă, pază, pâra, pedeapsă, poftă, poruncă, răsplată, râvnă, rugă, scârbă, șoaptă, tihnă, trudă, ură*).

Derivatele regresive au, de obicei, un referent abstract, tendința de concretizare se manifestă sporadic în anumite contexte: *lucru, dovadă*. Din punct de vedere semantic, majoritatea substantivelor menționate *supra* se integrează în categoria **numelor de acțiune**, desemnând, în același timp, procesul și rezultatul acțiunii: *blestem, botez, ceartă, cuget, cutremur, dogoare, ispită, îndemn, laudă, ocară, odihnă, osândă, pază, pâra, poftă, poruncă, răsplată, râvnă, rugă, suspin, șoaptă, trai, tremur, trudă, vaiet*; **nume de stări/sentimente**: *preget, scârbă, tihnă, ură*; **nume de simțuri**: *auz, miros, simț*.

Dincolo de clasificările standard de ordin semantic, vom specifica valoarea unora dintre unitățile identificate de noi. De exemplu, lexemul *laudă* trebuie considerat, alături de infinitivul lung *cântare*, marcă distinctivă a textului imnografic – acatist. Or, acatistul este tocmai cântarea laudativă de proporții în cinstea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului sau a unui sfânt. Exemplele *botez* și *ispită* sunt specifice în mod preponderent limbajului religios, iar deplasarea spre limbajul laic implică valori conotative. În cazul substantivului deverbal *poftă*, textele religioase actualizează doar sensul negativ, spre deosebire de limbajul comun. Alte unități lexicale deverbale se situează la granița religios – laic, înregistrând valori denotative sau conotative, în funcție de contextul în care apar.

Deși înregistrează un număr redus de ocurențe, substantivele deverbale obținute prin derivare regresivă sunt de o prezență apreciabilă în textele religioase. Procedul de formare a derivatelor regresive, redus sub aspect cantitativ, este viabil în româna actuală, dând naștere unor deverbale neologice, precum: *accept, deranj ș.a.*, dar care rămân departe de textul religios, conservator în ceea ce privește vocabularul.

1.4.6. Substantive deverbale obținute prin compunere

Compunerea este unul dintre procedeele de formare a cuvintelor în limba română, care constă în crearea unui lexem din mai multe cuvinte întregi existente și independent în limbă, din elemente de compunere fără existență independentă sau din abrevieri ale unor cuvinte [34, p. 7].

Autorii studiului *Formarea cuvintelor în limba română* scot în evidență principalele categorii semantice ale compuselor substantivale comune: *nume de persoane* (rudenie, ocupație, grade în diferite ierarhii sociale); *nume de plante*; *nume de animale*; *nume de lucruri*; *nume de boli*; *nume de dansuri populare/jocuri*; *nume de procedee sau metode*; *nume de unități de măsură*;

nume de noțiuni temporale; nume de sentimente, atitudini, stări psihice; nume de acțiune [34, p. 32]. Compusele substantivale proprii denumesc entități din următoarele categorii semantice: *nume de persoane; nume de animale; nume geografice și teritorial-administrative; nume din domeniul astronomiei; nume ale unor evenimente și sărbători; numiri ale unor instituții și întreprinderi* [Ibidem, p. 33].

În general, se constată faptul că pentru formarea substantivelor, compunerea reprezintă un proces relativ limitat [68, p. 137]. În ceea ce privește textele religioase, acestora le este specifică o singură categorie de compunere, cea din cuvinte întregi existente independent în limbă. Ana-Maria Bărbuleanu (Tereche) semnaleză despre frecvența compuselor arhaice ca particularitate a limbajului religios. Majoritatea acestora sunt realizate prin juxtapunere, având grade diferite de sudură a termenilor constitutivi [5, p. 126].

Criterii de clasificare a substantivelor deverbale compuse

I. În funcție de modul de realizare a cuvintelor compuse

Analizând exemplele extrase din de acatiste (*Anexa 2, p. 182*), am observat că în cazul substantivelor deverbale specifice textelor imnografice cercetate de noi, compunerea se realizează prin juxtapunere, și anume:

- a) **compunerea prin alăturare**⁷: *bună silință, bună cinstire, înainte văzătoare, mult pătimitor, neluare aminte, Unul Născut, rămas bun; sau cu utilizarea cratimei: binevorbitor, înainte-vedere, îndelungă-răbdare, întâi-născut, neîncetat-văzător, răucugetător, luare-aminte.*
- b) **compunerea prin contopire**: *binefacere, bineplăcut, Înaintemergător*⁸, *întâistător, întrutotîndurat, multvestită, răufăcător.*

II. În funcție de părțile de vorbire ale elementelor constitutive

În componența substantivelor deverbale compuse, unul dintre elementele constitutive este întotdeauna un substantiv deverbal (obținut prin derivare sufixală, derivare regresivă sau conversiunea participiului). Al doilea element de compunere poate fi: adverb, adjectiv, numeral ordinal, pronume nehotărât. 1. **adverb + substantiv deverbal** (*compuse cu adverbul aminte + infinitiv lung: luare-aminte, neluare-aminte; compuse cu adverbul bine, urmat de un infinitiv lung, deverbal, obținut prin sufixare sau participiu: binefacere, binefăcător, binerânduitoare, binetâlcuitoare, binevestitor, binevoitoare, binevorbitor; compuse cu adverbul drept + deverbal,*

⁷ A fost păstrată ortografierea din textele analizate.

⁸ Pentru unele exemple, ortografierea substantivelor deverbale compuse diferă de la un text la altul, înregistrându-se câteva variante: *bineplăcut/ bine-plăcut; bunăvoință/ bunăvoință; Înaintemergător/ Înainte-mergător/ Înainte-mergător; înainte-vedere/ înaintevedere.*

obținut prin derivare sufixală: *dreptmăritor*; compuse cu adverbul **împreună** + infinitiv lung sau deverbal, obținut prin derivare sufixală: *împreună-pătimitore*, *împreună pătimitor*, *împreună-călător*, *împreună-locuitor*, *împreună-lucrător/toare*, *împreună-moștenitor*, *împreună-pătimitor*, *împreună-petrecător*, *împreună-șezător*; compuse cu adverbul **înainte** + infinitiv lung sau deverbal, obținut prin derivare sufixală: *înainte-vedere*, *înainte-propovăduire*, *Înaintemergător*, *înainte stătător*, *înainte văzătoare*, *înainte-luptătoare*; compuse cu adverbul **îndelung** + deverbal, obținut prin derivare sufixală: *îndelung-răbdător*; compuse cu adverbul **neîncetat** + deverbal, obținut prin derivare sufixală: *neîncetat-văzător*; compuse cu adverbul **rău** + deverbal, obținut prin derivare sufixală: *rău-cugetător*, *răufăcător*). 2. **adjectiv + substantiv deverbal** (compuse cu adjectivul **bun(ă)** + infinitiv lung, deverbal, obținut prin derivare sufixală sau participiu: *bunavestire*, *bună cinstire*, *bunăînțelegere*, *bună-suire*, *bună silință*, *bunăvoință*, *rămas bun*; compuse cu adjectivul **îndelungă** + infinitivul lung: *îndelungă-răbdare*; compuse cu adjectival nehotărât **mult** + deverbal, obținut prin derivare sufixală sau participiu: *mult pătimitor*, *mult-nevoitor*, *mult-răbdător*, *multvestită*). 3. **numeral + substantiv deverbal** (compuse cu numeralul ordinal **întâi** + deverbal, obținut prin derivare sufixală sau participiu: *întâistătător*, *întâi-născut*; compuse cu numeralul **unul** + participiu: *Unul Născut*). 4. **prepoziție + pronume + substantiv deverbal** (compuse cu prep. **întru** + pron. nehotărât **tot** + participiu: *întrutotîndurat*). 5. **verb + substantiv** (substantivul *batjocură*, după cum semnaleză dicționarele explicative, este refăcut din pluralul *batjocuri*, al lexemului *batjoc*, astăzi dispărut, care rezultă din compunerea *bate + joc*).

III. În funcție de categoriile semantice pe care le reprezintă

Cea mai mare parte a substantivelor deverbale compuse sunt nume comune și doar două exemple reprezintă nume proprii, încetățenite în textele religioase: *Unul Născut*, echivalent cu Iisus Hristos și *Înaintemergătorul*, un alt denominativ, frecvent utilizat, pentru a face referire la Sfântul Proroc Ioan Botezătorul.

Substantivele deverbale, obținute prin compunere, se înscriu în următoarele clase semantice: **nume de persoane** (*Înaintemergătorul*, *Unul Născut*, *întâi-născut*); **nume de acțiune** (*binefacere*, *bună-suire*, *luare-aminte*, *înainte-propovăduire*); **nume de stări, sentimente, atitudini** (*bunăvoință*, *îndelungă-răbdare*); **nume de însușiri**: (*înainte-vedere*); **nume de calități** (*binefăcător*, *rău-cugetător*, *întrutotîndurat*, *mult pătimitor*, *mult-răbdător*).

Cercetarea inventarului de substantive deverbale, din textele imnografice, a scos în evidență prezența a 48 de unități lexicale formate de la un radical verbal cu ajutorul compunerii (Anexa 7, p. 193). Drept element de compunere constant a servit întotdeauna un substantiv deverbal, la care s-a adăugat, cel mai frecvent, un adverb (*bine*, *drept*, *împreună*, *înainte*, *îndelung*, *neîncetat*, *rău*), mai rar, fiind posibilă și compunerea cu un adjectiv, numeral sau prepoziție.

1.4.7. Substantive deverbale obținute prin conversiune

Conversiunea, conform DȘL [47], este un procedeu gramatical de formare a cuvintelor noi din cuvinte existente într-o limbă; are loc trecerea de la o parte de vorbire la alta, marcată morfologic prin selecția mărcilor flexionare proprii noii clase (dacă este o clasă flexibilă) sau prin invariabilitate (dacă este o clasă neflexibilă), „iar funcțiile sintactice devin cele specifice noii valori gramaticale căpătate” [158, p. 137]. Procedeu atestă o productivitate mai mare în limbile analitice, în comparație cu limbile sintetice.

În opinia mai multor lingviști, conversiunea este tratată drept o formă particulară de derivare, derivare cu morfem zero [134, p. 19-30]. Totuși, diferența între conversiune și derivare este accentuată de faptul că:

a) conversiunea este transcategorială, pe când afixarea poate genera unități lexicale din aceeași categorie cu baza;

b) prin conversiune se construiesc unități lexicale, identice fonologic cu baza lor, în opoziție cu afixarea care marchează formal derivatul ca fiind diferit de bază. [183, p. 1]

Fenomenul conversiunii, raportat la cele două clase „nucleare” verb și substantiv, se atestă în ambele direcții. Autorii DȘL [47] disting în limba română câteva tipuri de conversiune care manifestă caracter regulat. Acestea sunt: substantivizarea infinitivului lung (*plecarea tatei*), a supinului (*mersul pe jos*), adjectivizarea participiului (*om învățat*), adverbializarea adjectivului (*citește corect*) și a substantivelor ce exprimă noțiuni temporale (*citește noaptea și duminica*). În privința altor situații de conversiune, se poate vorbi despre caracterul accidental, încărcat stilistic, adeseori.

Conform GALR [68], formarea substantivelor deverbale se poate realiza prin conversiune, mai exact, prin conversiunea supinului. În cazul exemplelor selectate din acatiste, apare o problemă semnificativă: putem vorbi de conversiunea supinului (după cum explică autorii lucrărilor citate supra) sau de conversiunea participiului? Dificultatea rezultă din faptul că supinul și participiul sunt identice din punct de vedere morfologic.

Asemănări între participiu și supin. Între cele două moduri verbale există o serie de similitudini: pierderea mărcilor de predicativitate și incapacitatea de a constitui enunțuri autonome, pierderea flexiunii de număr, de persoană și de timp, lipsa unor valori temporale independente de context, care caracterizează majoritatea formelor, natura intermediară, dintre verb și altă clasă, încorporarea lexicală a valorilor de diateză [52, p. 15]. Tocmai în baza acestor similitudini, unii cercetători și-au fundamentat opinia că supinul este un subtip al participiului (Caragiu Marioțeanu 1962; Soare 2002; Alexiadou, Iordăchioaia și Marchis 2009) [Apud: 56].

Cercetătoarea Adina Dragomirescu, citând o listă bogată de cercetări anterioare, diferențiază modul supin de participiu, insistând asupra deosebirilor morfosintactice, semantice și

formale dintre acestea. Vom enumera câteva dintre particularitățile distinctive, specificate de autoare.

Deosebiri între participiu și supin

- Supinul este invariabil, pe când participiul autonom (cel care nu intră în structura formelor verbale compuse) este variabil și se acordă în gen, în număr și, uneori, în caz cu o expresie nominală, manifestând deci, în diferite grade, un comportament adjectival. De exemplu: *romane de citit – romane citite*;
- Numai participiul poate apărea în structura formelor verbale compuse;
- Și participiul, și supinul au trăsături comune cu alte clase lexico-gramaticale, însă participiul manifestă, alături de valoarea verbală, numai trăsături adjectivale, pe când supinul poate înregistra nu doar trăsături verbale, ci și particularități nominale, adjectivale sau adverbiale.
- Supinul este întotdeauna precedat de o prepoziție, excepțiile sunt controversate, iar participiul apare foarte rar în context prepozițional, și numai atunci când posedă valoare adjectivală.
- În ceea ce privește nominalizările supinului, respectiv ale participiului, se observă următoarele:
 - i. majoritatea substantivelor-supin sunt neutre, defective de plural (foarte rar feminine: *începtuta, lăsata, născuta*), pe când substantivele participiale sunt masculine sau feminine, create prin intermediul adjectivelor participiale.
 - ii. în cazul identității formale, determinate de omonimia generală masculin-neutru singular, există diferențe morfologice și semantice: numele participiale sunt concrete, numărabile (*învățatul/învățații secolului al XIX-lea*), pe când numele-supin sunt abstracte, nonnumărabile (*învățatul lecției a durat mult*) [52].

Eugen Câmpeanu, într-un studiu stilistic *asupra* substantivului, relevă diferențele dintre substantivele verbale, dar și ale nominalizărilor infinitivului lung, ale supinului, ale participiului. Astfel, lingvistul precizează că supinul „se comportă ca un infinitiv lung, însă amplifică ideea de acțiune/potențial dinamic: *plantare – plantatul pomilor* [26, p. 233]. Totodată, vom adăuga faptul că nominalizarea supinului „are caracter generalizat, ceea ce înseamnă că orice supin poate fi utilizat cu valoare substantivală” [6, p. 59]. După cum menționează autorii citați *supra*, supinul preponderent redă ideea de acțiune (*cules, semănat, plâns*), însă, în anumite contexte, poate exprima și rezultatul acțiunii (*un scris frumos*).

Participiile substantivizate „denumesc o persoană sau un obiect caracterizat printr-o stare apărută în urma unei acțiuni” [6, p. 59], fapt susținut și în lucrarea lui E. Câmpeanu „substantivele participiale, care prin afinitatea lor cu adjectivul, prezintă ideea verbală sub aspect perfectiv, prin prisma rezultatelor sale, exprimă uneori mai puțin acțiunea însăși decât starea care rezultă din aceasta” (*cf. nemulțumitului i se ia darul*) [26, p. 233].

Luând în considerare diferențele specificate *supra*, conchidem că substantivele deverbale din textele analizate, rezultate în urma conversiunii, reprezintă preponderent nominalizări ale participiului (marcând starea unei persoane rezultate de pe urma unei acțiuni), dar și ale supinului (exprimând acțiunea sau rezultatul acesteia).

Substantive participiale	<i>Ales(aleasă), asuprit, blestemat, căsătorit, desfrânat, deznădădui, fericit, greșit, îndestulat, îndumnezeit, îndurat, însetat, întinat, întemnițat, învățat/ă, lăudată, minunat, năpăstuit, născut, nelegiuit, plăcut, prigonit, răstignit, rătăcit, trimis, scârbit, slăbănogit, smerit, unit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • în text aceste exemple apar cu articol enclitic; • sunt substantive concrete, numărabile; • sunt formate prin intermediul adjectivelor participiale.
Substantive obținute din coversiunea supinului	<i>apus, ascuns, așternut, răsărit, sfârșit, uscat, înțeles, plâns, răspuns, scris, ținut.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • sunt utilizate la singular; • marchează acțiunea sau rezultatul acesteia.

Substantivele deverbale, rezultate din conversiunea supinului și a participiului, în contextele analizate de noi, apar întotdeauna determinate definit. Articolul enclitic marchează în aceste condiții substantivarea, îndeplinind, în același timp, funcția specifică de integrator enunțiativ.

Concluzii la Capitolul I

Cercetarea substantivelor deverbale pe corpus de text religios s-a soldat cu extragerea a peste 800 de unități lexicale, în baza cărora a fost realizată această lucrare. Sintetizând informația prezentată în primul capitol, vom formula următoarele:

1. Substantivele deverbale sunt un subtip al fenomenului de nominalizare, care, în cazul limbii române, reprezintă un procedeu activ și prolific de convertire a bazelor verbale în unități ale clasei lexico-gramaticale a numelui.

2. Verbul și numele, în calitate de părți de vorbire nucleare (E. Coșeriu), dincolo de aparenta separare, mențin între ele un continuum, pe axa căruia atestăm forme verbale nominalizate, dar și substantive cu proprietăți verbale; mișcarea pe această axă este bidirecțională și continuă.

3. Textul religios, după cum o confirmă cercetarea noastră, abundă într-o diversitate (numerică și structurală) de nume cu natură duală: verbală (manifestată implicit) și nominală (manifestată explicit).

4. În limba română, semnalăm posibilitatea nominalizării oricărui verb (inclusiv *a fi – fire*, *a avea – avere*) prin, cel puțin, unul dintre procedeele specializate în acest sens: *derivare progresivă* (mântuire, căință, izbăvitoare, bucurie, despățimire ș.a.); *derivare regresivă* (botez, cutremur, tihnă, șoaptă ș.a.); *compunere* (Atotștiutorul, îndelungă-răbdare, Înaintemergătorul, înainte-vedere ș.a.), *conversiunea participiului* (scârbiții, necăjiții, căsătoriții ș.a.) sau *a supinului* (plâns, răspuns, scris). Unele baze verbale parcurg trasee diferite, generând câteva substantive deverbale, de exemplu: *a boteza – botez* (derivare regresivă – nume de acțiune și rezultat); *a boteza – botezare* (derivare progresivă – nume de acțiune); *a boteza – Botezător(ul)* (derivare progresivă – nume de agent).

5. Productivitatea procedeelelor menționate se manifestă într-un grad diferit. Pe primul loc se situează *derivarea sufixală* (dintre care cea mai mare parte revine substantivelor formate cu sufixul de infinitiv lung *-re* și cu sufixul de agent *-tor/-toare*) – 689 de unități, după care, în ordine descrescătoare, enumărăm: *derivarea parasintetică* – 48 de unități; *compunerea* – 48 de unități; *conversiunea* – 44 de unități; *derivarea regresivă* – 37 de unități lexicale.

6. Raportul verb – nume, în ceea ce privește substantivele deverbale, se menține prin păstrarea unor trăsături aspectuale (vorbim de aspectul lexical – Aktionsart) și prin moștenirea structurii argumentale caracteristice verbului-bază (deși derivatul nominal nu solicită actualizarea tuturor argumentelor din structura matricială a verbului de la care a fost format).

7. Textul religios românesc, în speță imnografia, reprezentată în lucrarea curentă de sistemul acatistografic, valorifică toate tiparele structurale de nominalizare existente în limba română. Substantivele deverbale se înregistrează, în ansamblul acatistelor studiate, într-un număr considerabil de recurențe, de exemplu: *bucurie* – 415, *mântuire* – 307, *putere (puteri)* – 252, *cântare* – 230, *laudă* – 184. Aceste constatări au impulsionat cercetarea ulterioară a substantivelor deverbale, în vederea identificării funcționalității lor în context religios, aspect pe care îl vom elucida în capitolul al treilea.

2. TEXTUL RELIGIOS ROMÂNESC ACTUAL. PARTICULARITĂȚI GRAMATICALE, LEXICALE ȘI COMPOZIȚIONALE

2.1. Textul concret și textul lumii. Noțiuni generale

Direcțiile de cercetare asupra textului ca unitate superfrastică iau naștere pe la mijlocul secolului al XX-lea, ca, ulterior, textologia, știința textului să cunoască o perioadă prolifică până la etapa actuală. Luând în considerare complexitatea unui obiect de studiu cum este textul, implicând diferite riscuri în demersul de cercetare, lingviștii s-au lansat în domeniul studierii acestuia prin intermediul mai multor discipline: *lingvistica textului*, *structura textului*, *hermeneutica textului*, *gramatica textului*. Observând caracterul insuficient al acestor discipline separate, A. Gherasim [61, p. 197] sugerează că ar fi mai oportun termenul *teoria textului* ca disciplină generală, sub a căru umbrela s-ar integra direcțiile *sus-menționate*.

O presupuziție, care s-a adeverit în timp, referitoare la frecvența utilizării termenului *text*, îi aparține semioticianului Y. Lotman. Acesta, acum mai bine de trei decenii, observa că textul ar fi, indiscutabil, unul dintre cei mai utilizați termeni în sfera științelor umanistice [204]. Drept confirmare, servește cercetarea realizată de I.A. Drujinina [193], în care se menționează că, la sfârșitul secolului al XX-lea, cuvântul *text* se situa în lista a 1000 dintre cele mai importante cuvinte din limbile rusă și engleză, utilizate în domeniul științelor umanistice, în special, al celor filologice. Mai mult decât atât, potențele derivaționale ale acestui lexem ating cote înalte în diferite idiomuri. Productivitatea derivațională a cuvântului *text* în limba română poate fi ușor demonstrată, apelând la lucrarea E. Ungureanu *Textul și textele* [124]. În funcție de principiul frecvenței, autoarea definește 68 de termeni derivați prin prefixare de la lexemul *text*.

Conceptul de *text* a fost explicat prin diferite definiții, dar, de obicei, se optează pentru o definiție tridimensională, integratoare, care ia în considerare aspectul gramatical, semiotic și pragmatic [45; 106]. Succint, vom aminti că, din perspectivă gramaticală, textul este o unitate lingvistică superioară propoziției sau frazei. În plan semiotic, textul este un semn marcat printr-o triplă dimensiune: sintactică, semantică și pragmatică; sub aspect pragmatic, textul este un instrument al comunicării lingvistice dintre emițător și receptor [45, p. 8]. Fiecare dintre aceste perspective dezvăluie doar o parte din ceea ce reprezintă un text și, prin urmare, trebuie privite în ansamblu.

În opinia lingviștilor R. de Beaugrande și W. Dressler, textul este o ocurență comunicativă, care satisface șapte standarde ale textualității: coeziunea, coerența, intenționalitatea, acceptabilitatea, informativitatea, situaționalitatea și intertextualitatea [61, p. 7].

Textele sunt diferite ca extensiune, începând cu un fonem *O!* și până la romane în câteva volume, „întinderea textului nu este supusă deci unei norme cantitative minimale, ci numai scopului actului de comunicare...” [106, p. 86]. Ceea ce diferențiază însă un text de un non-text sunt procesele de textualizare, dependente, în mare măsură, de situația în care sunt emise secvențele sintactice, astfel încât „unități lingvistice, evident incoerente sau fragmentare, pot forma, în anumite condiții, texte, în altele, nu” [106, p. 35]. Desigur, aici intervine rolul important al contextului care „fixează de fiecare dată și pentru fiecare moment valoarea” [Vendryes J. Apud: 113, p. 34] unui cuvânt și al receptorului, cu tot arsenalul său de cunoștințe, căruia îi revine sarcina decodării mesajului.

Teoria textului presupune o serie de perspective de abordare a acestuia. O primă opoziție pe care o vom menționa este situarea textului la nivelul planului sintactic sau în afara acestuia. I. Diaconescu distinge, astfel, două direcții: a) textul este considerat ca unitate ce aparține nivelului sintactic, urmând ierarhia: *parte de propoziție, sintagmă, propoziție, frază, text*; b) textul se situează în afara planului unităților sintactice, ca o unitate autonomă, închisă, care satisface, în primul rând, funcția de comunicare, fiind, prin urmare, purtător de semnificație [45, p. 9]. Autonomia textului este susținută și de E. Coșeriu, care distinge 3 niveluri în sfera limbajului: nivelul universal sau limbajul în general, nivelul istoric al limbilor istorice și „nivelul textelor, al actelor de vorbire, respectiv al ansamblurilor de acte de vorbire, care sunt utilizate de un anumit vorbitor într-o anumită situație, ceea ce se poate întâmpla, firește, în formă orală sau scrisă”. [40, p. 13].

De asemenea, se observă două tendințe diferite, care vizează regulile de funcționare a textului. Prima tendință este de a crea o gramatică formalizată, în virtutea căreia se emit reguli, proceduri, scheme, după care pot fi modelate structuri ale textului și a doua își propune a elabora o teorie generală a textului în concordanță cu studierea concretă a actelor de vorbire, a legităților organizării și funcționării lor, cu descrierea diversității indicilor categoriali ai fiecărui tip de text [61, p. 8].

Deosebit de relevantă pentru analiza textului iconografic religios ni se pare a fi opoziția dintre „textul lumii, pe de o parte, și textul concret, pe de alta” [123, p. 20]. Delimitarea *text concret* vs. *text al lumii* implică referirea la caracterul finit – infinit al acestuia. În general, cercetările lingvistice se axează pe textele concrete, care pot fi „vorbite, cântate, scrise, tipărite, stenografiate, filmate” [106, p. 3]. Ipoteza caracterului închis este susținută de numeroși cercetători. Bunăoară, P. Guiraud susține că „textul reprezintă o structură închisă, în cadrul căreia semnele generează relații determinate ale efectelor lor stilistice” [168, p. 59]. I.R. Galperin consideră că „încercările unor teoreticieni de a prezenta textul ca un fenomen infinit, fără limite, nu au temei” [188, p. 37], motivând prin faptul că „textul este opera procesului comunicativ-creativ, marcat printr-un sfârșit,

proces concretizat sub formă de document scris, stilizat în funcție de tipul documentului...” [Ibidem, p. 42]; I. Diaconescu opinează că „...textul se realizează ca unitate autonomă, în sensul că nu admite relații nici cu un antecedent, nici cu un succedent, funcționând ca o unitate finită închisă” [45, p. 10].

De o părere contrară însă sunt teoreticienii care susțin caracterul infinit al textului: „textul este înaintare, adaos la adaos, nu are început și nici sfârșit. Textul vine dinspre mine și înspre mine, eu sunt un punct de continuitate în text” [108, p. 232-235]. Infinitatea textului este confirmată și dezvoltată, ca atare, de conceptul *intertext*, lansat de I. Kristeva, care afirmă că „textele sunt întotdeauna „gravide” de sensuri, deoarece „textul ia ființă și este perceput numai ca intertext” [Apud 61, p. 65]. Din această perspectivă, asistăm la conceptualizarea unui text mult mai bogat, văzut doar ca o posibilitate „întreaga zestre culturală și științifică a unui popor, conservată prin mijloace lingvistice, s-ar constitui într-un text total” [45, p. 8] sau ca fapt împlinit „în ultimă instanță, drept text a început a fi considerat totul – literatura, cultura, societatea, istoria, omul însuși” [202, p. 308]. În consecință, se conturează conceptul de *text al lumii*, care nu este altceva decât contextualizarea textului [124: *Contextul*].

Deși nu reprezintă obiectul cercetării noastre, totuși, am făcut referire la câteva aspecte semnificative din teoria textului, ceea ce e motivat de lucrul cu un material faptic extras din text, un text specific, cu tematică religioasă, care poate fi considerat unul „clasic”, situat în descendența tradiției biblice. Or, tocmai Biblia „a contribuit la cristalizarea unui spirit critic și, într-un sens, putem spune că prin multitudinea de teme, motive, genuri, arhetipuri, figuri, puse la dispoziția artiștilor, chiar a generat literatură și elemente de conștiință literară” [82]. Acatistul, ca text concret, ne-a servit în calitate de suport factologic la realizarea cercetării noastre; acesta se integrează perfect în conceptul de text al lumii, datorită țesăturii complexe, manifestate la nivel intern (alternarea strofelor scurte cu cele lungi, îmbinarea narațiunii cu dialogul și lirismul, simetria refrenurilor), dar și ca intertextualitate pluridimensională: a) cu texte din același gen, căci nu putem vorbi despre un acatist separat, ci de un ansamblu ramificat de texte, care se reiau, se perpetuează, se îmbogățesc continuu între ele însele; b) cu textele imnografice, a căror trăsătură distinctivă este celebrarea unui sfânt sau a unui eveniment; c) cu textul biblic, în scopul de a nu admite neconcordanțe de ordin dogmatic; d) cu hagiografia, de unde își trage seva pentru altoirea unui produs textual nou; e) cu iconografia, având o relație bidirecțională. Prin urmare, textul acatist „trăiește numai intrând în contact cu un alt text” [187, p. 297-396], iar procesul de redactare a unui acatist nou îl obligă pe autor la „un compromis între o libertate și o amintire” [3, p. 18].

2.2. Text religios vs stil religios vs limbaj religios

În anul 1997, Gheorghe Chivu semnala insuficiența studiilor care ar aborda textele religioase. Această componentă definitivă a culturii românești era neglijată ca urmare a factorilor de natură politică, socială, culturală. Cu excepția studiului realizat de Ioan Bălan [4] în anul 1914 la Blaj și a unor abordări tangențiale de către Lidia Sfârlea [112, p. 146-206], în opinia căreia limbajul bisericesc este subsumat variantei neoficiale și neartistice a limbii române, lista lucrărilor ce aveau drept obiect de cercetare limbajul religios este foarte slab reprezentată. Această remarcă justificată a servit drept punct de plecare pentru o sporire a activității de cercetare în domeniul textului religios.

Până în prezent, bibliografia dedicată cărților bisericești sau limbajului religios a crescut considerabil. Preocupările lingvistice față de textul religios au avut drept rezultat elaborarea mai multor dicționare, printre care: I. Stoian, *Dicționar religios. Termeni religioși, credințe populare, nume proprii*, 1994 [116]; I. Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, 1995 [87]; E. Braniște, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, 2001 [9]; A. Tat, S. Marțian, *Dicționar teologic creștin*, 2008 [117]. Vom menționa, de asemenea, o serie de monografii: N. Iacob, *Limbajul biblic românesc (1640-1800)*. Suceava, 2000; M. Ivăniș-Frențiu, *Limba română și limbajul Rugăciunii*. București, 2001; E. Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Humanitas, 2008; A.M. Bărbuleanu, *Limbajul religios românesc actual*. Craiova, 2013; S. Guia, *Discursul religios. Structuri și tipuri*. Iași, 2015; D.L. Teleoacă, *Terminologia religioasă creștină în limba română*. București, 2005; D.L. Teleoacă, *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică, retorică*. București, 2016; D.L. Teleoacă, *Limbajul bisericesc actual între tradiție și modernitate*. București, 2017; articole: O. Moșin, *Terminologia religioasă în vocabularul laic*. Chișinău, 2013; *Modificarea semantică a termenilor bisericești în limbajul uzual din Republica Moldova*. Chișinău, 2014.

Un număr impunător de articole au fost realizate în cadrul celor nouă ediții ale Conferinței „Text și discurs religios”, România, ce se desfășoară începând cu anul 2008; precum și la Facultatea de Litere, USM, în proiectul „Studiul filologic al textelor religioase în limba română, publicate la Chișinău în secolul al XIX-lea”.

Luând în considerare multitudinea textelor religioase și a stilurilor funcționale pe care acestea le reprezintă, interesul cercetătorilor față de tot ce se integrează în categoria scrierilor bisericești se menține activ. De remarcat faptul că anumite segmente, precum: predica și imnografia, care au o istorie milenară în cultura creștină, sunt productive și la etapa actuală. Dintre acestea două, scrierile omiletice ni se par a fi privilegiate sub aspectul cercetărilor, iar, în ceea ce privește studiul imnografiei, care, de altfel, se dezvoltă cu întârziere de câteva secole în spațiul românesc, se poate remarca insuficiența lucrărilor de natură filologică.

Diversitatea textelor religioase din tradiția ortodoxă și eterogenitatea stilistică a acestora a condiționat disputa interminabilă a filologilor cu privire la încadrarea acestor texte într-un stil anume al limbii române. Potrivit unor lingviști, există suficiente argumente, pentru a constata existența unui stil religios. Astfel, D. Irimia, inventariind stilurile colective funcționale, distinge și stilul religios, alături de stilul tehnico-științific, stilul administrativ-juridic, stilul publicistic, stilul beletristic [79, p. 166]. V. Molea, adoptând clasificarea lui D. Irimia, menționează că stilul religios „este specific textelor sacre, teologice, având trăsături proprii, dar și tangențe cu alte stiluri și limbaje (literar, filosofic etc.)” [89, p. 57]. De asemenea, I. Condrea vorbește despre autonomia stilului religios în raport cu celelalte, subliniind că „liantul esențial al acestor scrieri este, pe de o parte, domeniul lor tematic religios, iar, pe de altă parte, sunt elementele stilistice specifice, reflectate în lexic, morfosintaxă, prozodie, topică” [37, p. 6]. În aceeași ordine de idei, se situează perspectiva adoptată de N. Iacob [76, p. 20-21], care deosebește stilul religios de celelalte, înregistrând mai multe varietăți interne, după cum rezultă din tabelul de mai jos.

Tabelul 2.1. Caracteristici ale stilului religios (Niculina Iacob)

Stilul religios	
Dimensiunea ontologică	Segmentul destinat cunoașterii: lumea divină. Cunoașterea este mijlocită de cuvânt.
Dimensiunea gnoseologică	Este intelectualist: cunoașterea se realizează prin intelect (rațiune).
Dimensiunea istorico-socială și națională	Prima formă de manifestare a limbii române ca limbă de cultură.
Dimensiunea lingvistică	Model specific de organizare a limbii la toate nivelurile ei: fonologic, morfosintactic și lexical.
Grup profesional specific	Preoții, dar poate depăși acest grup; este un stil cu o foarte largă difuzare în toate categoriile sociale.
Tipuri de limbaje	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>limbajul biblic</i> – cel mai vechi și cel mai conservator; 2. <i>limbajul liturgic</i> – refractar la inovații, la fel ca cel biblic; 3. <i>limbajul oratoric religios</i> – mai liber, mesaj personalizat; 4. <i>limbajul tehnic religios</i> – comparabil cu limbajele socio-profesionale din varianta laică; 5. <i>limbajul teologic</i>; 6. <i>limbajul dramatic religios</i>; 7. <i>limbajul didactic religios</i>.

Până acum au fost propuși diferiți termeni: *stil religios*, *stil ecleziastic*, *stil biblic*, *limbaj religios*, *limbaj bisericesc*, *limbaj liturgic*, *limbaj sacerdotal*, *limbaj teologic*, *limba cărților bisericești*, *limba textelor religioase*, *limba bisericii*. Niciunul dintre aceștia însă nu a reușit să se impună, ca fiind unicul corect și acceptat de majoritatea cercetătorilor. Am putea considera termenii de mai sus denumiri-caracterizări care „se referă, în fond, la **textele cu tematică religioasă**” [37, p. 5].

Remarcăm, de asemenea, faptul că tot mai multe opinii converg spre termenul *limbaj religios*, situat în opoziție cu limbajul laic, printre care le vom evidenția pe cele ale lui Șt.

Munteanu și V. Țăra, I. Gheție, Gh. Ivănescu, M. Ivăniș-Frențiu, A.-M. Bărbuleanu (Tereche), N. Obrocea, R. Zafiu ș.a. Subscriem și noi la această perspectivă, situând limbajul religios în paralel cu limbajul laic ca variante ale limbii literare, în interiorul cărora se diferențiază mai multe stiluri sau sublimbaje. După cum suține și Gh. Chivu: „[...] limbajul bisericesc reprezintă, în această perspectivă, o variantă funcțională, paralelă și echivalentă cu ceea ce am putea numi „limbajul laic”. La fel ca aceasta, dar în modalități de exprimare mai puțin diverse și evident conservatoare, limbajul bisericesc se ilustrează prin scrieri beletristice, de tip tehnic și științific sau juridico-administrativ și tot asemenea lui și-a creat, chiar dacă mai târziu, o variantă vorbită” [31, p. 15].

Opțiunea pentru epitetul *bisericesc* apare și în lucrările semnate de D.L. Teleoacă; autoarea argumentează această alegere prin faptul că „materialul investigației a fost furnizat nu de texte religioase [...] în general, ci de texte apărute în mediu confesional creștin, *sub autoritatea unui for instituționalizat, anume Biserica*” [119, p. 14]. Deși e fundamentată opinia cercetătoarei, vom da prioritate totuși adjectivului *religios*, care subliniază tematica unificatoare a textelor de acest gen. De altfel, o parte dintre ele datează cu mult înainte de apariția conceptului de *biserică* și a constituirii ei ca instituție, de exemplu, scrierile vetero-testamentare, dintre care și *Psalmii*, care se regăsesc în sfera de cercetare a autoarei.

Indiferent de termenul pentru care se optează, indiferent de recunoașterea unui stil religios independent sau situarea acestuia ca variantă paralelă limbajului laic, în ceea ce ține de trăsăturile limbajului religios, nu se remarcă anumite disensiuni. Câteva dintre acestea sunt enunțate și de I. Diaconescu, care descrie stilul liturgic, subsumat textelor de ritual religios, ca fiind „un limbaj de conotație ale cărui semnificații au un caracter sacru”. Lingvistul subliniază, de asemenea, caracterul conservator al textului biblic, ceea ce condiționează prezența formelor și sensurilor arhaice în structura gramaticală și lexicală a acestuia [45, p. 23].

Importanța atribuită studierii textelor religioase derivă din influența manifestată de acestea asupra limbii române actuale. În plan diacronic, se atestă o trecere lină dintr-o formă în alta, observată subtil de Gh. Chivu: „Limba textelor bisericești contemporane, o adevărată relicvă vie, este deci continuatoarea vechii noastre limbi literare, în uz până în primele decenii ale secolului al XIX-lea” [31, p. 15]. Odată cu momentul în care limba scrierilor laice devine limbă oficială, estimativ către anul 1830, însemnătatea limbii bisericești nu se diminuează, fiindu-i recunoscută contribuția în procesul de constituire a normelor limbii literare moderne, iar sub aspect stilistic, ea s-a afirmat ca model, „imitat în încercarea de a sugera, cu mijloacele artei scriitoricești, trecutul, tradiția” [Ibidem, p. 15].

La etapa actuală, atestăm, pe lângă diferențele majore de ordin gramatical, lexical, o tendință de apropiere a limbajului religios față de normele limbii române literare, în varianta sa laică; această tendință însă este una temperată, supusă unor rigori instituționale. În consecință,

cercetarea textului religios atât în diacronie, cât și în sincronie oferă multiple piste de sondare a tot ce ține de text și limbaj religios raportat la cultura românească.

Textul religios. Caracterizare de ansamblu. Totalitatea textelor cu tematică religioasă sunt caracterizate de un ansamblu de particularități, care le individualizează în raport cu textele laice. Astfel, textul cărților sacre se întemeiază pe recunoașterea existenței unei lumi a divinității, în raport cu care se definește o componentă esențială a ființei umane – dimensiunea *religioasă* [79, p. 166]. Diversitatea textelor sacre răspunde diferitor nevoi de comunicare (în plan uman-divin: textul liturgic, textul rugăciunii; în plan interuman: textul dogmatic, catihetic, omiletic), însă scopul final al acestora este „mântuirea credincioșilor” [5, p. 65]. În mod obligatoriu textele religioase funcționează, prin aprobarea de către autoritățile ecleziastice, sub auspiciile Bisericii.

Cercetarea textului religios relevă faptul că acesta reprezintă un model specific de organizare a limbii la toate nivelurile ei: fonologic, morfosintactic și lexical. Generalizând trăsăturile acestora, admitem ideea că limbajul religios reprezintă o variantă paralelă a limbajului laic, implicând o stratificare din punct de vedere stilistic. În acest sens, au fost realizate diverse clasificări. D. Irimia scoate în evidență două categorii de texte religioase, ambele subsumate variantei literare: a) varianta cărților sacre fixate în scris, aceleași, indiferent de spațio-temporalitatea intrării (introducerii) lor în procesul de comunicare și b) varianta textului liturgic și a rugăciunii, de natură orală, chiar dacă acestea au ca punct de plecare texte scrise [79, p. 166].

N. Iacob distinge în stilul religios șapte sublimbaje: *limbajul biblic*, *limbajul liturgic*; *limbajul oratoric religios*; *limbajul tehnic religios*; *limbajul teologic*; *limbajul dramatic religios*; *limbajul didactic religios*. Pentru o clasificare detaliată a particularităților fiecărui tip de texte, am preluat-o pe cea propusă de A.M. Bărbuleanu, care reflectă existența a cinci tipuri de text religios: *biblic*, *dogmatic și exegetic*, *liturgic*, *catehetic și omiletic* [5, p. 66].

Tabelul 2.2. Caracteristicile principale ale textelor religioase

Tipul de text	Particularități
Textul biblic	Textul fondator al creștinismului este comun tuturor ariilor creștine, servind în calitate de model de exprimare pentru alte texte religioase. Se distinge prin caracterul conservator în planul conținutului și, într-o anumită măsură, al formei. Acest tip de text este tributar tradiției și supus autorității ecleziastice.
Textul dogmatic și exegetic	Este adaptat nevoii de explicare a dogmelor. Limbajul conservator, monosemantic, are o specializare distinctă și nu admite nicio abatere, care ar echivala cu alunecarea spre erezie. Textul este unul argumentativ și apologetic.
Textul liturgic	Acesta ține de ciclul slujbelor bisericesti și Tipic. Atestăm un limbaj codificat la nivel verbal, nonverbal și paraverbal, incluzând semne și simboluri proprii fiecărei confesiuni. Este reglementat de instituțiile ecleziastice. În categoria dată se includ și textele rugăciunilor.

Textul catihetic	Înregistrează un grad înalt de similitudine cu textul dogmatic. Este adaptat nevoii de transmitere a învățăturilor creștine, sub supravegherea instituției ecleziastice. Are caracter informativ, didactic, de popularizare.
Textul omiletic	Are scopul edificării morale. Se distinge prin caracter argumentativ, explicativ și expresiv. Gradul relativ de libertate în exprimare este dictat de necesitatea transmiterii învățăturii într-o formă accesibilă și comprehensibilă.

Rugăciunea în tradiția creștin-ortodoxă. În ortodoxie, rugăciunea este văzută ca un element esențial al vieții omului în relația cu Dumnezeu. Încă din Vechiul Testament, rugăciunea și milostenia erau considerate prioritare în raport cu alte manifestări exterioare [22, p. 338]. Cele mai multe explicitări cu referire la acest aspect, oferite de Părinții Bisericii, converg spre ideea de comunicare om – Dumnezeu, exprimată prin sintagme de felul: „vorbire adresată lui Dumnezeu” (Sf. Ioan Gură de Aur), „convorbire cu Dumnezeu” (Sf. Grigore de Nyssa), „înălțarea minții către Dumnezeu sau cererea celor ce se cuvin de la Dumnezeu” (Sf. Ioan Damaschinul). Dicționarele contemporane atestă termenul *rugăciune* cu următoarea semnificație „Actul esențial, fundamental al vieții noastre religioase, este mijlocul de a ne pune în legătură directă cu Dumnezeu, prin înălțarea gândului, a inimii, a voinței noastre spre El” [9].

D.L. Teleoacă [121] subliniază tridimensionalitatea actului de rugăciune, care este, în același timp: *act mental* → „înălțarea gândului, a voinței către El”; *act verbal* → articularea „textului” rugăciunii; *act gestual* → rugăciunea este însoțită de însemnarea cu semnul crucii, statul în genunchi, metanii, ridicarea mâinilor.

În funcție de scopul urmărit de emițător, se folosesc câteva tipuri de rugăciune: *rugăciune de cerere* (caracteristică vieții pământești), *de mijlocire* (asociată celei de cerere, cu diferența că este adresată Maicii Domnului sau sfinților), *de laudă*, *de mulțumire*. O altă dihotomie, ce trebuie amintită aici, ține de *rugăciunea individuală* (particulară) – *rugăciunea comunitară* (publică, obștească), care este rugăciunea oficială a Bisericii, rânduită în cărțile de cult.

Rugăciunea ortodoxă este o continuare a tradiției veterotestamentare, potrivit căreia „în rugăciune, profeții și dreptii, obțin putere dumnezeiască” [22, p. 338], iar *Psalmii* sunt un indicator al importanței rezervate actului de comunicare dintre om și Creatorul său. *Noul Testament* oferă numeroase exemple de rugăciuni, cunoscute după numele celor care le-au rostit: rugăciunea Mariei „Mărește suflete al meu pe Domnul” (Luca 1, 46-55); rugăciunea lui Zaharia „Binecuvântat este Domnul, Dumnezeul lui Israel” (Luca 1, 68-79); rugăciunea lui Simeon „Acum slobozește pe robul tău Stăpâne” (Luca 2, 29-32). Totuși, rugăciunea emblematică a creștinătății, inclusă în Testamentul Nou, este rugăciunea domnească sau „Tatăl nostru”.

O rugăciune autentică solicită a fi rostită cu mintea, buzele și inima, prin urmare, ea pretinde o implicare emotivă din partea emițătorului, care, de multe ori se poate realiza prin

medierea cântecului, capabil de transgresarea granițelor stabilite de „înlanțuirea cuvintelor”, astfel încât „actul cântării sporește forța ilocuționară/perlocuționară a rugăciunii” [121, p. 381].

Acatistul face parte din categoria textelor cantabile; în biserică, la oficierea unui acatist, de obicei, se alternează fragmentele cântate (refrenele condacelor „Aliluia!” și ale icoaselor „Bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucuria tuturor celor necăjiți!”) cu cele citite (condacele și icoasele). În unele biserici, partea cantabilă îi antrenează pe toți membrii în actul de verbalizare a rugăciunii, pentru a spori calitatea rugăciunii, împlinind, totodată, îndemnul lui Hristos „Unde sunt doi sau trei adunați în Numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei 18: 20).

Timpul și spațiul destinat rugăciunii poate fi rezumat prin cuvintele Sf. Ap. Pavel: „Rugați-vă neîncetat!” (1 Tesaloniceni, 5:17), adică pe parcursul întregii vieți și în orice loc s-ar afla creștinul. Cu toate acestea, există momente distincte, când rugăciunea este recomandată în mod special: dimineața, seara, înainte și după masă, în necazuri și încercări. Cât privește locul rugăciunii, aceasta se poate realiza, tainic, oriunde, dar este necesară și rugăciunea comună în cadrul instituțional al Bisericii (în zile de sărbători, duminica, la vreme de încercare și alte evenimente).

Procesul de difuzare a rugăciunilor în limba română începe după mijlocul secolului al XVI-lea, odată cu apariția primelor traduceri de carte religioasă, precum: molitvelnice, ceasloave, evloghioane, însă culegerile de acatiste urmează să iasă de sub tipar cu întârziere de câteva secole. Paradoxal, dar și cercetările textului imnografic par să urmeze această succesiune cronologică, or, cercetări fundamentale privind imnografia ortodoxă din spațiul românesc, deocamdată, nu se înregistrează, lingvistica actuală oferind întâietate textului biblic, textului rugăciunii, textului omiletic și celui catihetic.

2.3. Particularități lexico-gramaticale ale textului-acatist actual

Cercetări lingvistice, având ca obiect de studiu textul-acatist. Cercetările lingvistice din ultimele două decenii sunt marcate de o revigorare a interesului științific față de textele religioase. Acestea, în calitate de componentă definitorie a culturii românești, au fost, în mare măsură, marginalizate de-a lungul secolului al XX-lea, ca urmare a condițiilor sociopolitice instaurate în spațiul socialist. Reorientarea spre textele definitorii ale cultului ortodox, dar nu numai, a oferit cercetătorilor un ansamblu de probleme lingvistice care urmează a fi abordate.

În limba română termenului *acatist* îi sunt atribuite două accepțiuni: 1) Imn și slujbă bisericească ortodoxă; 2) listă de nume dată preotului spre a se ruga pentru persoanele înscrise pe

ea [48]. În lucrarea dată, am abordat acatistul românesc drept creație imnografică ortodoxă, excluzând cel de-al doilea sens oferit de *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*.

Mai întâi de toate, am remarcat faptul că, deși studiul textului religios se bucură de un interes lingvistic sporit, imnografia ortodoxă nu a fost cercetată în mod suficient (luând în considerație și volumul acestui gen religios), cu atât mai mult, acatistul, ca specie imnografică. S-au înregistrat mai multe încercări de a trata acatistele (din diferite perspective). A se vedea: I. Moisiuc. *Acatistul – structuri poetico-stilistice*; I. Condrea. *Acatiste publicate în Tipografia Eparhială de la Chișinău*; A. Gherasim. *Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor*; C. Cemârtan. *Influența slavonă asupra lexicului românesc din „Slujba și acatistul cuviosului Serafim din Sarov”*; E. Oglindă. *Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste*; A. Manolii. *Invocarea numelor proprii biblice în „Acafistul Acoperământului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu”* (1913); C. Antoci. *Funcția comunicativă a adresărilor în acatiste etc.*

După cum se observă din titlurile articolelor, aspectele cercetate sunt foarte înguste și se raportează la cazuri particulare de acatiste. Cercetările realizate până la data curentă au neglijat, în mare măsură, textele imnografice. Atestăm lucrări consacrate limbajului biblic [76], inclusiv scrierilor de rit apusean [93], limbajului rugăciunii [81; 119; 121], limbajului predicii [70], limbajului catihetic [119; 121]. Textele imnografice, cuprinse în cărțile de cult, precum: *Octoihul*, *Triodul*, *Mineele*, *Catavasierul*, apar cu o întârziere de decenii în limba română. Ținând cont de dificultatea traducerii textului cantabil, „problema care se pune în cazul traducerii unor astfel de texte [...] era nu doar de ordin dogmatic, ci și de ordin muzical” [64]. Așadar, cercetările asupra acestora, de asemenea, rămân în urmă, în raport cu alte tipuri de texte religioase.

Pentru lingvistica românească este caracteristică lipsa acută a unui studiu de amploare, care ar sistematiza șirul de acatiste scrise în limba română până la faza actuală și ar oferi o imagine de ansamblu asupra acestui text imnografic. Este absolut necesar a determina trăsăturile structurale, stilistice și poetice ale acatistului românesc (ținând cont de diferențele din tradiția grecească și slavonă), or, apariția imnografiei în alte limbi urmează unul dintre cele două modele. De o valoare semnificativă ar fi inventarierea acatistelor existente în limba română, stabilirea autorului, anului de publicare, a sursei de traducere (dacă este cazul).

Din această perspectivă, cercetările românești sunt cu mult în urma studiilor efectuate în limba rusă, unde se constată un interes sporit față de creațiile-acatist încă de la începutul secolului al XX-lea. Astfel, monografia lui A.V. Popov, *Православные русские акафисты*, 1903 [210], este prima în literatura rusă, dar și cea universală, care oferă o imagine complexă asupra acestui gen imnografic. Cercetătorul prezintă date exhaustive despre autorul, data și locul publicației, despre reeditări ale acatistelor, însumând totalitatea textelor de acest gen, publicate, aprobate de

Biserica Ortodoxă sau respinse, din perioada pre-sinodală și sinodală; de asemenea, sunt abordate probleme de poetică și structură a acatistelor. Monografia nu și-a pierdut din actualitate și a fost reeditată în anul 2013. O altă lucrare de referință este realizată de F. Liudogovskii, *Структура и поэтика церковнославянских акафистов*, 2015 [205]. Autorul se axează pe textele apărute în ultimul secol, fiind o completare reușită a monografiei lui A.V. Popov. De asemenea, studiul conține exemple și din alte limbi, precum: greacă, ucraineană, poloneză, sârbă, română, franceză, engleză.

Particularitățile gramaticale și lexicale au fost reflectate în lingvistica românească într-o serie de lucrări, având ca obiect de studiu textul religios. Gh. Chivu [31], A.-M. Bărbuleanu [5] au analizat particularitățile lexico-gramaticale ale textului religios ortodox, C.-E. Peică [104] a reflectat particularitățile de ordin morfosintactic ale textului biblic, D.-L. Teleoacă [119] a realizat o cercetare, reliefând diferențele dintre textul religios ortodox și cel catolic. La Chișinău au fost publicate numeroase articole, care evidențiază trăsăturile lexico-gramaticale ale textelor religioase, apărute la Tipografia Exarhicească de la Chișinău în primele două decenii ale secolului al XX-lea: E. Oglindă. *Particularități de ordin semantico-gramatical ale textului „Evangheliei”* (1912); *Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste*; C. Cemârtan. *Limba textelor religioase publicate la Tipografia Exarhicească din Chișinău: particularități sintactice*; M. Butuc. *Particularități lingvistice ale „Acatistului Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, bucuria tuturor scârbișilor”, tipărit în anul 1909 la Chișinău* ș.a. De asemenea, particularitățile stilistice au fost elucidate într-o formă foarte detaliată de către D.L. Teleoacă [118; 121].

Analizând studiile lingviștilor români, constatăm o reflectare vastă a trăsăturilor textului biblic, dat fiind că este textul fondator în cultul ortodox, a textelor liturgice (Molitifelnic, Evangheliar). Textul imnografic însă este abordat mai puțin în cercetările actuale. De aceea, în paragraful ce urmează, ne propunem să specificăm particularitățile lexico-gramaticale ale textului imnografic ortodox, referindu-ne la un singur tip de text – acatistul, particularități, care, în mare parte, sunt comune și altor tipuri de text religios, însă prezintă și trăsături specifice, în raport cu ele.

Particularități ortografice

Substantivele care desemnează numele divinității, ale sfinților se ortografiază cu majusculă: „O, Preasfântă ... Treime: Părinte și Fiule și Duhule Sfinte, Unule, adevăratul Dumnezeu, și Făcătorul nostru...” [258, p. 23], „Iisuse, Mântuitorule cel premilostiv”, „Iisuse, Păstorul meu, nu mă pierde” [243, p. 15], „Slavă Ție, Izvorul vieții și al nemuririi...” [241, p. 80], „Vino, Maica Mielului și a Păstorului...” [247, p. 118], „Zid ești credincioșilor, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară.” [261, p. 172], „Bucură-te, Sfântă Pruncă, primită în Biserică cu mare cinste” [266, p. 47], „Apostolii te-au preamărit, soborul ierarhilor și al cuvioșilor și ceata sfințelor

femei te-au lăudat, Înaintemergătorul și cu Teologul s-au închinat” [290, p. 136]; „Bucură-te, purtător al numelui Marelui Mucenic Dimitrie; // Bucură-te, următor al râvnei sfinte a Izvorătorului de mir” [363, p. 31]. Prin extinderea acestui principiu, se ortografiază cu majuscule și pronumele personale/nepersonale atât la forma accentuată, cât și la forma neaccentuată, care substituie numele lui Hristos: „Bucură-te că El te-a încununat frumos” [317, p. 114], „Slavă Ție, Lumină din Lumină” [241, p. 80], „și s-au luminat cu focul Dumnezeirii Tale și Ție, Dătătorule de Lumină, Ți-au cântat” [249, p. 52], „Iisuse, Cel ce locuiești întru lumina cea nepătrunsă ...” [252, p. 324].

Particularități morfologice

Substantivul. În sfera numelui, atestăm o serie de fenomene care marchează arhaicitatea textului imnografic în raport cu textul laic: forme flexionare arhaice, forme etimologice arhaice.

a) Observăm abundența substantivelor de gen masculin, care formează vocativul în *-e* „Tu, Doamne, ai ales...”, „îți aducem, Stăpâne, cântare de mulțumire” [249, p. 33], „Împărate Preasfânt” [Ibidem, p. 52], „Bucură-te, cuvioase”, [319, p. 34], „Dăruiește, Părinte” [319, p. 37];

b) marcarea cazuală a tuturor termenilor sintagmei în vocativ „Împărate Sfinte” [262, p. 77], „O, Preadulce și Preabunule Iisuse” [249, p. 55]; *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu „Potirul nesecat”* [232, p. 291]

c) forme etimologice arhaice, cum ar fi *pustie* spre deosebire de varianta actuală, *pustiul*: „Bucură-te, lumânare nestinsă prin rugăciune, în pustie strălucind” [441, p. 12]; *prooroc* în loc de *proroc*: „Înger viețuind în trup te-ai arătat, proorocule, prin râvna pentru Dumnezeu” [440, p. 570]; oscilația dintre formele *rod/roadă* la singular: „Bucură-te, cel ce ești al părinților rod binecuvântat” [340, p. 513]; „Bucură-te, bogată roadă a curățeniei părinților tăi!” [452, Icos 1, H2]; forma de plural *suspînuri* „și cu suspînurile tale cele din adânc, spre însutite osteneli o ai făcut roditoare” [341, tropar]; utilizarea formelor de plural pentru substantivele care în limbajul actual se atestă doar la singular (cf. *sânghiuri, mile, ceruri*): „Cu roșeala sânghiurilor tale vopsindu-ți haina pătimirii” [429, Tropar], „Muntele Athosului propovăduiește milele și minunile Tale” [271, p. 222], „Iisuse, Cel ce ai șezut pe cerurile cerurilor, în veci să fie cuvântul Tău în inimile noastre” [246, p. 300].

În textele acatistelor, prezența substantivelor deverbale este una impunătoare, cele mai multe fiind forme de infinitiv lung și substantive formate cu sufixul de agent *-tor/-toare*. În primul rând, acest fapt denotă o afinitate cu particularitățile limbii române arhaice. Totodată, solicitarea pentru deverbale, în textul imnografic, este determinată de polifuncționalitatea lor (aceste substantive răspund necesităților de economie verbală, conferă plasticitate și poeticitate frazei, participă la procesele de textualizare, asigură melodicitatea ce e proprie unui text cantabil). Deverbalele sunt utilizate la toate nivelurile de structurare a acatistului, în special, la nivelul

hairietismelor: „Bucură-te, mângâierea săracilor, // Bucură-te, apărătoarea bătrânilor” [468, p. 257], „Bucură-te, îndreptătorul credinței, // Bucură-te, ajutorul celor necăjiți” [387, p. 335], „Bucură-te, desfătarea maicii tale iubitoare” [480, p. 326].

Diversitatea și multitudinea deverbalelor din textul imnografic conturează o altă particularitate a acestui tip de text, în speță, *abundența vocativelor*, or, imnul este o invocare solemnă a divinității, a unui sfânt, a unei entități angelice. O parte considerabilă a deverbalelor din acatiste este la cazul vocativ, situându-se în proximitatea imperativelor din blocul de hairietisme, după cum se observă ușor din exemplele indicate *supra*. Substantivele în vocativ se întâlnesc nu doar în interiorul hairietismelor, ci și în celelalte structuri constituente ale acatistului, adică în condace: „Auzind tu, fericito, glasul Evangheliei” [480, p. 325], „Omule al lui Dumnezeu și mucenice al lui Hristos, Oprea...” [501, p. 174], în partea narativă a icoaselor: „Șezând tu în temniță, viteazule Mucenice ...” [411, p. 193], „...i-ai mântuit de multe rele, o, Mihaile...” [296, p. 219], „Slavă Ție, Împărate Sfinte, Dumnezeule Atotputernice...” [415, p. 231]; în structura refrenului: „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară” [262, p. 67], „Bucură-te, Izbăvitoare...” [272, p. 456], „Bucură-te, iubitorule de feciorie, Ioane Apostole, de Dumnezeu iubite” [311, p. 531], în rugăciuni: „O, Sfinte Prea Cuvioase și de Dumnezeu Purtătorule Părinte Serafime” [441, p. 17].

Utilizarea unor tipare clișeizate de genitive cu valoare de superlativ nuanțează caracterul arhaic al acatistului, or acest tipar „exista în latina arhaică, fiind frecvent în latina biblică” [119, p.154]. Imnografia preia prin relațiile de intertextualitate structuri genitive cu valoare de superlativ absolut, comune textului religios în ansamblu, precum: *Răsăritule al Răsăriturilor*: „Vrând să mântuiești lumea, Răsăritule al răsăriturilor” [243, p. 26]. În general, structurile genitive sunt foarte frecvente în acatiste, contribuind la edificarea tezaurului figurativ al imnelor respective: „*candelă a purității*”, „*locaș al virtuților*”, „*scăldătoarea vindecărilor*”, „*dezlegarea suferințelor*” [380, p. 597], „*trâmbița adevărului*”, „*chitara cuvântării de Dumnezeu*” [472, p. 493]. Totodată, se observă predilecția pentru utilizarea genitivului pentru determinările ce indică locuri geografice: „*pe muntele Taborului*” [252, p. 322], „*Bucură-te, cel ce din Cana Galileii împreună cu Domnul ai fost*” [313, Icos 1, H1].

Se atestă și o serie de construcții substantivale perifrastice, specifice textului religios în ansamblu: *purtare de grijă, facere de bine*:

„*Văzând această purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru tine, îți cântăm*” [318, Icos1]; „*în boli tămăduitoare, fără împuținare primind faceri de bine de la chipul tău cel de minuni făcător*” [271, p. 237].

Adjectivul. Din șirul de particularități morfologice privind adjectivul, se remarcă frecvența superlativului. Superlativul absolut, în textul acatistelor, este redat printr-o diversitate de procedee lexicale și lexico-gramaticale:

- Afixoidul *mult*: „*Ritorii cei mult vorbitori nu se pricep cu ce cuvinte să mângâie pe cei necăjiți*” [269, p. 111];
- Prefixul *prea* (înregistrează o recurență frecventă) - „*ca un soare prea frumos ai răsărit și noaptea întristărilor ai risipit*” [287, p. 16], „*Bucură-te, floarea darurilor cea prealeasă*” [Ibidem, p. 21], „*Bucură-te, Fecioară, preasfântă și preafrumoasă*” [Idem, p. 21], „*Bucură-te, ușa raiului celui preasfințit*”, „*Bucură-te, porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” [287, p. 32], „*Bucură-te, Împărăteasă, preamilostivă și preafolositoare*”, „*Bucură-te, porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” [Ibidem, p. 34].
- Prefixul *atot-* (cu totul/ întru tot/ de tot) „*Bucură-te, porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” [287, p. 22], „*atotbună*” [271, p.237].
- O valoare intensivă este exprimată de structurile cu derivate negative: „*Iar tu, ca Ceea ce ai putere nebiruită*” [290, p. 123]; „*s-a umplut de nespusă bucurie*” [247, p. 110]; „*Primește, cinstite bătrâne, pe Domnul tău, primește vistieria cea nesecată și puterea cea neajunsă*”, „*ne-ai răsărit lumina cea neînserată*” [247, p. 113].

Pronumele. Textul innografic, reprezentat de acatist, asemenea altor tipuri de text religios, se relevă prin frecvența pronumelui demonstrativ *cel* – element intercalat (cu întrebuintare generalizată) între adjectiv și substantiv: „*Iisuse, puterea cea nebiruită; // Iisuse, mila cea fără de sfârșit; // Iisuse, frumusețea cea prealuminată; // Iisuse, dragostea cea nebiruită*” [243, p. 16]; „*Bucură-te, încăperea lui Dumnezeu celui neîncăput*” [262, p. 73], „*Bucură-te, nădejdea bunătăților celor veșnice*” [Ibidem, p.74], „*umple de bucurie și de veselie inima noastră cea întristată*” [269, p. 109], „*Bucură-te, Ceea ce ne scapi de foametea cea duhovnicească și trupească, hrănindu-ne cu pâinea vieții*” [290, p. 139].

Acatistul face uz de pronumele *dânsul*, formă care substituie un nume [+uman] (1), [+divin] (2), dar și nume [non-animat] (3):

(1) „*Auzit-am pe Vasile acela grăind și înaintea tuturor spunând minunile tale pe care le-ai făcut cu dânsul, părinte*” [381, p. 319].

(2) „*Bucură-te, stăruitor grabnic către Dânsul*” [415, p. 231], „*Bucură-te, că pentru Dânsul sângele a-ți vărsa ai droit*” [411, p. 193].

(3) „*însă cu înțelepciunea cea dată ție de sus, pricepând măiestriile lui, ai rămas cu darul lui Dumnezeu neprins de dânsule, cântând: Aliluia!*” [411, p. 188].

Prezența pronumelui de întărire este un alt indiciu al arhaicității voit imprimată acestui tip de text: „*Sfânt ești Doamne Dumnezeul nostru, pe Care toți cei curați cu inima Te vor vedea precum ești și Te vor cunoaște precum Tu Însuși îi cunoști pe ei*” [258, p. 21].

Verbul. Marca distinctivă a textului-acatist este imperativul verbului *a se bucura* (Bucură-te/Bucurați-vă), plasat la începutul fiecărui vers al blocului de hairetisme, precum și al refrenului:

„Bucură-te, slava Bisericii;// Bucură-te, mândria Eghinei” [380, p. 599]; „Bucurați-vă, Sfinților toți, rugători fierbinți către Dumnezeu, pentru toată lumea” [519, p. 544]. Mai rar, în unele acatiste închinare Domnului Iisus Hristos, verbul *a se bucura* este substituit de alte lexeme tot la imperativ: *a veni* (Vino – *Acatistul Întâmpinării Domnului; Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh*), *a povățui* (Povățuiește - *Acatistul Maicii Domnului „Povățuitoarea copiilor”*).

Prepoziția. Frecvența prepozițiilor arhaice *întru*, *dintru* este proprie ansamblului de texte-acatiste. „Bucură-te, că pe colina neprihăniților ai viețuit întru nevoie” [424, I4, H7]; „și întru tine L-ai încăput” [287, p. 28]; „Pentru unele ca aceste daruri, dintru smerenia inimii strigă către Dumnezeu: Aliluia!” [424, C10]. Este utilizată prepoziția compusă: *fără de* „fără de număr”, „fără de încetare”, „fără de prihană”, „fără de leac” [424]. Prepoziția *spre* este utilizată cu sensul „către”: „Bucură-te, că, prin smerenia ta, spre tine Domnul a căutat” [287, p. 27], dar și cu sensul „pentru”: „Bucură-te, dumnezeiască Pruncă Maria, care astăzi te-ai născut spre bucuria și mântuirea a toată lumea” [Idem].

Topica. În textul acatistelor, la fel ca și în alte tipuri de text religios, este frecventă postpoziția auxiliarului la modul indicativ trecut: „răsărit-ai din Fecioară” [243, p. 29], „Steaua cea cu dumnezeiască mergere văzând-o înțelepții, mers-au pe urma luminii ei” [262, p. 67], „gonit-ai întunericul minciunii” [Ibidem, p. 69], „auzit-a orbul” [243, p. 17]. Numeroase exemple conțin intercalat pronumele aton în această structură: „adusu-te-ai pe tine lui Dumnezeu” [287, p. 29], „lăsatu-l-au pe Irod ca pe un mincinos” [262, p. 69]. O altă particularitate ar fi antepunerea cliticului la forma de imperativ: „și mă auzi” [243].

În general, pentru textul-acatist este specifică topica indirectă, E. Oglindă remarcând afinitatea cu tiparul latin „se imită structura propoziției din limba de origine – latina – în care predicatul ocupă poziția finală” [97, p. 100]: „David Proorocul și împăratul după cuviință se bucură că din neamul lui pe pământ vlăstar preasfânt a răsărit” [287, p. 33]; „Bucură-te, că, prin smerenia ta, spre tine Domnul a căutat” [287, p. 27], „Slavă Ție, că prin botezul Tău în Iordan, toată lumea ai luminat” [241, p. 70].

Particularități sintactice

Apoziții. Acatistele abundă în apoziții desfășurate, prin care sunt redate calități ale entității invocate: „Mielușeaua lui Dumnezeu, curată, porumbiță neîntinată, cortul lui Dumnezeu cel neîncăpător, sfințenia slavei, prăznuind petrecerea ta, Sfântă Pruncă, întu cele ce nimenea nu intră, astăzi ne veselim cu fecioarele...” [287, p. 47], „Împăratule cel Preaveșnic, Mângâietorule cel adevărat, Hristoase, curățește-ne pe noi” [243, p. 27].

Elipsa predicatului se atestă în exemple, precum: „Slavă Ție, Povățuitorul celor rătăciți” [243, p. 34], „Slavă Ție, Mântuitorul lumii;// Slavă Ție, Sfărâmtorul Demonilor” [Ibidem, p. 43],

„Slavă Ție, dulceața inimilor noastre” [Ibidem, p. 47], „Slavă Ție, Ipostasul înțelepciunii lui Dumnezeu” [243, p. 49], „Slavă Ție, pierzătorul răutății” [Ibidem, p. 51].

De asemenea, la nivelul topicii consemnăm prezența structurilor dispuse simetric la nivelul propoziției: „veseliți-vă, popoare, și vă bucurați” [287, p. 18], „Bucurați-vă și vă veseliți” [500, I6].

Dativul adnominal reprezintă un tipar cu o utilizare frecventă în textul imnografic, „consemnat sporadic în cadrul discursiv catihetic, cunoaște numeroase ocurențe în textele de rugăciune, actualizându-se inclusiv prin structuri dativale în lanț [119, p. 154], observație care este probată și de acatiste, unde aceste structuri se înlănțuie în desfășurarea unui bloc de hairtisme: „Bucură-te, celor jigniți grabnică protectoare;// Bucură-te, celor săraci mângâiere;// Bucură-te, celor certați împăcare;// Bucură-te, celor judecați pe nedrept apărătoare;...//Bucură-te, celor fără casă adăpostire;// Bucură-te, tuturor celor ce te cheamă în ajutor ocrotire” [462, p. 153], și în structurile facultative ale acatistelor, cum sunt rugăciunile inserate la sfârșit:

„O, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu [...] îmbrăcăminte celor goi, sănătate celor bolnavi, izbăvire celor robiți; liniște celor de pe mare, liman bun celor înviforați, povățuitoare neostenită celor rătăciți, mergere ușoară celor călători, odihnă bună celor osteniți, acoperământ și scăpare celor asupriți; nădejde celor fără de nădejde, ajutoare celor lipsiți; celor săraci bogăție neîmpuținată, celor întristați de-a pururea mângâiere, celor pe care nu-i iubește nimeni iubire cu smerenie; celor păcătoși mântuire către Dumnezeu; tuturor creștinilor îngrădire tare, ajutoare nebiruită și folositoare” (Rugăciune, Ac. Bunevestiri) [262, p. 82].

Acest pasaj extins, de o plasticitate deosebită, conturează potretul acțional al Maicii Domnului pe direcția particular – general (*celor ... - tuturor*).

Particularitățile gramaticale, ce individualizează limbajul textului imnografic în raport cu varianta laică actuală a limbii române, sunt susținute de un vocabular specific, unde, alături de terminologia inerentă discursului religios, se atestă arhaisme lexicale și semantice, care subliniază caracterul conservator al textului religios.

Particularități lexicale.

Arhaisme. Am atestat o serie de exemple de arhaisme proprii acatistelor care susțin individualitatea acestora. E vorba de prezența pronomelor și a adverbelor în varianta învechită: pronumele negativ *nimenea* „întru cele ce *nimenea* nu intră, astăzi ne veselim cu fecioarele” [287, p. 47], adverbul *atuncea* „*Iisuse, dorirea mea, nu mă rușina pe mine atuncea*” [243, p. 20].

Arhaisme semantice: a ferici „a slăvi”, străin „neobișnuit/deosebit”, umilință „smerenie”, a căuta „a privi”, a sili „a se strădui/a depune efort”, a pierde „a distruge”:

- „iar credincioșii o *fericesc* pururea” [287, p. 42];

- „tot pământul vede astăzi lucruri *străine* și preamărite” [287, p. 50], „*străină* este nașterea ta, *străin* este chipul nașterii tale, *străine* și preaslăvite sunt toate ale tale” [Ibidem, p. 52];
- „ca să cântăm Ție cu *umilință*” [243, p. 27];
- „prin smerenia ta, Domnul *a căutat* spre tine” [287, p. 27];
- „*Siliți-vă* să-L întâmpinați pe Dânsul și cu buze neîntinate să-I cântăm” [241, p. 60].
- „Păstorul meu, *nu mă pierde* pe mine” [243, p. 15].

Arhaisme lexicale:

- „Bucură-te, că cele cinci *slove* ale numelui tău pe unele din darurile tale le-a arătat” [287, p. 17];
- „Bucură-te, că tu cu fecioria și cu proorocia *ai covârșit*-o pe Mariam” [287, p. 17];
- „Bucură-te, că Sfinții tăi Părinți astăzi iau roada *făgăduinței*” [287, p. 42];
- „Bucură-te că în Sfânta Sfintelor se pregătește azi *sălășluirea* ta” [Ibidem, p. 43];
- „Bucură-te, *vistierie* preacurată a înțelepciunii” [Ibidem, p. 47];
- „Bucură-te, adâncime, care nu te poți vedea *lesne*” [262, p. 61];
- „Iisuse, ridică *fărădelegile* mele” [243, p. 15];
- „Iisuse, ajutorul celor *osteniți*” [243, p. 27];
- Văzând străină și preaslăvită Nașterea Ta ce s-a *săvârșit* în peșteră” [249, p. 46];
- „și pe toate cu înțelepciune le *tocmește*” [Ibidem, p. 50].
- „calea cea îngustă a nevoițelor și *ostenelilor*” [363, p. 28];
- „calea...ai urmat-o *din pruncie*” [Ibidem, p. 28];
- „când cetele celor *potrivnici* credinței amenințau Basarabia” [Ibidem, p. 42].

Reliefarea particularităților gramaticale enumerate *supra*, care prezintă o apropiere de varianta arhaică a limbii, în dezacord cu normele actuale ale limbii române, alături de arhaismele lexicale și semantice, inerente textului religios, demonstrează specificitatea limbajului religios în raport cu cel laic, funcționând ca o variantă paralelă, independentă, în care formele arhaice sunt nu doar tolerate, ci chiar preferate. Firește, frecvența acestora ne permite să le considerăm drept caracteristici generalizate ale textului-acatist, menținându-se caracterul conservator și arhaic în mod voit.

2.4. Acatistul: origine și particularități compoziționale

În istoria textelor-acatist, se diferențiază două etape: *perioada asistemică* (odată cu apariția primului text, Acatistul Maicii Domnului, aproximativ prin secolul al VII-lea, când acesta nu putea

fi corelat cu alte texte) și *perioada sistemică* (apariția ulterioară a creațiilor după modelul primului acatist a permis abordarea lor în ansamblu și urmărirea interferențelor dintre ele).

Termenul *acatist* are la origine cuvântul grecesc *ακαθιστος* (akathistos), care vine de la *καθίζω* (kathizo, „a sta jos”), cu un *a* – privativ, de unde i se imprimă sensul de „imn cântat/citat în picioare”. De asemenea, în definiția acatistului, se specifică două aspecte: 1) cântare laudativ-dogmatică către Dumnezeu, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și alți sfinți; 2) gen innografic ortodox creat după modelul primului acatist în cinstea Maicii Domnului [227] și care, în prezent, poate fi adresat lui Dumnezeu, Preasfintei Născătoare, sfinților, îngerilor.

Dicționarele de teologie ortodoxă scot în evidență particularitățile structurale, menționând că acatistul este o creație innografică, care se constituie din 24 de icoase și condace [9], [22].

Particularități compoziționale ale Acatistului-etalon. Primul acatist în cinstea Maicii Domnului, numit în tradiția slavonă Великий Акафист, cunoscut în română, de asemenea, ca Acatistul Bunei Vestiri, a fost alcătuit după reguli compoziționale foarte stricte, pe care le urmează, până în ziua de azi, în mare parte, acatistele grecești.

Imnul este constituit dintr-un preludiv/προΐμνιον, urmat de 12 strofe mari care alternează cu 12 strofe mici, în total 24 de strofe, numite în tradiția grecească *icoase*. Litera inițială a tuturor strofelor formează un acrostih alfabetic grecesc [16].

Cele 12 strofe scurte (începând cu sec. al XIV-lea, în tradiția slavonă, sunt numite *condace*) finalizează cu *Aliluia!* Strofele lungi sunt alcătuite din două părți: a) prima parte, din punct de vedere metric, similară cu condacul; b) a doua parte conține 12 invocări către Maica Domnului, numite *hairetisme*/хайретизмы/ (χαῖρε – bucură-te).

Hairetismele formează un bloc de 6 perechi de versuri, cu rimă împerecheată (absența rimei se manifestă foarte rar). În fiecare strofă lungă (icos), prima pereche conține 10 silabe, a doua – 13, a treia – 16, a patra – 14, a cincea și a șasea – câte 11 silabe.

De asemenea, se atestă preluarea unor principii specifice poeziei Vechiului Testament, printre care: antiteza logică și semantică; paralelismul; abundența tropilor.

Elementele structurale ale acatistului în tradiția românească. Traducerea primului acatist (sau cel puțin tipărirea) în limba română, de altfel ca și meritul de a introduce limba română în circuitul liturgic, îi aparține lui Dosoftei, mitropolitul Țării Moldovei. Lucrarea apare în 1673 la Uniev, având titlul complet „Preacinstul Acatist și Paraclis al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, Canonul Învierii și celelalte mântuitoare rugăciuni către Domnul nostru Iisus Hristos, tălmăcit de pre limba slavonească pe limba rumânească, cu osteneala și sânguința preasfințitului domn părinte Dosoftei, mitropolitul Sucevei și a toată Țara Moldovei”. Deși menționează drept sursă a traducerii un exemplar slavon, cercetătorii sunt de părere că Dosoftei s-a folosit de unele traduceri românești în manuscris, anterioare anului 1673, cunoscute de mitropolit, pe care le-a

prelucrat și le-a comparat cu vreun original slavon. Primele *Acatistiere* au fost tipărite începând cu jumătatea sec. al XVIII-lea [225].

Dintre cele două modele de scriere a acatistelor (grecesc și slavon) între care există o serie de particularități diferențiale (**Tab.2.3.**), tradiția românească a urmat exemplul slavon. Vezi exemplul de acatist românesc, cu toate particularitățile definatorii în *Anexa 10. Acatistul Sfintei Parascheva*, p. 195.

Tabelul 2.3. Particularități diferențiale ale acatistelor grecești și slavone

Criteriaul	Modelul grecesc	Modelul slavon
Denumirea strofelor	Icos – toate 24 de strofe	12 Condace 12 Icoase
Numerotarea strofelor	Icoasele scurte și lungi alternează fără a se numerota. Diferențierea se face cu ajutorul literei inițiale a fiecărei strofe, marcată grafic, prin care se formează acrostihul alfabetic.	Fiecare strofă este precedată de indicații paratextuale: Condac 1, Icos 1, Condac 2....
Numărul de hairetisme (stihuri)	12	Variabil: 4 – 16

Acatistografia basarabeană. Despre începuturile scrierii de acatiste în Basarabia, ca teritoriu distinct de Moldova, putem vorbi, pornind de la anul 1812, după ocuparea teritoriului dintre Prut și Nistru de către Imperiul Țarist și înființarea Eparhiei Chișinăului și Hotinului, în frunte cu Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni.

La fel ca și în spațiul românesc, în secolul al XIX-lea, în Basarabia acatistele erau incluse în Ceaslov. Astfel, în edițiile Ceaslovului de la Chișinău, 1817 (Tipografia Exarhicească) și 1862 (Tipografia Duhovnicească), se conțin câte patru acatiste identice: *Acatistul Mântuitorului nostru Iisus Hristos*; *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu*; *Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae*; *Acatistul Sfintei Marei Mucenițe Varvara*. Aceste texte, evident, reprezintă traduceri [12, p. 276].

Perioada respectivă marchează o etapă deosebit de prielnică pentru dezvoltarea genului acatist în Rusia Țaristă. Basarabia, ca parte componentă a acesteia, a preluat tendința, astfel încât acatistele au început a se bucura de o mare popularitate. Drept dovadă este publicarea unei serii de acatiste la Tipografia Eparhială de la Chișinău. Mai exact, în perioada 1909-1918, au fost editate nouă acatiste, dintre care opt sunt rezultat al activității de traducere (*A se vedea: I. Condrea, 2019* [36]): *Acatistul Preasfintei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu bucuria tuturor scârbiților, 1909*; *Slujba și acatistul celui dintre sfinți părintelui nostru Theodosie Arhiepiscopul de la Cernigov, noul făcătoriu de minuni, 1909*; *Slujba și acatistul cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Serafim făcătoriu de minuni din Sarov, 1910*; *Acatistul sfintei întocma cu Apostolii Mariei Magdalinei, 1911*; *Slujba și acatistul Acoperemântului Preasfintei*

Născătoarei de Dumnezeu, 1913; Acatistul Sfântului marelui mucenic și tămăduitorului Panteleimon, 1913; Acatistul preasfintei și de viață făcătoarei Treimi, 1915.

Lucrări acatistografice basarabene originale. Apariția primelor texte-acatist originale în spațiul pruto-nistrean reprezintă un fenomen care trebuie corelat cu procesul de recunoaștere în rândul sfinților a unor persoane basarabene. Cinstirea sfinților locali este o tendință ce se manifestă în toate Bisericele Autocefale, tendință pe care, în ultima perioadă, Biserica Ortodoxă din Moldova încearcă s-o urmeze. Astfel, în 2016, credincioșii din Republica Moldova au fost martori ai procesului de canonizare a doi sfinți: Sfântul Ierarh Gavriil, Mitropolitul Chișinăului și al Hotinului (canonizat pe 3 septembrie) și Sfânta Cuvioasa Agafia de la Cușelăuca (canonizată pe 22 septembrie). De asemenea, de o recunoaștere locală în rândul sfinților se bucură Cuviosul Macarie de la Saharna. Trebuie să amintim și de o personalitate care asigură o strânsă legătură între spațiul basarabean și cel românesc, și anume, Episcopul Dionisie Erhan, originar din Basarabia, dânsul fiind și ultimul sfânt canonizat de către Patriarhia Română (03 octombrie 2018), ale cărui moaște sunt așezate spre închinare la mănăstirea Suruceni, Republica Moldova. De asemenea, în spațiul pruto-nistrean, mai circulă un acatist care nu invocă persoana unui sfânt, dar este scris în cinstea unei icoane, *Acatistul Maicii Domnului în cinstea icoanei făcătoare de minuni de la Hârbovăț* [15].

Prin urmare, putem considera, ca fapt realizat, instituirea genului acatistografic basarabean original, în acord cu trăsăturile compoziționale specifice spațiului românesc, în particular, și culturii ortodoxe universale, în general.

Organizarea hipertextuală a acatistelor românești. Ansamblul acatistelor din limba română formează un sistem bine organizat, în care au fost incluse traduceri din limbile greacă și slavonă, dar și creații autohtone. Din punctul de vedere al organizării, totalitatea textelor acestui gen imnografic formează o rețea de tip hipertext, textele manifestând numeroase legături între ele însele. Dimensiunea hipertextuală a acatistelor include mai multe subsisteme, în funcție de entitatea invocată în acatist. Suprasistemul acesteia este imnografia ortodoxă, care, la rândul său, este un subsistem al limbajului liturgic.

În funcție de entitatea în cinstea căreia este scris imnul, acatistele se pot grupa în: **acatiste închinare lui Dumnezeu** (persoanelor Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt), obiectelor/locurilor care au tangență cu Hristos (Ac. Sf. Mormânt, Ac. Sf. Cruci), acatiste cu funcție pragmatică (Ac. de pocăință), **acatiste închinare Maicii Domnului** (la diferite sărbători, în cinstea unor icoane, cu funcție pragmatică: pentru izbăvire de patima beției, pentru vindecare de cancer etc.), **acatiste în cinstea îngerilor, sfinților**. Vezi Tabelul. 2.5. Sistemul acatistelor românești de mai jos:

Tabelul 2.5. Sistemul acatistelor românești

Acatiste către Dumnezeu	către Sfinta Treime		Ac. Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi
	către Dumnezeu Tatăl		Ac. de mulțumire către Dumnezeu Tatăl; Acatist către Dumnezeu Tatăl pentru cei adormiți
	către Dumnezeu Fiul	La praznicele împărătești	Ac. Sfintei Învieri a Domnului; Ac. Schimbării la Față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos
		În cinstea icoanelor/obiect e legate de Iisus Hristos	Acatistul Chipului nefăcut de mână al Domnului Nostru Iisus Hristos sau al Sfintei Mahrame; Acatistul Sfântului și de viață făcătorului Mormânt al Mântuitorului nostru Iisus Hristos; Acatistul Sfintei Cruci
	către Dumnezeu Duhul Sfânt		Ac. Preasfântului și de viață Făcătorului Duh
Acatiste către Maica Domnului		La Praznice împărătești	Ac. Nașterii Maicii Domnului; Ac. Adormirii Maicii Domnului
		În cinstea icoanelor	Ac. Maicii Domnului la Icoana cu șapte săgeți; Ac. la icoana Maicii Domnului „Plângătoarea” de la Boian
		+trăsături ale Maicii Domnului	Ac. Maicii Domnului pentru împăcarea celor învrăjbiți; Ac. Maicii Domnului, Preacinstită Egumenă a Mănăstirilor din toată lumea
Acatiste către sfinți	1 sfânt		Ac. Sf. Apostol Andrei; Ac. Sf. Ioan cel Nou de la Suceava
	2 sfinți		Ac. Sf. Împărați Constantin și Elena; Ac. Sf. Cuv. Simeon și Amfilohie de la Pângărați
	3 sfinți		Ac. Sf. Mc. Rafael, Nicolae și Irina; Ac. Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Ioan și Grigorie;
	4 sfinți		Ac. Sf. Zotic, Atal, Camasie, Filip de la Niculițel; Ac. Sf. Mc.Vera, Nadejda, Liubovi și maica lor Sofia
	sobor de sfinți		Ac. Tuturor Sfinților Români; Ac. Stareților de la Optina
Acatiste către îngeri/puterile cerești	1 înger		Ac. Îngerului Păzitor; Ac. Sf.Arh.Mihail; Ac. Sf.Arh.Gavriil; Ac. Sf.Arh.Rafael
	2 îngeri		Ac. Sf. Arh. Mihail și Gvariil

2.5. Elementele structurale definatorii ale textului-acatist

Acatistul este un imn de proporții care derivă din condacul arhetipal. Compoziția acestuia este una complexă, făcând parte din categoria genurilor fixe. Vom delimita două structuri: I. **Blocul strofic obligatoriu**; II. **Blocul facultativ – troparul și rugăciunea**.

Blocul strofic obligatoriu

În structura respectivă, se încadrează textul nemijlocit al acatistului, elementele fără de care acesta nu poate exista. Aici vom include: Preludiul/ „*cuculion*”, din gr. Κουκούλιον – „glugă, acoperiș” (Condacul 1), urmat de 12 Icoase și 12 Condace.

Condacul 1/cuculionul/preludiul

Acatistele de tip standard, atât cele grecești, cât și cele slavonești, sunt alcătuite din 25 de strofe, Condacul 1, urmat de alternarea succesivă a 12 Icoase (I1... – I12) și 12 Condace (C2... – C13), același lucru fiind valabil și pentru acatistele românești. Condacul 1 se deosebește de celelalte condace prin câteva particularități. În tradiția grecească, acesta nu se integra în acrostihul alfabetic format de celelalte 24 de strofe care urmează după el. Prima strofă a acatistului poartă caracter introductiv, fiind scrisă după modelul primului acatist.

Putem evidenția câteva segmente ale strofei respective:

a) invocarea calităților/atributelor persoanei căreia se adresează acatistul: „*Apărătoare Doamnă*” [262]; „*Pe Tine, Împăratul cerului și al pământului, Luminătorul nostru...*” [241]; „*Învățătorului dreptslăvitoarei credințe celei întru Hristos; surpătorului și rușinătorului păgânătății; Izvorătorului de mir...*” [411];

b) specificarea statutului prezentului text: „*Îți aducem, Stăpâne, cântare de mulțumire*” [249]; „*cântări de laudă aducem vouă noi, rugătorii voștri*” [511]; „*cântări de mulțumire și laude din suflet cu dorire aducându-i...*” [411]; „*cu dulce cântare te lăudăm*” [391];

c) o scurtă cerere: „*Ci ca una ce ai stăpânire nebiruită, slobozește-ne din toate nevoile...*” (Ac. Bunevestiri); „*Iar Tu, primește-mă ca un milostiv pe mine care Îți strig...*” [245]; „*din toate nevoile ne slobozește*” [473]; „*luminează-mi cugetul și dă putere graiului meu*” [446];

d) zona intermediară între partea inițială și partea finală: „*ca să-ți cântăm ție*” [262]; „*care grăim*” [257]; „*care strigăm către tine*” [441];

e) partea finală a condacului, care reprezintă o rugăciune comprimată către sfântul invocat în acatist; acest segment poate fi analizat și ca refren al condacului 1.

Din punct de vedere funcțional, Condacul 1 se cântă înaintea celor 24 de strofe și se repetă după citirea/cântarea lor. La sfârșitul Condacului al 13-lea, de obicei, apare indicația paratextuală:

Apoi se zice Icosul întâi: Ca un înger luminos... și Condacul întâi: Cel ce chipul Crucii strălucind pe cer... [499].

Refrenul Condacului 1

Partea finală a strofei introductive se prezintă sub forma unei adresări către persoana în cinstea căreia este scris acatistul. Trecerea de la partea inițială la cea finală este mediată, în

majoritatea cazurilor, de formule-tipizate, realizate cu ajutorul verbelor dicendi: *a grăi, a striga, a cânta*. Cu toate că primul condac, ca structură și funcționalitate, se atestă în variantă singulară, fiind în opoziție cu celelalte condace ale aceluiași acatist, putem vorbi despre partea finală ca refren, din motiv că ea coincide, de obicei, cu refrenul icoaselor, însă există și excepții. Din această perspectivă, identificăm următoarele situații:

- a. refrenul condacului 1 coincide cu refrenul icoaselor** – majoritatea acatistelor.
- b. refrenul condacului coincide cu refrenul icoaselor și al celorlalte condace:**
Acatist de pocăință.
- c. refrenul condacului 1 reprezintă suma refrenelor icoaselor.**

De exemplu, în *Acatistul Sfinților Mai-Marilor Voievozi Mihail și Gavriil*, Icoasele cu număr impar au refrenul *Bucură-te, Mihaile, slujitorule al legii!*, iar Icoasele cu număr par: *Bucură-te, Gavriile, îngere al darului!* În Condacul 1 însă se face o îmbinare a acestor refrene, din care rezultă: *unuia grăind: bucură-te, slujitorule al Legii, iar altuia zicând: bucură-te, îngere al darului!* O situație similară atestăm în *Acatistul Sfinților Apostoli Petru și Pavel: C1 – Bucurați-vă, Petre și Pavele, apostolilor!* în timp ce Icoasele impare sunt *Bucură-te, Petre, apostole!*, iar Icoasele pare – *Bucură-te, Pavele, apostole!* Acest model este urmat în alte câteva texte: *Ac. Sfinților Împărați Constantin și Elena, Ac. Sfinților Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropoliții Transilvaniei; Ac. Sfinților Mucenici Epictet și Astion; Ac. Sfinților Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel.*

- d. refrenul condacului 1 este diferit de refrenele icoaselor.**

Această formă de organizare structurală a textelor este specifică acatistelor scrise în cinstea a 3 sau a mai multor sfinți, astfel încât fiecare sfânt are un refren aparte și acestea alternează în cazul icoaselor, iar refrenul Condacului 1 este o adresare comună. A se vedea:

Acatistul Sfinților Trei Ierarhi Vasile, Ioan și Grigorie [517]:

„Bucurați-vă, treime de arhieriei mult-lăudată” (I1, I5, I9) și Condac 1; „Bucură-te, mare ierarhe al lui Hristos Vasile (I2, I6, I10); „Bucură-te, mare ierarhe și teologule Grigorie” (I3, I7, I11); „Bucură-te, mare ierarhe Ioane Gură de Aur” (I4, I8, I12).

Acatistul Sfinților Cuvioși Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei [456]:

„Bucură-te, treime de Cuvioși Părinți!” (I1, I5, I9) și Condac 1; „Bucură-te, Sfinte Părinte Sila, de trei ori fericite!” (I2, I6, I10); „Bucură-te, Sfinte Preacuvioase Părinte Paisie!” (I3, I7, I11); „Bucură-te, Sfinte Părinte Natan, mult-nevoitorule!” (I4, I8, I12).

Acatistul Sfinților Mucenici Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel [508]:

„Bucurați-vă, Sfinților Mucenici, rugători fierbinți pentru sufletele noastre!” (C1); „Bucură-te, Zotic, viteazule ostaș al lui Hristos!” (I1, I5, I9); „Bucură-te, Atal, mult pătimitorule

pentru Hristos!” (I2, I6, I10); „Bucură-te, Camasie, vrednicule următor a lui Hristos!” (I3, I7, I11); „Bucură-te, Filip, mărturisitor al Evangheliei lui Hristos!” (I4, I8, I12).

Pentru un refren generalizator în Condacul 1, se optează și în cazul când sunt invocați doar doi sfinți, cum ar fi în *Acatistul Sfinților Cuvioși Rafail și Partenie de la Agapia Veche*: „Bucurați-vă, Sfinților Cuvioși Rafail și Partenie!” (C1); „Bucură-te, Sfinte Cuvioase Rafail, povățuitor al călugărilor!” (I1, I3... I11); „Bucură-te, Sfinte Partenie, lauda cuvioșilor!” (I2, I4... I12); precum și în *Acatistul Sfinților Părinți Ioachim și Ana, Acatistul Sfinților Cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați*.

Un caz particular este înregistrat în *Acatistul Sfinților și Mari Mucenici Teodor Stratilat și Teodor Tiron* [515]. Refrenul tuturor icoaselor este identic: „Bucură-te, Mare Mucenice Teodor!”, însă conținutul acestora este adresat succesiv celor doi sfinți, specificarea fiind făcută în icos, fie în partea narativă, fie în cea a haretismelor. Refrenul Condacului 1 este generalizator: „Bucurați-vă, mucenicii Domnului!”.

e. Refrenul Condacului 1 nu coincide cu refrenele Icoaselor și este identic cu refrenul condacelor: Aliluia!

O asemenea organizare se întâlnește și în unele acatiste grecești. Dintre acatistele traduse sau scrise în română, care au o asemenea formulă de încheiere a strofei introductive, vom enumera: *Acatistul Sfântului și Dreptului Simeon*; *Acatistul la Icoana Maicii Domnului „Axion Estin”*; *Acatistul Sf. Irh. Vlasie*; *Ac. Sf. Împ. Pulheria*; *Ac. Sf. Grigorie Sinaitul*; *Ac. Sf. Nicodim Aghioritul*; *Ac. Sf. Olimpiada și Eupraxia*; *Ac. Sf. Dionisie Zakyntos*; *Ac. Sf. Iacob Persul*; *Ac. Sf. Mc. Sebastian*; *Ac. Sf. Proroc Daniel*; *Ac. Sfinților 14 mii de prunci*; *Ac. Sf. Irh. Vasile de Ostrog*; *Ac. Sf. Mc. Iulian din Tarsul Ciliciei*.

Condacul

Condacul, ca formă poetico-muzicală liturgică, apare în a doua jumătate a secolului al V-lea – începutul secolului al VI-lea. Pornind de la originea grecească *kontos* – „mic/scurt”, se deduce specificul acestuia drept cântare bisericească redusă, monostrofică, prin care se rezumă esența sărbătorii, într-o formă poetică, bogată în metafore. Condacul completează troparul sărbătorii și se cântă, de obicei, pe același glas cu cel dintâi. Printre primii autori de condace se numără imnograful Anastasie, Kiriak și Sf. Roman Melodul.

În cazul acatistelor, cu excepția Condacului 1 cu rol introductiv, se regăsesc 12 condace – strofe scurte, prin care se rezumă conținutul celor 12 icoase. Structural, condacul poate fi segmentat în trei părți: **nucleul narativ, zona intermediară, partea finală – standard: Aliluia!**

Nucleul narativ

Acest segment al condacelor prezintă cronologic evenimente din viața sfântului, deși trăsătură respectivă nu poate fi extinsă asupra tuturor acatistelor fără excepție, însă în cazul unor

persoane care au fost canonizate, acest lucru este foarte pronunțat. De exemplu, în *Acatistul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei*, în cele 12 condace se prezintă succesiv următoarele evenimente din viața sfântului:

- C2 – începutul vieții monahale la Mănăstirea Probota;
- C3 – urmarea poveștelor părinților îmbunătățiți duhovnicește;
- C4 – numirea în scaunul episcopal al Hușilor și Romanului;
- C5 – numirea ca mitropolit al Moldovei;
- C6 – traducerea Psaltirii lui David;
- C7 – tâlcuirea slujbelor în limba română;
- C8 – cercetarea mănăstirilor și a sihăstriilor;
- C9 – apărarea bisericii în vremuri grele;
- C10 – pibegia și continuarea activității de traducere a scrierilor sfinte;
- C11 – sfârșitul călătoriei pământești departe de țară;
- C12 – mijlocirea pentru cei ce i se roagă.

Icoană hagiografică a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință

Partea narativă a condacelor este similară cu cea a icoaselor. O altă paralelă, care se cere a fi menționată, este cea cu icoanele hagiografice. Istoria acestora începe în secolele VIII-IX, potrivit altor surse, cu secolele XI-XII. Prima icoană de acest fel este cea a Sfintei Marina din Filousa, descoperită în Cipru [220]. Răspândirea genului iconografic respectiv are loc în secolul al XIII-lea. Icoanele hagiografice reprezintă scene de importanță majoră din viața sfântului, de obicei, acestea sunt în număr de 12-20, ele fiind dispuse de-a lungul celor patru părți ale imaginii centrale a sfântului.

Zona intermediară

Această secvență nu poate fi delimitată tranșant de partea narativă, în timp ce de partea finală este separată grafic, adică punctuațional prin „:”. Aici se includ formule care conțin cel mai frecvent verbul *a cânta* (la diferite moduri și timpuri), precum și substantivul deverbal *cântare*; verbul *a striga* (la diferite moduri și timpuri); mai rar, verbele *a zice*, *a grăi*, *a auzi*, *a chema* și, în foarte puține cazuri, locuțiunile verbale *a da slavă*, *a aduce slavoslovie*.

Faptele descrise pot fi urmărite *infra*:

„...Ție Ți aducem ale Tale dintru ale Tale, de toate și pentru toate, *cântând*: Aliluia!” [362, C2]; „iar în ceruri Te laudă neîncetat împreună cu îngerii, *cântând*: Aliluia!” [319, C10]; „Pentru aceea, cu rugăciunile tale ajută-ne să ne învrednicim *a cânta* lui Dumnezeu: Aliluia!” [364, C11]; „suferind cu bărbăție chinul acesta, lui Hristos Celui ce te-a întărit, din adâncul inimii, *ai cântat*: Aliluia!” [413, C5]; „pentru care ați mers la jertfă având pe buze *cântarea* îngerească: Aliluia!” [500, C2]; „și acum Domnului *strigi* împreună cu pruncii tăi și cu sftenicul Ianache: Aliluia!” [500, C3]; „căci îndumnezeit fiind prin împărtășire, dumnezeiescule Simeoane, *ai strigat*: Aliluia!” [451, C6]; „și primind mâna Ta cea mântuitoare, *a zis*: Aliluia!” [243, C4]; „iar când a cunoscut că zămislirea ta este de la Duhul Sfânt, *a zis*: Aliluia!” [262, C4]; „și de la toate fapăturile cerești și pământesti *auzi*: Aliluia!” [243, C10]; „Căci cu asemănarea chemând pe cel asemenea, ca un Dumnezeu *aude*: Aliluia!” [262, C10]; „cu vrednicie pe Domnul îl vom *chema* așa: Aliluia!” [484, C6]; „au sporit cetele mucenicilor care *vor aduce* de-a pururea lui Dumnezeu *slavoslovie*: Aliluia!” [482, C3]; „pentru care *slavă dăm* lui Dumnezeu așa: Aliluia!” [287, C2].

Partea finală

În toate acatistele scrise/traduse în limba română, analizate de noi, partea finală rămâne invariabilă: *Aliluia!* Cântarea respectivă își are originea în *Vechiul Testament*, este din limba ebraică și se traduce „Lăudați pe Domnul!”. A fost moștenită în cultul liturgic ortodox, fiind o modalitate solemnă de a încheia o cântare religioasă, prin care se arată că toate se fac spre slava lui Dumnezeu.

În raport cu toate condacele acatistului, scoatem în evidență Condacul 13, care, ca structură, nu se deosebește cu nimic de altele, dar se citește/cântă de 3 ori, conform indicațiilor paratextuale prezente în fiecare acatist. Forma în care este specificat acest lucru diferă de la o culegere la alta, atestându-se câteva variante:

Acest condac se zice de trei ori/ acest Condac se zice de 3 ori/ de trei ori/ de 3 ori.
--

Icosul

Icoasele sunt strofele de dimensiuni mai mari, în număr de 12, din ansamblul strofic total al imnului acatist. Inițial, în tradiția grecească, toate strofele se numeau icoase. Icosul dezvăluie mai amplu sărbătoarea, în timp ce condacul are funcția de a rezuma. Există similitudini între icos și condac, astfel încât și icosul este format din nucleu narativ și din partea finală – refren, doar că între acestea este integrat un ansamblu de hairetisme/stihuri. Totodată, se va diferenția și zona intermediară dintre nucleul narativ și hairetisme. Funcțional, primul Icos se deosebește de celelalte, întrucât se repetă după Condacul al 13-lea:

Partea narativă

În mod asemănător condacelor, icoasele redau sub formă narativă momentele-cheie din viața unui sfânt, de obicei, acestea se prezintă în ordine cronologică, începând cu nașterea sau formarea duhovnicească și finalizează cu trecerea la Domnul și proslăvirea acestuia în rândul sfinților.

Zona intermediară între nucleul narativ și hairetisme

Între nucleul narativ și ansamblul de hairetisme, se află o zonă intermediară, în interiorul căreia se identifică mai multe unități lexicale. Acestea se deosebesc de lexemele din zona intermediară a condacelor, căci *Aliluia!* este o cântare adresată exclusiv Domnului, iar hairetismele sunt o invocare a sfântului/îngerului care este proslăvit în acatistul respectiv. Cele mai frecvente verbe sunt: *a cânta, a grăi, a zice, a striga, a lăuda, a ruga, a auzi*; precum și substantivele deverbale: *laudă, chemare, cântare*; mai puțin frecvente – verbele: *a asculta, a preamări, a proslăvi, a ferici* și locuțiunile verbale: *a aduce mulțumire, a înălța rugăciune*. Cf:

„cu credință și cu dragoste *grăim* unele ca acestea.” [258, I1]; „către Tine cădem și Ție ne rugăm *zicând*: ” [258, I12]; „mă învrednicește șederii de-a dreapta pe mine cel ce *zic*:” [243, I12]; „pentru aceea cu dâșii *strigăm* ție, Nicolae, ca unui bun păstor:” [381, I5]; „mulțumire îți aducem, *cântând* așa: ” [243, I6]; „pentru aceasta îți aducem *cântare* așa:” [374, I3]; „primește și aceste *rugăciuni* ale noastre:” [257, I9]; „că dumnezeiască pogorâre a fost, iar nu mutare din loc, și naștere din Fecioară primitoare de Dumnezeu, care *aude* acestea:” [262, I8]; „care *ascultă* cu îndurare cererile înălțate din adâncul inimii:” [277, I4]; „și se cinstește cu *chemarea* aceasta:” [262, I11]; „Iar tu, sfințește, mărește și miluiește pe toți cei ce cu dragoste te *laudă* așa:” [261, I12]; „pentru aceasta *primește* de la noi aceste *laude*: ” [266, I9]; „pentru care *primește* de la noi *acestea*:” [411, I7]; „îndrăznesc și eu cu smerenie să *înălț* această *rugăciune*:” [256, I10]; „cu smerenie mă *rog* Ție așa:” [256, I11]; „Noi însă, plini de evlavie pentru viața ei, o *preaslăvim* astfel:” [484, I2]; „Pentru unele ca acestea, și noi, veselindu-ne, vă *fericim* așa: ” [491, I8]; „pentru care *cădem la milostivirea* ta:” [277, I9].

Ansamblul de hairetisme/stihuri

După cum am menționat *supra*, icosul se constituie din partea narativă și partea lirico-poetică, însumând un număr variabil de stihuri, care încep cu o formulă inițială, de obicei, aceasta este *Bucură-te!* I. Bria, în *Dicționar de Teologie ortodoxă* [22], referindu-se la structura acatistului,

vorbește despre litanie alcătuită din 12 stihuri. Potrivit DEX-ului [48], litania este o rugăciune dialogată, constând în scurte invocații.

În lingvistica rusă, vezi [205]; [227] ș.a., stihurile respective sunt denumite hairetisme, după grecescul (χαῖρε – bucură-te), cu care încep majoritatea stihurilor din acatistele cunoscute până în prezent. Cu același termen operează și I. Condrea [36] într-un articol prin care prezintă acatistele publicate la Tipografia Eparhială din Chișinău la începutul secolului al XX-lea. Vom apela și noi în continuare la acest termen, care ni se pare destul de reușit, în raport cu stih, folosit cel mai frecvent, pentru a desemna versetele psalmilor.

Un acatist standard, după modelul primului acatist al Maicii Domnului, conține un ansamblu de 12 hairetisme în fiecare icos. Majoritatea acatistelor grecești respectă această structură. Acatistele ulterioare slavonești, respectiv, românești au un număr variabil de hairetisme într-un icos. De obicei, se menține același număr într-un acatist, cu mici excepții. În ansamblul de acatiste, redactate în limba română, am identificat icoase cu un număr de 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 hairetisme.

Numărul minim de hairetisme într-un icos, întâlnit în acatistele scrise/traduse în română, este atestat în *Acatistul Sfântului Ierarh Vlasie, Episcopul Sevastiei* [393] – 4 stihuri: *Bucură-te, mucenice; // Bucură-te, pustnice; // Bucură-te, ierarhe; // Bucură-te, sfinte; // Bucură-te, Sfințite Mucenice Vlasie!*. Dincolo de această limită se situează doar Icosul 4 al *Acatistului Maicii Domnului „Izbăvitoarea”* [272], care conține 3 stihuri, însă celelalte icoase se constituie din numărul standard – 4 hairetisme. Nu am identificat acatiste care ar avea în mod sistematic mai mult de 12 hairetisme. Ca excepție însă vom menționa că în *Acatistul Sfântului Serghie de la Radonej* [340] într-un icos se regăsesc 17 hairetisme, iar în *Acatistul Sfântului Grigorie Dascălul* [357], în Icosul 8 atestăm 15 hairetisme.

Acatiste cu 4 hairetisme (*Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș*); **Acatiste cu 5 hairetisme** (*Acatistul Sfintei Învieri a Domnului*; refren: Iisuse, Cel ce ai înviat din morți, înviază și sufletele noastre); **Acatiste cu 6 hairetisme**, destul de multe, printre care: *Acatistul Sfințelor și Mântuitoarelor Pătimiri ale Domnului Nostru Iisus Hristos*; *Acatistul Sfântului Arhanghel Mihail*; **Acatiste cu 7 hairetisme**, numărul lor este redus: *Acatist de mulțumire „Slavă lui Dumnezeu pentru toate”*; *Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh* (excepție I1,3,6,7); **Acatiste cu 8 hairetisme** (*Acatistul Întâmpinării Domnului*; *Acatistul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei*); **Acatiste cu 9 hairetisme** (*Acatistul Sfântului Cuvios Alexie, omul lui Dumnezeu*, excepție I1,12); **Acatiste cu 10 hairetisme** (*Acatistul Sfântului Stelian, ocrotitorul copiilor*); **Acatiste cu 11 hairetisme** (*Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*; *Acatistul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul*); **Acatiste cu 12 hairetisme** (*Acatistul Sfintei Maria Egipteanca*); **Acatiste cu un număr neregulat de**

hairetisme (*Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Anastasia; Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Matei*).

Lista completă a Acatistelor clasificate în funcție de numărul hairetismelor poate fi consultată în *Anexa 11, p. 201*.

Formula inițială a hairetismelor

Formula inițială a hairetismului este imperativul verbului *a se bucura*, în cele mai multe acatiste, fie *bucură-te!* în cazul unui sfânt, fie *bucurați-vă!* dacă acatistul este în cinstea mai multor sfinți. Există însă un șir de acatiste în care se utilizează o altă formulă inițială. Astfel, hairetismele unui acatist pot începe cu:

- **Bucură-te/bucurați-vă**

Toate acatistele închinare sfinților, îngerilor, acatiste ale Maicii Domnului, acatiste în cinstea unor evenimente, obiecte legate de entități sfinte: (*Acatistul Sfântului Ierarh Spiridon; Acatistul Sfântului Arhanghel Rafail; Acatistul Bunevestiri; Acatistul Maicii Domnului la Icoana de la Boian; Acatistul Sfintei Cruci; Acatistul Sfântului Mormânt ș.a.*). Aici se pot înscrie majoritatea acatistelor cunoscute nu doar în limba română, dar și în alte limbi.

- **Iisuse**

Acatistele scrise în cinstea Domnului Iisus Hristos nu folosesc formula standard, ci au mecanisme proprii de a începe un hairetism. Unul dintre acestea este vocativul *Iisuse*, specific următoarelor acatiste: *Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos* (referen: Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!); *Acatistul Sfințelor și Mântuitoarelor Pătimiri ale Domnului Nostru Iisus Hristos; Acatistul Sfintei Învieri a Domnului; Acatistul Înălțării Domnului; Acatistul Schimbării la Față a Domnului Nostru Iisus Hristos; Acatistul Nașterii Domnului* (refren: Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce cu trupul în peșteră Te-ai născut, mântuiește-mă!); *Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos Mântuitorul Lumii; Acatistul Sfintei Împărtășanii*.

- **Doamne:** *Acatistul Chipului nefăcut de mână al Domnului Nostru Iisus Hristos sau al Sfintei Mahrame a Domnului;*
- **Vino:** *Acatistul Întâmpinării Domnului; Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh;*
- **Slavă Ție:** *Acatistul Nașterii Domnului Iisus Hristos* (refren: Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce Te-ai întrupat pentru noi, Slavă Ție); *Acatistul Botezului Domnului;*
- **Hristos a Înviat:** *Acatistul Sfințelor Paști;*
- **Binecuvântat ești:** *Acatistul Intrării Domnului În Ierusalim;*
- **Sfânt ești Doamne, Dumnezeul nostru:** *Acatistul Preasfintei Treimi* (primul stih și refrenul: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne, Dumnezeul nostru);

- **Tatăl Nostru:** *Acatistul către Dumnezeu Tatăl pentru cei adormiți;*
- **Povățuiește:** *Acatistul Maicii Domnului „Povățuitoarea copiilor”.*

Extensiunea hairetismului

Extensiunea hairetismului nu este reglementată, deși primul acatist avea o organizare rigidă. Ansamblul de hairetisme forma un bloc de 6 perechi, cu rimă împerecheată, lungimea perechilor din toate icoasele fiind constantă: prima pereche – 10 silabe, a doua – 13 silabe; a treia – 16 silabe; a patra – 14 silabe; a cincea și a șasea – 11 silabe. Scrierea ulterioară a acatistelor a abandonat aceste constrângeri, astfel încât putem vorbi de hairetisme de întindere mică, dar și de hairetisme de o extensie considerabilă, cf.:

<p>(a) „Bucură-te,
mucenice”
(Ac. Sf. Irh. Vlasie)</p> | <p>(b) „Sfânt ești Doamne, Dumnezeu nostru, primește rugăciunea cea pentru noi și mijlocirea tuturor sfinților; iar mai ales a Preasfintei Fecioare, care își întinde mâinile sale către Tine pentru noi”.
(Acatistul Preasfintei Treimi)</p> |
|--|---|

Refrenul icosului

Partea finală a icosului este un stih care se repetă, de obicei, în toate strofele de acest gen, de aceea este denumit și refren al icosului. În multe acatiste, refrenul icosului coincide cu refrenul condacului 1, deși există și diferențe pe care le-am analizat *supra*. Refrenul începe cu formula inițială, specifică ansamblului de hairetisme din icos (Excepție: În *Acatistul Nașterii Domnului*, hairetismele încep cu *Slavă Ție*, pe când refrenul icoaselor conține vocativul *Iisuse*; de asemenea, în *Acatistul Preasfintei Treimi*, refrenul diferă, în hairetisme – *Sfânt ești Doamne Dumnezeu nostru*, iar refrenul triplează primul lexem *Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeul nostru*).

Luând în considerare că acatistul se poate adresa unei singure persoane, la două, trei persoane sau unui grup de sfinți, observăm că în unele texte sunt prezente mai multe refrene ale icoaselor, dispuse succesiv în arhitectura generală a imnului.

Acatiste cu refren identic la toate icoasele: *Acatistul Nașterii Domnului; Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni ș.a.*

Acatiste cu două refrene specifice icoaselor: *Acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil; Acatistul Sfinților Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel ș.a.*

Acatiste cu trei refrene ale icoaselor: *Acatistul Sfinților Mărturisitori Visarion și Sofronie și al Mucenicului Oprea.*

Acatiste cu patru refrene ale icoaselor: *Acatistul Sfinților Mucenici Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel.*

Lista detaliată a Acatistelor și a numărului de referene corespunzătoare acestora este reflectată în *Anexa 12, p. 202*.

Structura refrenului icosului

Acest refren se constituie din 1. *formula inițială* (identică cu cea din haretisme) + 2. *numele* entității căreia îi este adresat acatistul + 3. *trăsătură* a sfântului (componentă facultativă) + 4. *scurtă cerere* (componentă facultativă).

Formula inițială poate fi: *Bucură-te/bucurați-vă; Iisuse; Vino; Doamne; Slavă Ție; Hristos a Înviat; Binecuvântat ești; Tatăl Nostru; Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeuul Nostru.*

Numele. Poate fi numele divinității (*Dumnezeule, Duhule Sfinte, Fiul lui Dumnezeu*); al unui înger (*Mihail, Gavriil, Rafail*); al unui sfânt (*Ioan Gură de Aur, Vasile, Dosoftei*) sau al unui obiect (*Cinstită Cruce*).

Trăsătura. În cele mai multe situații, este menționată și o caracteristică a sfântului (*părinte, cuvioase, mucenice, ierarhe*), poate fi și o îmbinare (*iubitorule de pustnicie, preacinstite Înaintemergătorule*), uneori, determinările sunt complexe (*cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Georgiei; alăută a Sfintei Treimi, luminătorule cel mare în faptă și cuvânt*).

Cererea. Această componentă apare mult mai rar în refrenele icoaselor; se întâlnește doar în acatistele închinat lui Dumnezeu sau Maicii Domnului (*miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută; vino și vindecă-ne durerile fără de leac, cele sufletești și trupești; mântuiește-ne; înviază și sufletele noastre; nu ne lăsa pe noi singuri; Te sălășluiește întru noi; acoperă-ne pe noi de tot răul cu cinstitul Tău Acoperământ*).

Ordinea acestor componente nu este prestabilită, cu excepția formulei inițiale, care figurează întotdeauna pe locul întâi.

Extensiunea refrenului diferă de la un acatist la altul, începând cu 3-4 lexeme până la circa 20, după cum se observă din secvențele de mai jos:

Bucură-te, Părinte Antonie!

Bucură-te, Mireasă pururea Fecioară!

Bucură-te, Sfinte Cuvioase Macarie, părinte al părinților!

Bucură-te, Sfântă Împărăteasă Pulheria, mare apărătoare a Ortodoxiei!

Bucură-te, Sfântă Muceniță Achilina, pătimitoare de bunăvoie pentru dragostea lui Hristos!

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Ioane, părintele nostru, făcătorule de minuni al vremurilor din urmă!

Bucurați-vă, mulpătimitorilor martiri Brâncoveni, care pentru dreapta credință bine v-ați nevoit!

Bucură-te, Preacuvioase Părinte Teofil, cel nebun pentru Hristos, pe calea mântuirii pe noi îndreptându-ne!

Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeuul Nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt!

Blocul facultativ – troparul, rugăciunea

Două elemente care pot fi întâlnite în textul-acatist, deși nu sunt obligatorii, constituie blocul facultativ: **troparul** și **rugăciunea**. Troparul este plasat imediat după titlu, iar rugăciunea – la finalul acatistului. Troparul și rugăciunea sunt întâlnite atât în edițiile tipărite, cât și în cele electronice, dar în cazul aceluiași acatist, de la o ediție la alta, ele pot fi incluse sau nu, în funcție de decizia editorilor și de alți factori, printre care spațiul disponibil.

Troparul. Această structură poetico-muzicală este una dintre cele mai vechi forme ale imnografiei din orient. Datează, cu aproximație, din secolul al V-lea d.Hr. Este o cântare de rugăciune de proporții mici, versificată, monostrofică, cuprinzând 5-6 versete, cântată după glasul din octoih, ceaslov sau minei. Troparul rezumă esența sărbătorii sau lauda zilei.

Inserarea troparelor în textul-acatist se întâmplă destul de rar. De exemplu, în culegerea *Acatiste ale sfinților de peste an* [229], doar un acatist din 59 are inclus troparul – *Acatistul Sfântului Serafim de Sarov*; în *Acatistier* [230], întâlnim 2 acatiste care conțin tropar din totalul celor 44 de acatiste, în *Buchet de acatiste ale Maicii Domnului*[232] – 6 din 22; în *Buchet de Acatiste ale Domnului Nostru Iisus Hristos* [231] – 1 din 15, ceea ce este specific și pentru acatistele din culegerile electronice.

Exemplu: Troparul Sfintei Mari Mucenițe Tecla, glasul al 4-lea:	Mielușeaua Ta, Iisuse, Tecla strigă cu mare glas: Pe Tine, Mirele meu, Te iubesc și pe Tine căutându-Te, mă chinuiesc și împreună mă răstignesc, și împreună cu Tine mă îngrop cu Botezul Tău; și pătimesc pentru Tine, ca să împărățesc întru Tine; și mor pentru Tine, ca să viez pentru Tine; ci, ca o jertfă fără prihană, primește-mă pe mine, ceea ce cu dragoste mă jertfesc Ție. Pentru rugăciunile ei, ca un milostiv, mântuiește sufletele noastre (www.doxologia.ro).
---	--

De obicei, troparele se află la începutul acatistului, însă există și excepții: *Acatistul Nașterii Domnului Isus Hristos*; *Acatistul Nașterii Maicii Domnului*; *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu „Potirul neseecat”*; *Acatistul Maicii Domnului la Icoana cu șapte săgeți*; *Acatistul la Icoana Maicii Domnului „Plângătoare” de la Boian*.

Rugăciunea

A doua structură opțională, pe care o putem diferenția în corpul acatistelor, atât în variantă tipărită, cât și în variantă electronică este rugăciunea. Aceasta reprezintă un element facultativ, deoarece la finalul acatistului se atașează una, două, trei rugăciuni către entitatea în cinstea căreia a fost scris acatistul, dar poate și să lipsească. Mai mult decât atât, vom observa că în diferite ediții unul și același acatist se prezintă cu Rugăciunea finală sau fără. Volumul acestei structuri facultative este variabil. Deși nu sunt impuse reguli compoziționale stricte față de

Rugăciunea inserată în acatist, am putea delimita câteva trăsături comune tuturor rugăciunilor care se regăsesc în acatiste.

Structura rugăciunii

În structura unei rugăciuni, care nu este strict reglementată, atestăm câteva elemente obligatorii:

a. formula de adresare, incluzând numele sfântului. De obicei, rugăciunea debutează cu un substantiv propriu la Vocativ. Formula de adresare poate fi simplă sau complexă, incluzând epitete prin care este caracterizată entitatea cinstită în acatist. De asemenea, sunt numeroase acatiste în care formula inițială se constituie din interjecția *O!* + *Sb.*^{Vocativ}. În unele rugăciuni, foarte rar, numele sfântului nu este amintit (*O, maică prealăudată*). Cf.:

- „Preasfântă Treime, Stăpânie de o ființă, pricinuitoare a tot binele” [258, p. 28];
- „Doamne Iisuse Hristoase, Dulce Mântuitorul meu” [253, p. 138];
- „Doamne Dumnezeu nostru” [463, p. 169];
- „Preasfântă Stăpână de Dumnezeu Născătoare” [261, p. 178];
- „O, Preacurată Maică a Domnului, a puterilor celor de sus, Împărăteasa cerului și a pământului, apărătoarea și tăria noastră” [290, p. 146];
- „O, Preacuvioase Sfinte Grigorie” [326, p. 254];
- „O, preasfinte și lăudate Părinte Iosife” [374];
- „O, atotlăudată și preaminunată Nina, cea întocmai cu Apostolii, mare podoabă a Bisericii dreptmăritoare și lauda cinstită a poporului ivirean, cea care întreaga țară georgiană cu învățătura dumnezeiască a Evangheliei ai luminat” [484, p.63];
- „O, maică prealăudată/O, preafericită maică” [511, p. 125].

b. partea laudativă

Acatistul, în esență, este o rugăciune de laudă, respectiv rugăciunea finală conține o secvență laudativă, de proporții mai mari sau mai mici, în cinstea sfântului invocat în text. Reprezentativă, în acest sens, este *Rugăciunea* inserată după *Acatistul Bunevestiri*, ce include o înșiruire de epitete și metafore, prin care este preaslăvită Maica Domnului, *vezi Anexa 13, p. 203*.

În rugăciunile care fac parte din acatistele sfinților, de obicei, secvența laudativă este mult mai redusă ca dimensiune, de multe ori fiind integrată și cererea:

„Pe Sfinții lui Dumnezeu Ierarhi Iorest și Sava, trăitori cu adevărat ai smereniei călugărești și purtători ai darurilor cerești, care au pus credința cea dreptmăritoare mai presus de toate cele vremelnice și au îndurat chinuri și moarte pentru apărarea legii noastre strămoșești și pentru încurajarea poporului nostru dreptcredincios, cu laude să-i cinstim!” [498];

„Iată acum, în ziua serbării voastre cea de obște, cu milostivire căutați spre noi, frații voștri cei mai mici, care aducem vouă aceste cântări de laudă...” [519, p. 556];

... *cei ce sunteți mai cinstiți decât toți împărații, aleșii lui Dumnezeu, căzând înaintea voastră vă rugăm* [499].

c. cererea

Cererea adresată lui Dumnezeu, Maicii Domnului sau sfinților, alături de partea laudativă, constituie cuprinsul rugăciunii. De multe ori, lauda și rugăciunea nu pot fi separate una de alta, ele împletindu-se în mod organic. Dimensiunile cererii variază de la o rugăciune la alta, printre cele mai extinse fiind semnalate în *Acatistul Bunei Vestiri*, *Acatistul Sfintei Mucenițe Varvara* ș.a.

„*Roagă-te pentru noi lui Dumnezeu, Iubitorul de oameni, să ne dea nouă duhul pocăinței, al izbăvirii de păcate și cu atotputernica Sa bunăvoință să ne ajute să ne depărtăm de calea păcatului îndreptându-ne spre tot lucrul bun [...] Depărtează de la noi, preamărite proorocule, prin mijlocirea ta către Domnul, dreapta mânie a lui Dumnezeu; apără orașele, satele și țara noastră de secetă, de foamete, de furtuni năprasnice, de cutremur, de boli și răni aducătoare de moarte, de neînțelegeri între frați, de năvălirea asupra noastră a altor neamuri și de războiul cel dintre noi. [...]*” [440, p. 582];

„*Rugați-vă Domnului, ca să întărească unitatea și dragostea de credință dintre frați, să reverse harul păcii în inimile tuturor, să ferească turma credincioșilor de toată reaua întâmplare [...]*” [498];

„*Dă-mi, Doamne, și mie, tâlharului celui rău, darul Tău, precum ai dat atunci aceluia, și iartă păcatele mele pentru Sfintele Tale Patimi, și mă primește prin pocăință împreună cu el în rai, ca un Dumnezeu și ziditor ce-mi ești [...]*” [255, p. 139].

d. doxologia trinitară

Doxologie sau slavoslovie se numește cântarea liturgică închinată Sfintei Treimi, cea mai cunoscută fiind „*Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh*”, a cărei răspândire trebuie corelată cu perioada de combatere a ereziei ariene. În rugăciunile prezente în acatiste, formula de încheiere este o variațiune a doxologiei trinitare menționate *supra*. A se compara:

„*...ca să slăvim și să cântăm împreună cu toți sfinții numele cel vrednic de închinăciune al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin!*” [441, Rugăciunea a 2-a, p. 17];

„*...și împreună cu tine să ne închinăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin*” [371, p. 195];

„*...ca acolo, înconjurați de cetele îngerești, să aducem mărire, și cinste lui Dumnezeu cel în Treime închinat, Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin*” [367, p. 258];

„*Ca împreună cu voi să cântăm lui Hristos Dumnezeu în împărăția cea fără de sfârșit. Că Lui I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de viață Făcătorul Lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin*” [503].

Extensiunea rugăciunii. Volumul unei rugăciuni inserate în acatist nu are o limită prestabilită. Există rugăciuni mari, precum: *Rugăciunea către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* din *Acatistul Bunevestiri*, care conține 1033 de cuvinte sau 5917 caractere fără spații; *Rugăciune către Sfântul Proroc Ilie la vreme de secetă* – 818 cuvinte sau 4263 de caractere fără spații; *Rugăciune către Sfânta Mare Muceniță Varvara* – 682 de cuvinte, 3365 de caractere fără spații; la polul opus sunt rugăciunile de întindere mică:

<p><i>Rugăciune, Acatistul Maicii Domnului „Izbăvitoarea” [272]</i></p> <p>74 de cuvinte, 355 de caractere fără spații</p>	<p>O, Maică a lui Dumnezeu, ajutorul și apărarea noastră, te rugăm, fii izbăvitoarea noastră, căci la tine am nădăjduit întotdeauna și cu toată inima te chemăm: milostivește-te și ne ajută, fie-ți milă de noi și ne izbăvește, apleacă urechea ta și primește rugăciunile noastre cele cu durere și cu lacrimi, și precum vei vrea liniștește-ne și ne bucură pe noi, cei ce iubim pe Fiul Tău cel fără de început și Dumnezeul nostru. Amin.”</p>
<p>„Dumnezeule, pentru rugăciunile Sfintei Mucenițe Tomaida, ajută-mi mie și mă izbăvește de păcatul desfrânării. Și nădăjduiește, suflete al meu, spre Dumnezeu că te va elibera de ispita diavolească. Amin!”</p>	<p><i>Rugăciune din Acatistul Sfintei Mucenițe Tomaida [483]</i></p> <p>29 de cuvinte, 174 de caractere fără spații.</p>

Numărul de rugăciuni incluse într-un acatist

Corpusul unui acatist publicat poate include:

a) 0 rugăciuni. La origini, acatistul, după cum o demonstrează primul text din acest gen innografic, nu conținea nicio rugăciune. De asemenea, în acatistele grecești nu sunt inserate rugăciuni [205]. În prezent, există numeroase acatiste publicate, alături de care nu figurează nicio rugăciune.

b) 1 rugăciune. De obicei, dacă acatistul este scris în cinstea unei singure persoane, la final este atașată doar o rugăciune (*Ac. Sfintei Agafia de la Cușelăuca, Ac. Sfântului Ierarh Gavriil Bănulescu-Bodoni, Ac. Sfintei Matriona, Ac. Botezului Domnului, Ac. Maicii Domnului la Icoana „Plângătoarea” de la Boian* ș.a.). Putem însă atesta o singură rugăciune, în cazul unui acatist scris în cinstea a 2 sfinți (*Ac. Sfinților Părinți Ioachim și Ana „O, maică prealăudată...”*; *Ac. Sfinților Mucenici Epictet și Astion „Sfinților Mucenici...”*; *Ac. Sfinților Cosma și Damian „Către voi, sfinților doctori...”*; *Ac. Sfinților Adrian și Natalia „O, sfințit Cuplu...”*; *Ac. Sfinților Iorest și Sava „Pe sfinții lui Dumnezeu...”* ș.a.); 3 sfinți (*Ac. Sfinților Mărturisitori Visarion și Sofronie și al Mucenicului Oprea; Ac. Sfinților Gurie, Samon și Aviv*); 4 sfinți (*Ac. Sfinților Mucenici Atalos, Zoticos, Filipos și Camasis; Ac. Sfintelor Mucenițe Vera, Nadejda, Liubovi și maica lor Sofia*); 6 sfinți (*Ac. Sfinților Martiri Brâncoveni*); 7 sfinți (*Ac. Sfinților șapte Arhangheli*); un sobor de sfinți (*Ac. Stareților de la Optina; Ac. Sfinților Români; Ac. Sfinților Români din închisori*).

c) 2 rugăciuni. Am examinat mai multe situații posibile de inserare a două rugăciuni într-un singur acatist. În cazul unei sărbători (*Ac. Întâmpinării Domnului*: 1. „Doamne Iisuse Hristoase”; 2. „O, Preasfântă Fecioară”); a unei taine bisericești (*Ac. Sfintei Împărtășanii*: 1. „O, hrană cerească...”; 2. „Doamne, Dumnezeu meu...”); a unei icoane (*Ac. Maicii Domnului la Icoana de la Crasna* – 2 rugăciuni adresate Preasfintei Fecioare); a unei persoane (*Ac. Domnului Nostru Iisus Hristos*: una la începutul acatistului și alta la sfârșit; *Ac. Sfintei Mucenițe Tomaida*: 1. „Sfântă Muceniță Tomaida...”; 2. „Dumnezeule...”; *Ac. Sfântului Ioan Rusul*: 1. „O, Sfinte Ioane...”; 2. Rugăciune care se citește la vreme de boală; *Ac. Sfântului Ioan de San Francisco*: 1. „Doamne, Dumnezeu meu...”; 2. Rugăciune care se citește la vreme de necaz „O, întru tot Sfinte Ierarhe Ioan...”; *Ac. Sfântului Proroc Ilie*: 1. „Preamărite și preaminunate proorocule...”; 2. Rugăciune către Sf. Proroc Ilie la vreme de secetă; *Ac. Sfântului Iosif de la Partoș*, *Ac. Sfântului Grigorie Decapolitul*: 2 rugăciuni către sfânt); 2 sfinți (*Ac. Sfinților Împărați Constantin și Elena*); unui sobor de sfinți (*Ac. Tuturor Sfinților*: 1. „O, preafericților...”, 2. „Către voi, sfinților toți...”).

d) 3 rugăciuni se pot găsi în acatistele închinare unei persoane (*Acatistul Sfântului Acopterământ*: toate adresate Maicii Domnului; *Acatistul Sfântului Alexandru din Svir*: 1. „O, Cuvioase...”; 2. Rugăciunea Sfântului Alexandru din Svir pentru toate zilele „Suflete, suflete al meu...”; 3. Rugăciunea Sf. Alexandru din Svir către Preasfânta Stăpâna noastră „Ocrotitoare neobosită...”).

e) 4 rugăciuni: *Ac. Preasfintei Treimi* (1. Rugăciune către Dumnezeu-Tatăl; 2. Rugăciune către Dumnezeu-Fiul; 3. Rugăciune către Dumnezeu-Duhul Sfânt; 4. Rugăciune către Preasfânta Treime); *Ac. Sfântul Efrem cel Nou, al doilea acatist*: (1. Rugăciune către Sfântul Efrem cel Nou, 2. Rugăciunea părinților pentru copiii lor „Sfinte Efrem...”, 3. Rugăciune către Sfântul Efrem pentru cel bolnav „Sfinte Efrem...”, 4. Rugăciunea părinților care nu pot avea copii „O, Sfinte Efrem...”).

Paratextul

Aidoma oricărui text publicat, acatistul este și el însoțit de un ansamblu de elemente – accesorii, numite *paratext*. Elementele paratextuale ale unui acatist sunt: **titlul, subtitlul, titlurile strofelor, titlurile rugăciunilor, indicații despre modul de citire, informația despre autor**.

Titlul acatistului este unul informativ, el prezentând informația despre genul textului ce urmează a fi citit: *Acatistul*, precum și persoana în cinstea căreia este scris textul *Sfântului Spiridon*. Uneori, mai sunt incluse informații suplimentare despre locul de trai al persoanei respective: *de Kronstadt, din Moscova, din Svir*, treapta ierarhică bisericească *Episcopul Lampascalui, Mitropolitul Moldovei, Patriarhul Constantinopolului* sau trăsături/circumstanțe în care sfântul este ajutor: *purătorul de biruință; izvorătorul de mir; tămăduitorul cancerului și al*

tuturor bolilor și biruitorul demonilor; izbăvitorul de vrăji, blesteme și de toată lucrarea diavolească.

Titlul acatistului are funcție de identificare și, totodată, „participă la structurarea textului, prin implicarea în relațiile temă–remă [...], ocupând prima poziție și precedând textul, reprezintă pentru lectorul care se implică în lectura lui o temă/ informație cunoscută, iar textul este rema, informația nouă care se comunică în raport cu titlul” [125, p. 108].

Titlurile acatistelor sunt construcții nominale, defective de predicat. Pe primul loc se află întotdeauna substantivul generic *Acatist*. Pe locul al doilea pot apărea: *Preasfintei Treimi, Domnului Iisus Hristos, Maicii Domnului, la Icoana + numele icoanei (Pantanassa, cu 7 săgeți, Caută la smerenie)* sau *Sfântului* sau *numele unei sărbători (Nașterii, Întâmpinării Domnului, Intrării în Ierusalim, Înălțării Domnului, Schimbării la Față, Adormirii Maicii Domnului, Învierii)*. În cazul Domnului Iisus Hristos și a Maicii Domnului, urmează o trăsătură/caracteristică a acestora: *Mântuitorul lumii, Arătătoarea Căii, Povățuitoarea copiilor, Izbăvitoarea ș.a.*

Titlurile acatistelor în cinstea sfinților merită o atenție sporită, căci ele constituie masa principală a ansamblului de acatiste cunoscute și a diferitor combinații nominale, prin care se construiesc acestea. Titlul minim pentru acatistul unui sfânt are următoarea structură:

Titlu generic + sfânt + antroponim. Acatistul Sfintei Iuliana; Acatistul Sfântului Nicodim; Acatistul Sfinților Adrian și Natalia.

Extinderea titlului cu un grad are loc prin specificarea din care ceată a sfinților face parte persoana preaslăvită. Pe parcursul istoriei ortodoxe, s-a ajuns la gruparea sfinților pe categorii, numite cete: *proroci, apostoli, mucenici, mărturisitori, cuvioși, ierarhi/episcopi, doctori fără de arginți, nebuni pentru Hristos, sfinți inmogași, sfinți iconogași*. Prin urmare, cu un grad mai mare de informativitate sunt titlurile de mai jos:

Titlu generic + Sfânt + Numeral + Nume de ceată: Acatistul Sfinților 40 de mucenici.

Titlu generic + Nume de ceată + Toponim: Acatistul Stareților de la Optina.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + antroponim: Acatistul Sfântului Apostol Andrei; Acatistul Sfinților Apostoli Petru și Pavel; Acatistul Sfântului Arhanghel Rafail; Acatistul Sfântului Cuvios Gherasim; Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae; Acatistul Sfântului Mucenic Pantelimon; Acatistul Sfintei Mucenițe Tatiana; Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni; Acatistul Sfântului Proroc Daniel; Acatistul Sfinților Părinți Ioachim și Ana.

Titlu generic + Sfânt + 2 Nume de ceată + Antroponim: Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan; Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Matei.

Titlu + Sfânt + Diferențiator + Antroponim: Acatistul Sfântului și Dreptului Simeon; Acatistul Sfântului Simeon Noul Teolog; Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul; Acatistul Sfântului Gheorghe Pelerinul.

Titlu generic + Sfânt + Antroponim + Toponim: Acatistul Sfintei Xenia din Sankt-Petersburg; Acatistul Sfântului Alexandru din Svir; Acatistul Sfântului Ioan de la Prislop; Acatistul Sfântului Ioan Iacob de la Neamț; Acatistul Sfântului Siluan Atonitul.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Toponim: Acatistul Sfântului Cuvios Antipa de la Calapodești; Acatistul Sfântului Mucenic Sava de la Buzău; Acatistul Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul (*Tesviteanul* sau *Tișbitul* = din cetatea Tesba).

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Diferențiator: Acatistul Sfântului Cuvios Maxim Kavsokalivitul „*cavsocalivitis*” (*arzător de colibe*); Acatistul Sfântului Cuvios Alexie, omul lui Dumnezeu; Acatistul Sfântului Apostol Simon Zilotul, „zilot” (râvnitor); Acatistul Sfântului Mare Mucenic și tămăduitor Pantelimon; Acatistul Sfântului Ierarh Vasile cel Mare; Acatistul Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur; Acatistul Sfântului Cuvios Teodosie, începătorul vieții de obște; Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Tecla, cea Întocmai cu Apostolii.

Titlu generic + Sfânt + Antroponim + Toponim + Diferențiator: Acatistul Sfântului Serafim de Sarov mare făcător de minuni; Acatistul Sfântului Simeon Stâlpnicul din Muntele Minunat; Acatistul Sfântului Neofit Zăvorâțul din Cipru.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Diferențiator + Toponim: Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș; Acatistul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Grad ierarhic + Toponim:

Acatistul Sfântului Ierarh Vlasie, Episcopul Sevastiei; Acatistul Sfântului Ierarh Teotim, Episcopul Tomisului; Acatistul Sfântului Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei; Acatistul Sfântului Patriarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Grad ierarhic + 2 Toponime: Acatistul Sfântului Ioan de la Râșcu și Secu, Arhiepiscopul Romanului; Acatistul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului; Acatistul Sfântului Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului; Acatistul Sfântului Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei.

Titlu generic + Sfânt + Nume de ceată + Antroponim + Diferențiator + Grad ierarhic + Toponim: Acatistul Sfântului Ierarh Fotie Mărturisorul, Patriarhul Constantinopolului; Acatistul Sfântului Ierarh Grigorie Teologul, Arhiepiscopul Constantinopolului; Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei; Acatistul Sfântului Ierarh Luca Doctorul, Arhiepiscopul Simferopolului; Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul, Episcopul Antiohiei; Acatistul Sfinților Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropoliții Transilvaniei; Acatistul Sfântului Ierarh Partenie, Episcopul Lampascului, Tămăduitorul cancerului și al tuturor bolilor și biruitorul demonilor.

Titluri cu funcție pragmatică:

Acatist pentru iertare; Acatist pentru izbăvirea de necazuri; Acatist de mulțumire; Acatist de pocăință pentru iertarea păcatelor; Acatist către Dumnezeu Fiul pentru izbăvirea de boală; Acatist de pocăință pentru prunci avortați.

Subtitlul

Subtitlurile sunt caracteristice acatistelor publicate pe suport de hârtie. Acestea sunt marcate tipografic, fiind scrise cu caractere mai mici, cu alt format sau sunt plasate în paranteze. Nu toate acatistele conțin acest element paratextual. Subtitlurile furnizează informații despre treapta ierarhică a sfântului, locul unde a activat, trăsături specifice persoanei sau informații de ordin pragmatic.

Cf. ACATISTUL CUVIOSULUI LAVRENTIE schiarhimandrit și făcător de minuni al Cernigovului; ACATISTUL SFINTEI IULIANA ocrotitoarea celor căsătoriți; ACATISTUL SFÂNTULUI IOSIF DE LA PARTOȘ Mitropolitul Timișoarei și al Banatului; ACATISTUL SFÂNTULUI IERARH NICOLAE Arhiepiscopul Mirelor Lichiei; ACATISTUL SFÂNTULUI PREACUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU NICODIM CEL SFINȚIT Arhimandritul Lavrei Sfintei Mănăstiri Tismana din Oltenia; ACATISTUL SFINȚILOR IOREST ȘI SAVA Mitropoliții Ardealului; ACATISTUL PREASFINTEI NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU „POTIRUL NESECAT” (Izbăvitoare de beție); ACATISTUL MAICII DOMNULUI „LA ICOANA CU ȘAPTE SĂGEȚI” (Pentru potolirea inimii).

Titlurile strofelor

Intitularea strofelor oferă detalii tehnice. Trebuie să amintim că diferențierea Icoaselor de Condace, precum și numerotarea lor sunt caracteristice tradiției slavone, pe care o urmează și acatistele românești. Acatistele grecești deosebesc strofele mici de cele mari, prin evidențierea primei litere a fiecărei strofe, acestea formând un acrostih alfabetic. Toate strofele se numesc icoase.

Acatistele existente în limba română plasează deasupra fiecărei strofe titlul și numărul de ordine: *Condacul 1:*, *Icosul 1:*, *Condacul al 2-lea:*, *Icosul al 2-lea Icosul al 12-lea:*, *Condacul al 13-lea:*. Aceste titluri sunt marcate tipografic, în raport cu textul strofei.

Titlurile rugăciunilor

Inserarea rugăciunii la finalul acatistului, mai rar la începutul lui, nu este specifică tuturor acatistelor. În cazul în care aceasta este prezentă, în mod obligatoriu are un titlu. Titlurile rugăciunilor variază. Există câteva posibilități de intitulare a rugăciunii:

- Titlu monolexical, fără specificarea vreunei persoane: **Rugăciune.**
- Titlul generic + numeral ordinal, dacă sunt mai multe rugăciuni: **Rugăciunea I, Rugăciunea a 2-a.**
- Titlul generic + numele persoanei invocate: **Rugăciune către Sfântul Ghelasie.**

- Dacă sunt inserate câteva rugăciuni: **Rugăciunea 1-a către Sfântul Serafim de Sarov, Rugăciunea a 2-a către Sfântul Serafim de Sarov sau Rugăciune către Sfântul Gherman al Alaskăi, Altă rugăciune către Sfântul Gherman al Alaskăi.**
- Titlul generic + numele persoanei + o caracteristică a sfântului: **Rugăciune către Sfânta Nina, cea Întocmai cu Apostolii și luminătoarea Georgiei; Rugăciune către Sfânta și Fericita Maica Noastră Xenia, cea nebună pentru Hristos.**
- Titlu + (numele persoanei) + informație de ordin pragmatic:

Rugăciune care se citește la vreme de boală; Rugăciune la vreme de necaz; Rugăciunea Sfântului Alexandru din Svir pentru toate zilele; Rugăciune către Sfântul Efrem pentru cel bolnav; Rugăciunea părinților care nu pot avea copii; Rugăciunea părinților pentru copii; Rugăciune către Sfântul Proroc Ilie, la vreme de secetă.

- Într-un singur caz, am identificat substituirea titlului generic *Rugăciune* cu slavonescul *Molitfă*: **Molitfa Sfântului Ciprian [229].**

Indicații de citire

Ansamblul de elemente paratextuale, ce caracterizează textul acatistelor include indicațiile de citire. Acestea se regăsesc atât la începutul lucrării, cât și la sfârșitul ei. La începutul unui astfel de imn, găsim informația despre perioada în care se citește acatistul respectiv: *Acest acatist se citește de la Paști până la Înălțarea Domnului* (Ac. Sfintei Învieri a Domnului); de asemenea, se menționează că, înainte de a purcede la lectura acatistului, sunt necesare rugăciunile începătoare, care pot fi găsite în primele pagini ale oricărei culegeri de acatiste: *După obișnuitul început se zic Condacele și icoasele* (Ac. Buneinvestiri) sau se informează despre necesitatea de a citi rugăciunea în cinstea sfântului, înainte de condace și icoase: *După obișnuitul început se zice această* (Ac. Maicii Domnului „Bucuria tuturor celor necăjiți”).

Am vorbit anterior despre specificul Condacului al 13-lea care se citește de trei ori. Astfel, în fiecare acatist, informația dată este indicată după acest condac, în felul următor:

(de 3 ori); (de trei ori); Acest condac se zice de trei ori.; Acest condac se zice de 3 ori.

În unele ediții, lipsește nota respectivă, dar este reprodus Condacul al 13-lea de trei ori.

Urmează informația despre repetarea Icosului întâi și a Condacului întâi:

Apoi se zice icosul întâi: Înger pământesc ai fost Preacuvioasă Maică... și Condacul întâi: Îngerului luminii și luceafărului pustiei... [461];

Apoi se zice Icosul 1: Din pruncie ai fost crescut...și Condacul 1: Bincredinciosului Voievod al Moldovei... [455].

Ultima mențiune paratextuală: *Și se face Otpustul* (porțiunea finală din slujba religioasă, în care preotul sau episcopul slujitor dă binecuvântarea finală, solemnă credincioșilor), deși este prezentă în toate acatistele, aceasta este adresată exclusiv slujitorilor bisericești.

Informații despre autor

Mențiunea despre autorul acatistului apare foarte rar, de obicei, textele circulă sub anonim. Referirile de acest gen sunt de dată recentă și pot fi întâlnite într-un număr limitat de texte. De exemplu:

Întocmit după viața Sfântului, de Gherontie Călugărul (Ghenoiu) [334]; Alcătuire a sfințitului Patriarh Isidor al Consantinopolului [396]; Alcătuit de preotul Dimitrie Buzatu [426]; (facerea Sfântului Nicodim Aghioritul) [245]; Autor Ierodiacon Grigore Benea [509]; Alcatuit de Preacuviosul Ghelasie Gheorghe și Fratele Valerian Dragoș Pâslaru, de la Sfânta Mănăstire Frăsinei [520].

Generalizând informațiile de mai sus, conchidem că acatistul se dezvoltă din trunchiul innografiei ortodoxe bizantine. Având drept model *Acatistul Maicii Domnului*, acest gen atinge apogeul productivității către secolele XIX-XX, formând un sistem ramificat, bine dezvoltat. Apariția primelor acatiste românești în Republica Moldova, în cel de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, demonstrează viabilitatea genului acatistografic în cultura ortodoxă.

Structura-standard a unui acatist presupune blocul strofic obligatoriu, alcătuit din condace și icoase, blocul facultativ, reprezentat de tropar și rugăciune și paratextul (titlul, subtitlul, titlurile strofelor, titlurile rugăciunii, indicațiile de citire, informațiile despre autor), dar și o serie de elemente care acceptă variațiuni, cum ar fi: numărul de hairetisme, formula inițială a hairetismelor, refrenul icoaselor. De notat faptul că substantivele deverbale se regăsesc la toate nivelurile de organizare a textului-acatist, cumulând diverse funcții, atât structural-organizatorice, cât și stilistice.

Concluzii la Capitolul II

Textul religios este o coordonată semnificantă a culturii românești, care a servit drept model, dar și mobil al dezvoltării literaturii, a limbii și a spiritualității românești, conturul acestora definitivându-se sub auspiciile sacralului de origine creștină. Limbajul laic, izvodit din sânul cultului creștin, a tins spre separare și individualizare, astfel încât astăzi vorbim despre limbajul laic și limbajul religios ca despre două variante paralele ale limbii literare.

1. Un rol important în evidențierea fazelor de evoluție a limbii literare românești le revine textelor religioase cantabile, care, prin însăși apariția lor (în variantă tradusă), dovedeau maturitatea limbii de a susține o structură metrică și prozodică, solicitată de un text însoțit de o

linie melodică în paralel cu capacitatea de a reda concepte teologice de o mare profunzime spirituală.

2. Acatistul românesc, implantat pe terenul culturii noastre de către Mitropolitul Dosoftei, a servit drept început pentru formarea unei tradiții acatistografice autohtone, manifestate, mai întâi, sub forma traducerilor, iar, mai târziu, și a scrierilor originale românești. Această formă de text religios își are originile în tradițiile greacă și slavonă și, actualmente, este un gen imnografic foarte productiv. În ultimele decenii, observăm această tendință, inclusiv ca urmare a procesului de canonizare a sfinților locali.

3. Textul acatistului este individualizat în raport cu cel laic, la fel ca și alte texte religioase, printr-un ansamblu de particularități de ordin ortografic, morfologic, sintactic și lexical, prin care se imprimă arhaicitate textului și se subliniază caracterul conservator al acestui gen imnografic.

4. Din șirul particularităților gramaticale, drept marcă distinctivă se consideră abundența verbelor la imperativ, asociate cu substantive în vocativ, fapt care derivă din structura compozițională a textului-acatist. De asemenea, este evidentă recurența substantivelor deverbale, care constituie un inventar lexical, reperabil în majoritatea textelor analizate (*cf. Născătoare de Dumnezeu, mântuire, mulțumire, cântare, laudă, înviere, adormire, Izbăvitor, Judecător ș.a.*).

5. Însușind un număr de circa 300 de texte în limba română, ansamblul de acatiste românești pe care le-am analizat se prezintă sub forma unui sistem bine organizat, ale cărui spații libere se completează periodic. Structura acatistului românesc este una fixă, urmând cu fidelitate textul-prototip, ancorat în ortodoxia bizantină, deși multe dintre particularitățile sale sunt dominate de modelul slavonesc.

6. În structura-standard a unui acatist, delimităm **blocul strofic obligatoriu**, alcătuit din *condace* și *icoase*, **blocul facultativ**, reprezentat de *tropar* și *rugăciune* și **paratextul**, care include *titlul*, *subtitlul*, *titlurile strofelor*, *titlurile rugăciunii*, *indicațiile de citire*, *informațiile despre autor*. Aceste componente definesc toate textele-acatiste. Alături de structurile fixe însă, într-un text imnografic de acest tip, există o serie de elemente care acceptă variațiuni. Printre ele se regăsesc: numărul de hairetisme (de la patru la douăsprezece, în cazuri singulare, aceste limite sunt depășite), formula inițială a hairetismelor (*Bucură-te, Vino, Doamne, Iisuse, Doamne miluiește, Tatăl nostru, Hristos a Înviat, Povățuiește*), refrenul icoaselor.

7. Elementele fixe ale unui acatist implică, la prima vedere, o clișeizare a genului; în esență însă, ele asigură organicitatea particulară și continuitatea sistemului acatistografic, în raport cu alte scrieri religioase, în general, și cu cele imnografice, în particular. Nota de originalitate a fiecărui acatist este determinată de sistemul figurativ foarte bogat, pe care l-am reperat în corpusul textelor respective.

3. DENOTAȚIA ȘI CONOTAȚIA. PRINCIPII DE SEMNIFICARE A SUBSTANTIVELOR DEVERBALE ÎN IMNOGRAFIA ORTODOXĂ

3.1. Substantivele deverbale – „concepte culturale”

Abordarea substantivelor deverbale din perspectiva valorilor denotative și conotative, pe care le dezvoltă acestea în discursul religios, corespunde unui demers semiotic, prin care pot fi analizate modul de generare, codificare, transmitere, decodare, și interpretare a mesajelor creștine, structurate prin medierea nominalizărilor verbale. Cadrul textual în care funcționează unitățile lexicale, ce au constituit preocuparea cercetării noastre, este marcat profund, ba chiar condiționat, de cultura ortodoxă vehiculată printr-un ansamblu de scrieri dezvoltate pe trunchiul textului de referință – *Biblia*, între care se menține un grad înalt de intertextualitate; alături de o serie de precepte formulate și păstrate de *Sfânta Tradiție*.

Rolul ansamblului de componente definitorii ale „culturii” în procesul de semnificare este subliniat de U. Eco [55], care vorbește despre o semiotică axată pe *procesele culturale ca procese de comunicare*. Ulterior, U. Eco reia în discuție problema culturii ca fenomen semiotic, în concepția autorului, semiotica este definită drept „teorie generală a culturii”. Din această perspectivă, se conturează o abordare nouă a referentului, prin care se vehiculează un conținut cultural: „[...] când limbajul este folosit pentru a menționa stări ale lumii, [...], în principiu, o expresie nu desemnează un obiect, ci vehiculează un *conținut cultural*” [56, p. 81].

Vom reține acest concept de *unitate culturală*, extrem de valoros în ceea ce privește conținuturile vehiculate de substantivele deverbale în acatistele românești. Funcționând într-un spațiu cultural bine definit, cu anumite coduri, general acceptate de membrii acesteia, ce „construiesc o lume culturală care nu este nici actuală, nici posibilă [...]”; existența ei este de ordin cultural și constituie modul în care o societate gândește, vorbește [...]”, substantivele deverbale concentrează în sine anumite unități culturale, „distincte și diferite de celelalte”. Să analizăm, de exemplu, sintagma *Născătoare de Dumnezeu* – concept de bază al ortodoxiei, care pare neverosimil pentru un exponent al lumii laice, neinițiat în fundamentele credinței. *Născătoare de Dumnezeu* este o unitate distinctă, care se poziționează în raport de opoziție cu o altă unitate [*născătoare de om*], și manifestă un grad înalt de abstractizare și generalizare [11, p. 312]. În pofida caracterului său sustras din aria posibilului, de altfel, Theotokia⁹ Fecioarei Maria a generat dezbateri aprinse de-a lungul primelor III-IV secole de creștinism. Odată ce a fost acceptată de membrii societății creștine, sintagma *Născătoare de Dumnezeu* a căpătat statutul de unitate

⁹ Theotokos (Θεοτόκος) este un cuvânt grecesc care înseamnă „născătoare de Dumnezeu”. Respectiv, theotokia reprezintă învățătura că Sfânta Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu.

culturală, proprie creștinismului cu drept deplin la existență, relevând modul de raportare a comunității la realitatea transcendentă și la Divinitate.

Analiza contextelor în care sunt înregistrate substantivele deverbale în acatiste și reliefaarea spectrului semantic pe care îl evocă ele ne permit să evidențiem valorile esențiale de semnificație ale acestor unități. Ne referim, mai întâi, la valorile primare de semnificație, adică la cele denotative, care corespund și limbajului laic, prin definiția setată lexicografic. În acest sens, e vorba de unități lexicale din limbajul comun ambelor variante: laică și religioasă, neutre, din punct de vedere stilistic, cum ar fi: *bucurie, căsătoriți, mâncare, naștere, plâns, ținut, vindecare ș.a.* Ulterior, înaintând în zona textului religios, semnalăm manifestarea unor sensuri denotative, circumscrise ariei creștine, avem în vedere terminologia proprie cultului ortodox, care însumează un ansamblu de unități semantice „non-subiective, analizabile în afară de context, de discurs sau de enunțare, fiind echivalentul conceptului sau al unui sens științific elaborat” [47, p.152]. În mare parte, vom suprapune conceptul de unități culturale (U. Eco) accepției de termeni religioși. Or, termeni, precum: *Mântuitorul, Mângâietorul, Izvorătorul de mir, mântuire, a doua venire ș.a.* pun în evidență anume concepția religioasă a comunității creștine asupra lumii.

Totodată, al doilea nivel al semnificării, în terminologia lui R. Barthes, altfel spus valorile conotative, caracterizează cu predilecție substantivele deverbale de care se face uz în acatistele pe care le-am studiat în această lucrare. Sensurile conotative iau naștere în rezultatul înlănțuirii cuvintelor în sintagmă, unde, ca urmare a interacțiunii elementelor componente ale acesteia, se generează sensurile de rang secund. Acestea sunt o marcă, prin definiție, a unui text cu dominantă retorică. Dimensiunea estetică a textului acatist se dezvăluie, după cum observă D. L. Teleoacă [121, p. 385], într-un cadru religios „puternic conotat afectiv, dar și gnoseologic”. Actul estetic, conform aprecierilor autoarei, facilitează o cunoaștere superioară, „aceea a realității transcendente”. Prin urmare, codul retoric, caracteristic acatistelor și rugăciunii în ansamblu, este de natură afectiv-cognitivă, având drept scop facilitarea accederii spre *lumina cea neapropiată*.

Într-o altă lucrare, D.L. Teleoacă [120, p. 857] definește conotația, specifică textului rugăciunii creștine, drept un subcod întemeiat pe codul-bază al realității fenomenale arhetipale, adică al celei religioase. În acest sens, textul religios apare drept o reconstrucție prin intermediul figurilor de stil ca subscoduri „derivate”, rezultate din prelucrarea realității religioase. Tiparele conotative, care implică prezența substantivelor deverbale în discursul innografic, sunt multiple și vor fi analizate detaliat în paragrafele următoare.

Așadar, fluctuațiile semantice ale nominalizărilor verbale în baza nivelurilor semnificării, de la denotativ spre conotativ, constituie principiul de structurare al acestui capitol.

3.2. Diversitatea semantică a substantivelor deverbale

Substantivele deverbale sunt substantive neprototipice, acestea comportă un sens special, care are relevanță în plan gramatical. Spectrul semantic al substantivelor deverbale este foarte divers, însumând subclase care denumesc *nume de acțiuni* (luptă, alergare), *stări/emoții/senzații* (bucurie, lenevire), *însușiri/calități* (înainte-vedere), *nume de simțuri* (auz, văz, miros), *nume de agent* (mângâietor), *nume de instrument*, *nume de locuri* (închisoare, scăldătoare), *noțiuni temporale* (apus, răsărit, sfârșit), *nume de obiecte* (șesătură, tipăritură).

Limba română se caracterizează printr-o sensibilitate deosebită față de fenomenul nominalizării. Atestăm prezența unor transformări în serie dinspre clasa verbului spre cea a numelui, datorită formei de infinitiv lung, care întotdeauna apare cu valoare nominală și este un nume de acțiune. Mai mult decât atât, prin antrenarea diferitor procedee de nominalizare a unei baze verbale (derivare progresivă, derivare regresivă, conversiune), există posibilitatea de a forma câteva unități lexicale noi cu sensul de nume de acțiune de la aceeași bază, de exemplu: *a scrie* – *scriere* – *scris*; *a boteza* – *botezare* – *botez*.

Substantivele deverbale din perspectiva opoziției concret - abstract

În cea mai mare parte, substantivele deverbale sunt caracterizate de trăsătura [+abstract], însă se atestă situații când acestea manifestă tendința de concretizare. Astfel, pentru un ansamblu de exemple este proprie trăsătura [+concret], atunci când se desemnează rezultatul acțiunii *a clădi* – *clădire*, obiectul acțiunii *a mânca* – *mâncare*, locul acțiunii *a parca* – *parcare*, instrumentul acțiunii *a felicita* – *felicitare*. Deseori, se observă dificultatea de a realiza o delimitare tranșantă între substantivele deverbale cu sens abstract și cele cu sens concret, funcția de diagnosticare, în aceste cazuri, îi revine contextului.

O subclasă aparte este reprezentată de substantivele deverbale cu gen personal. În primul rând, este vorba de numele de agent: *apărătoare*, *lucrător*, *ucigaș*, *cântăreț*; totodată, semnalăm prezența unui număr destul de mare de substantive deverbale, având trăsătură semantică [+uman], obținute prin conversiunea participiului, care, în structura enunțului, pot îndeplini diferite roluri tematice: Pacient, Beneficiar, Experimentator (*ales*, *asuprit*, *îndestulat*, *fericit*, *scârbit* ș.a.).

Substantive deverbale comune vs. substantive deverbale proprii. Majoritatea substantivelor deverbale din textele imnologice sunt nume comune. Am observat însă câteva excepții care, în context religios, au migrat în categoria celor proprii: *Unul-Născut*, *Mântuitorul* – Iisus Hristos; *Născătoare* (de Dumnezeu), adică Fecioara Maria, și *Înaintemergătorul*, prin care este numit Sf. Proroc Ioan Botezătorul. Contextual, își procură referința și alte deverbale proprii (*Izvorătorul de mir* – Sf. Mc. Dimitrie și numeroase nume-atribute ale Dumnezeirii: *Atotștiutorul*, *Atotțiutorul*, *Chivernisitorul*, *Creatorul*, *Făcătorul*, *Judecătorul*, *Izbăvitorul*, *Mângâietorul*, *Răscumpărătorul*, *Ziditorul*). Detaliat despre hagionime vezi [18].

Comparând trăsăturile numelor proprii cu substantivele comune, GALR relevă diferențe de ordin semantic și gramatical. Astfel, „ambele clase substantivale denumesc obiecte (în sens foarte larg), deosebindu-se prin natura și scopul denominației: substantivele comune desemnează obiecte încadrate în clase prin referirea la anumite trăsături generale esențiale, în timp ce substantivele proprii denumesc obiecte pe care le identifică, individualizându-le în cadrul unei clase generale” [68, p. 118]. Atribuirea numelui propriu este o formă de denominație suplimentară, specifică unui număr limitat de clase de obiecte (de exemplu, persoane, locuri, animale).

Numele propriu, în calitatea sa de semn identificator, are o anumită însemnătate în textul religios: antroponimele biblice și cele specifice textelor care s-au dezvoltat din trunchiul textului sacru primar comportă caracter motivat. Pornind de la premisa că numele proprii biblice, în mare parte, sunt create pe baza unor cuvinte deja existente în limbă, adică a lexicului comun, deducem, în absența unor „interdicții”, că orice expresie lingvistică, ca rezultat al convenției, poate funcționa ca un nume propriu. În această succesiune logică se situează și substantivele deverbale, care denumesc hagianime (vezi exemplele *supra*).

Hagianimele enumerate mai sus sunt niște supranume, a căror geneză este dictată de necesități funcționale, ce „fac și mai subtil „referentul identitar” al numelui” [111, p. 29]. Deverbalele comune au obținut semnificații antroponimice, parcurgând traseul evolutiv al semnificației pe axa *determinare – defnire – identificare – simbol*. Primul pas spre trecerea în categoria numelor proprii a fost realizat prin atașarea determinanților, mai exact, a articolului definit, cu funcția de „individualizare”, fiind realizată opoziția general – individual/particular „judecător – Judecătorul”. În continuare s-a produs stabilirea relației dintre definit și defnitor, în vederea explicitării conceptului numit „Botezătorul – cel care botează”. Drept urmare a defnirii unui „personaj” prin prisma dominantei sale acționale, supranumele deverbale funcționează ca un semn lingvistic, „care leagă imaginea acustică nu de un concept general, ci de un individ concret, particular”, de exemplu *Născătoare de Dumnezeu, Creatorul ș.a.* [38, p. 171]. Unele nume proprii – deverbale – din textul imnografic nu se opresc la această etapă de semnificare, dar se încarcă cu valențe simbolice în rețeaua hipertextuală a scrierilor religioase, cum este cazul supranumelor Sf. Ioan: „Botezătorul” și „Înaintemergătorul¹⁰” (cel care prevestește, mărturisește, pregătește terenul înainte de venirea lui Hristos), fiind un simbol al venirii Mântuitorului.

Substantivele deverbale din perspectiva opoziției numărabil – nonnumărabil

Sub aspectul categoriei gramaticale a numărului, substantivele deverbale pot fi numărabile, realizând opoziția de singular-plural. Aici se înscriu atât substantive cu sens abstract, cu sens

¹⁰ Sfântul Ioan se descoperă ca arhetipul martorilor lui Hristos, de aceea rugăciunea Bisericii îl numește: „prooroc, apostol, înger, înaintemergător, botezător, preot, propovăduitor al celor din iad, modelul călugărilor și floarea pustiului, mucenic” [212].

concret, cât și cele cu trăsătura [+uman]: menționăm o parte dintre numele de acțiune (*alegere, atingere, cădere, clevetire, descoperire, strălucire, vindecare, zidire* etc.), substantivele care denumesc obiecte (*avere, picătură, locuință, scrisoare, tipăritură, țesătură* ș.a.), locuri (*intrare, ieșire, închisoare, ținut*), substantive animate personale (*fiiință, căsătorit, lucrător, moștenitor, prigonit, trimis* etc.).

Substantive nonnumărabile, defective de plural, sunt unele nume de acțiune (*gândire, îmbărbătare, împăcare* ș.a.), numele de stare (*disperare, trândăvire*), substantivele proprii, unice în felul lor (*Unul-Născut, Mântuitor, Născătoare, Înaintemergător*).

O subclasă aparte de substantive, în raport cu categoria gramaticală a numărului, este reprezentată de substantivele colective, a căror referință este de tip cumulativ (*adunare, oștire*).

Valori semantice actualizate de substantivele deverbale. Analizând spectrul semantic al substantivelor deverbale, constatăm că majoritatea acestora denumesc procese, acțiuni, stări. Din punctul de vedere al conținutului semantic, substantivele deverbale, extrase din textele acatistelor, pot fi reprezentate schematic în felul următor:

Tabelul 3.1. Spectrul semantic al substantivelor deverbale

Substantive deverbale			
Abstracte	Concrete		
		[+uman]	
		comune	proprii
Exemplificare			
Nume de acțiune: adăpostire, înecare, încoronare Nume de acțiune (+rezultat): alegere, cântare, chemare, jignire, laudă, plâns, scris, tâlcuire Nume de acțiune (+obiect¹¹): avere, împărtașanie, mâncare, seceriș Nume de acțiune (+instrument): pedeapsă, poruncă, răsplată, sminteală, sprijineală Nume de stări/emoții: bucurie, fericire, lenevire, mâhnire, răceală, nerânduială Nume de însușiri/calități: atotvedere, nepricepere, slăbiciune, urâciune Noțiuni temporale: apus, răsărit, sfârșit, seceriș, uscăciune	Nume de lucruri: acoperământ, așternut, împletitură, scriitură, tipăritură, țesătură Nume de locuri: apus, închisoare, răsărit, ținut, scaldătoare, urcuș, uscat Nume de simțuri: auz, miros, simț Fenomene ale naturii: Fulgerare	Nume de Agent: Atotfăcător, bârfitor, călător, guvernator, miluitor Pacient: ales, asuprit, blestemat, trimis Beneficiar: îndestulat, moștenitor Experimentator: deznădăjduit, fericit, întinat, scârbit Nume colective: adunare, îmbulzeală, oștire	Înainte- mergătorul Mântuitorul Născătoare Unul-Născut

Aici este necesar să facem o remarcă: un substantiv deverbal, având aceeași structură, poate să dezvolte, alături de sensul procesual actualizat, o serie de sensuri concrete: subiect (*conducere*),

¹¹ Același lexem exprimă numele de acțiune și numele obiectului. De cele mai multe ori, numele de obiect manifestă tendința de concretizare.

obiect (*traducere*), rezultat (*descoperire*), mijloc (*pedeapsă*), loc (*intrare, ieșire*) ș.a. De obicei, sensurile noi concred pe aceeași structură care denumește numele de acțiune.

Substantive deverbale evenimentțiale și nonevenimentțiale

În funcție de raportarea la un eveniment/ o acțiune, substantivele deverbale se împart în două grupuri mari. Deși conceptul de eveniment, a fost, de fapt, exclus din științele socio-umane, după cum observă cercetătoarea A. Bondarenco [162]. Analizând derivatele substantivale de la o bază verbală, tindem să facem trimitere și la acest concept. A. Bondarenco constată „la nivel lingvistic, importanța evenimentului se rezumă la referențialitatea frazei, a textului și a discursului” [162, p. 35]. Autoarea susține că această corelație dintre eveniment și referențialitatea frazei este asigurată prin intermediul unor categorii și concepte, precum: acțiune, nume de agent, proces, stare, timp, temporalitate, referent temporal, delimitare temporală, predicate evenimentțiale, instrumente calificative și de determinare.

De aceste categorii se va ține cont, în special, la delimitarea celor două clase de substantive deverbale, despre care am menționat *supra*, și anume, **substantive evenimentțiale** și **substantive nonevenimentțiale** [174], termeni acceptați de o serie de cercetători francezi, printre care D. Beuseroy, E. Jacquy, M.L. Knittel, R. Marín, R. Huyghe etc., care succedaează teoria lansată de J. Grimshaw în lucrarea *Argument Structure* [138], în care se face distincție între NES (nume evenimentțiale simple) și NEC (nume evenimentțiale complexe). Diferența rezidă în faptul că doar NEC pot primi argumente. Ulterior, cercetătoarea observă că unele NEC admit o interpretare rezultativă, fiind incluse în clasa NR (nume rezultat al proceselor descrise de verbe).

Dificultatea separării substantivelor evenimentțiale de cele non-evenimentțiale se datorează interpretărilor multiple pe care le admit numele de acțiune. În cazul exemplurilor ambigue, pentru o delimitare corectă, se poate aplica un *set de teste/filtre* elaborate și utilizate în mai multe lucrări: *Des hypothèses, des tests et des données: les noms évènementiels en corpus*; unde autorii includ *teste aspectuale*, preluate din [170], *teste argumentale* (elaborate, pornind de la observațiile formulate de J. Grimshaw [138]) și *teste pentru NR* (propușe de J. Grimshaw). Vezi *Anexa 14, p. 204*.

Substantive deverbale evenimentțiale

Problema care apare în procesul de grupare a deverbalelor este identificarea locului numelor de acțiune, mai întâi, din cauza interpretărilor multiple (rezultat, obiect, subiect, instrument), apoi, ca urmare a înțelesului generic pe care îl comportă termenul consacrat *acțiune*. Lingvista rusă E. Koreakovțeva [200] subliniază acest aspect și susține că termenul *acțiune* este întrebuițat ca sinonim pentru cel de *procesualitate*. Sensurile particulare ale procesualității sunt: *acțiune, proces* și *stare*. Prin urmare clasa *nominis actionis* include substantive care denumesc acțiuni, procese și stări. Trăsătura distinctivă a proceselor și a acțiunilor este dinamicitatea, adică

sucesiunea fazelor, sincronizată cu scurgerea timpului real, pe când stările, ipotetic, admit succesiunea fazelor, doar că fiecare fază următoare este identică cu cea precedentă și nu solicită o anumită energie pentru instaurarea sa.

Cercetătoarea F. Villoing [185], analizând deverbalele formate pe terenul limbii franceze, delimitează trei grupe de nominalizări evenimentțiale:

- **nume de stare** [+dinamicitate, -delimitare]: *credință, preferință, posesiune*;
- **nume de activități** [+dinamicitate, -delimitare]: *înot, grădinărit*;
- **nume de ocurențe** [+dinamicitate, +delimitare]: spre deosebire de activități, pot descrie situații particulare, ancorate spațiotemporal, având și o delimitare. Numele de ocurențe, la rândul lor, se împart în:
 - *ocurențe durative finite: reparare, renovare, traversare*;
 - *ocurențe durative non-finite: manifestare, discuție, plimbare*;
 - *ocurențe punctuale/momentane: explodare, descoperire, naștere, asasinare*.

Cât privește nominalizările verbale, extrase din acatiste, ce comportă un caracter evenimentțial, evidențiem predominanța cantitativă a clasei *nume de acțiune*. Alături de acestea, se adaugă unități lexicale, mai puține numeric, care denumesc stări/senzații/emoții și noțiuni temporale.

Clasa substantivelor deverbale *nominis actionis* caracteristică acatistelor românești

Din ansamblul substantivelor deverbale, categoria semantică a numelui de acțiune a constituit obiectul de studiu al celor mai multe lucrări. Aceasta reprezintă masa substantivelor deverbale, fiind productive, unitățile constituente ale paradigmei respective se adaptează ușor tuturor stilurilor funcționale ale limbii, așadar le putem considera chiar ca o particularitate a unora dintre acestea (stilul științific și stilul oficial-administrativ). În monografia *Gramatica numelor de acțiune din limba română* [115], C. Stan evidențiază particularitățile de ordin morfologic și sintactic ale acestor unități lexicale, iar definiția surprinde natura intermediară a numelui de acțiune, care, în sens larg, reprezintă „expresia substantivală a unei idei verbale (adică a unui înțeles propriu verbului)”. Autoarea semnalează, de asemenea, prezența în vocabular a unor nume cu sens procesual, dar care nu au un corespondent verbal, cum se întâmplă în cazul majorității numelor de acțiune, aspect remarcat și de alți lingviști: N.G. Doljenko (*зыл, зам*) [192]; E. Koreakovțeva (*безумство, мородерство*) [200] ș.a.

Unghiul de abordare a categoriei *nominis actionis* diferă de la un cercetător la altul, însă câteva particularități principale sunt acceptate de către comunitatea lingviștilor, indiferent dacă studiile au fost realizate pe material lexicografic [84; 191; 194; 211] sau pe texte specializate din limbajul publicistic [207], limbajul științific, oficial-administrativ și beletristic [206]. Dintre

punctele general acceptate, vom enumera: natura duală a substantivelor nume de acțiune; manifestarea explicită a categoriilor gramaticale, proprii substantivului: gen, caz, număr; moștenirea unor trăsături verbale precum aspectualitatea, capacitatea de a susține structura actanțială, specifică verbului-bază. În acest sens, Aurelia Hanganu remarcă capacitatea substantivelor „interpretate ca nominalizări verbale” de a „conserva configurația de roluri tematice ale verbului de bază” [72, p. 109], de exemplu: Agent, Temă, Experimentator, Cauzal, Instrumental, Țintă, Parcursul, Beneficiarul.

Referindu-se la câteva limbi slave, E.S. Pchelintseva [211] menționează că în limba rusă numele de acțiune nu pot fi formate de la orice verb, estimativ raportul ar fi de la fiecare al șaselea, pentru limba ucraineană, numărul unităților cu sensul *nominis actionis* este de două ori mai mare, iar, în ceea ce privește limba poloneză, numele de acțiune se formează cu regularitate de la orice verb. Limba română se caracterizează prin capacitatea sporită de generare a numelor de acțiune de la o bază verbală, fiind vorba de transformări în serie, datorită formei de infinitiv lung, care întotdeauna apare cu valoare nominală și este un nume de acțiune. Ba mai mult, datorită antrenării diferitor procedee de nominalizare a unei baze verbale (derivare progresivă, derivare regresivă, conversiune), se atestă posibilitatea de a forma câteva unități lexicale noi cu sensul de nume de acțiune de la aceeași bază. Marcu Gabinschi subliniază specializarea sufixului infinitival -re și a desinențelor participiale de a forma *practonime* (nume de acțiune) [58, p. 23].

Orice studiu asupra numelor de acțiune impune o trimitere la clasa verbelor de acțiune, cea mai numeroasă, având și o structură semantică complexă, în care se includ mai multe subclase (verbe care exprimă acțiuni fizice, verbe de declarație, verbele percepției senzoriale, verbe ce redau manifestări ale activității psihice, verbe care exprimă manifestări fiziologice, verbe care exprimă manifestări ale activității intelectuale, verbe de mișcare) [39]. În baza relației stabilite dintre verbul-sursă și derivatul său nominal, este de la sine înțeles că numele de acțiune acoperă un domeniu vast, care poate fi segmentat în mai multe sfere de denotare. După cum ne sugerează și clasificarea propusă de N.G. Doljenko, potrivit căreia unitățile categoriei *nominis actionis* desemnează: fenomene ale naturii (*cutremur*); fenomene ale vieții sociale și social-politice (*alegere, dezarmare, răsturnare „de guvern”*); fenomene ale vieții culturale și spirituale ale societății (*editare, tipărire „de cărți”*); terminologii și lexic specializat din diferite domenii (*electrocutare, înmulțire*); acțiuni fizice (*arat, spălat*).

Modelele care servesc la producerea numelor de acțiune, pornind de la un verb variază în diferite limbi. De exemplu, în limba rusă aceste unități se pot forma prin atașare de sufix (*учение*) sau sufix zero (*вывоз*), sau de la o bază compusă (*снегопад*). În limba română, cel mai productiv model de formare a numelor de acțiune este prin atașare de sufixe, dar se poate forma și prin derivare regresivă, derivare parasintetică, compunere și conversiune.

Numele de acțiune, identificate în acatistele românești, urmează câteva tipare de formare:

- **Derivare cu sufix**

a) Majoritatea **substantivelor deverbale cu forma de infinitiv lung**: *părăsire, păstorire, păstrare, pătimire, păzire, pecetluire, petrecere, pierdere, pierire, plângere, plecare, plinare, pogorâre, pomenire, pornire, postire, poticnire, potolire, povățuire, prădare, prăznuire, predicare, prefacere, pregătire, prețuire, prevestire, prigonire, proorocie, proslăvire etc.*

b) **Derivate cu** alte sufixe (**-anie, -ură, -eală, -ie, -ință, -iș**): *împărtășanie, hulitură, învățătură, lovitură, agoniseală, asupraală, băntuială, greșeală, călătorie, proorocie, căință, dorință, nevoință, pocăință, seceriș, suiș, urcuș ș.a.*

- Deverbale obținute prin **derivare parasintetică**: *despățimire, neascultare, neagonisire, neizbândire ș.a.*

- Derivate **obținute prin compunere**: *batjocură, binefacere, bunavestire, bună cinstire, bunăsuire, împreună-pățimire, înainte-propovăduire, luare aminte, neluare aminte.*

- **Participii substantivate**: *înțeles, plâns, răspuns, scris.*

Clasa numelor de stare

O subcategorie a *nominis actionis* este reprezentată de substantivele deverbale care numesc stări. Acestea, la rândul lor, considerăm noi, includ senzațiile fizice sau psihice și sentimentele/emoțiile.

a) **stări**: *cutremur, disperare, îndoială, lenevie, lenevire, neîncredere, nemurire, neorânduială, nerânduială, nerecunoștință, orânduială, osteneală, slăbiciune, slobozenie, tihnă, trândăvire, umilință, uscăciune;*

b) **senzații**: *durere, suferință;*

c) **sentimente/emoții**: *amărăciune, bucurie, căință, fericire, întristare, plăcere, recunoștință, remușcare, supărare, ură.*

Substantive deverbale care redau noțiuni temporale

Un număr redus de substantive deverbale denumesc noțiuni temporale. Acestea fac parte din categoria deverbalelor evenimentțiale, prin raportare la conceptul timp. La modul practic, ele răspund pozitiv testelor aspectuale și sunt compatibile cu verbul *a dura X timp* (*seceriș, uscăciune*), deci sunt durative, altele – la testele argumentale: *răsăritul/apusul soarelui* – *soarele răsare/apune; sfârșitul vieții* – *viața se sfârșește*.

Substantive deverbale non-evenimentțiale caracteristice acatistelor românești

Categoria substantivelor deverbale non-evenimentțiale este reprezentată de unități lexicale formate de la o bază verbală, dar care descriu diferiți participanți la eveniment: nume de agent, nume de pacient, beneficiar, experimentator. De asemenea, acestea pot desemna nume de

instrumente, obiecte, mijloace, grupuri umane, noțiuni temporale și de loc. Deplasarea sensului de la acțiunea exprimată de verbul bază este un lucru firesc pentru derivatele nominale ale acestuia, care înregistrează valori semantice tot mai îndepărtate de cele ale verbului.

Cea mai mare parte a substantivelor deverbale, din textele analizate de noi, sunt caracterizate de trăsătura [+Abstract], însumând nume de acțiune, de stare, de emoții, nume de calități/însușiri, noțiuni temporale. Numeroase nume de acțiune însă pot suporta interpretări multiple, astfel încât semantic vor tinde spre concretizare.

Substantive deverbale abstracte. Nume de calități/însușiri

Dintre substantivele deverbale non-evenimentuale abstracte, extrase din acatiste, fac parte nume de calități/însușiri. Sub aspect morfologic, aceste unități lexicale sunt defectiv de plural. Cu toate că atestăm pluralul pentru *slăbiciune – slăbiciuni*, în acest caz, nu este vorba de o însușire, ci de sensurile „defect, cusur” sau „pornire, înclinație pentru ceva sau cineva”. De asemenea, *stârpiciune – stârpiciuni*, pluralul desemnează o entitate animată, și nu calitatea de a fi sterp, adică sterilitatea.

Atotvedere. Elementul de compunere *atot* (var.: *atoate*) este productiv în textele religioase, dând naștere la o serie de derivate cu valoare adjectivală sau substantivală, prin care se enumeră atributele lui Dumnezeu: *Atotfăcătorul*, *Atotvăzătorul*, *Atotțiitorul*, *Atotștiutorul*, *Atotbiruitorul*, *Atotputernic*, *Atotcuprinzător*. De asemenea, acesta poate genera nume de însușiri, precum este și *atotvedere*: „Bucură-te, focul *atotvederii* de Dumnezeu” [493, p. 565].

Îndrăzneală. Calitatea celui îndrăzneț; curaj; cutezanță. De exemplu: „Și ca cei ce aveți *îndrăzneală* către Dumnezeu, din toate nevoile sloboziți-ne pe noi, ca să grăim către voi: Bucurați-vă, Sfinților toți, rugători fierbinți către Dumnezeu, pentru toată lumea!” [519, p. 540].

Înainte-vedere: „Bucură-te, *înainte-vedere* a biruinței dreptei credințe și proorocire a căderii vrăjmașilor ei!” [342, I9].

Îndelungă-răbdare: „Cu cântări cinstim pomenirea ta, fericim chinurile tale și *îndelungă-răbdarea* ta, mărim și laudăm minunile tale, vitejia și bărbăția ta cea nebiruită” [411, p.200].

Nepricepere. 1. Lipsă de iscusință, de îndemânare, de destoinicie, de competență; incapacitate. 2. Lipsă de înțelegere: „Bucură-te, auzirea cea cu *nepricepere* a celor necredincioși” [262, p. 73].

Neprihănire. Calitate a ceea ce este fără prihană, fără păcat, fără vină, pur; curățenie, puritate „Bucură-te, cel ce mă ajuți să mă îmbrăc în veșmântul *neprihănirii* și al curățeniei” [292, I12].

Slăbiciune. Defect, lipsă, scădere, cusur. „Deci, ca Cel ispitit după toate, Preabunule, singur știi cât este de mare *slăbiciunea* duhului și a trupului nostru și cât de puternic și viclean este vrăjmașul nostru care umblă ca un leu [258, p.26].

Stârpiciune. „Doamne al puterilor, cel ce știi ocara nerodirii, dezleagă-mi *stârpiciunea*, că roada pântecelui meu în dar o aduc ție, lăudându-Te și cântând: Aliluia!” [511, p.116].

Uscăciune. „Bucură-te, surâs de engolpion, pentru a inimii *uscăciune*” [291, p. 433].

Substantive deverbale cu trăsăturile [+Concret] [-Uman]. Nume de simțuri

Auz. „precum ai deschis auzul și limba celui surd și gângav de demult” [243, p. 12].

Miros. „Bucură-te, cel ce dăruiești bun *miros*; //Bucură-te, cel ce respingi *mirosul cel rău*” [381, 318]; „Bucură-te, floare albă cu neveștejit *miros*” [480, p. 329].

Simț. „Bucură-te, închidere a ușii *simțurilor* și curățire a lor de idolii păcatelor” [419, I3].

Nume de obiect (lucruri)

Deseori, numele de acțiune capătă și o interpretare concretă, desmnând obiectul acțiunii, cum ar fi: *mâncare, împărtășanie, impletitură*. Indicăm mai jos câteva nume de obiecte/lucruri reperate din acatiste. Exemplele acestea posedă perechi corelative din perspectiva opoziției singular – plural.

Acoperământ: „Sfântul Andrei cu Epifanie, văzându-te în biserică, în văzduh, rugându-te lui Dumnezeu pentru creștini, au cunoscut că ești Maica lui Hristos Dumnezeuul nostru și, căzând la pământ, cu credință s-au închinat sfântului tău *Acoperământ*, cântând: Aliluia!” [290, p. 124].

Așternut: „Zis-a Domnul, Domnului Meu, șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi *așternut* picioarelor Tale” [246, p. 305].

Avere: „Bucură-te, că *averea* lumii acesteia nu ți-a trebuit” [387, p. 343].

Împărtășanie: „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie Trupul și Sângele Domnului, osândă își mănâncă și bea. Prin aceste cuvinte îi povățuiește Sfântul Apostol Pavel, care a fost răpit până la cer, pe cei ce vor să se apropie de Sfânta *Împărtășanie*” [256, p. 405]; „Iisuse, Cel ce Te-ai cunoscut întru frângerea pâinilor, dă-ne și noua a Te cunoaște în dumnezeiasca *împărtășanie*” [257, p. 272].

Împletitură: „Slavă Ție, că toată *împletitura de basme* ai stricat” [249, p. 49].

Tipăritură: „Bucurați-vă, căci *tipăriturile* voastre din popor întunericul risipesc” [500, I4].

Țesătură: „Iisuse, Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, îmbracă-ne și pe noi cei dezbrăcați cu haina *țesăturii* dumnezeiești a neprihănirii și curăției” [252, p. 337].

Nume de locuri

Apus, răsărit: „De la *apus* și de la miazănoapte, și de la *răsărit*, și de la miazăzi, fiii Tăi, binecuvântând Paștile cele veșnice cu astfel de cântări strigă” [259, p. 259].

Închisoare: „... însă tu ajungând la vârsta de 12 ani și aflând că părinții tăi au murit în *închisoare*, pentru că erau creștini, ai voit să știi ce este creștinătatea și ai aflat taina aceasta tot de la un creștin” [378, C3].

Scăldătoare: „Bucură-te, *scăldătoarea* în care se afundă toate necazurile noastre” [263, p. 297].

Ținut: „Bucură-te, că *ținutul* nostru cu atâta mila l-ai cercetat” [275, p. 599].

Substantive deverbale cu trăsătura [+Uman]

În sistemul acatistografic românesc, se observă o serie de substantive deverbale, cărora le este proprie trăsătura [+Uman]. Acestea desemnează diferiți participanți ai unei acțiuni. Unitățile rezultate din conversiunea participiului apar, de obicei, la forma de plural: *căsătoriții*, *deznădăjduiții*, *scârbiții* ș.a. Nominalizările verbale non-evenimentiale [+Uman] denotă nume de agent, pacient, beneficiar, experimentator.

Nume de Agent. Substantivele nume de agent ocupă circa ¼ din substantivele deverbale, selectate din acatiste (*ascultător*, *biruitor*, *călăuzitor*, *izbăvitor*, *mântuitor*, *pătimitor*, *Născătoare*, *stăpânitor*, *tălmăcitor* etc.). Majoritatea acestora se obține prin atașarea sufixului **-tor** la baza verbală. În inventarul nostru, am identificat doar două nume de agent formate cu ajutorul altor sufixe: **-aș** (*ucigaș*), **-ăreț** (*cântăreț*). Vezi exemplele *infra*.

Călător: „Bucură-te, semnul *călătorilor*” [255, p. 134]; **Cântăreț:** „Sfinte botezătorule, dă dar dumnezeiesc din cer *cântăreților* tăi, că luminezi ca o făclie prealuminată pe cei credincioși, și arzi pe cei ce nu cântă cinstitei tale biserici și lui Dumnezeu: Aliluia!” [396, p. 402]; **Miluiitor:** „Bucură-te, izbăvitoarea lui Vasile Voievod și a altor *miluitori*” [463, p. 168]; **Traducător/tâlcuitor:** „*Traducător* al Sfintei Liturghii//*tâlcuitor* al Sfintelor Scripturi” [364]; **Ucigaș:** „Bucură-te, fulger care orbești pe *ucigașii* lui Hristos” [255, p. 137].

Nume - Pacient

Ales: „Bucură-te, că ai săvârșit minuni de care s-au îngrozit *aleșii* păgânilor” [387, p. 344]; **Asuprit:** „asupriților, răbdare; asupritorilor, frică de Dumnezeu” [290, p. 147]; **Fericit:** „Pom al Raiului fiind, *fericite*, că ai stâlپări de rugăciuni neîncetate către Dumnezeu, dă-ne nouă sub umbra acelora totdeauna a ne umbri, ca să grăim ție” [381, p. 320]; **Trimis:** „*Trimișii*, fiind fără multă evlavie, n-au putut ridica acea neprețuită comoară” [372, p. 610].

Nume - Beneficiar

Îndestulat: „Bucură-te, *îndestulatule* de darurile lui” [493, p. 568]; **Moștenitor:** „Bucură-te, că pe noi ca pe alt Isaac ne faci *moștenitori*” [323, p. 205].

Nume - Experimentator

Deznădăjduit: „Bucură-te, Cinstită Cruce, apărătoare a *deznădăjduiților*” [255, p. 130]; **Întinat:** „Iisuse, curățește-mă pe mine, *întinatul*” [243, p. 17]; **Scârbit:** „Că n-avem alt ajutor și altă mijlocitoare, nici mângâiere, ci numai pe tine Maica tututor *scârbiților* și a celor împovărați de greutate și necazurile acestei vieți” [275, p. 618].

Nume proprii

Din numărul total de substantive deverbale nonevenimentiale, în textul religios imnografic câteva au fost convertite în nume proprii: *Născătoare de Dumnezeu* (Fecioara Maria, mama lui Iisus Hristos); *Mântuitorul* (Iisus Hristos); *Unul-Născut* (Iisus Hristos); *Înaintemergătorul* (Sf. Proroc Ioan Botezătorul). *Exemple:*

Înaintemergătorul: „Mulțimea arhanghelilor și a îngerilor, cu *Înaintemergătorul*, cu Teologul și cu Soborul tuturor sfinților, împreună cu tine, Împărăteasa lor” [290, p. 123]; *Mântuitorul:* „Iisuse, *Mântuitorul* nostru, mântuiește-ne pe noi” [260, p. 185]; *Născătoare de Dumnezeu:* „O, preacântată Stăpână, precurată Fecioară, *Născătoare de Dumnezeu*, la tine ridic ochii sufletului și ai trupului meu, către tine întind mâinile mele cele slabe și din adâncul inimii strig ție: Caută la credința sufletului meu” [290, p. 145]; *Unul-Născut:* „*Unule-Născut*, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce pentru mântuirea noastră ai binevoit a Te întrupa și moarte a pătimi” [258, p. 25].

Substantive colective

Adunare: „Sfinții Apostoli, vorbind cu îndrăzneală la *adunarea* lor creștinilor, au zis: nu se cuvine a sluji meselor, ci Lui Dumnezeu; atunci ai fost ales a fi ocrotitor sărmanilor, spre a-i învăța să cânte: Aliluia!” [303, p. 373].

Oștire: „Bucură-te, cel ce deodată *oștirea* asirienilor ai tăiat” [292, p. 217].

Din cele prezentate *supra* conchidem că substantivele deverbale reprezintă o subclasă de substantive neprototipice, implicând trăsături semantice speciale, care au relevanță și în plan gramatical. Proveniența lor de la baze verbale, prin fenomenul nominalizării, denotă natura dublă a comportamentului semantic și sintactic al acestora. Substantivele deverbale posedă însușiri de tip nominal (le sunt proprii categoriile gramaticale ale numelui: gen, număr, caz) și cele de tip verbal (păstrarea unor caracteristici spațiotemporale și a configurației de roluri tematice, impunerea unor restricții prepoziționale sau conjuncționale).

Substantivarea bazelor verbale se realizează prin diferite procedee de formare a cuvintelor: derivare sufixală, derivare parasintetică, derivare regresivă, compunere, conversiunea participiului, predominantă fiind sufixarea (cele mai productive afixe sunt sufixul infinitival *-re* și sufixul de agent *-tor*).

Din punct de vedere semantic, substantivele deverbale reprezintă o clasă eterogenă, incluzând unități lexicale, cărora le sunt specifice trăsăturile [+abstract], [+concret], [+uman]. Acestea se ramifică în două subclase principale: substantive deverbale evenimentiale (nume de acțiune, de stări, noțiuni temporale) și non-evenimentiale (nume de participanți la o acțiune, nume de obiect, de instrument, de locuri, nume proprii).

Substantivele deverbale evenimentțiale sunt abstracte, iar cele non-evenimentțiale însumează unități abstracte: nume de calități/înșușiri (*înainte-vedere, nerușinare*), și lexeme care s-au concretizat, denumind obiecte (*acoperământ, tipăritură*), locuri (*apus, locuință, surpătură*), simțuri (*auz, miros*). Unele substantive deverbale pot fi caracterizate prin trăsătura [+uman], acestea îndeplinind diferite roluri tematice: agent (*miluitor, vindecător*), pacient (*blestemat, trimis*), beneficiar (*moștenitor*), experimentator (*deznădăjduit, scârbit*).

Frecvența substantivelor deverbale evenimentțiale în textul imnografic depășește net frecvența celor non-evenimentțiale, însă acest fapt nu exclude diversitatea contextelor de utilizare atât cu sens denotativ, cât și conotativ a celor din urmă. Ambele tipuri de nominalizări verbale asigură o parte semnificativă a sistemului terminologic religios ortodox (*împărtășanie, mântuire, purcedere, acoperământ, Mântuitor, Unul-Născut, Născătoare de Dumnezeu, fericit*) și, în același timp, susțin sistemul figurativ al acatistelor.

3.3. Rolul nominalizărilor verbale în asigurarea coeziunii textului-acatist

Începând cu mijlocul secolului al XX-lea, nominalizările rămân a fi la ordinea zilei printre preocupările lingviștilor. Cele mai multe studii abordează particularitățile morfologice, sintactice, semantice ale acestora. Din perspectivă cognitivă, nominalizările pun pe prim-plan principiul antropocentrismului – omul, în calitate de subiect, care conceptualizează realitatea, observă fenomenele lumii înconjurătoare din variate unghiuri și, ca urmare, produce/selectează modele de exprimare diferite, în funcție de elementele pe care vrea să le accentueze/estompeze [17, p. 111nu].

Lucrarea E. Pchelințeva, ce tratează substantivele deverbale pe material textual din limbile rusă, ucraineană și poloneză scoate în evidență faptul că acestea sunt proprii tuturor stilurilor funcționale: beletristic, publicistic, științific, oficial-administrativ. Totuși, cele mai multe nominalizări verbale se atestă în textele ce aparțin stilului oficial-administrativ, după cum se observă în Tab. 3.2.

Tabelul 3.2. Distribuția (în %) a substantivelor deverbale în diferite tipuri de texte [după Пчелинцева, 2016]			
Stilul beletristic	10 %	10,8 %	11 %
Stilul publicistic	22 %	35,3 %	28,5 %
Stilul științific	24 %	34,6 %	46 %
Stilul oficial-administrativ	40 %	49,3%	67,8 %
	Limba rusă	Limba ucraineană	Limba poloneză

În unele lucrări, analiza substantivelor deverbale este corelată cu funcționalitatea acestora, fiind relevate câteva funcții principale: *funcția semantică* (transmiterea sensului de procesualitate în formă generalizată); *funcția structurală* (formarea unei categorii lexico-gramaticale, alcătuită din unități lexicale specifice, care posedă particularități sintactice de natură verbală); *funcții*

textuale (predispunerea spre compimare a sensurilor, au un rol important în constituirea structurii textuale, în menținerea unității tematice a textului; prezintă o funcționalitate stilistică diversificată; capacitatea de a reprezenta timpul și locul (cronotopul) textului) [207].

În continuare, ne propunem să examinăm valențele textuale ale substantivelor deverbale, identificând procedeele prin care acestea participă la structurarea textului-acatist, modul în care asigură coeziunea textului și mențin unitatea tematică a unui text constituit din fragmente eterogene (condac, icos, hairetisme, refren, în care se îmbină epicul și liricul, se succed modurile de expunere, narațiunea și descrierea).

Prezența substantivelor deverbale în arhitectura textelor analizate este remarcată în toate structurile: titlu, condac, icos, refren, hairetisme. Din punctul de vedere al formării cuvintelor, aceste substantive sunt obținute prin derivare progresivă (*bucurie, credință, mântuire, Născătoare, neputință, preamărire*), derivare regresivă (*botez, laudă, lucru, șoaptă*), compunere (*bunavestire, Înaintemergătorul, Unul-Născut*), conversiune (*mers, plâns, smeriții, fericții*).

Recurența unor asemenea lexeme în structura acatistului demonstrează selectarea, deloc întâmplătoare, a acestora în textul imnografic ortodox. Funcționalitatea nominalizărilor verbale în imnografie este complexă: acestea fac parte din sistemul terminologic religios ortodox, susțin tezaurul figurativ de sorginte biblică, servesc ca suport în structurile paralele, dar și în construcțiile antitetice. În lucrarea dată, ne propunem să identificăm raporturile care se stabilesc între substantivele deverbale și organizarea structurală a unui acatist.

Funcții textuale ale nominalizărilor verbale

Innurile-acatist se remarcă printr-o structură complexă, fiind eterogene ca organizare și moduri de expunere. Așadar, prezintă interes să urmărim procesele de textualizare a acestor secvențe dispuse alternativ, care, luate în ansamblu, obțin statutul de text unitar. Definițiile oferite pentru conceptul de *text* reflectă variate puncte de vedere însă, de cele mai multe ori, converg către ideea că elementul definitoriu al unui text este coeziunea [126, p. 76]. Există mai multe mijloace gramaticale de marcare a coeziunii textului, după cum specifică R. de Beaugrande și W. Dressler, precum și alți lingviști: repetarea elementelor lexicale, recurența parțială (repetarea unui anumit element lexical, asociată cu înlocuirea elementului lexical, care o realizează concret, de exemplu, trecerea de la verb la nume), parafraza, proforme, elipsa, timpul, expresiile jonctive, paralelismul, intonația.

De asemenea, coeziunea corelează cu principiul temo-rematic, analizat de F. Daneș [137] din perspectiva avansării tematice a textului. În studiul *Funcțional sentence perspective and the organization of the text*, autorul identifică trei tipuri principale de progresie tematică ca rezultat al relației temă(T) – remă(R):

– progresie tematică lineară simplă (fiecare R devine în propoziția următoare T);

– progresie tematică cu temă continuă (constantă) (T rămâne neschimbată și acesteia i se atașează noi R), tipul respectiv caracterizează secvențele descriptive;

– progresie tematică cu teme derivate din hipertemă (hipertema este dominantă semantică a unui șir de cuvinte coreferențiale într-o secvență de text).

În cele ce urmează, vom evidenția funcțiile de textualizare pe care le cumulează substantivele deverbale în arhitectura imnului-acatist, referindu-ne la unul dintre cele șapte standarde de textualitate, considerat a fi prioritar în delimitarea unui șir de propoziții între text sau non-text, și anume coeziunea.

De menționat că, nominalizările verbale realizează *funcția structural-organizatorică a textului, fiind parte componentă a elementelor paratextuale*, și din această poziție conturează linia tematică a textului-acatist.

Substantivele deverbale în paratext

Acatistul dispune de un ansamblu de elemente paratextuale, care facilitează receptarea textului și au rol de ghidare a cititorului (mai exact, a celui care își asumă performarea actului de rugăciune): titlul, subtitlul, titlurile strofelor, titlul rugăciunilor inserate, informații despre autor, indicații de citire.

Începând cu prima etapă a lecturii unui text imnografic, vorba e de titlu, atestăm prezența substantivelor deverbale. Titlurile acatistelor au rol de tematizare, sunt informative, servind la identificarea textului necesar, în funcție de sărbătoarea care este prăznuită într-o anumită zi sau de nevoile spirituale ale unui subiect uman concret. În calendarul bisericesc ortodox, sunt 12 sărbători împăratești în cinstea Domnului Iisus Hristos și a Maicii Domnului, fiecare sărbătoare având un acatist corespunzător. Titlurile a unsprezece acatiste din cele douăsprezece sunt constituite cu ajutorul substantivelor deverbale. Un asemenea substantiv în Genitiv se află pe prima poziție după titlul generic *Acatist*:

Tabelul 3.3. Terminologie festivă actualizată de substantive deverbale

Acatiste în cinstea Domnului Iisus Hristos	Acatiste în cinstea Maicii Domnului
1) Acatistul Nașterii Domnului;	8) Acatistul Nașterii Domnului;
2) Acatistul Întâmpinării Domnului;	9) Acatistul Intrării în Biserică a Maicii Domnului;
3) Acatistul Botezului Domnului;	10) Acatistul Bunei Vestiri;
4) Acatistul Intrării Domnului în Ierusalim;	11) Acatistul Adormirii Maicii Domnului.
5) Acatistul Sfintei Învieri a Domnului;	
6) Acatistul Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos;	
7) Acatistul Înălțării Domnului	

Motivele care determină alegerea unui nume deverbal sunt multiple. Deverbalele prezintă în variantă nominalizată un eveniment care a avut loc în istoria Bisericii Ortodoxe. Acestea sunt un mijloc comod de reducere a structurii propoziționale. Spre deosebire de un verb care necesită

actualizarea mai multor actanți, substantivele de mai sus se pot lipsi de unii actanți solicitați de structura semantică a verbului-bază. În unele cazuri, nu este actualizat subiectul (1, 2, 3, 8, 9), în altele, lipsesc și subiectul și complementul direct (10) sau complementul de agent (2, 3). Utilizarea substantivelor deverbale în titluri permite focusarea asupra informației esențiale (în cazul dat, amintirea unui eveniment), iar informația considerată mai puțin importantă este omisă. Totodată, având în vedere că acatistele sunt adresate unui cititor avizat (un ortodox cunoscător al istoriei și al tradiției Bisericii), actanții neactualizați în titlu sunt ușor de reconstituit, reprezentând o informație elementară, o situație ușor recognoscibilă, care nu solicită în mod obligatoriu indicarea tuturor actanților: Botezul Domnului [de către Ioan Botezătorul]; Nașterea Domnului [de către Fecioara Maria]; Buna Vestire [a Fecioarei Maria] [de către Arhanghelul Gavriil].

Titlul acatistului echivalează cu tema textului, având caracter informativ, și poate indica, după caz, o persoană (Divinitatea, îngerii, un sfânt), un obiect, care are tangență cu Iisus Hristos, sau un eveniment. Totodată, un rol tematic posedă și subtitlurile, dar care oferă o informație de ordin pragmatic. Nu toate acatistele conțin un subtitlu, însă când acesta este inserat, se realizează o ierarhizare a dimensiunilor tematice, pe primul loc fiind persoana, iar pe locul secund este specificată situația/contextul în care acest text este util cititorului/persoanei care înalță o rugăciune către un sfânt anume. De exemplu: Ac. Maicii Domnului „La Icoana cu șapte săgeți” (Pentru potolirea inimii); Ac. Cuv. Lavrentie [schiarhimandrit și făcător de minuni al Cernigovului]; Ac. Sf. Iuliana [ocrotitoarea celor căsătoriți].

Repetarea elementelor lexicale

Acatistul, fiind un text amplu, mizează, în demersul de menținere a coeziunii, pe anumite unități lexicale-cheie, care sunt ordonate la diferite nivele, conferindu-i caracter textual unitar. De exemplu, tipul textului este specificat prin două lexeme centrale *cântare* și *laudă* (în fond, aceasta și este un acatist: cântare de laudă), ce apar atât în variantă verbală, cât și în cea nominală. Ca exemplu, prezentăm sintagmele conținând aceste unități sub formă nominalizată, excerptate din Ac. Sf. Irh. Spiridon [387]: *cântare* (*primește cântarea aceasta* (I2), *îți aducem cântarea* (I3), *săvârșim cântarea aceasta* (I4), *întărindu-mă a cânta lui Dumnezeu cântarea aceasta* (C5); *să aducem lui Dumnezeu cântare* (C6); *să aduc lui Dumnezeu cântare* (C11); *laudă* (*aducem aceste cuvinte de laudă* (I7); *pentru care auzi această laudă* (I9); *îți aducem această laudă* (C11).

Antrenarea seriilor sinonimice și repetiția lexicală parțială

O altă formă de repetiție lexicală, identificată în acatiste cu implicații în realizarea coeziunii, este antrenarea unui șir sinonimic, în vederea evitării reluărilor inutile. În Ac. Sf. Irh. Dosoftei [264], în câteva nuclee narrative, este scos în prim-plan meritul acestuia de traducător al cărților sfinte în limba română: *Sfintele Scripturi și cărțile de cult pe limba poporului le-ai diortosit* (I5); *Mare dar ai făcut limbii românești prin tâlcuirile la slujbele dumnezeiești; De aceea nu ai*

încetat a scrie cărți de folos, **tâlcuind** din scrierile Sfinților Părinți. Partea lirico-poetică, reprezentată de hairetisme, avansează în această direcție, insistând asupra imaginii de traducător de seamă, reluând în formă nominalizată unele verbe din secvențele narative: *înțelept tâlcuitor al dreptei credințe; tâlcuitor al Sfințelor Scripturi; tâlcuitor de slujbe sfinte*, alături de care sunt inserate lexeme sinonmice: *traducător al Liturghiei; cel ce ești priceput traducător; al slujbelor sfinte, tălmăcitorule*. În acest fel este dezvoltat progresiv portretul sfântului invocat, menținând unitatea tematică și referențială a textului.

Refrenul

Luând în calcul eterogenitatea strofelor constituente ale acatistului, pentru a menține unitatea tematică și implicit coeziunea textului, se apelează la repetarea macrotemei, prin intermediul refrenului atașat la finalul condacului 1 și al icoaselor 1-12. De cele mai multe ori, în structura refrenului identificăm și substantivele deverbale care redau, în manieră obiectualizată, una dintre acțiunile distinctive ale persoanei invocate în acatist, implicând fie un nume de agent, fie un infinitiv lung (ale căror valori pot fi nu doar denotative, dar și conotative):

Denotativ:

- Bucură-te, cuvioasă maică Agafia, **grabnică ajutătoare** celor din nevoi [458];
- Bucurâte, părintele nostru Iosife, **făcătorule de minuni** [374];
- Bucură-te, **Izvorătorule de mir**, Mare Mucenice Dimitrie [411];
- Bucură-te, preacinstite **Inaintemergătorule**, Ioane [396].

Conotativ:

- Bucură-te, Sfinte Ierarhe Dosoftei, **luminător al cuvintelor!** [364];
- Bucură-te, **bucuria** noastră; acoperă-ne pe noi de tot răul cu cinstitul tău Acoperământ [290].

Aici putem preciza faptul că toate substantivele deverbale se încadrează în structuri apozitive, în esență – metafore explicite, cu ambii termeni exprimați, termenul metaforic fiind reprezentat de substantivul deverbal. Utilizarea lor frecventă le transpune în clasa metaforelor lingvistice, adică denotative, celorlalte – marcate stilistic și încărcate de reprezentări subiective – le conferă sens conotativ.

Paralelismul

O altă strategie pentru realizarea coeziunii identificată în textul acatistelor este formarea unor structuri cu topică similară, conform principiului paralelismului. În general, această ordonare a textului vine din tradiția veterotestamentară, iar, în cazul acatistelor analizate de noi, are o manifestare destul de frecventă, structurile paralele fiind dispuse fie în cadrul aceleiași secvențe (în condac sau icos), fie apar la distanțe mai mari în strofe separate, din care rezultă o rețea de structuri prin care se asigură coeziunea textului:

„*Bucură-te, Ioachime, mângâierea lui Adam cel căzut (I1); Bucură-te, Ana, așteptarea cea mult dorită de strămoașa Eva (I2)*” [511]; „*Bucură-te, cinstită Cruce, sprijinirea sârmanilor; // Bucură-te, cinstită Cruce, îmbogățirea săracilor; // Bucură-te, cinstită Cruce, păzitoare a creștinilor*” [255]; „*Bucură-te, îndreptătoarea mândriei; // Bucură-te, cinstitoare fecioriei; // Bucură-te, sprijinitoră bătrânilor; // Bucură-te, osânditoare dușmanilor; // Bucură-te, miluitoarea săracilor*” [463].

Acatistele, la fel ca și alte rugăciuni ortodoxe, antrenează mai multe tipuri de structuri paralele. De exemplu, **paralelism sinonimic**: „*Bucură-te, gonitoare de năluciri; // Bucură-te, risipitoare de eresuri*” [468]; **paralelism antitetic**: „*Bucură-te, izbăvitoare multor răutăți; // Bucură-te, dăruitoare multor bunătăți*” [255]; **paralelism sintetic sau formal** (primele două tipuri se întrepătrund) [121, p. 275].

Ansamblul de hairetisme reprezintă o grupare de versete-invocări, dispuse foarte frecvent în structuri paralele. În structura acestora, nominalizările verbale ocupă un loc privilegiat, formând un sistem figurativ bogat, reprezentat de structuri metaforice cu un nume în genitiv, metafore ancorate în tradiția biblică. Aceste construcții, formate în mod identic, dezvăluie portretul persoanei invocate prin metafore care, într-o manieră condensată, redau un spectru larg de acțiuni întreprinse de sfânt spre folosul creștinilor. Succesiunea structurilor metaforice servește la menținerea coeziunii textuale, fiind un substitut expresiv, plastic al unui conținut informațional, condensat la maximum: „*Bucură-te, turnul biruinței; // Bucură-te, ușa mântuirii*”; „*Bucură-te, leacul durerii; // Bucură-te, mâna vindecării; // Bucură-te, casa ocrotirii; // Bucură-te, raza mângâierii; // Bucură-te, cortul îndestulării*” [463].

O altă modalitate de redare a coeziunii textului este succesiunea informațiilor dinspre *datum* spre *novum*, adică **aplicarea principiului temo-rematic, prin care are loc progresia tematică a textului**. În interiorul acatistului, nominalizările apar în poziția de temă (în titlu, subtitlu, în secvențele narrative), dar în ansamblul de hairetisme – partea lirico-poetică a imnului – acestea, cel mai frecvent, sunt în poziția remei, fiind purtătoare a informației noi, de obicei, descriptive, despre entitatea în cinstea căreia este scris acatistul. În conformitate cu modelele de progresie tematică a textului, în accepțiunea lui F. Daneș, două dintre acestea sunt caracteristice acatistelor.

a) **Progresie textuală cu temă constantă**

De exemplu, în *Acatistul Sfintei Agafia de la Cușelăuca*, tema nu se modifică pe parcursul celor 25 de strofe, fiind menținută printr-o serie de structuri în vocativ, sinonimice, dispersate în nucleele narrative ale acestora: *cuvioasă maică, fericită maică, cuvioasă maică Agafia, fericită maică Agafia*. Hairetismele însă vin cu acea informație nouă, exprimată prin intermediul structurilor cu nominalizări verbale, fiind deci în poziție de remă: „*Bucură-te, ajutorătoare grabnică*

celor bolnavi; // Bucură-te, ocrotirea celor sărmani; // Bucură-te, ușurarea celor ce sunt în suferință; // Bucură-te, mângâierea celor ce se roagă cu credință; // Bucură-te, îndreptarea celor greșiți; // Bucură-te, ridicarea celor căzuți; // Bucură-te, alinare în patul durerii” [301].

b) Progresie textuală cu teme derivate din hipertemă

În *Acatistul Sf. Ierarh Dosoftei, mitropolitul Moldovei*, hipertema este declarată în titlu – Sf. Ierarh Dosoftei – care se reia în refren: „Bucură-te, Sfinte ierarhe Dosoftei, luminător al cuvintelor”. Aceasta, desigur, se dezvoltă prin intermediul altor microteme identificabile în condace și icoase. Fiecare microtemă are câteva rame corespondente. Unele microteme sunt exprimate prin substantive deverbale, dar și printr-un număr considerabil de rame ale acestora.

Tabelul 3.4. Funcția substantivelor deverbale de menținere a coeziunii textuale prin aplicarea principiului temo-rematic

	Teme	Reme
Hipertema: Sf.Irh. Dosoftei	Sf. Irh. Dosoftei (Condac 1)	Ca un purtător de biruință; ca unui adevărat lucrător al celor bisericești; lucrător plin de înțelepciune; iubitor al vieții simple și curate; cugetare smerită.
	Osteneala ta (Icos 2)	Ostenitorule pentru cele călugărești; smerit rugător cu îngerii în ceruri.
	Începător al obștii de la Probota (Icos 3)	Iubitorule de nevoință; învățătorule cu multă credință.
	Mînunata ta lucrare (Condac 4)	Tâlcuitor al Sfintei Scripturi; traducător al Liturghiei; rugător împreună cu îngerii.
	Săvârșind călătoria acestei vieți (Condac 11)	Moartea ta a fost înălțare la viața veșnică.

Aducând un plus informațional, substantivele deverbale în poziție de remă, scutesc textul de repetarea inutilă a ideii asupra căreia se insistă. Astfel, prezentând prodigioasa activitate de traducere a Sf. Irh. Dosoftei, informația nouă, prin fiecare hairetism-remă, se nuanțează spectrul larg al domeniului în care s-a remarcat mitropolitul, expresiile evoluând treptat de la sensul denotativ spre valori conotative: *tâlcuitor al Sfintelor Scripturi, al slujbelor sfinte tâlmăcitorule, traducător al Liturghiei, luminător al cuvintelor, luminător al limbii române.*

În poziție de remă, utilizarea nominalizărilor verbale focusează atenția ascultătorului asupra acțiunii (procesului), favorizează un supliment semantic și emoțional, augmentează expresivitatea enunțării. Acestea sunt un mijloc al coeziunii, servind la progresia tematică a textului. În plus, sporesc originalitatea frazei, generând forme de exprimare plastice.

Continuând această idee, trebuie să remarcăm faptul că sistemul figurativ al textului religios, respectiv al acatistelor, este supus dogmelor creștin-ortodoxe, întrucât libertatea de creație sau imaginarul autorului este situat în anumite limite. De aceea am putea vorbi despre o anumită stereotipie figurativă (reprezentată frecvent prin sintagme cu nume în genitiv: *mâna vindecării;*

raza mângâierii) în ansamblul textelor imnografice, care, mai degrabă, formează un sistem plastic, propriu discursului religios, constituit în baza textului fondator – textul biblic. Ideea unui „schelet figurativ” [62], prin care se articulează textul imnografic, trebuie valorificată în contextul asigurării coeziunii acatistului ca text cu structură complexă și eterogenă, aspect ce urmează a fi dezvoltat în paragrafele următoare.

Solicitarea substantivelor deverbale în arhitectura acatistului este determinată de polifuncționalitatea acestora: formează anumite segmente din terminologia religioasă (terminologia festivă); susțin imaginile figurative, caracteristice discursului religios; totodată, implică și anumite valențe textuale, asigurând coeziunea acatistului prin diverse strategii: indicarea direcției tematicе; repetiția lexicală; construcții pentru refren; avansarea textuală dinspre temă spre remă; constituirea structurilor paralele și edificarea „scheletului figurativ” al acatistului, marcat de originalitatea auctorială, tributar, în același timp, textului primar, textului biblic și tradiției ortodoxe, în consecință contribuie la procesul de textualizare a acatistului.

3.4. Limbajul terminologic religios. Aspecte istorico-etimologice

Două componente stau la temelia poporului român: romanitatea și creștinismul, aspect susținut de majoritatea cercetătorilor istorici și filologi. Relația dintre aceste două elemente este interdependentă, fiindcă religia creștină este propagată prin intermediul limbii latine, iar „răspândirea creștinismului în provinciile Imperiului Roman a contribuit din jumătatea a doua a secolului al doilea și la răspândirea și impunerea latinei vulgare, deci la o relativă desăvârșire a romanizării acestor regiuni” [100, p. 7]. Încreștinarea poporului român a avut loc prin misionarii apostolice ai primului secol d.Hr. Astfel, putem afirma că procesul de etnogeneză s-a produs concomitent cu asimilarea și dezvoltarea creștinismului ca religie [100; 103; 110].

Instituirea credinței creștine ca religie comună se definitivează către secolul al IV-lea, după cum apreciază și V. Pârvan: „Din examinarea istorico-culturală a termenilor creștini de origine latină din limbajul religios românesc putem trage concluzia că începuturile creștinismului, ca credință generală a poporului nostru din Dacia, trebuie puse după anul 350 d.Hr.” [103, apud: 100, p. 13]. E o afirmație judicioasă, în special, dacă corelăm cu momentul de încetare a persecuțiilor asupra creștinilor, datorate activității lui Constantin cel Mare și celor două evenimente semnificative din istoria creștinismului: Edictul de la Milano (313) și Sinodul de la Niceea (325).

Terminologia creștină românească este parte componentă a limbajului religios al limbii române, în care se diferențiază trei straturi: *latin*, *slav* și *grec*. Luând în considerare pătrunderea unor termeni dintr-o limbă, prin filiera altei limbi, Onu Liviu distinge a) stratul latino-elin; b) stratul slavo-bizantin; c) stratul bizantino-fanariot. Una dintre cele mai mari dificultăți întâmpinate de cercetătorii lingviști este delimitarea precisă dintre aceste paliere, dat fiind faptul că unii termeni

de origine greacă au pătruns în limba română prin filieră latină, alții – prin filieră slavă. Totuși, este necesar să subliniem că fiecare dintre straturile amintite *supra* „corespund unui anumit stadiu de evoluție a societății românești sub raportul activității spirituale sau intelectuale” [100, p. 5]. Cercetările cu referire la limbile clasice își păstrează actualitatea, din moment ce antichitatea greco-latină, este privită în prezent drept „o con-cultură europeană, o lingvo-cultură comună a întregii Europe, un izvor al civilizației contemporane, din care face parte și cultura românească” [71, p. 3].

În ceea ce privește studiul limbajului religios, inclusiv al terminologiei creștine, constatăm interesul pentru acest domeniu din partea lingviștilor, vezi *supra* 2.2. Printre primii cercetători, care și-au propus soluționarea unor probleme de etimologie a termenilor creștini, au fost: S. Micu, care identifică un șir de unități de origine latină: *botez, biserică, duminică, sărbătoare, păresimi*; V. Pârvan a acordat o atenție deosebită termenilor religioși, analizând aprofundat lexeme, precum: *biserică, Dumnezeu, duminică, Crăciun, Rusalii, sărbătoare, comandare, mormânt, ajun, altar*. Alți cercetători, care au tratat subiectul și au recunoscut fondul latin, sunt: H. Mihăescu, I. Russu, I. Fischer, B.P. Hasdeu, S. Pușcariu, N. Cartojan, M. Purice ș.a.

În anumite lucrări, s-a urmărit o diferențiere a termenilor pe domenii distincte, astfel încât se susține că fondul latin denumește termeni dogmatici și liturgici, fondul slav ține de ritualuri și monasticism, iar cel grecesc – de ierarhie bisericească și tipic [226], după cum o ilustrează următorul tabel:

Tabelul 3.5. Specializarea termenilor creștini de origine latină, greacă, slavonă pe domenii de utilizare

Originea termenilor	Domeniul de utilizare	Exemple
Termeni de origine latină	Lexemele de origine latină includ termeni fundamentali ai creștinismului, desemnează conținutul teologic al credinței, nucleul acestora este constituit din termeni care se referă la dogmă și liturghie.	<i>altar, biserică, cruce, cuminecare, Domn, Dumnezeu, Fecioară, Fiu, Înviere, Mântuitorul, mântuire, rugăciune, Treime ș.a.</i>
Termeni de origine slavonă	În această categorie nu se regăsesc termeni fundamentali de credință, ci în mod preponderent se identifică unități care descriu ritualurile practicate de Biserică. Prin urmare, se profilează concluzia că până la venirea slavilor, credința la români era simplă, lipsită de ritualismul ce a pătruns în spațiul creștin românesc prin filieră slavă. Termenii slavi gravitează spre ritual și monasticism.	<i>duhovnic, maslu, molitvă, monah, pavecerniță, post, praznic, potir, pravilă, pristol, pustnic, schit, stareț, Troiță, vecernie, utrenie ș.a.</i>
Termeni de origine greacă	Termenii de origine greacă vizează organizarea ierarhică a Bisericii și includ unități lexicale specifice pentru ierarhia bisericească și tipic.	<i>axion, catavasie, dascăl, egumen, protoiereu, psalt ș.a.</i>

La prima vedere și printr-o triere minuțioasă a termenilor, afirmația pare credibilă și justă. Totodată, examinând mai multe surse și inventariind termenii specifici fiecărui strat, observăm că

aceștia reflectă aspecte din diverse domenii, doar că numărul lor variază de la câteva unități până la zeci și sute. Limbajului terminologic religios românesc îi este caracteristică coexistența unor perechi sinonimice, care exprimă același concept teologic, dar au origine diferită. Unele perechi au rămas în uz până în ziua de azi, de obicei, acestea aparțin fondurilor **latin – slavon**: *a ajuna – a posti*; *a binecuvânta – a blagoslovi*; *altar – jertfelnic*; *martir – mucenic*; *pahar – potir*; *sărbătoare – praznic*.

Fondul terminologic latin. Prezența termenilor de origine latină este o dovadă a vechimii creștinismului la români. Aceștia redau noțiuni fundamentale de credință creștină și din viața religioasă, demonstrând că „românii până în secolul al VII-lea au trăit în continuitate trupească și sufletească cu lumea romanică” [110, p. 18]. De asemenea, s-a remarcat faptul că rugăciunea „Tatăl nostru” conține 90 % de cuvinte de origine latină [Ibidem, p. 5]. Această contorizare statistică, raportată la aprecierea formulată de I. Cămară, precum că rugăciunea domnească vehiculează „concepte fundamentale din experiența despre lume a unei comunități istorice (paternitatea, cârmuirea, voia, hrana, răul etc.), exprimate prin termeni din fondul principal de cuvinte) [25, p. 12], ce servesc drept confirmare a interdependenței proceselor de creștinare-latinizare-constituire a poporului român. Interesant este și faptul că mulți termeni latini își au rădăcinile în realitățile păgâne, căpătând semnificație religioasă abia în creștinism. O altă categorie de termeni latini creștini sunt moșteniți din greacă. Potrivit unor autori, „până în veacul al III-lea creștinismul era răspândit aproape exclusiv în centrele de limbă greacă, creștinismul grecesc era mai vechi decât cel latin, chiar la Roma pe atunci liturghia în catacombe se slujea în grecește” [101, p. 104, apud: 100, p. 16]. Dintre termenii greci, moșteniți prin filieră latină, se numără: *biserică, blestem, a boteza, creștin, înger, Paști, preot*.

Fondul terminologic slav. Influența limbii slave asupra vieții politice, administrative și culturale în teritoriul fostelor Dacii obține întâietatea prin secolul al X-lea, când are loc introducerea acesteia în cancelariile domnești și impunerea ca limbă de cult religios. Terminologia de origine slavă se regăsește în toate domeniile vieții religioase, denumind **noțiuni fundamentale ale religiei ortodoxe** (*moaște, mucenic, pravoslavie*); **cărți religioase** (*cazanie, ceaslov, trebnic*); **sărbători creștine** (*Blagoveștenie, Ispas, Stretenie*); **slujbe și ritualuri creștinești** (*maslu, spovedanie, vecernie, utrenie*); **trepte ierarhice și funcții** (*năstavnice, vlădică*); **vestimentație și obiecte de cult** (*bederniță, sfeșnic*). De asemenea, se menționează o serie de termeni grecești, care au pătruns în română prin filieră slavă: *chivot, icoană, idol, liturghie, schit, mănăstire, diacon, episcop, sihastru* [20, p. 52].

Fondul terminologic grecesc. Împrumuturile din limba greacă pot fi segmentate din punct de vedere cronologic: din greaca veche, din bizantină sau neogreacă. În realitate, e dificil a stabili cu exactitate cărei etape îi aparține un termen anumit, dacă a pătruns direct din greacă sau prin

filierea altei limbi: latină ori slavonă. Cu referire la relațiile de ordin religios româno-grecești, amintim că Mitropolia Ugrovlahiei, înființată în 1359, se afla în subordinea Patriarhiei Constantinopolului, iar din 1401 și Mitropolia Moldovei trece în subordinea aceleiași Patriarhii. De altfel, „în procesul de dezvoltare a statelor românești în secolele XIII-XIV, s-a efectuat și organizarea ecleziastică după model bizantino-slav” [100, p. 18], dar sporirea influenței grecești este datată cu secolul al XVII-lea, drept argument fiind și traducerea Bibliei de la București (1688) din greacă.

Termenii de origine grecească desemnează **cărți de cult** (*Evangelhie, Minei, Octoih, Triod*); **slujbe și cântări creștine** (*condac, ectenie, litie*); **ierarhie bisericească și monahală** (*arhiereu, călugăr, egumen*); **termeni arhitecturali** (*catapeteasmă, amvon, naos, proscomidiar*); **obiecte de cult** (*analog, chivot, tricher*). Cu toate că o bună parte dintre elenisme au ieșit din uz în secolul al XIX-lea drept consecință a procesului de modernizare a vieții sociale a poporului român, unii termeni au rămas se întrebuițează la fel de frecvent ca și în trecut: *a afurisi, cimitir, făclie, mărturisi, pizmă, sihastru, schit, turlă*.

Generalizând, reproducem concluzia lui Liviu Onu, care afirmă că „trecerea de la un strat al terminologiei creștine românești la cel următor marchează o îmbogățire și o consolidare a credinței religioase a poporului, o rafinare a spiritului, o dezvoltare a conștiinței sociale” [100, p. 19-20]. În ceea ce privește terminologia ortodoxă, aceasta s-a format la confluența a trei mari culturi (latină, slavă și greacă), fiecare marcând etape istorico-politice, dar și culturale în evoluția poporului român, inclusiv în evoluția dimensiunii sale spirituale.

3.5. Termeni religioși creștin-ortodocși actualizați de substantive deverbale

În demersul nostru de inventariere a substantivelor deverbale specifice textelor imnografice românești, am remarcat că o parte dintre unitățile lexicale excerptate aparțin limbajului terminologic creștin. Consultând lista de substantive deverbale, întocmită în cadrul cercetării noastre, am identificat lexemele care au o valoare terminologică, atestată în dicționarele de specialitate. Ulterior, am grupat acești termeni în funcție de origine și de sfera de denotare. În concordanță cu o idee expusă *supra*, potrivit căreia fondul terminologic de origine greacă se referă la ieraria bisericească și la tipic, unități lexicale cu sens concret, observăm absența termenilor grecești, formați în baza unui substantiv deverbal, care, de cele mai multe ori, actualizează un sens abstract. Cele mai numeroase substantive deverbale – termeni religioși sunt de origine latină.

Segmentarea pe sfere denotative a terminologiei religioase deverbale din acatistele românești.¹² Acatistele românești conțin numeroși termeni creați prin nominalizare verbală (preponderent, baze de origine latină). Aceștia pot fi grupați în funcție de câteva sfere de denotare: terminologie festivă; elemente doctrinare; elemente liturgice; elemente ritualistice; obiecte de cult.

Terminologie festivă

Substantivele deverbale actualizează cu succes terminologia festivă ortodoxă, fiind antrenate în procesul de intitulare a acatistelor, și se referă la: a) sărbătorile Maicii Domnului: *Acoperământul Maicii Domnului, Nașterea Maicii Domnului, Intrarea în Templu a Maicii Domnului; Buna Vestire; Adormirea Maicii Domnului*; b) sărbătorile Domnului Iisus Hristos: *Nașterea Domnului; Întâmpinarea Domnului; Botezul Domnului; Intrarea în Ierusalim; Învierea Domnului; Schimbarea la față a Domnului; Înălțarea Domnului*; c) *Pogorârea Sfântului Duh*.

Termeni nume proprii. Nume ale sfinților și ale persoanelor Sfintei Treimi

Substantivele deverbale comune alcătuiesc masa principală a exemplelor pe care le-am analizat. Alături de acestea, remarcăm specializarea mai multor termeni pentru denominarea proprie. E vorba aici despre nume ale persoanelor Sfintei Treimi, ale Fecioarei Maria sau ale sfinților [18]. Vezi mai multe despre numele proprii, exprimate prin substantive deverbale, în articolul *Lexic aghionimic exprimat prin substantive deverbale în acatistografia românească* [18]. Lista de mai jos însumează cele mai frecvente deverbale – nume proprii, identificate în acatiste.

Atotțiitorul „*Atotțiitorule, Doamne, Cel ce cunoști mulțimile stelelor și la toate le-ai dat nume, Tu singur știi pe nume pe toți cei ce bine Ți-au plăcut Ție*” [519, p. 549]; **Botezătorul** „*Se luminează credincioșii de a ta vedere, lăudându-te cu cântări prea mărite, căci ca un rai frumos dumnezeiesc și stăpânesc, Botezătorule sfinte, înmiresmezi, sfințind pe cei ce te laudă pe tine cu fierbințeală și-ți cântă așa*” [396, p. 402]; **Creatorul** „*Creatorul îngerilor te-a ales pe tine...*” [441, p. 5]; **Izbăvitor** „*Bucură-te, Ceea ce ai născut pe Izbăvitorul care în dar curăță fărădelegile noastre*” [267, p. 260]; **Izvorător ~ de mir** (loc.adj.). „*Bucură-te, purtător al numelui Marelui Mucenic Dimitrie; // Bucură-te, următor al râvnii sfinte a Izvorătorului de mir*” [363, p. 31]; **Înaintemergătorul** „*Apostolii te-au preamărit, soborul ierarhilor și al cuvioșilor și ceata sfințelor femei te-au lăudat, Înaintemergătorul și cu Teologul s-au închinat*” [290, p. 136]; **Învățător** „*Cu puterea dumnezeirii Tale ai arătat dinainte lepădarea cea de trei ori a ucenicului Tău. Dar el, deși s-a lepădat de Tine cu jurământ, după aceea, când Te-a văzut în casa Arhiereului pe Tine, Domnul și Învățătorul lui, a plâns cu amar*” [260, p. 178]; **Judecător** „*Iisuse, Judecătorul celor vii și al celor morți*” [245, p. 26]; **Mângâietor** „*Vino, Mângâietorule, Duhule*

¹² Vezi definițiile termenilor religioși citați în *Anexa 15, p. 205*. Explicarea termenilor exprimați prin substantive deverbale din 3.5. este realizată în baza definițiilor din dicționarele semnate de Bria Ion, Braniște Ene, Dumas Felicia, Stoian Ion.

Sfinte și te sălașluiește întru noi!" [251, refren]; **Mântuitor** „*Isuse, Mântuitorule, întărește-ne în ispite*" [260]; **Născătoare** de Dumnezeu „*Bucură-te, cea plină de dar, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucuria tuturor celor necăjiți*" [269, refren]; **Răscumpărătorul** „*Răscumpărătorul cel făgăduit*" [258, p. 15]; **Unul Născut** „*Unule-Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce pentru mântuirea noastră ai binevoit a Te întrupa și moarte a pătimi*" [258, p. 25]; **Ziditorul** „*că prin tine ne-am învățat a închina Ziditorului în Treime*" [381, p. 321].

Nume ale cetelor îngerești

Începătorie; Putere: „*Arhanghelii și îngerii, începătoriile și puterile, scaunele și domniile, stând înaintea scaunului slavei Tale, nu pot vesti mărimea desăvârșirilor Tale*" [258, p. 8].

Nume ale cetelor de sfinți și ale titlurilor acordate de biserică

Fericit: „*Bucura-te, fericite, de minuni făcător*" [307, p. 615]); **începător m. ~ul vieții de obște:** „*O, începătorule al vieții de obște a monahilor și luminătorule al lumii, Teodosie, risipește întunecimea patimilor noastre cu solirile tale fierbinți către Dumnezeu și răsari lumina înțelegerii celor ce strigă: Aliluia!*" [343, C13]; **mărturisitor:** „*Bucurați-vă, bunilor mărturisitori și râvnitori ai adevărului*" [501, p. 170]; **ocrotitor, ocrotitoare:** „*Bucură-te, a mănăstirii Cușelăuca ocrotitoare*" [458, I12]; „*Bucură-Te, cea plină de dar Născătoare de Dumnezeu Fecioară, Lauda Hârbovățului și a Moldovei Ocrotitoare*" [280, C1]; **postitor:** „*Bucură-te, postitorule cel adăvărat*" [332, I7]; **propovăduitor:** „*Bucură-te, sfinte apostole Simone, propovăduitorul veșniciei*" [313, I12]; **răbdător de chinuri = purtător de chinuri = pătimitor = mucenic:** „*Râvnind ai râvnit pentru dreapta credință a lui Hristos, pe care o aveai pururea în inima ta, răbdătorule de chinuri*" [411, p. 189]; „*pățimitorule al lui Hristos*" [411, p. 194]; „*purtătorule de chinuri*" [412, p. 478].

Calități creștine

Desăvârșire: „*Arhanghelii și îngerii, începătoriile și puterile, scaunele și domniile, stând înaintea scaunului slavei Tale, nu pot vesti mărimea desăvârșirilor Tale*" [258, p. 8]; **înainte-vedere:** „*Bucură-te, înainte-vedere a celor de departe ca și a celor de aproape*" [330, I10]; **neprihănire:** „*Bucurați-vă, Sfinte femei, căci ați dat dovadă de curăție sufletească și neprihănire îngerească, căci ați împodobit sufletul cu nenumarate virtuți creștinești*" [490, I1].

Termeni dogmatici

Întrupare: „*slăvind întruparea Ta, Te lăudăm*" [243, p. 30]; **Înviere:** „*Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce ai rânduit cu dreaptă judecata Ta nouă tuturor a ne întoarce în pământul din care suntem luați, și în ziua Învierii iarăși a ne scula*" [258, p. 19]; **mântuire:** „*Văzând sângele cel dumnezeiesc al Fiului tău vărsându-se pe Cruce pentru mântuirea noastră, ca o slugă a Domnului, cu smerenie plecându-te voii Tatălui ...*" [269, p. 101];

purcedere: „Vino și dă-ne nouă să ne împărtășim de bucuria **purcederii Tale**” [251, I1];
răscumpărare: „înțelegând bătrânul sfatul lui Dumnezeu pentru **răscumpărarea** neamului omenesc, intrând în biserică împreună cu soția sa, cea de Dumnezeu înțeleptită și închinându-se, a cântat laudă: Aliluia!” [511, p. 117].

Obiecte liturgice

Acoperământ: „Bucură-te, bucuria noastră, acoperă-ne pe noi de tot răul cu cinstitul tău **Acoperământ**” [290, refren].

Elemente liturgice

Împărtășanie: „dă-ne și nouă a Te cunoaște în dumnezeiasca **împărtășanie**” [257, p. 272]; **priveghere:** „Bucură-te, că prin stările la **privegheri** ai adormit valurile patimilor” [326, p. 242].

Denominarea unora din cele șapte taine

Botez: „Deci întru numele a unui Dumnezeu, însă în trei fețe: a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, ne-am învățat a lumina cu **Botezul** pe tot omul ce vine în lume cântând: Aliluia!” [258, p. 20]; **mărturisire:** „Bucură-te, doctor de suflete și călăuză spre **mărturisirea curată**” [333, I6]; **pocăință:** „Bucură-te, ridicarea celor căzuți la **pocăință**” [366, p. 38].

Elemente de rit

Adormire: „Lumină strălucitoare fiind în viață, de Dumnezeu fericite părinte, după **adormirea** ta ai răsărit ca o lumină strălucitoare pământului nostru” [298, I11]; **Ardere-de-tot:** „Bucurați-vă, că **ardere de tot** v-ați adus” [513, I1]; **ascultare:** „și ai arătat multă râvnă la **ascultarea** încredințată ție de a semăna tinerilor învățăturile cele folositoare” [366, p. 36]; **asemănare:** „Bucură-te, cel ce te-ai arătat până la bătrânețe nevoitor **asemănării** cu Făcătorul” [374, I4]; **binecuvântare:** „Bucură-te, ceea ce ai luminat orașul Serpuhov cu **binecuvântarea** ta” [263, p. 301, I5]; **cădere în păcat:** „izbăvindu-l pe el și pe fetele lui de la **căderea în păcat**” [381, p. 314]; **cântare:** „Sfântă și fericită maică Xenia, care ai ales nevoița răbdării și relei pătimiri, **cântare de laudă** îți aducem toți cei ce cinstim Sfântă pomenirea ta” [488, p. 473]; **dezlegare:** „Adeseori venea la tine Sfântul Calinic să primească sfat și **dezlegare**, cu toate că erai mai tânăr decât el, dar sporirea ta duhovnicească, cu preț de jertfă câștigată, făcea mai mult decât anii cei îndelungați” [329, C2]; **dreptmăritor:** „Aparatorului credinței **dreptmăritorilor**, Cuviosului Părintelui nostru Spiridon, să-i aducem din inima mărturisiri mulțumitoare...” [387, p. 334]; **fericire:** „cu mulțumire însă Te mărturisim, ca măcar de una din **fericirile** cele prevestite de Unul-Născut Fiul Tău să ne învrednicești pe noi; pentru care acum cu umilință și cu dragoste grăim” [258, p. 21]; **iertare:** „Bucurați-vă, că lacrimile voastre cad fără oprire înaintea lui Dumnezeu, cerând **iertare** nenumăratelor noastre păcate” [520, I1]; **ispită:**

„Bucură-te, că amară temniță ai răbdat; // Bucură-te, că în *ispite* nu ai cedat” [366, p. 39]; **izbăvire**: „Iisuse, întărirea, scăparea și **izbăvirea** noastră, miluiește-ne” [231]; **izbăvitor**, **izbăvitoare**: „Bucură-te, **Izbăvitoare**, care pe noi, cei necăjiți, din chinuri, din nevoi și din moarte ne mântuiești” [272, refren]; **închinare**: „Bucură-te, cel mai mare loc de **închinare**” [253, p. 223]; **înfrânare**: „Bucură-te, căci cu plugul **înfrânării** ai arat pământul sufletului tău” [326, p. 241]; „Cu **înfrânare** aspră te-ai încins și petrecând multă vreme ca unul lepădat de lume, cu inimă arzândă de focul dorului dumnezeiesc, te rugai pentru pacea lumii” [331]; **învățătură**: „Iar mulți dintre aceștia, cucerindu-se de **învățăturile** tale și urmând viața ta îmbunătățită, se învăpăiau de dumnezeiescul dor” [419, I5]; **nevoință**: „Bucură-te, că **nevoința** pustniciei cu mare dragoste o ai primit” [486]; **odihnă**: „Iar când te-a chemat pe tine Domnul de la ostenele cele pământești la **odihna cea cerească**, niciodată dragostea ta n-a lipsit de la noi” [441, p. 16]; **propovăduire**: „Ca un nou apostol, de Dumnezeu fiind trimis la **propovăduire**, degrab ai smuls din rădăcină spinii relei credințe” [365]; **proslăvire**: „Lăudând **proslăvirea** ta, te fericim toți credincioșii, Cuvioase Părinte Stelian, lauda Bisericii și podoaba monahilor...” [341]; **răstignire**: „Bucură-te, că în Joia cea Mare **răstignire** ai răbdat și ai pățimit” [421]; **umilință**: „Domnul, Cel ce stăpânește toate cele de sus și cele de jos, văzându-Te pe tine, Maica Sa, stând în biserică și cu **umilință** rugându-te Lui, a zis” [290, p. 136]; **venire**: „Bucură-te, că bătrânul a postit 40 de zile și rugându-se a auzit glas din cer: Că așa se va munci până la **a doua venire**” [337]; **zăvorâre**: „purtând jugul vieții pustnicești al **zăvorării**, al tăcerii și al privegherii de multe nopți” [441, p. 8].

Luând în considerare exemplele enumerate mai sus și contextele lor de utilizare, putem trage următoarele concluzii: substantivele deverbale, indentificate în acatistele românești, actualizează o serie de termeni specifici creștinismului ortodox. Clasificarea semantică a acestora demonstrează predilecția lor pentru: terminologie festivă, denominarea Divinității și a creaturilor netrupești, termeni liturgici, termeni dogmatici, termeni care țin de rit, obiecte de cult (acoperământ). Stratul terminologic latin (incluind aici și termeni deverbali, formați de la o bază verbală de origine latină) este predominant, deși atestăm și în interiorul acatistelor forme perechi concurente, moștenite din limbile latină și slavonă: *binecuvântare* – *blogaslovire*, *mărire* – *slăvire*, *cuminicare* - *împărtășanie* ș.a. Cea mai mare parte a termenilor creștini deverbali sunt caracterizați de trăsătura [+Abstract], definitorie pentru infinitivul lung. Unii termeni deverbali au evoluat semantic, migrând din categoria substantivelor comune spre cele proprii: *Botezătorul*, *Izvorătorul de mir*, *Înaintemergătoul*, *Născătoare de Dumnezeu*, *Unul-Născut*, precum și numele-atribute ale Dumnezeirii: *Creatorul*, *Făcătorul*, *Judecătorul*, *Mângâietorul*, *Răscumpărătorul*.

3.6. Dimensiunea estetică a imnului-acatist

Acatistul, după cum se știe, este o lucrare care rezultă din suprapunerea a două specii textuale religioase: imnografia și rugăciunea creștină. Acesta este un imn de proporții în cinstea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului sau a unui sfânt, care funcționează ca un act de rugăciune în momentul performării de către subiectul cititor/vorbitor.

Imnografia este „disciplină care se ocupă cu studiul poeziei creștine religioase, adică al imnurilor folosite în cultul bisericesc” [9, p. 214]. Aceasta stabilește conexiuni cu numeroase discipline teologice, precum: *liturgica*, *dogmatica*, *patristica*, *hagiografia*, *iconografia*, *indicațiile tipiconale* [221]. În lista celor mai cunoscuți imnografi, autori ai cântărilor bisericești, se includ numele: Sf. Roman Melodul, Andrei Criteanul, Cosma Imnograful, Efrem Sirul, Ioan Scolasticul, Iosif Imnograful, Nicodim Aghioritul, Teodor Studitul, Ioan Damaschin, Grigore de Nazianz ș.a.

Aria literaturii religioase conține o multitudine de texte, care se deosebesc ca origine, perioadă de scriere, tematică, stil. Textele religioase se pot grupa, acoperind toate stilurile funcționale tradiționale, punând în dificultate lingviștii în privința delimitării unui stil religios separat sau a încadrării acestora în stratificarea stilistică consacrată.

Imnografia ortodoxă, din care vom evidenția, genul acatistografic, alături de alte rugăciuni, precum și de psalmii Vechiului Testament, este apropiată stilului beletristic. Aceste texte pot fi „subsumate așa-numitului *cod textual estetic*, în speță unui *cod retoric*, în terminologia lui Chandler, autor care definește acest cod prin opoziția cu un *cod textual științific*” [121, p. 4].

Funcția expresivă (emotivă) și cea conativă cunosc o realizare sub semnul sacralului. Astfel, prima este condiționată de raportarea eului la persoana divinității, iar cea de-a doua cunoaște o specificitate, datorată unei comunicări, care are loc între două planuri (două lumi) asimetrice: uman și divin/ teluric și transcendent. Rugăciunea creștină, în consecință, și acatistele sunt marcate de poeticitate, ceea ce nu contravine, în niciun fel, funcției teologico-liturgice pe care o actualizează. Construită pe principiul intertextualității, rugăciunea creștină dispune de un univers figurativ foarte bogat, manifestat la nivel semantic și sintactic.

Trebuie să constatăm că literatura religioasă, circumscrisă stilului beletristic, continuă tradiția structurilor figurative specifice psalmilor. Cele mai multe rugăciuni, datate cu secolele IV-VI d.Hr., se situează în descendența psalmilor, în ceea ce privește „modelul structural comun” și „structurile stilistico-discursive comune” [121, p. 115]. De aici ar rezulta caracterul stereotipizat al rugăciunilor, limitate în plan imaginativ de dogmatica și istoria creștinismului, fidele unor forme de exprimare și de structurare a textului, preluate din Vechiul Testament. Această repetitivitate însă este departe de a fi marcă a „clișeizării” sau a „dezestetizării”; sistemul figurativ al textului de rugăciune, inclusiv al imnurilor, „susține mai degrabă *organicitatea* (unitatea conceptuală și

stilistică) *particulară* a textului religios ca univers semiotic autonom, delimitat prin raportare la alte sfere semiotice culturale identificabile în speță în aria laică” [121, p. 139].

Textele religioase, subsumate diferitor limbaje: *biblic, liturgic, didactic, omiletic*, vehiculează un sistem figurativ complex, specific, determinat de dogmatica creștină, a cărui funcție nu se limitează la aspectul de ornare, ci înaintea spre realizarea unei funcții cognitive, de cunoaștere a coordonatelor transcendente. Tributar textului fondator, genul acatistografic, continuă valorificarea analogiei ca metodă de cunoaștere a Divinității, a creaturilor angelice și a conceptelor fundamentale pentru teologia creștină.

Un al scop, atins prin utilizarea unui „teaur figurativ propriu”, este suscitarea unei emoții din partea cititorului care își va asuma actul de rugăciune, o emoție aflată în strânsă corelație cu noțiunea de credință, ce este eminentă o stare afectivă. În consecință, cunoașterea lui Dumnezeu nu ține de raționalitate și inteligență, ci este de natură afectiv-cognitivă, fiind mai degrabă o „emoție a credinței” [118, p. 142].

Substantivele deverbale, definite de particularități semantice și gramaticale specifice, manifestă o capacitate deosebită de susținere a unor structuri figurative cu semantică indefinită ca trăsătură distinctă a textului sacru [19, p. 121]. În imnurile-acatiste, prezența epitetelor, a expresiilor metaforice, a superlativului, formate prin antrenarea substantivelor deverbale, atinge o frecvență considerabilă. Vom insista, în continuare, tocmai asupra arsenalului figurativ, construit prin medierea nominalizărilor verbale, plasticizate prin figuri sintactice și figuri semantice.

3.6.1. Figuri semantice

Metafora reprezintă „una dintre cele mai uzuale modalități de a modela realitatea, iar metaforizarea este un fenomen cognitiv, care implică mecanisme gnoseologice universale la nivel conceptual” [86, p. 53]. Textul religios apelează la metaforă în demersul accederii spre adevărurile ce depășesc capacitatea rațională a omului. Imnurile ortodoxe includ metafore simple, în acord cu imaginarul biblic (*adânc, lumină, scară*), dar și structuri complexe: a) structuri genitivale; b) structuri verbale conotate metaforic.

Conceptualizarea metaforică a persoanelor Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt

Metafora este un procedeu de prezentare a atributelor divinității, atribute care relevă dimensiunea „greu de curpins” a lui Dumnezeu. În acatistele cercetate, se face uz de o serie de expresii metaforice consacrate, în acord cu tradiția creștină și cu textele religioase anterioare. Or, acatistul este construit pe principiul intertextualității, manifestat la nivel de personaje, evenimente, sintagme, figuri de stil.

Printre noțiunile-cheie explicitate în manieră figurativă sunt cele ale **Sfintei Treimi**, în trei ipostasuri „Luminătorule cel în trei Sori” [258], având determinări distincte pentru fiecare

persoană. Această unime întreit sfântă, adică Dumnezeu, este situată în afara oricăror limite spațiale, temporale, transcendente, fiind: „*Făcătorul celor văzute și al celor nevăzute; Purtătorul de grijă; Judecătorul nostru; Chivernisitorule cel cu dragoste îmbelșugată al celor de acum și al celor viitoare*” [258]. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt reprezentați printr-o serie de metafore preluate dintr-un text în altul, asigurând unitatea conceptuală și organicitatea figurativă a iconografiei ortodoxe, în acord cu alte texte subsumate stilului religios.

Astfel **Tatăl** este „*Făcătorul a toată făptura cea văzută și cea nevăzută*”, „*Făcătorul cel preveșnic*” [258]; „*Făcătorul cerului și al pământului*” [262]; „*Creatorul îngerilor*” [441]; „*Ziditorul lumii Cel fără de început*” [381].

Cea mai bogată reprezentare figurativă este specifică lui Dumnezeu-**Fiul**, ca urmare a faptului că El este Cel Care s-a întrupat și S-a arătat oamenilor. În consecință, ansamblul acțiunilor pământești și al propovăduirilor Sale directe a generat o varietate foarte mare de nume-atribute ale lui Iisus Hristos, atestate în scrierile religioase. Iisus Hristos este desemnat, mai întâi de toate, ca *Mântuitor*: „*Bucură-te, Ceea ce ai născut pe Mântuitorul celor rătăciți*” [262]; *Judecător/Judecătorul cel drept*: „*Bucură-te, împlânzirea Judecătorului celui drept*” [262], „*Judecătorul celor vii și al celor morți*” [243]; *îndelung-Răbdător*, alături de alte sintagme care avansează pe traiectul limbajului poetic: *Lucrătorul iubirii de oameni; Săditorul vieții noastre*: „*Bucură-te, ceea ce ai lucrat pe Lucrătorul iubirii de oameni// Bucură-te, Ceea ce ai născut pe Săditorul vieții noastre*” [262]; *Împodobitorul tuturor*: „*Vrând Împodobitorul tuturor să mântuiască lumea [...] pentru noi S-a arătat om ca noi*”; *Dezlegătorul datoriilor*: „*Dezlegătorul tuturor datoriilor omenești venit-a singur la cei ce se îndepărtaseră de harul lui*” [262]; *Apărătorul cel mare; Biruitorul iadului; Iubitorul de oameni* [243]; *Răscumpărătorul cel făgăduit* [258]. Unele reprezentări figurativ-cognitive sunt comune pentru persoana Tatălui și a Fiului – *Făcător și Judecător*: „*Arătat-a făptură nouă, arătându-se Făcătorul nouă, celor ce suntem făcuți de Dânsul*”; „*Că Făcătorul cerului și al pământului te-a gătit pe tine, curată, sălășluindu-Se în pânțelele Tău*” [262]. La nivelul ortografierii, numele Fiului sunt rediate întotdeauna cu majusculă.

Duhul Sfânt este reprezentat cel mai frecvent prin numele-atribut „*Mângâietor*”.

Toate lexemele din seria substantivelor deverbale la vocativ formează o grefă metaforică care se înscrie în postulatul: dragostea este ziditoare. Sub cupola semică generică a verbului *a face*, se regăsește întreaga paradigmă sememică a termenilor metaforici sus-menționați, cu derivații conotative deosebite: *Făcătorul – Creatorul – Ziditorul – Mântuitorul – Judecătorul – îndelung-Răbdătorul – Lucrătorul – Săditorul – Împodobitorul - Dezlegătorul – Apărătorul – Biruitorul – Iubitorul – Răscumpărătorul*.

Mariologia¹³ . Theotokia Fecioarei Maria

Fecioara Maria are doar un singur nume-atribut, construit cu ajutorul unui substantiv deverbal – *Născătoare de Dumnezeu*. În prezent, acest termen este invocat în toate rugăciunile, cultul Maicii Domnului fiind foarte dezvoltat în ortodoxia contemporană. Însă calitatea de Născătoare de Dumnezeu i-a fost atribuită mai târziu și definitivată sinodal prin secolele IV-V. Învățătura ortodoxă despre Fecioara Maria, Născătoare de Dumnezeu (mariologia), în forma moștenită până în zilele noastre, s-a constituit de-a lungul secolelor. Fundamentarea accepției de Născătoare de Dumnezeu are loc la Sinodul al III-lea (Efes 431), ca rezultat al conflictului dintre Chiril al Alexandriei și Nestorie (cel care contesta titulatura respectivă, considerând că Fecioara Maria a fost născătoare de om și nu a divinității). La acest Sinod se consolidează învățătura Bisericii, fiind recunoscută sintagma Maica Domnului sau Născătoarea de Dumnezeu (Theotokos).

Cea mai veche rugăciune, care conține adresarea *Născătoare de Dumnezeu*, este un papirus în limba greacă, *Sub tuum praesidium*, păstrat la Biblioteca „Jonh Rylands” din Manchester, datat cu sfârșitul secolului al III-lea [109]: [*Sub milostivirea ta scăpăm, Născătoare de Dumnezeu. Rugăciunile noastre nu le trece cu vederea în nevoi, ci din primejdii ne izbăvește pe noi, una curată, una binecuvântată*].

Theotokia Fecioarei Maria este un subiect de o profunzime care îi depășește chiar și pe teologi. Cu atât mai curios este modul în care are loc asimilarea conceptului în întreaga comunitate creștină, în special a enoriașilor de rând. În primele secole de creștinătate, se cunosc relativ puține opere cu referire la tema mariologică, dar, începând cu secolul al IV-lea d.Hr., numărul acestora crește vertiginos. Mai târziu, în timpul Papei Sergiu I (687-701), sunt scrise anumite rugăciuni pentru sărbătorile închinare Maicii Domnului (Nașterea, Bunavestire, Intrarea în Templu și Adormirea) [22].

Imaginea Fecioarei Născătoare de Dumnezeu cere un soi de „traducere” pentru omul simplu. Pentru aceasta s-au găsit modalități expresive, artistice, care să apropie conceptul de o profunzime mistică de sufletul creștinului; demers realizat cu succes în creațiile poetico-muzicale, unde numele-atribut *Născătoare de Dumnezeu* este completat de o multitudine de calități-acțiuni ale acesteia *Bucură-te, dezlegarea tuturor bolilor, Bucură-te, înecarea tuturor patimilor, Bucură-te, mângâierea celor scârbiți, Bucură-te, înălțarea credincioșilor spre mântuire*, prin care se conturează implicarea divină a Fecioarei Maria în viața duhovnicească a comunității creștine.

Reprezentarea figurativă a conceptelor viață – moarte prin intermediul substantivelor deverbale. În ortodoxie, conceptul de viață este mai larg, fiind fragmentat în viața pământească, care cunoaște o limitare cronologică, după care urmează viața de apoi; aceasta are

¹³ Mariologie – studiul teologic al Fecioarei Maria, Maica Domnului (a lui Iisus Hristos).

doar început și nu cunoaște vreo delimitare de sfârșit, considerată drept viață veșnică. Separarea dintre viața pământească și viața veșnică este marcată de un punct de trecere – moartea. Dacă pentru limbajul laic conceptele viață – moarte sunt în relație de opoziție, în ortodoxie, după cum o demonstrează și textele acatistelor, moartea nu este decât o punte de tranziție de la dimensiunea pământească la cea transcendentală.

Viața pământească este reprezentată, de obicei, de metafora *călătoriei* „săvârșind călătoria cea pământească” [366], a cărei finalitate este dobândirea accesului în împărăția cea veșnică.

Moartea. Textele imnografice oferă variate interpretări conceptului de moarte. Expresia consacrată coincide cu unul dintre sinonimele acceptate în limbajul laic – *sfârșit*, marcând acea delimitare a intervalului cronologic rezervat pentru existența pământească. Este semnificativă diferența determinată de opoziția virtute – păcat, între felul în care trec dreptii și păcătoșii acest prag existențial. În cazul persoanelor care au trecut călătoria pământească în acord cu poruncile lui Dumnezeu, sfârșitul este plin de liniște, deseori așteptat sau chiar este cunoscut momentul când se va ajunge la acel hotar între aici – dincolo, pe când, în cazul oamenilor cu trai nelegiuit, sfârșitul este aducător de tulburare, el survine mereu pe neașteptate și îl ia pe subiect „pe nepregătite” „*căci ce voi face eu păcătosul, năpădindu-mă deodată neprevăzutul sfârșit*” [463].

Cât privește sfinții, acatistele creează senzația că aceștia nu mor. Lexemul *moarte* apare într-un număr limitat de ocurențe, sunt însă o mulțime de sintagme care reliefează concepția creștin-ortodoxă asupra acestui fenomen. Conform Dicționarului Explicativ, **moartea** este „încetare a vieții, oprire a tuturor funcțiilor vitale, sfârșitul vieții; răposare; deces” [48]. Acatistele însă cuprind o serie de unități lexicale deverbale, prin care se conturează concepția creștină asupra morții, cele mai frecvente metafore fiind *adormire*, *trecere*, *mutare*, *chemare*, fapt probat în secvențele de mai jos.

Adormire:

- „ziua adormirii tale” [451];
- „cântând adormirea ta” [326];
- „fericita ta adormire” [407].

Trecere/plecare/ducere:

- „marea și înfricoșata trecere a hotarului veșniciei” [461];
- „înțelegând poporul de ducerea ta de la dânșii” [368];
- „plecarea ta la Domnul” [484];
- „Acum aștept foarte liniștit plecarea mea; degrab vocea Domnului Celui Milostiv mă va chema” [366];
- „în răbdarea bolilor și în liniște te-ai pregătit pentru trecerea în veșnicie” [363].

Mutare:

- „vestea mutării tale la cele cerești” (Ac. Sf. Cuv. Serafim de Sarov);
- „ziua mutării tale” (Ac. Sf. Alexie, Omul lui Dumnezeu).

Alte sintagme care detaliază concepția creștină asupra încheierii ciclului vieții pământești sunt: „*aproape este strămutarea ta*”, „*săvârșire din viața aceasta*”. Cea mai poetică formă de exprimare a morții însă, considerăm noi, este redată prin sintagma oximoronică „*în ceasul înfricoșat al nașterii în veșnicie*” [461]. Exemplele de mai sus participă la construirea unei unități culturale, acceptate de comunitatea creștină. Nu este vorba de eufemizare, ca în cazul „trecere în neființă”, ci avem o conturare a conceptului, marcat expresiv. Exprimarea morții prin substantive din categoria numelui de acțiune pune în evidență doctrina ortodoxă, conform căreia moartea este văzută ca un proces activ de „trecere”, drept răspuns la „chemarea Domnului”, fiind o fază tranzitorie, după care urmează „nașterea în veșnicie” – o altă etapă, definită, în cazul sfinților, ca „sălășluire în sânurile Părintelui ceresc”.

Metafore nominale cu substantive deverbale în genitiv

Un tip foarte frecvent de metafore care definesc textul-acatist rezidă în asocierea unui termen, având trăsătura [+Concret] cu unul [+Abstract]. De fapt, acest demers se concretizează în construcții genitivale, unde, în componența grupului nominal, substantivul deverbal în Genitiv apare în rol de adjunct. Rezultatul procesului combinatoriu asigură explicitarea conceptelor abstracte, prin mijlocirea unor termeni concreți, în vederea facilitării actului de receptare – asumare a rugăciunii. De asemenea, subliniem valoarea acestor structuri nominale în crearea unor forme de exprimare plastice, proprii genului acatistografic.

Metaforele nominale cu substantive deverbale în genitiv realizează o predicăție eliptică, aspect subliniat de I. Coteanu: „poezia evită despărțirea genitivului din grup prin verb” [42, p. 81], predicăția fiind logico-semantică. Mecanismul de formare a acestor structuri este fundamentat pe opoziția concret – abstract. Termenii metaforizați, marcați cu [+Abstract], precum: *biruință*, *bucurie*, *cunoștință*, *înfrânare*, *înșelăciune*, *învățătură*, *mărire*, *mâhnire*, *mângâiere*, *mântuire*, *nemurire*, *nesticăciune*, *rătăcire* sunt dezvăluiți prin asociere cu termeni concreți (opțiunile sunt variate), în baza unor seme comune.

În acatiste, termenul metaforic „cunună” apare cu o serie de determinări abstracte: *cununa înfrânării* [262]; *cununa învățăturii* [468] – în baza semului /podoabă/; *cununa măririi* [473]; *cununa nemuririi* [441] – semul comun fiind /răsplată/.

În numeroase combinații intră unități lexicale din sfera noțională a naturii – *lumină*, *rază*, *foc*, *nor*, *noapte*, *floare*: *lumina cunoștinței* [258]; *focul rătăcirii* [255]; *noaptea rătăcirii* [473]; *raza mângâierii* [301], [463]; *lumina bucuriei* – *norul mâhnirii* [272]. De asemenea, sunt antrenate

unități concrete din lexicul de bază, precum: *pâinea învățaturii* [441]; *cuptorul înșelăciunii* [262]; *casa ocrotirii* [463].

Unele structuri nominale cu genitiv nu realizează predicăția, ci sunt GN metaforice, în care se indică sursa termenului abstract: „*izvorul bucuriei*” [272], soluția pentru problema reprezentată de termenul metaforizat: „*leacul durerii*” [463]; prin metonimie, este sugerat agentul acțiunii „*mâna vindecării*” [463]; rezultatul acțiunii: „*rod al pocăinței*” [463]; mijlocul/modalitatea de accedere spre scopul setat prin substantivul deverbale: „*ușa mântuirii*” [262], [463] – în acest exemplu se sugerează faptul că entitatea invocată reprezintă o „ușă” – adică o cale de acces, în vederea obținerii mântuirii din partea Celui de Sus, sfinții fiind mijlocitori între făptura omenească și Dumnezeu.

Implicații conotative ale infinitivului lung – centru al Grupului Nominal (GN)

O trăsătură definitorie a hairetismelor este dispunerea simetrică a infinitivului lung în postpoziția verbului la imperativul *bucură-te*. Aceste substantive deverbale substituie numele persoanei invocate cu numele acțiunii pe care o realizează sfântul: *Bucură-te, mângâierea celor ce plâng*; *Bucură-te, îndreptarea celor rătăciți* [381]. Astfel are loc înlocuirea unui substantiv cu gen personal (*Fecioara Maria, Sfânta Parascheva, Sfântul Nicolae etc.*) printr-un substantiv abstract (*chemare, îndreptare, mântuire, tămăduire, vindecare ș.a.*). În consecință, exemple, precum cele subliniate mai sus capătă valori conotative.

În cadrul GN, infinitivul lung funcționează în calitate de centru și impune determinativului cazul genitiv: *Bucură-te, îndreptarea oamenilor*// *Bucură-te, căderea demonilor* [262]; *Bucură-te, alungarea tristeților*// *Bucură-te, micșorarea necazurilor* [272]. Determinativul poate fi substantival (o singură unitate lexicală) fie un grup nominal: *Bucură-te, tămăduirea [trupului meu]*// *Bucură-te, mântuirea [sufletului meu]* [262], [381]; *Bucură-te, chemarea lui [Adam cel căzut]*// *Bucură-te, mântuirea [lacrimilor Evei]* [262], fie un grup pronominal: *Bucură-te, mângâierea [celor ce pățimesc]*// *Bucură-te, vindecarea [celor bolnavi]* [272].

Am menționat mai sus că utilizarea grupului nominal cu substantiv în genitiv evită intercalarea unui verb între centru și adjunct, însă o formă de dislocare a acestora se realizează prin intermediul unui atribut, caz întâlnit și în acatiste: *Bucură-te, mărirea /cea preaslăvită/ a dreptilor*// *Bucură-te, mângâierea /cea lină/ a mâhniților*// *Bucură-te, lauda /preaiubită/ a monahilor*// *Bucură-te ajutorarea /preaminunată/ a trăitorilor în lume*” [441]. Versetele cu această structură sunt dispuse în paralel, lexemele cu forma de infinitiv lung fiind în relație de sinonimie relativă (*mărire – laudă; mângâiere – ajutorare*), dar genitivele se situează, din punct de vedere semantic, la poli opuși (*drepți – mâhniți; monahi – trăitori în lume*).

De asemenea, se atestă inversarea topicii, prin insistența de subliniere a posesorului: „*Bucură-te, a mănăstirii Sarovului slavă și lăudare*” [441].

Forma de exprimare prin intermediul substantivelor deverbale, în cazul dat, infinitivul lung, este favorizată în structurarea acatistului, datorită capacității acestora de reducere a extensiunii frazei, pe de o parte, aspect important pentru o rugăciune alcătuită din 25 de strofe, iar pe de altă parte, valențelor figurative pe care le manifestă acestea, conferind poeticitate și emotivitate genului innografic. La fel, infinitivul lung are valoare generalizatoare, atemporală; prin sintagma *mângâiere a mânăștilor*, se conturează calitatea și puterea sfântului de a oferi mângâiere/alinare celor care sunt întristați din variate motive, fără a indica vreo limită temporală sau spațială. În acest sens, acțiunea continuă (și repetitivă) de a mângâia devine calitate a entității invocate și, ca urmare, substitut al numelui acestuia.

Grupul Nominal (GN) cu centrul nume de agent

Numele de agent reprezintă aproape un sfert din substantive deverbale, extrase din textele acatistelor, prin urmare, se atestă și o diversitate de tipare structurale ale acestora în organizarea innurilor studiate în lucrarea curentă. Deverbalele nume de agent înregistrează valori semantice, care se deplasează de la denotativ spre conotativ. În cele ce urmează, vom încerca să demonstrăm valențele metaforice ale substantivelor din clasa *nominis agentis* pentru innografia ortodoxă.

Datorită structurii lor, aceste unități imprimă o anumită ritmicitate structurii textuale, fiind foarte frecvente în interiorul hairetismelor și al refrenelor. Astfel, textul capătă o melodicitate, care se cere a fi cântată în cadrul slujbelor bisericești. A se vedea, de exemplu: „*Bucură-te, buna mea sfătuitoare; // Bucură-te, preablândă îndreptătoare; // Bucură-te, sufletească veselitoare; // Bucură-te, grabnic ajutătoare*” [463].

Un alt aspect important este capacitatea acestora de a nu actualiza toți actanții acțiunii (cum s-ar pretinde într-o structură verbală), fără pierderi semantice semnificative. Astfel, hairetismul poate conține doar invocarea prin nume de agent: „*Bucură-te, povățuitoare; // Bucură-te, îndreptătoare* [463]; *Bucură-te, vindecătorule // Bucură-te, folositorule; // ... // Bucură-te, ajutătorule*” [393]. Recuperarea rolului de Pacient ține de contextul rugăciunii și, evident, se are în vedere [a creștinilor/ a noastră/ a mea], în funcție de cine performează actul rugăciunii. În această situație, subliniem capacitatea de condensare a informației și de reducere a extensiunii frazei, despre care am amintit anterior. În cazul Genitiv întâlnim adesea un toponim, indicând fie locul de baștină al sfântului/sfintei, fie locul unde a fost proslăvit, fie locul în care a ales în chip minunat să i se așeze sfintele moaște: *Bucură-te, luminătoarea Moldovei; // Bucură-te, sprijinitoarea Epivatei* [463].

În calitate de centru, numele de agent metaforizat poate avea un determinativ adjectival: „*Bucură-te, ocrotitoare neobosită*// *Bucură-te, apărătoare neînfruntată*” [463] sau substantival, căruia îi impune cazul genitiv: „*Bucură-te, apărătoarea bătrânilor*// ... // *Bucură-te, muștrătoarea rătăcirii* [468]; *Bucură-te, îndreptătorul credinței* [363], [387]; *Bucură-te, dătătoarea tihnei*” [272].

Plasticitatea imaginii este amplificată prin atașarea unui calificativ la superlativ, antepus GN cu substantiv în genitiv, care vădește emoția puternică și subiectivitatea emițătorului: „*Bucură-te, fierbinte mângâietoare a prigonîților*; // *Bucură-te, mare folositoare a sufletelor*” [463].

Acest tipar include și o serie de structuri cu genitiv analitic, implicând prepoziția *de*, fiind o formă moștenită din latina populară [74, p.1].

N.B.! De menționat că opiniile referitoare la genitivul analitic, format cu prepoziția *de*, sunt diferite și nu exprimă un consens. Totodată, gramaticile normative nu recunosc drept variantă standard exprimarea genitivului cu prepoziția *de*, cu toate că exemplele sunt viabile și productive la etapa actuală, având o specializare stilistică. Vom reliefa, în acest sens, câteva contexte de utilizare a acestui model de genitiv analitic, format cu substantive deverbale:

1. Nume de agent (în *-tor/-toriu*) + *de* (cf. *purtător de grijă, iubitor de oameni, făcător de minuni, făcător de bine/de rele/de pace, purtător de biruință, iubitor de arginți*).
- a) Genitivul analitic, urmând acest model, este atestat frecvent în textele vechi, dar își menține prezența în textul religios actual.
- b) Modelul *nume de agent + de* s-a consolidat și în textul administrativ sub influența franceză (cf. *asistent de proiect, conducător de doctorat*).
2. Substantive *deverbale regresive + de* (cf. *lipsă de pâine, schimb de replici, port de arme*). Modelul respectiv s-a generalizat în limbajul presei, devenind, în anumite contexte, „normă sintactică și comunicativă” [74, p. 13], substituția cu o altă formă de genitiv antrenând modificări de sens.
3. *Supin + de* (cf. *țesutul de covoare*). Acest model are o reprezentare mai puțin pronunțată în textele vechi, în textul modern este propriu discursului religios și textelor care țin de obiceiuri popular-religioase. Structura respectivă comportă un caracter oral-popular [Ibidem, p.13].

Revenind la textul imnografic, trebuie să accentuăm că genitivul analitic, format cu prepoziția *de*, este prezent în sintagme care redau nume-sinonime ale sfinților. De exemplu: *Izvorătorul de mir*, pentru Sf. M. Mc. Dimitrie „*Bucură-te, următor al râvnei Izvorătorului de mir*” [363] sau *Purtătorul de biruință*, în cazul Sf. M. Mc. Gheorghe. Sintagma *Făcătorul de minuni* nu poate fi echivalată cu numele unui sfânt anume, dat fiind faptul că îi caracterizează pe mai mulți sfinți: Sf. Nicolae, Sf. Spiridon, Sf. Serafim de la Sarov, Sf. Nectarie. De asemenea,

această structură se regăsește în grupul de hairetisme al diferitor acatiste, prin care se dezvăluie calitățile ale sfinților, dominanta rematică fiind cea acțională: „*Bucură-te risipitoare de grindină*;// *Bucură-te, aducătoare de ploi mănoase*// ... *Bucură-te, aducătoare de bunătăți*” [463]; „*Bucură-te, izvorătoare de miere și lapte*” [262]; „*Bucură-te, gonitoare de năluciri*;// *Bucură-te, risipitoare de eresuri*” [468].

Determinativul termenului metaforic – nume de acțiune – poate fi un grup substantival: „*Bucură-te, izbăvitoare [a femeilor cu grele nașteri]*;// *Bucură-te, vindecare [a pătimitorilor din naștere]*; *Bucură-te, surprătoarea [capiștilor idolești]*;// *Bucură-te, închinătoare [icoanelor creștinești]*” [468] sau un grup pronominal: „*Iisuse, ziditorul [celor de sus]*;// *Iisuse, răscumpărătorul [celor de jos]*;// *Iisuse, pierzătorul, [celor dedesubt]* ... *Iisuse, apărătorul [celor lipsiți]*;// *Iisuse, [ajutătorul celor osteniți]*;// *Iisuse, îndreptătorul [celor străini]*” [243]; „*Bucură-te, prigonitoare [a celor ce ne ispitesc]*;// *Bucură-te, cinstitoare [a celor ce ne miluiesc]*;// *Bucură-te, întăritoare [a celor ce ne slujesc]*;// *Bucură-te, luminătoare [a celor ce ne mângâie]*” [463]. Dacă se insistă asupra Pacientului, se recurge la topica inversată și antepoziția derterminativului, în raport cu centrul GN: „*Bucură-te, [celor întristați și necăjiți] mângâietoare*” [262].

Trăsăturile figurative se conturează mai proeminent când câteva versete-hairetisme, care conțin nume de agent, sunt subsumate unei metafore generale, deduse din context. De exemplu, în Acatistele Sfinților Mari Mucenici Dimitrie și Gheorghe sunt utilizate substantivele deverbale: *săditor, semănător, tăietor, deșărădăcinător*, ce se înscriu în câmpul semantic al agriculturii. Prin asociere cu lexeme improprii acțiunilor desemnate de numele de agent, se obține un mesaj conotat metaforic: „*Bucură-te, săditorule al creștinătății*;// *Bucură-te, deșărădăcinătorule al păgânătății*” [411]; „*Bucură-te, semănătorul copacilor drepte credințe*;// *Bucură-te, tăietorul neghinelor înșelăciunii*;// *Bucură-te, tăietorul rădăcinilor credinței păgâne*”; „*plugar al cinstirii de Dumnezeu te-ai arătat după numire; iar necinstirii deșărădăcinător, toată înșelăciunea idolilor din rădăcină smulgându-o*” [412]. În ansamblu, se creionează metafora agriculturii, a lucrătorului căruia i-a fost încredințată grădina lui Hristos (*creștinătatea – copacii drepte credințe*).

Metafore veritabile sunt și unele lexeme care aparțin limbajului de bază. În general, mâncarea, îmbrăcămintea și fenomenele (elementele) naturii în sens generic constituie fundamentul propice pentru edificarea unor metafore definitorii ale textului religios. Astfel, „gustarea, ospățul, e imaginea centrală a revelației biblice, atât a creației omului, cât și a desăvârșirii sale eshatologice; Împărăția lui Dumnezeu, anticipată în Euharistia Bisericii, în Evanghelia lui Iisus Hristos, nu e altceva decât un infinit ospăț sau banchet eshatologic” [77, p. 12]. Figurile, implicând lexeme care denumesc mâncarea, se regăsesc destul de frecvent și în innografie. De exemplu, hairetismul *Bucură-te, hrană și cupă cu mană (cu referire la Maica Domnului)* vine să confirme ipoteza că „mâncarea este nu doar actul comuniunii omului cu

Dumnezeu, ci și actul fundamental al existenței sale naturale în lume” [77, p. 12]. Prin urmare, ajutorul entității invocate este văzut, la fel, ca un act fundamental, doar că pe dimensiunea spirituală.

O serie de substantive din clasa *nominis agentis*, prin alăturarea unor determinative referitoare la temperatură, dau naștere unor epitete sinestezice: *fierbinte mângâietoare*, *fierbinte apărător*, *caldă rugătoare*, *cald binevestitor*. Cu toate că asocierile sinestezice sunt proprii, mai ales simbolismului, în textul religios sinestezia încearcă să transgreseze limitele simțurilor, ale planului lumesc, fiind „o cale de cunoaștere, de pătrundere a misterului lumii, ea trebuie să reproducă în textul poetic o „perturbare a simțurilor” (Rimbaud)” [96, p. 134]. De fapt, determinativul *fierbinte* funcționează ca un superlativ absolut: *Bucură-te, fierbinte mângâietoare a prigonitilor* [463]; *te laudăm pe tine și te binecuvântăm din suflet, ca pe un fierbinte apărător al lumii* [412]. Adjectivul *cald*, apare atât cu sens de intensitate a rugăciunii, cum e și cazul sintagmei *fierbinte apărător*: „*Bucură-te, Cuvioasă maică Matrona, caldă rugătoare lui Dumnezeu pentru noi!*” [462], și cu sensul de *afectuos, prietenos*, în următorul hairicism: „*Bucură-te, cald binevestitor al bucuriei cerești*” [341].

Metafore rezultate din asocierea unui verb concret cu un substantiv abstract/

Metafore acționale

O altă tipologie a metaforei identificate în acatiste este rezultatul asocierii pe axa sintagmatică a unui verb cu sens concret cu un substantiv deverbal abstract. Asemenea construcții se întâlnesc mai rar decât metafora nominală, însă efectul expresiv este unul deosebit. Aceste structuri complexe pot fi considerate inducții metaforice, în care „atracția semantico-stilistică exercitată de substantivul metaforă asupra verbului de care este legat printr-un raport gramatical oarecare, atracție în urma căreia verbul însuși se metaforizează” [51, p. 51]. Inducțiile metaforice, alături de grefele metaforice (metaforă complexă, formată pe trunchiul unei metafore primare, unde are loc extinderea substantivului în propria zonă semantică), reprezintă structuri metaforice complexe, valorificate în discursul imnografic, întregi secvențe de text prezentându-se sub forma unor metafore cuprinzătoare.

Cele mai frecvente sunt metaforele construite cu ajutorul verbului *a se îmbrăca*. De altfel, acesta este completat de metafora *hainei noi*, vehiculată în textele ortodoxe, făcând trimitere la viața nouă, un alt mod de a trăi; vom aminti, în acest sens, de *haina Botezului* „*Pentru ca să-și păzească el haina botezului și logodirea duhului neîntinată și fără prihană în ziua cea înfricoșătoare a lui Hristos, Dumnezeul nostru, Domnului să ne rugăm*”; „*Se îmbracă robul lui Dumnezeu (N) în haina dreptății, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin*”; „*Dă-mi mie haină luminoasă, Cel ce Te îmbraci cu lumina*

ca și cu o haină, mult-Milostive Hristoase, Dumnezeuul nostru.”; „păzește într-însul nespurcată și neîntinată **haina nesticăciunii cu care s-a îmbrăcat, păstrând într-însul, cu harul Tău**” (din Slujba Sfântului Botez).

În textele innografice, se preia această metaforă, specifică tainei Botezului, și se valorifică corespunzător, pentru a marca etape, evenimente din viața sfântului: botezul, înduhovnicirea, înzestrarea cu un dar dumnezeiesc, martiriul (cunoscut și drept botezul sângelui). Atestăm o structură metaforică complexă, în care, adeseori, este intercalat epitetul construit cu adjectivul *luminos*:

„*Slavă Ție, căci cu apele Iordanului Te-ai îmbrăcat ca și cu o haină, ca și noi să ne îmbrăcăm cu Tine în hainele luminoase ale dreptății și curăției*” [241].

„*Același Duh Sfânt iarăși S-a pogorât din ceruri în chip de porumbel și a stat deasupra Ta, ca peste un nou Adam, ca să petreacă de acum în oamenii înnoiți în baia de apă și cu putere de sus fiind îmbrăcați...*” [241]; „*Iisuse, Care ai îmbrăcat cu putere de sus pe apostolii Tăi, care ședeau în Ierusalim, îmbracă-mă și pe mine cel golit de toate faptele cele bune, cu căldura Duhului Tău celui Sfânt*” [243].

Haina mai semnifică și modul de viață – curat, fără de păcat: „*Bucură-te, cel ce mă ajuți să mă îmbrăc în veșmântul neprihănit și al curățeniei*” [292].

În exemplele: „*Cu sângele rănilor Tale Te-ai îmbrăcat, Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină*” [260]; „*Cu roșeala sângiuirilor tale vopsindu-ți haina pătimirii, te-ai îmbrăcat ca și cu o porfiră, lăudate Sebastiane*” [429], îmbrăcarea hainei este o metaforă a pătimirii și a muceniciei.

„*Vifor de urgie mare a pornit tatăl tău cel întunecat la minte și împietrit la inimă, suflând cu îngroziri și cu chinuri asupra ta, fericită Filotee*” [480]; „*Vifor de urgie mare al tatălui tău, ce sufla cu îngrozire și cu ucidere, s-a pornit asupra sufletului tău*” [473] – este o structură comună pentru două sfinte mucenițe, care ambele au pățimit din cauza pornirilor păgânești ale celor care le-au fost tați după trup.

Într-un alt context, îmbinarea verbului *a îmbrăca* cu un substantiv evocă metafora Creatorului: „*Iisuse, Cel ce îmbraci cu podoabă cerul și pământul, gol ai fost și batjocorit*” [260]. Alte asocieri verb – nume abstract trimit, fie la pildele din Noul Testament: „*...și pântecele ei cel cu bună roadă, ca o țarină dulce l-a arătat tuturor celor ce vor să secere mântuire*” [262], fie sunt creații originale: „*Bucură-te, căci cu răbdarea mai mult i-ai otrăvit [pe judecătorii tirani]*” [468].

Substantivele deverbale în structura grefelor metaforice

Grefa metaforică, termen introdus de T. Vianu pentru analiza creației lui T. Arghezi, este o structură metaforică complexă, caracteristică și textului innografic creștin. Substantivele

deverbale alături de verb și epite, în unele cazuri, apar cu valori figurative, fiecare termen al structurii generează utilizarea unei alte metafore, creând un lanț de imagini de o plasticitate uimitoare.

Acatistul Bunei Vestiri [262] este o mărturie concludentă a faptului că autorul de text innografic reliefează dimensiunea de necuprins și de neînțeles a celei pe care o cunoaștem drept Născătoare de Dumnezeu, printr-o serie de structuri metaforice complexe; se relevă calitatea sa de maică a Mântitorului: „*Bucură-te cea prin care răsare bucuria; Bucură-te că din tine a răsărit strălucirea cea cu multă lumină*”; fecioara Maria este o nouă Eva, dar care reabilitează imaginea femeii din Vechiul Testament, prin care a intrat păcatul în neamul omenesc, căci Născătoare de Dumnezeu este *ceea ce ai stins cuptorul înșelăciunii*. În consecință, ea este aducătoare a multor binecuvântări pentru omenire, fiind evocată metaforic prin sintagma *izvorătoare de miere și lapte*.

Grefele metaforice apar în contexte de conturare a pătimirilor unor mari mucenițe, fiind o modalitate eufemistică de a reda chinurile de neînchipuit, pe care le-au suportat martirii pentru Hristos: „*Vîfor de urgie mare al tatălui tău, ce sufla cu îngrozire și cu ucidere s-a pornit asupra casei sufletului tău; Bucură-te ceea ce din sângiuirile tale ai țesut ție haină de nuntă*” [473]. Sfârșitul martiriului este exprimat în invocarea „*Bucură-te, ceea ce ai săvârșit curgerea cea bună a călătoriei celei mucenicești*”, datorită căruia sfânta este descrisă drept „*mlădița cea bună a sădirii lui Hristos*” [Ibidem].

Acatistul, imn desfășurat, permite angrenarea grefelor metaforice, a căror funcție, generată de succesiunea construcțiilor complexe, ce derivă una din cealaltă, este de a contura imaginea complexă a entității invocate. De asemenea, aceste structuri susțin poeticitatea discursului religios.

Procedeele amplificării laudative

Caracterul laudativ, propriu textului-acatist, capătă, de multe ori, proporții hiberbolice, actualizate prin grefe metaforice, unde termenii metaforici – substantive deverbale, prevalează, deseori, numeric asupra celor care își au geneza în alte baze. În adresarea din *Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* [262] din cei 34 de termeni metaforici, care edifică sacralitatea Maicii Domnului, 21 sunt substantive deverbale și doar 13 nu se înscriu în această categorie, raportul, în acest sens, fiind de aproximativ 2:1. Mesajul conotativ îl putem sintetiza, parcurgând textul adresării:

„[...] O, preasfântă *Născătoare de Dumnezeu*, Fecioară Stăpână, ceea ce ești mai înaltă și mai presus decât îngerii și arhanghelii și mai cinstită decât toată făptura; *mirarea* cea mare a îngerilor, *propovăduirea* proorocilor, *podoaba* cea aleasă a arhanghelilor, *întărirea* cea tare a mucenicilor, *lauda* cea preamărită a apostolilor, *povățuitoria* cea tare a călugărilor, *înfrânarea* cea tare a *postitorilor*, curăția și *mărirea* fecioarelor, *veselia* cea lină a maicilor, *înțelepciunea* și

învățarea pruncilor, *cârmuitoarea* săracilor și a văduvelor, îmbrăcăminte celor goi, sănătate celor bolnavi, *izbăvire* celor robiți; liniște celor de pe mare, liman bun celor înviforați, *povățuitoare* neostenită celor rătăciți, *mergere* ușoară celor călători, odihnă bună celor osteniți, *acoperământ și scăpare* celor asupriți; nădejde celor fără de nădejde, *ajutătoare* celor lipsiți; celor săraci bogăție neîmpuținată, celor întristați de-a pururea *mângâiere*, celor pe care nu-i iubește nimeni *iubire* cu smerenie; celor păcătoși *mântuire* către Dumnezeu; tuturor creștinilor *îngrădire* tare, *ajutătoare* nebiruită și *folositoare*” [262, Rugăciune, pp. 81-82].

Preferința pentru substantivele deverbale ca termeni metaforici este determinată, considerăm noi, de capacitatea acestora de a îngloba semantic trăsăturile [+ acțiune] și [+ rezultatul acțiunii], care se pliază perfect pe mecanismul concentric al metaforei.

Valențe eufemistice ale substantivelor deverbale

Conform aprecierilor oferite de lingviști, eufemizarea, care reprezintă o strategie lingvistică de evitare a numirii realităților dure sau neplăcute, prin înlocuirea lor cu alte unități lexicale, este o tendință a limbajului actual. Acest mijloc, cu o tradiție milenară și în textul religios, are condiționări diferite: evitarea numelor tabu, atenuarea impactului asupra receptorului, substituirea unor realități dure (greu de acceptat).

„Structura conținutală a eufemismului este o simbioză a diverse aspecte (politice, sociale, culturale, ideologice, etnice etc.)” [30, p. 11]. Așadar, particularitățile eufemismului, dar și interpretările lui sunt în relații de interdependență cu spațiul geografic, mediul cultural sau confesional, unde apare acesta. Menționăm că textul imnografic, care derivă din textul primar al creștinismului – Biblia, valorifică acest procedeu, iar substantivele deverbale sunt folosite ca mijloc lingvistic în structurile respective (atât în structurile simple, cât și în cele complexe).

Ținând cont de faptul că acatistul prezintă viața pământească a unui sfânt de la naștere până la moarte, vom prezenta sinonimele eufemistice ale lexemului *moarte*. Oxana Chira, în cercetarea sa asupra eufemismelor din limbajul actual, realizează inventarierea denumirilor eufemistice ale cuvântului *moarte*. Acestea se clasifică în funcție de câteva imagini-asocieri: moartea – „călătorie”; moartea – „somm”; moartea – „sfârșit”; moartea – „despărțire”; „moartea – boală”; moartea – „sfârșit tragic”. Referindu-ne la acatiste și la sfârșitul personajelor prezentate în aceste texte, atestăm seria sinonimelor care în limbajul laic ar însemna eufemism, însă substitutele respective scot în prim-plan o dominantă pozitivă, determinată de concepția creștină asupra fenomenului desemnat prin noțiunea de moarte fizică. În exemplele extrase de noi, observăm că moartea este văzută ca un fenomen dinamic, activ: *trecere a hotarului veșniciei*, *plecarea la Domnul*, *trecerea în veșnicie*, *mutarea la cele cerești*, *strămutarea ta*; alături de care avem și sintagme figurative, precum „*în ceasul înfricoșat al nașterii în veșnicie*” [461].

De asemenea, constatăm structuri eufemistice ale morții, exprimate prin sintagme metaforice complexe: „*Vrând Simeon să se mute din veacul acesta înșelător*” [262], iar, pentru atenuarea morții martirice, sunt oferite imagini plastice menite să diminueze impactul afectiv asupra receptorului: „*Bucură-te, ceea ce ai săvârșit curgerea cea bună a călătoriei celei mucenicești*” [473].

Lucrările innografice oferă exemple de eufemisme, prin care sunt denumite realități neplăcute, cum ar fi *rătăcire* pentru *erezie* sau *păcat*: „*Bucură-te, că prin înțelepciunea ta ai gonit rătăcirea*” [468]; *nepuțința trupului* pentru *boală*.

O serie de sintagme substituie numele diavolului: „*stricătorul gândurilor*”, „*vechiul vrăjmaș*”, „*pe demonul cel trufaș al întunericului*”, „*puterile cele de desubt*”.

Construcții intensive

Textul acatistului este marcat expresiv și emotiv, grație mai multor procedee stilistice, care împreună pot fi grupate în categoria construcțiilor intensive.

Structuri genitivale cu valoare de superlativ. În textul rugăciunilor ortodoxe, sunt obișnuite anumite structuri genitivale cu valoare de superlativ, precum *Dumnezeul Dumnezeilor*, *Stăpânul Stăpânilor*. Pentru acatiste, este specific un grup genitival, format prin combinarea repetitivă a substantivului deverbal *răsărit*: *Vrând să mântuiești lumea, Răsăritule al Răsăriturilor* ... [243]. Desigur, atestăm și alte expresii singulare: *Sfânt ești Doamne, Cel ce ești începutul a toată începerea începătoriilor celor înțelegătoare și a tuturor puterilor cerești, Atotțiitorule poruncitor* [258]. Intensitatea, exprimată prin astfel de construcții, păstrează modelul propriu limbii ebraice.

De asemenea, subliniem și unele structuri iterative cu valoare de superlativ: „*Bucură-te, că te-ai arătat fire mai presus de fire*;// *Bucură-te, că te-ai arătat materie mai presus de materie*” [412].

Superlativul excepției. Se știe că superlativul absolut se realizează prin mijloace gramaticalizate, afective și stilistice. Textul religios cantabil valorifică o serie de procedee afective, care „exprimă ideea de superlativ prin alte procedee, la limita gramaticalității (amplificări sonore, prefixe, sufixe, repetiții, exclamații, conversiuni etc.)” [63, p. 26]. Textele innografice pe care le-am analizat, abundă în exemple de manifestare a superlativului excepției, ce reprezintă o varietate a superlativului absolut. În cazul unor lexeme, derivate cu prefixul *ne-*, atestăm valoare de superlativ, pe când sensul negativ al acestor unități este deplasat pe plan secund.

Există anumite sintagme tautologice, care constituie un tipar recognoscibil în mai multe acatiste, cu mici variațiuni, în funcție de personajele caracteristice acatistului în cauză: *Înțelegerea cea neînțeleasă căutând să o înțeleagă marele Prooroc Moise, a zis: arată-mi, mie fața Ta*. [258];

Înțelegerea cea neînțeleasă, căutând Filip să-l înțeleagă, grăia: Doamne, arată nouă pe Tatăl. [243]; Înțelegerea cea neînțeleasă căutând Fecioara să o înțeleagă, a grăit către cel ce slujea: Din pânțele curat cum este cu puțință să se nască fiu, spune-mi? [262]; Cunoștința cea necunoscută mai înainte, împărăteasa cunoscând-o, a strigat către cei ce slujeau: din sânurile pământului siliți-vă în grabă a afla și Crucea a mi-o da... [255].

Acuzativul intern. Construcțiile cu acuzativul intern este o altă formă de insistență cu implicații stilistice: „*Bucură-te, Ceea ce ai stricat pe stricătorul gândurilor*; *Bucură-te, Ceea ce ai lucrat pe Lucrătorul iubirii de oameni*” [262]; „*Bucură-te, izvorul cel ce izvorăște izvoare de minuni*” [473].

Parigmenonul. Reluarea unor părți de vorbire, având aceeași rădăcină în limitele unei unități sintactice, este o modalitate de insistență, de obicei, asupra agentului și a acțiunii ce se așteaptă a fi realizată de către acesta:

„*Iisuse, acoperământul cel de bucurie, acoperă-mă pe mine, nevrednicul*;// *Iisuse, deschizătorul celor ce bat, deschide inima mea cea ticăloasă*;// *Iisuse, Mântuitorul meu, mântuiește-mă*.// *Iisuse, acoperământul cel mai înainte de veci, acoperă-mă...*” [243]; „*Luminătorul cel primitor de lumină al celor dintru întunericul necunoștinței, Pavel*” [243]; „*cu mare bucurie s-a bucurat*” [473].

Antiteza logică și semantică. Antrenarea construcțiilor ce se află în relații antitetice este un mod uzual de structurare a textului imnografic, care, alături de alte strategii (precum repetiția, fraza nominală, paralelismul sintactic), are funcția de „catalizator mnemonic” [121, p. 273]. Acest model de articulare a textului se suprapune pe principiul paralelismului, care, de altfel, contribuie la „întreținerea sentimentului că textul comportă, într-adevăr, o unitate semantică” [62, p. 23-24].

Astfel, paralelismul antitetic este utilizat ca principiu de bază la organizarea acatistelor și evocă dihotomia material – spiritual: „*neputința trupului – sănătatea sufletului*” [301]; „*Bucură-te, prin care credința s-a înălțat*;// *Bucură-te, prin care rătăcirea s-a stricat*” [412]; antiteza virtute – păcat pe scara valorilor creștine: „*Bucură-te, lucrător al virtuților*;// *Bucură-te, încetare a patimilor*” [366]; forțele imateriale antagoniste: „*Bucură-te, Ceea ce ai lucrat pe Lucrătorul iubirii de oameni*//...//*Bucură-te, Ceea ce ai stricat pe stricătorul gândurilor*” [262].

3.6.2. Figuri sintactice

O serie de procedee sintactice definesc genul acatistografic; este vorba de: a) **prezența refrenului** condacelor *Aliluia!* și al icoaselor, de exemplu, *Bucurați-vă, Cosma și Damiane, sfinților doctori cei fără de arginți și preaslăviți făcători de minuni!*; b) **anafora** *Bucură-te/Bucurați-vă* la începutul grupului de hairetisme și b) **paralelismul sintactic**. Refrenul și anafora

au fost examinate în capitulul doi. În continuare, vom analiza paralelismul sintactic prin prisma valorilor sale stilistice.

Paralelismul sintactic. Antrenarea substantivelor deverbale predomină în structurile dispuse paralel ale hairetismelor. Cel mai frecvent, acestea reprezintă fraze nominale, organizate în jurul unui centru – substantiv deverbale (infinitiv lung, nume de agent sau derivat de la o bază verbală). Valorificarea paralelismului sintactic este un procedeu moștenit din poezia psaltică. B. Anania propune o clasificare tripartită a formelor de paralelism sintactic întâlnit în cartea *Psalmlor*, valabilă și pentru sistemul de acatiste românești:

1. **paralelism sinonimic:** „cel de-al doilea stih repetă ideea primului și o rostește oarecum altfel;
2. **paralelism antitetic:** „pune cele două stihuri în opoziție sau în contrast de gândire”;
3. **paralelism sintetic sau formal:** „cel de-al doilea stih preia ideea primului și o transmite celor următoare, amplificând-o, astfel încât primele două tipuri de paralelism (sinonimic și antitetic) se întrepătrund” [Apud: 121, p. 274].

Paralelismul sinonimic: „*Bucură-te, dascăl înțelept al preoților;/ Bucură-te, povățuitor iscusit al monahilor*” [366]; „*Bucură-te, mângâierea celor scârbiți;/ Bucură-te, alinarea celor necăjiți*” [Ibidem]. Aici observăm că versetele corespund în totalitate ca structură, iar unitățile lexicale, luate separat, se află în relație de sinonimie (fie și relativă: *monahi – preoți*) cu elementul din versetul – oglindă; ceea ce corespunde și altor exemple: „*Bucură-te, preaiubite, plinirea proorocilor;/ Bucură-te, preaminunate, întărirea mucenicilor*” [243]. Uneori, un anumit segment din ambele versete este identic: „*Bucură-te, ceea ce ai născut pe Îndreptătorul celor rătăciți;/ Bucură-te, ceea ce ai născut pe Mântuitorul celor robiți*” (iar *Îndreptător – Mântuitor; rătăciți – robiți*, dezvoltând sinonimia doar contextual) [262].

Paralelismul antitetic. Vom reitera ideea de mai sus, subliniind frecvența și valoarea acestui procedeu, în special, pentru icoasele acatistului.

Funcția primordială a acestuia este de a contura două lumi antagoniste *creștinătatea – păgânătatea*: „*Bucură-te, surpătoarea capiștilor idolești;/ Bucură-te, închinătoarea icoanelor creștinești*” [468]; „*Bucură-te, săditorule al creștinătății;/ Bucură-te, dezdăcinătorule al păgânătății*” [411]; „*Bucură-te, semănătorul copacilor dreptei credințe;/ .../ Bucură-te, tăietorul rădăcinilor credinței păgâne*” [412]; lumea materială și imaterială: „*Bucură-te, îndreptarea oamenilor;/ Bucură-te, căderea demonilor*” [262]; la fel, sunt puse în evidență acțiuni având caracter opus ale sfinților: „*Bucură-te, feritoare de răutăți;/ Bucură-te, aducătoare de bunătăți*” [463].

Paralelism sintetic sau formal. Din definiția mitropolitului B. Anania, deducem că paralelismul sintetic este avansarea ideii enunțate de versetul anterior și simbioza paralelismului

sinonimic cu cel antonimic. Structura „*Bucură-te, tămăduirea trupului meu; // Bucură-te, mântuirea sufletului meu*” [262] se pretează modelului sinonimic, cu excepția dihotomiei *trup-suflet*, care evocă două elemente conviețuitoare, dar absolut diferite (materială – imaterială; nepieritoare/veșnică – degradantă/cu existență limitată în timp), ceea ce o situează în tipul al III-lea de paralelism. Versetele „*Iisuse, păzitorul prunciei mele; // Iisuse, îndreptătorul tinereților mele; // Iisuse, lauda bătrâneților mele*” [243] dezvoltă o linie de sinonimie contextuală graduală *păzitor* → *îndreptător* → *laudă* și o linie de antonimie relativă *pruncie* → *tinerețe* → *bătrânețe*, din a căror combinare rezultă tipul sintetic. Alteori, fiecare verset nou îl continuă pe cel precedent cu un plus informațional sau cu o situație similară celei enunțate înainte. De exemplu, în structura inelară, formată de primul și ultimul verset, sunt inserate mai multe versete care detaliază circumstanțe asemănătoare, a căror intensitate crește spiralat: „*Bucură-te, izbăvitoare grabnică de primejdii; // Bucură-te, feritoare de otravă; // Bucură-te, vindecătoare de venin; // Bucură-te, prealeasă izbăvitoare de farmece; // Bucură-te, gonitoare de năluciri; // Bucură-te, risipitoare de eresuri; // Bucură-te, păzitoare tare de năpastă*” [468]; structura inelară nu poartă caracter obligatoriu, pentru ca paralelismul sintetic să genereze avansarea informațională a strofei (organizată în jurul unei teme – procesul nașterii): „*Bucură-te, izbăvitoare a femeilor cu grele nașteri; // Bucură-te, vindecătoare a pătimitorilor din naștere; // Bucură-te, întăritoare a pruncilor slabi; // Bucură-te, hrănitore a orfanilor săraci*” [468].

Diversitatea structurilor care implică valori conotative ale substantivelor deverbale confirmă faptul că textul acatistului dispune de o rețea densă de structuri figurative cu manifestare la nivel semantic și sintactic. Acestea realizează câteva funcții importante pentru scrierile religioase. În primul rând, ele sunt rezultatul „mărturisirii de credință”, care au fundament emotiv-afectiv, căci cunoașterea dimensiunii transcendente și a Divinității este inaccesibilă umanului și, în consecință, credința este, mai degrabă, trăire afectivă, decât cunoaștere prin intermediul facultăților intelectuale și senzoriale.

În al doilea rând, subiectul care a ajuns la acest grad al cunoașterii afective, ne referim la autorii textelor sacre, au tins să transmită această experiență celor neinițiați într-o manieră accesibilă, care să suscite, la rândul ei, o emoție, și, în acest caz, s-a recurs la abordarea figurativă, care lasă loc unei anumite imprecizii semantice, și, totodată, poate fi interpretată mult mai larg decât un termen. Așadar, observăm că textul biblic, în calitate de text de referință sau de text fondator, a favorizat modelul cognitiv-afectiv de relevare a Divinității, pe care l-au preluat textele de mai târziu, inclusiv cele imnografice.

Ansamblul figurilor sintactice răspund apelului de facilitare a memorării textului, în condițiile în care secole la rând majoritatea creștinilor erau analfabeți, iar cartea reprezenta un lux. Substantivele deverbale susțin o parte considerabilă a structurilor figurative (semantice și

sintactice) din textele acatistelor și, prin natura lor duală, sporesc expresivitatea și originalitatea acestui gen apropiat de cel beletristic, având, de asemenea, implicații de structurare a textului.

Concluzii la Capitolul III

Explorarea aspectului semantic al substantivelor deverbale în discursul religios a condiționat următoarele generalizări:

1. Cercetarea contextuală a substantivelor deverbale din acatiste ne-a permis delimitarea sensurilor înregistrate de acestea din perspectiva nivelurilor de semnificare. În consecință, am determinat unități lexicale de nivelul întâi, cu valori primare, adică denotative. Specificăm aici exemple comune limbajului ambelor variante - laică și religioasă - neutre, cum ar fi: *bucurie, căsătoriți, mâncare, naștere, plâns, ținut, vindecare ș.a.* Înaintând în zona textului religios, atestăm sensuri denotative circumscrise ariei creștine – terminologia proprie cultului ortodox, care însumează exemple, precum *Mântuitorul, Mângâietorul, Izvorătorul de mir, mântuire, a doua venire ș.a.*

La cel de-al doilea nivel al semnificării, în terminologia lui R. Barthes, altfel spus valorile conotative, sensurile iau naștere în rezultatul înlănțuirii cuvintelor în sintagmă, unde, ca urmare a interacțiunii elementelor componente ale acesteia, se generează sensuri noi, de rang secund. Acestea sunt o marcă, prin definiție, a unui text cu dominantă retorică. Acatistul, prin dimensiunea sa estetică, valorifică din abundență sensurile de grad secund al deverbalelor, or textul imagografic apare într-un cadru religios, care răspunde imperativului unei cunoașteri transcendente, prin medierea unui limbaj conotat afectiv.

2. Din punctul de vedere al raportării la un eveniment, substantivul deverbale se împart în două categorii principale: substantive deverbale evenimentțiale și substantive deverbale non-evenimentțiale. Ca urmare a aplicării unui set de teste aspectuale și argumentale, am delimitat substantivul deverbale evenimentțiale (au răspuns pozitiv testelor), a căror stratificare semantică include: **nume de acțiune** (*botez, iertare, mângâiere, scris*); **nume de stare** (*lenevie, neorânduială*); **nume de emoții/senzații/sentimente** (*bucurie, mâhnire, durere, suferință*), **noțiuni temporale** (*început, sfârșit, seceriș*).

3. Substantivul deverbale non-evenimentțiale au răspuns negativ testelor aspectuale și argumentale, iar unitățile lexicale incluse în această categorie denumesc: **participanții la o acțiune/un eveniment** (*Agentul, Pacientul, Beneficiarul, Experimentatorul*); **nume de calități/însușiri** (*înainte-vedere, neprihănire, slăbiciune*); **nume de simțuri** (*auz, miros*); **nume de obiect/lucruri** (*acoperământ, avere, tipăritură*); **nume de locuri** (*închisoare, scăldătoare*). Această diversitate semantică a nominalizărilor verbale este imprimată inclusiv de trăsăturile din

structura semică [+ Abstract] (cugetare, îndelungă-răbdare); [+Concret] (scriitură, scăldătoare); [+Uman] (cântăreț, ființă, Născătoare de Dumnezeu, Unul-Născut).

4. Adoptarea unui limbaj, ce vădește o diversitate structurală și semantică a substantivelor deverbale în textul religios iconografic, este motivată de polifuncționalitatea acestor nume în arhitectura acatistului. În primul rând, nominalizările verbale sunt utilizate în scopuri de economie textuală, datorită potențialului lor de condensare semantică și restrângere a extensiunii frazei. În al doilea rând, unitățile lexicale respective participă la procesele de textualizare, asigurând coeziunea (demers realizat prin strategia de tematizare specifică titlului; structurarea după principiul temo-rematic, poziții care pot fi ocupate de substantivele deverbale; repetiții; paralelism și un sistem figurativ „standardizat”, prin care se menține organicitatea și unitatea textului religios).

5. În ceea ce privește nivelurile de semnificare, cercetarea noastră confirmă actualizarea valorilor denotative, specifice limbajului uzual (*naștere, plâns, scris, viață*), dar și limbajului terminologic creștin-ortodox (*cuminăcare, începătorie, Mântuitorul, Ziditorul, a doua venire*). Valorile conotative sunt accentuate de tezaurul figurativ, vehiculat de textul religios.

6. Valoarea substantivelor deverbale în țesătura acatistelor românești este, indisolubil, legată de procese complexe și foarte variate ca natură, precum: textualizarea, structurarea, terminologizarea, plasticizarea imaginilor, reconstruirea figurativă a realității religioase, puse în slujba cunoașterii transcendente.

7. Ansamblul procedurilor stilistice, caracteristice textelor religioase constituie un „tezaur figurativ” (Teleoacă), care menține organicitatea acestor scrieri. Este un cod retoric, ce le definește și, dincolo de aparenta clișeizare, dicată de raportarea la textele preexistente (până la cel de inspirație sacră, care rămâne autoritar), descoperim originalitatea structurilor conotative, născute din reverberațiile unui suflet care aspiră spre cunoașterea sacrului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării la tema *Substantive deverbale în textul religios: valori denotative și conotative* vin să probeze ipoteza lansată la faza primară a procesului de analiză a substantivelor deverbale românești. Realizarea obiectivelor propuse ne conduce la următoarele concluzii:

1. Examinând terminologia referitoare la nominalizarea bazelor verbale în limbile română, franceză, engleză și rusă, am optat pentru utilizarea termenului substantiv *deverbal*, prin care se desemnează orice substantiv format de la un radical verbal prin derivare propriu-zisă sau regresivă, compunere, conversiune; termen care ni se pare mai potrivit în raport cu *postverbal* (creează riscul confuziei cu unitățile plasate pe axa sintagmatică în postpoziția verbului) și *deverbativ* (care reflectă cel mai bine cazul unităților lexicale, formate după schema *verb derivat de la verb*, prin analogie cu *denominativ – verb derivat de la un nume*).

2. Limbile flexive, inclusiv româna, se caracterizează printr-o deschidere față de fenomenul nominalizărilor verbale, or, unitățile lexicale deverbale asigură, în același timp:

a) completarea sistemului lexical, punând în evidență creativitatea limbajului, proprie subiectului vorbitor, dar tributară sistemului limbii, prin respectarea unor tipare bine stabilite diacronic;

b) manifestarea antropocentrismului în limbă, respectiv omul își asumă selecția mijloacelor de exprimare, în funcție de intențiile de comunicare;

c) economia verbală și comprimarea sensurilor, datorită capacității de a denumi atât procesul, cât și rezultatul.

3. Limba română dispune de mijloacele necesare, care fac posibilă nominalizarea oricărui verb (inclusiv *a fi – fire, a avea – avere*). Procedeele cu funcție de nominalizare, probate pe text religios, sunt: *derivarea progresivă* (*mântuire, căință, izbăvitoare, bucurie, despătimire etc.*); *derivarea regresivă* (*botez, cutremur, tihnă, șoaptă etc.*); *compunerea* (*Atotștiutorul, îndelungă-răbdare, Înaintemergătorul, înainte-vedere etc.*), *conversiunea participiului* (*scârbiții, necăjiții, căsătoriții etc.*).

4. După cum o demonstrează textul imnografic creștin, procedeele de nominalizare a bazelor verbale au o productivitate diferită în limba română. Pe primul loc se situează *derivarea sufixală* (dintre care cea mai mare parte revine substantivelor formate cu sufixul de infinitiv lung *-re* și cu sufixul de agent *-tor/-toare, plus alte 16 sufixe: -anie, -aș, -(ă)ciune, - (ă)mânt, -ăret; -ăt, -(ă)tură, -eală, -eliște, -enie, -ie, -ință, -ită, -iș, -oare, -uș*), urmate de: *derivarea parasintetică; compunere; conversiune; derivare regresivă.*

5. Textul religios imnografic, reprezentat în cercetarea curentă de textul-acatist, se caracterizează printr-un ansamblu de particularități de ordin ortografic, morfologic, sintactic și lexical, prin care se imprimă arhaicitate textului și se subliniază caracterul conservator al acestui

gen innografic, în raport cu textul laic. Din ansamblul particularităților gramaticale, drept marcă distinctivă se consideră abundența verbelor la imperativ, asociate cu substantive în vocativ, fapt care derivă din structura compozițională a textului-acatist. De asemenea, subliniem recurența substantivelor deverbale, care constituie un inventar lexical, reperabil în majoritatea textelor analizate (cf. *adormire, cântare, Izbăvitor, înviere, Judecător, laudă, Mângâietoare, mântuire, mulțumire ș.a.*).

6. Substantivele deverbale moștenesc de la baza verbală unele trăsături aspectuale (vorbim de aspectul lexical – Aktionsart) și structura argumentală, caracteristice verbului-bază (deși derivatul nominal nu solicită actualizarea tuturor argumentelor din structura matricială a verbului de la care a fost format).

7. Introducerea genului acatistografic în cultura creștină românească se realizează prin efortul Mitropolitului Dosoftei, care este autorul primei traduceri tipărite a *Acatistului Născătoarei de Dumnezeu*. Această formă de text innografic, ce s-a constituit pe teren grec și slavon, a prins rădăcini adânci în spațiul românesc, astfel încât în ultimele decenii observăm tendința dezvoltării continue a genului, inclusiv ca urmare a procesului de canonizare a sfinților locali. Cele aproximativ 300 de imne cercetate de noi se prezintă sub forma unui sistem bine organizat, ale cărui spații libere se completează periodic. Structura fixă a acatistului românesc respectă cu fidelitate particularitățile textului prototip, moștenit din ortodoxia bizantină, dar și anumite particularități dictate de modelul slavonesc.

8. Corpusul acatistografic analizat, constituit din 59 de texte, s-a adeverit a fi un teren fertil pentru nominalizările verbale, în care se confirmă predilecția față de utilizarea substantivelor deverbale, unele unități lexicale înregistrând un număr generos de recurențe, de exemplu: *bucurie* – 415, *mântuire* – 307, *putere (puteri)* – 252, *cântare* – 230, *laudă* – 184, și o diversitate de contexte de utilizare, în care se atestă semnificații absolut diferite (a se compara: *Făcător a toate „Dumnezeu” – făcător al fărădelegii „păcătos” – făcător de minuni „despre un sfânt” sau iubire a lui Dumnezeu – iubire de argint – iubire de sine „egoism” sau ieșire din mormânt „Învierea Domnului” – ieșire din viață „moarte”*).

9. Substantivele deverbale reprezintă o clasă de unități lexicale cu natură duală, însumând particularități specifice atât clasei numelui cât și celei a verbului. Particularitățile gramaticale ale substantivului (gen, număr, caz) se manifestă explicit, pe când particularitățile verbale (moștenirea unor trăsături, precum aspectualitatea, capacitatea de a susține structura actanțială specifică verbului-bază) au manifestare implicită.

10. Din perspectiva opoziției concret – abstract, majoritatea unităților lexicale sunt substantive abstracte, în special cele cu forma de infinitiv lung (*alegere, iubire, înfricoșare*), însă se observă și tendința de concretizare a lexemelor care în varianta primară înregistrează un sens

abstract, din moment ce pot denumi obiectul acțiunii (*avere, mâncare*), rezultatul acțiunii (*cântare, tâlcuire*), instrumentul acțiunii (*pedeapsă, sminteală, sprijineală*), timpul acțiunii (*seceriș*), locul acțiunii (*apus, răsărit*). O subclasă distinctă din cadrul nominalizărilor verbale este reprezentată de substantivele deverbale cu gen personal, cele mai numeroase exemple fiind nume de agent, formate prin sufixare (*cântăreț, mângâietoare, vânzător, ucigaș etc.*), iar o serie de unități, rezultate din conversiunea participiului, în structura enunțului îndeplinesc rolurile tematice de Pacient, Beneficiar, Experimentator (*ales, asuprit, îndestulat, fericit, scârbit etc.*). Din perspectiva opoziției numărabil – nonnumrabil, am identificat substantive deverbale defective de plural: nume de acțiune, precum (*gândire, îmbărbătare, împăcare ș.a.*), numele de stare (*disperare, trândăvire*), substantivele proprii, unice în felul lor (*Unul-Născut, Mântuitor, Născătoare, Înaintemergător*). Un ansamblu de unități deverbale realizează opoziția singular-plural, dintre care fac parte atât substantive cu sens abstract, cu sens concret, cât și cele cu trăsătura [+uman]: unele nume de acțiune (*alegere, atingere, cădere, clevertire, descoperire, strălucire, vindecare, zidire etc.*), substantivele care denumesc obiecte (*avere, picătură, locuință, scrisoare, tipăritură, țesătură ș.a.*), locuri (*intrare, ieșire, închisoare, ținut*), substantive animate personale (*fîiță, căsătorit, lucrător, moștenitor, prigonit, trimis etc.*). De asemenea, au fost identificate unele exemple a căror referință este de tip cumulativ (*adunare, oștire*).

11. Din perspectiva opoziției comun – propriu, specificăm faptul că cea mai mare parte a corpusului selectat este reprezentată de substantive deverbale comune (*avere, fire, scrisoare, ținut*), însă unele nominalizări verbale au migrat în categoria celor proprii: *Unul-Născut, Mântuitorul* – Iisus Hristos; *Născătoare* (de Dumnezeu), adică Fecioara Maria și *Înaintemergătorul*, prin care este numit Sf. Proroc Ioan Botezătorul. Contextual, își obțin referința și alte deverbale proprii (*Izvorătorul de mir* – Sf. Mc. Dimitrie și numeroase nume-atribute ale Dumnezeirii: *Atotștiutorul, Atotțitorul, Chivernisitorul, Creatorul, Făcătorul, Judecătorul, Izbăvitorul, Mângâietorul, Răscumpărătorul, Ziditorul*).

12. Spectrul semantic, pe care este apt a-l actualiza clasa substantivelor deverbale, este foarte divers, ceea ce a fost explorat cu generozitate de textul imnografic creștin. Exemplele pe care le-am analizat pot fi grupate în subclase ce denumesc **nume de acțiuni** (*ascultare, luptă, închinare*), **stări/emoții/senzații** (*bucurie, îndoială, lenevire*), **însușiri/calități** (*înainte-vedere, neprihănire*), **nume de simțuri** (*auz, văz, miros*), **nume de agent** (*apărător, rugătoare, Ziditorul*), **nume de instrument, nume de locuri** (*închisoare, scaldătoare*), **noțiuni temporale** (*apus, răsărit, sfârșit*), **nume de obiecte** (*țesătură, tipăritură*).

13. Cercetarea substantivelor deverbale, în raport cu teoria nivelurilor de semnificație, scoate în relief faptul că în structura textului-acatist această clasă de nume actualizează sensuri primare, denotative, comune ambelor variante ale limbajului – laic și religios, de exemplu, *bucurie*,

căsătoriți, lenevire, lucrare, mâncare, naștere, plâns, suspin, ținut, vindecare. Tot în sfera denotativului se înscrie lexicul terminologic creștin, exprimat prin substantive formate de la o bază verbală (*botez, deșertare, împărtășanie, mărturisire, a doua venire etc.*). La cel de-al doilea nivel al semnificării, ca rezultat al înlănțuirii cuvintelor în sintagmă, iau naștere sensurile conotative, prin care se dezvăluie dimensiunea estetică a textului innografic. Din această optică, substantivele deverbale trebuie analizate ca suport pentru sistemul figurativ al acatistului, alcătuind o multitudine de structuri și tipare figurative, definatorii pentru innografia ortodoxă (*cununa mării, mutarea la cele cerești, nașterea în veșnicie ș.a.*). Unele exemple posedă o încărcătură simbolică, sensuri moștenite din textul creștin primar, mai exact, din Noul Testament, de exemplu, *Înaintemergătorul* (cel care pregătește calea, cel care proorocește: „*Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor*” [Matei, 3:2]) sau *seceriș* (*vremea alegerii, vremea judecății*).

14. Studiul substantivelor deverbale, din perspectiva funcționalității acestora în textul innografic, relevă importanța pluridimensională a unităților lexicale examinate. Probabil, cea mai însemnată funcție a substantivelor deverbale este cea de conturare a unui cod retoric, caracteristic textului religios, conotat afectiv și pus în slujba cunoașterii transcendente. Urmând această direcție, specificăm că substantivele deverbale contribuie la formarea „scheletului figurativ” [A. Gherasim] al textului-acatist, profund marcat de dialogismul cu alte scrieri religioase de rang superior (Sfânta Scriptură, Viețile Sfinților) sau de rang egal (alte structuri innografice, eventual alte acatiste), fiind remarcabilă o doză de clișeizare, ce nu diminuează calitățile estetice ale imnului, ci menține organicitatea genului. Geniul auctorial nu poate fi negat, după cum o descoperă imaginile plastice din textele cercetate, însă avântul său creator este plafonat de carcasa dogmelor ortodoxe.

O altă funcție a substantivelor deverbale este cea de actualizare a sensurilor terminologice proprii tradiției creștin-ortodoxe.

De asemenea, atestăm funcții textuale ale substantivelor deverbale, care se exprimă 1) prin capacitatea de condensare a sensurilor și comprimare a extensiei frazei, necesitate de ordin pragmatic pentru un imn ce conține 25 de strofe, în același timp, această proprietate a deverbalelor conferă plasticitate imaginilor create prin mijlocirea nominalizărilor verbale; 2) prin contribuția la menținerea coeziunii acatistului prin diverse strategii: indicarea direcției tematice; repetiția lexicală; construcții pentru refren; avansarea textuală dinspre temă spre remă; constituirea structurilor paralele și edificarea „scheletului figurativ” al acatistului cu funcție estetică și gnoseologică.

15. Prezența substantivelor deverbale în textul innografic ortodox, în special în acatist, într-un număr impunător de ocurențe și cu o bogată diversitate de contexte, este motivată de polifuncționalitatea acestor unități lexicale, care, în structura lor matricială, posedă proprietăți

verbale și nominale, aspect ce se cere a fi valorificat într-un text cu pretenții poetico-muzicale. Clasa substantivelor deverbale este implicată în procese complexe și variate, precum: textualizarea, structurarea, terminologizarea, plasticizarea imaginilor, reconstruirea figurativă a realității religioase, care servește unei cunoașteri ce transgresează limitele senzoriale, limitele umanului, ale teluricului, în aspirația de a accede spre dimensiunea sacrului.

Pornind de la rezultatele cercetării curente asupra substantivelor deverbale din limba română, considerăm oportune următoarele **Recomandări**:

1. Nominalizarea verbală este un fenomen productiv în limba română, diversitatea problemelor pe care le presupune însă nefiind reflectată în studiile lingvistice contemporane, ceea ce ne determină să considerăm absolut necesară aprofundarea cercetărilor asupra acestui segment de lexic.

2. Prezentul studiu ar putea servi drept punct de pornire pentru cercetări independente pe următoarele direcții:

- studiul comparativ al funcționalității substantivelor deverbale în diferite tipuri de text religios (biblic, liturgic, hagiografic, omiletic);
- studiul comparativ-contrastiv al substantivelor deverbale și al echivalentelor acestora, din perspectiva actului traducerii acatistelor din slavonă/rusă în limba română;
- studiul contrastiv al comportamentului semantic și funcțional al substantivelor deverbale românești în diferite stiluri funcționale (științific, oficial-administrativ, beletristic, publicistic);
- studiul substantivelor deverbale românești din perspectivă sintactică.

3. În cazul realizării imperativelor formulate în recomandarea nr.2, considerăm utilă elaborarea unei monografii la tema *Substantivele deverbale din limba română care ar oferi o abordare multiaspectuală, însumând probleme de ordin gramatical (morfologic și sintactic), semantic, pragmatic, stilistic, fiind o completare binevenită a lacunelor științifice de la etapa actuală.*

4. Rezultatele tezei *Substantive deverbale în textul religios: valori denotative și conotative*, grație caracterului interdisciplinar al cercetării, pot fi valorificate în procesul de studii, de nivel superior, la specialitățile filologice (cursurile de gramatică, semantică, pragmatică) și la cele teologice (practica liturgică, introducerea în arta bisericească, cântare bisericească).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

În limba română:

1. ANTOCI, Cristina. *Funcția comunicativă a adresărilor în acatiste*. În: Norma limbii literare între tradiție și inovație. Materialele simpozionului științific cu participare internațională [online]. Chișinău, 19 mai 2017, p.107-111. ISBN: 978-9975-71-813-4 [citat 12.03.2021]. Disponibil: <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1288/Conferinta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
2. BARBU-BUCUR, Sebastian. *Manuscrise psaltice românești în biblioteci străine*. În: *Byzantion. Revistă de arte bizantine*. Vol. II, Iași. 1996, p.10-16.
3. BARTHES, Roland. *Gradul zero al scriiturii*. Chișinău: Cartier, 2006. ISBN 9789975794015.
4. BĂLAN, Ioan. *Limba cărților bisericești. Studiu istoric și liturgic* [online]. Blaj: Tipografia Seminarului teologic Greco-catolic, 1914, 278 p. [citat 17.05.2019]. Disponibil: <https://remusmirceabirtz.files.wordpress.com/2012/12/ioan-balan-limba-cartilor-bisericesti2.pdf>.
5. BĂRBULEANU (TERECHE), Ana-Maria. *Limbajul religios românesc actual*. Craiova: Editura Universitaria, 2013, 238 p. ISBN 978-606-14-0657-9.
6. BĂRBUȚĂ, Ion, CONSTANTINOVICI, Elena. *Gramatica limbii române*. Chișinău: ProLibra, 2019, 276 p., ISBN: 978-9975-3289-5-1.
7. BĂRBUȚĂ, Ion. *Semnificația lexicală și categoriile gramaticale ale cuvintelor în limba română*. Chișinău, CEP USM, 2002, 125 p. ISBN 9975-70-191-4.
8. BEREJAN, Silviu, CIOBANU, Anatol, DÂRUL, Alexandru. *Curs de gramatică istorică a limbii române*. Chișinău: Lumina, 1991, 312 p.
9. BRANIȘTE, Ene. *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*. Caransebeș: Editura Diecezană, 2001, 560 p. ISBN 973-97569-7-2.
10. BRĂGUȚĂ, Ecaterina. *Valori conotative ale infinitivului lung în textul Acatistelor*. În: *Limba română actuală: normă și diversitate stilistică. Simpozion științific cu participare internațională. 11 mai 2018*. Chișinău: CEP USM, 2018a, p. 209-215.
11. BRĂGUȚĂ, Ecaterina. *(Re)constituirea conceptului Născătoare de Dumnezeu prin prisma substantivelor deverbale*. În: *Educația din perspectiva valorilor, TOM XIII: Summa Theologiae*, Cluj-Napoca: EIKON. Volumul Conferinței Internaționale „Educația din perspectiva valorilor”. Ediția a X-a, Alba Iulia, 10-11 octombrie 2018b, p. 311-314. ISBN 978-606-711-901.
12. BRĂGUȚĂ, Ecaterina. *Particularități compoziționale ale ansamblului de hairetisme în primele acatiste închinare sfinților basarabeni*. În: *Lumina verbului matern. In Honorem Magistri Iraida Condrea. Materiale ale Conferinței Științifice cu participare internațională Profesorul Și Savantul*

- Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova, 25 octombrie 2019. Chișinău: CEP USM, 2019a, p.274-281.
13. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Substantive deverbale de formare regresivă reperabile în textele acatistelor.* În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe Umanistice*, nr.4 (124), 2019b, p.55-60. ISSN 1811-2668.
 14. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Tipologia substantivelor deverbale regresive din inmografia ortodoxă.* În: *Limba Română*, Chișinău, Nr.3 (253), 2019c, p. 313-321. ISSN 0235-9111.
 15. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Instituirea genului acatistografic basarabean în context românesc și universal.* În: *Materialele Simpozionului Științific Internațional Spiritualitate și cultură în spațiul pruto-nistean în secolele XIX-XX* (consacrat aniversării a 200 de ani de la publicarea Bibliei în limba română de la Sankt-Petersburg). Chișinău, Lexon, 2020a, p. 221-229. ISBN 978-9975-3291-0-1.
 16. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Textul religios cantabil (acatistul) - origine, structură, particularități.* În: Rotaru, Ioan-Gheorghe, Mușat, Dragoș (eds.), *Jurnalul Libertății de Conștiință* (Journal for Freedom of Conscience). Editions IARSIC, Les Arsc, France, vol. 8, nr.2, 2020b, p. 306-327. ISSN 2495-1757.
 17. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Valențe textuale ale nominalizărilor verbale în acatistele românești.* În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe Umanistice*, Nr.10(140) 2020c, p.111-116. ISSN 1811-2668 /ISSNe 2345-1009.
 18. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Lexic aghionimic exprimat prin substantive deverbale în acatistografia românească.* În: *Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Științe umaniste.* 22-23 aprilie 2021a. Chișinău: CEP USM, p. 35-39. ISBN 978-9975-159-16-6.
 19. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Structuri metaforice implicând substantive deverbale, reperabile în textele-acatist.* În: *Philologia*, Chișinău, Nr 3(315), 2021b, p. 117-126. ISSN 1857-4300 /ISSNe 2587-3717.
 20. **BRĂGUȚĂ, Ecaterina.** *Valori terminologice ale substantivelor deverbale românești în textele inmografice ortodoxe.* În: *Filologia modernă: realizări și perspective în context european, Ediția a XV-a.* Chișinău, 7-8 octombrie 2021c, p. 51-59. ISBN 978-9975-3274-4-2.
 21. BRÂNCUȘI, Petre. *Muzica românească și marile ei primeniri.* Vol. I. Chișinău: Editura Lumina, 1993, 310 p. ISBN 5-372-01391-5.
 22. BRIA, Ion. *Dicționar de teologie ortodoxă.* București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Ediția a II-a, 1994, 428 p. ISBN 973-9130-31-3.
 23. BUTUC, Marin. *Particularități lingvistice ale „Acatistului Preasfintei Stăpânei Noastre Nascatoarei de Dumnezeu, bucuria tuturor scârbiților”, tipărit în anul 1909 la Chișinău.* În: *„Lumina verbului matern”.* Chișinău, 25 octombrie 2019, p. 269-274. ISBN 978-9975-149-53-2.

24. CARTOJAN, Nicolae. *Istoria literaturii române vechi*. București: Ed. Minerva, 1980, 590 p.
25. CĂMARĂ, Iosif. *Rugăciunea „Tatăl Nostru”. Studiu istorico-filologic*. Iași: Ed. Universității „Al. Ioan Cuza”, 2020, ISBN 978-606-714-579-3.
26. CÂMPEANU, Eugen. *Substantivul. Studiu stilistic*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1975, 248 p.
27. CEMÂRTAN, Claudia. *Aspectul verbal în limba română: o reconsiderare*. Chișinău: CEP USM, 2016, 177 p. ISBN 978-9975-87-088-7.
28. CEMÂRTAN, Claudia. *Influența slavonă asupra lexicului românesc din „Slujba și acatistul cuviosului Serafim din Sarov”*. În: Conferința „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2017, p.18-21. ISBN 978-9975-71-568-3.
29. CEMÂRTAN, Claudia. *Limba textelor religioase publicate la Tipografia Exarhicească din Chișinău: particularități sintactice*. Studia Universitatis Moldaviae. 2016, nr.10 (100), p.12-16. ISSN 1811-2668.
30. CHIRA, Oxana. *Eufemismele în limbajul actual: particularități structurale, semantice și de utilizare*. Teza de doctor în filologie [online]. Bălți, 2016 [citată 25.11.2021]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/50180/oxana_chira_thesis.pdf.
31. CHIVU, Gheorghe. *Civilizație și cultură. Considerații asupra limbajului bisericesc actual*. București: Editura Academiei Române, 1997. ISBN 973-27-0603-1.
32. CHIVU, Gheorghe. *Normă ideală – normă reală în scrisul literar de la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Infinitivul lung* [online]. În: Dacoromania, 2015. [citată 12.11.2021]. Disponibil: <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1674/pdf>.
33. CHIVU, Gheorghe. *Scrisul religios, componentă definitorie a culturii vechi românești*. Dacoromania. Serie nouă, XVII (1) [online]. Cluj-Napoca, Ed. Academiei, 2012, p. 54-67. ISSN 1582-4438 [citată 21.10.2020]. Disponibil: http://www.dacoromania.instpuscariu.ro/articole/2012_1_4.pdf.
34. CIOBANU, Fulvia, HASAN, Finuța. *Formarea cuvintelor în limba română*. Volumul I. București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1970, 332 p.
35. CIORĂNESCU, Alexandru. *Dicționar Etimologic al Limbii Române*. București: SAECULUM I.O., 2005, 1056 p. ISBN 973-9399-86-X.
36. CONDREA, Iraida. *Acatiste publicate în Tipografia Eparhială de la Chișinău*. În: Limba Română, Chișinău, nr.2(252), 2019, p. 292-300. ISSN 0235-9111.
37. CONDREA, Iraida. *O abordare stilistică a textelor religioase*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2016, nr.10(100), p.3-7. ISSN 1811-2668.
38. CONDREA, Iraida. *Semiotica textului artistic tradus*. Chișinău: CE USM, 2003, 280 p. ISBN 9975-70-343-7.

39. CONSTANTINOVICI, Elena. *Semantica și morfosintaxa verbului în limba română*. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2007, 268 p. ISBN 978-9975-917-62-9.
40. COȘERIU, Eugen. *Lecții de lingvistică generală*. Chișinău: Editura ARC, 2000, 233 p. ISBN 9975-61-146-X M-157-126.
41. COTEANU, Ion. *Gramatica de bază a limbii române*. București; Editura Garamond, 1991, 422 p. ISBN 973-9140-43-2.
42. COTEANU, Ion. *Stilistica funcțională a limbii române*. Vol. II. *Limbajul poeziei culte*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1985, 174 p.
43. COTEANU, Ion. *Structura și evoluția limbii române (de la origini până la 1860)*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, 1981, 244 p.
44. CRISTESCU, Constanța. *Oralitatea în imnologia de tranziție bizantină*. În: *Studii de imnologie*, vol. IV [online]. Timișoara, 2008 [citată 27.11.2021]. Disponibil: <https://zdocs.tips/doc/2008-papers-d6w2on043y68>.
45. DIACONESCU, Ion. *Conceptul de text*. București, 1992, p. 185-205. În: *Teoria textului. Antologie*, Chișinău, CEP USM, 2008, p. 8-26. ISBN 978-9975-70-567-7.
46. DIACONESCU, Ion. *Infinitivul în limba română*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1977, 239 p.
47. *Dicționar de științe ale limbii*. București: Ed. Științifică, 1997. Angela Bidu-Vrânceanu ș.a, 574 p. ISBN 973-44-0229-3.
48. *Dicționar Explicativ al Limbii Române*. București: Univers Enciclopedic, 2016, 1376 p. ISBN 978-606-704-161-3.
49. DIMITRIU, Corneliu. *Gramatica limbii române explicată*, Iași: Junimea, 1979.
50. DINU, Dana. *Derivate substantivale latinești. Nomina agentis*. În: *Analele Universității din Craiova. Seria Științe Filologice. Lingvistică*, XXX (1-2). Craiova: Ed. Universitaria, 2008, p. 17. ISSN 1224-5712.
51. DORCESCU, Eugen. *Metafora poetică*. București: Ed. Cartea Românească, 1975, 155 p.
52. DRAGOMIRESCU, Adina. *Particularități sintactice ale limbii române în context romanic: Supinul*. București: Ed. Muzeului Național al Literaturii Române, 2013, 293 p. ISBN 978-973-167-142-0.
53. DUMA, Mario. *Ghid explicativ: prefixele și sufixele limbii române* [online]. București, 2007 [citată 12.11.2019]. Disponibil: http://ghidprefixesufixe.ro/Sufixe_semantic.htm.
54. DUMAS, Felicia. *Dicționar bilingv de termeni religioși ortodocși, român-francez*. Iași: Ed. Doxologia, 2010, 352 p. ISBN 978-606-8117-56-0.
55. ECO, Umberto. *O teorie a semioticii*. București: Ed. TREI, 2008, 504 p.

56. ECO, Umberto. *Tratat de semiotică generală. O teorie a „minciunii”* [online]. [citat 12.11.2021]. Disponibil: <https://www.scribub.com/literatura-romana/carti/TRATAT-DE-SEMIOTICA-GENERALA-U12724.php>.
57. EVSEEV, Ivan. *Semantica verbului*. Timișoara: Ed. Facla, 1974, 180 p.
58. GABINSCHI, Marcu. *Mic dicționar etimologic al limbii române*. Ediție îngrijită de Vasile Bahnaru. Chișinău: Ed. Știința, 2021, 468 p. ISBN 978-9975-85-316-3.
59. GALAICU, Violina, GHILAȘ, Victor (coord.). *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*. Chișinău: Ed. GrafemaLibris, 2009, 952 p. ISBN 978-9975-52-046-1.
60. GHERASIM, Alexandra, BRĂGUȚĂ, Ecaterina. *Sufixarea cu elemente latinești în procesul de formare a substantivelor deverbale caracteristice textelor religioase (coautor)*. În: *Qvaestiones Romanicae VIII. Interferențe și contraste în România*. Vol.1. Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în Romania europeană (ediția a VIII-a), Szeged: Jatepress 2020, p.236-246. ISSN 2457-8436.
61. GHERASIM, Alexandra, Cara, Nadejda. *Teoria textului. Antologie*. Chișinău: CEP USM, 2008, 292 p. ISBN 978-9975-70-567-7.
62. GHERASIM, Alexandra. *Raporturile text-metaforă în limbajul literar-artistic*. Chișinău: Serviciul Poligrafic Moldpres, 1997, 170 p.
63. GHERASIM, Alexandra. *Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor*. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: CEP USM, 2017, p.25-29. ISBN 978-9975-71-568-3.
64. GIOSANU, Maria. *Aspecte lingvistice în Triodul de la 1726*. În: *Text și discurs religios, II, Section Retorica discursului religios*. Iași: Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 279-286. ISSN 2066-4818.
65. GIULEANU, Victor. *Melodica bizantină*. București: Editura Muzicală, 1981, 421 p.
66. GOICU, Viorica. *Derivarea cu sufixe neologice în româna contemporană*. Timișoara: Ed. Augusta, 2002, 187 p. ISBN 973-8184-90-8.
67. *Gramatica de bază a limbii române*. Coordonator: Gabriela Pană-Dindelegan. București: Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2016, Ed. a II-a. ISBN 978-606-704-138-5.
68. *Gramatica Limbii Române (GALR). Vol.I. Cuvântul*. (Coord.: Valeria Guțu Romalo). București: Editura Academiei Române, 2005, 712 p. ISBN 973-27-1305-4.
69. GRAUR, Alexandru. *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1954, 221 p.
70. GUIA, Sorin. *Discursul religios. Structuri și tipuri*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, 471 p. ISBN: 978-606-714-069-9.

71. HANGANU, Aurelia, VARZARI, Elena, NEGRU, Valentina. *Elemente latinești și grecești în limbile moderne*. Chișinău: F.E.-P „Tipografia centrală”, 2010, 667 p. ISBN 978-9975-78-869-4.
72. HANGANU, Aurelia. *Construcții actanțiale lexical-morfologice*. În: *Studia Universitatis*, nr.10(60), 2012, p. 108-113. ISSN 1811-2668.
73. HANGANU, Aurelia. *Construcții actanțiale predicative în limba română*. Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice, 2012, 329 p. ISBN 978-9975-4307-4-6.
74. HOINĂRESCU, Liliana. *Genitivul cu prepoziția de în limba română. O perspectivă diacronică și funcțională*. În: *Studii și cercetări lingvistice [SCL]*, LXVII, 2016, nr. 2 [online]. București, p. 227–256. ISSN 0039-405X [citat 06.07.22]. Disponibil: https://www.academia.edu/31920567/Genitivul_cu_prepozi%C5%A3ia_de_%C3%AEn_limba_rom%C3%A2n%C4%83._O_perspectiv%C4%83_diacronic%C4%83_%C5%9Fi_func%C5%A3ional%C4%83.
75. HRISTEA, Theodor. *Sinteze de limba română*. București: Ed. Albatros, 1984, 384 p.
76. IACOB, Niculina. *Limbaajul biblic românesc (1640-1800)*. Suceava: Ed. Universității „Ștefan cel Mare”, 2000, 240 p. ISBN 973-9408-61-3.
77. ICĂ, Ioan (diacon). *Un Steinhardt brazilian și o introducere în teopoetica creștinismului*. //Alves A. Ruben. *Cartea cuvintelor bune de mâncat sau Bucătăria ca parabolă teologică*. Sibiu: Ed. Deisis, 2007, 261 p. ISBN 978-973-7859-22-8.
78. IORDAN, Iorgu. *Cultivarea limbii*. În: *Limba Română*, București, 1956, nr. 5, p. 5-12.
79. IRIMIA, Dumitru. *Introducere în stilistică*. Iași: Ed. Polirom, 1999, 280 p. ISBN: 973-683-283-X.
80. IRIMIA, Dumitru. *Morfosintaxa verbului românesc*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1997, 410 p. ISBN 973-9149-97-9.
81. IVĂNIȘ-FREŢIU, Maria. *Limba română și limbajul Rugăciunii*. București: Ed. Anastasia, 2001, 292 p. ISBN: 973-9374-78-6.
82. JINGA, Constantin. *Biblia și sacrul* [online]. [citat 09.01.2019]. Disponibil: http://www.intratext.com/IXT/RUM0004/_P1.HTM.
83. MANOLII, Adela. *Invocarea numelor proprii biblice în „Acafistul Acoperământului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu” (1913)*. În: *Norma limbii literare între tradiție și inovație. Materialele simpozionului științific cu participare internațională*. Chișinău, 19 mai 2017, p.140-144. ISBN: 978-9975-71-813-4.
84. MASCALIUC, Victoria. *Particularități structural-semantice ale nominis actionis în limba franceză*. Teză de doctor. Chișinău, 2017.
85. MIHĂESCU, H. *Influența grecească asupra limbii române până în sec. al. XV-lea*. București, 1966.

86. MINCU, Eugenia. *Denominații metaforice ale părților corpului uman*. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Nr.4(134), 2020, p.53-56. ISSN 1811-2668.
87. MIRCEA, Ioan. *Dicționar al Noului Testament A - Z*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române 1995, 578 p. ISBN: 973-9130-43-7.
88. MOISIUC, Ilie. *Acatistul – structuri poetico-stilistice. Rugăciunea și întâlnirea în interval*. În: *Text și discurs religios I*. Iași: Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009, p.311-319. ISSN 2066-4818.
89. MOLEA, Viorica. *Oralitatea în configurația stilurilor funcționale*. În: *Limba Română*, Chișinău, Nr.3(239), 2017, p. 49-59. ISSN 0235-9111.
90. MOȘIN, Octavian. *Modificarea semantică a termenilor bisericești în limbajul uzual din Republica Moldova*. În: *Probleme actuale de lingvistică română: In honorem professoris octogenario Anatol Ciobanu*. Materialele Simpozionului cu participare internațională. Chișinău, 2014, p.127-131.
91. MOȘIN, Octavian. *Terminologia religioasă în vocabularul laic*. // Conferința științifică „Integrare prin cercetare și inovare”, 26-28 septembrie, 2013. Rezumate ale comunicărilor: Științe umanistice. Chișinău: CEP USM, 2013, p. 141-142.
92. MUNTEANU, Eugen. *Lexicologie biblică românească*. București: Ed. Humanitas, 2008, 657 p. ISBN 9735018683.
93. NECULAI-STĂNICĂ, Manuela. *Caracteristici lingvistice ale scrierilor religioase românești de rit apusean*, 2009. Rezumatul tezei de doctorat. București, 2009, 17 p.
94. NEDELICU, Isabela. *Particularități sintactice ale limbii române în context romanic. Infinitivul*. București: Ed. Muzeului Național al Limbii Române, 2013, 222 p. ISBN 978-973-167-152-9.
95. NICA, Dumitru. *Teoria părților de vorbire la Eugenio Coseriu*. În: *Anuar de Lingvistică și Istorie Literară*, LI [online]. Iași: Ed. Academiei, 2011, p. 291. ISSN 0066-4987 [cit. 19.02.2019]. Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A1236/pdf>.
96. NICOLESCU, Carmen. *Ocurențe ale epitetului sinestezic în lirica simbolistă românească* [online]. [cit. 25.11.2021]. Disponibil: <https://pdfcoffee.com/sb-l-sinestezia-pdf-free.html>.
97. OGLINDĂ, Emilia. *Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste* [online]. În: *Limba Română*, Chișinău, Nr. 4(240), 2017, p. 96-103. ISSN 0235-9111 [cit. 16.01.2018]. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3421>.
98. OGLINDĂ, Emilia. *Unele tendințe privind concurența modurilor în limba română*. În: *Buletin de lingvistică*, Chișinău, 2010, Nr.11, p.122-127. ISSN 1857-1948.
99. OGLINDĂ Emilia. *Particularități de ordin semantico-gramatical ale textului „Evangheliei” (1912)*. În: „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, 28-29 septembrie 2016, p.14-17. ISBN 978-9975-71-812-7.

100. ONU, Liviu. *Terminologia creștină și istoria limbii române*. București: Editura Academiei Române, 2000, 20 p. ISBN 973-27-0759-3.
101. PANAITESCU, Petre. *Introducere la istoria culturii românești*. București: Editura Științifică, 1969.
102. PAVEL, Eugen. *Arheologia textului*. Cluj-Napoca: Casa cărții de știință, 2012. 212 p. ISBN 978-606-17-0275-6.
103. PÂRVAN, Vasile. *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-român*. București, 1911.
104. PEICĂ, Cpriana-Elena. *Note asupra discursului religios din perspectivă morfosintactică* [online]. În: Revistă de lingvistică și cultură românească. ISSN-L 2392-6589 [citat 02.08.2022] Disponibil: <https://limbaromana.org/revista/note-asupra-discursului-religios-din-perspectiv%C4%83-morfosintactic%C4%83/>.
105. PELE, Alexandru. *Vechimea sufixului -aș în limba română* [online]. [citat 21.02.2019]. Disponibil: <https://cumpana.wordpress.com/2008/01/02/vechimea-sufixului-as-in-limba-romana/>.
106. PLETT, H. F. *Știința textului și analiza de text semiotică, lingvistică, retorică*. În românește de Speranța Stănescu. București: Ed. Univers, 1983, 445 p. [citat 09.11.2017]. Disponibil: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/28.html>.
107. Popa, M. *Forme și stiluri ale muzicii bizantine în context istoric și liturgic* [online]. [citat 12.12.2017]. Disponibil: <http://www.iems.ro/2012/03/forme-si-stiluri-ale-muzicii-bizantine-in-context-istoric-si-liturgic/>.
108. PRUS, Elena. *Rolul metaforei conceptuale în realizarea textualității din perspectiva generării și interpretării textului*. În: Intertext, Chișinău, 2011, nr. 1-2, p. 232-235. ISSN 1857-3711.
109. PRUTEANU Petru (ieromonah). *Cea mai veche rugăciune adresată Maicii Domnului (papyrus din sec. III)* [online]. [citat 12.09.2020]. Disponibil: <https://ortodox.md/cea-mai-veche-rugaciune-adresata-maicii-domnului-papyrus-din-sec-iii/>.
110. PURICE, Mihail. *Terminologia creștină în limba română*. Chișinău: CEP USM, 2014, 296 p. ISBN 978-9975-3023-1-9.
111. SEBEOK, Thomas. *Semnele: o introducere în semiotică*. București: Ed. Humanitas, 2002, 240 p. ISBN 973-50-0184-5.
112. SFÂRLEA, Lidia. *Contribuții la delimitarea stilurilor literare românești*. În: Studii de limbă literară și filologie, II. București, 1972, p. 205.
113. SLAMA-CAZACU, Tatiana. *Limbaj și context*. București: Editura Științifică, 1959, 464 p.

114. SOBOL, Aliona. *Echivalente românești ale verbelor prefixale aspectuale din limba rusă (studiu contrastiv)*. Teză de doctor în filologie. Chișinău, 2019.
115. STAN, Camelia. *Gramatica numelor de acțiune în limba română* [online]. București: Editura Universității din București, 2003, 302 p. ISBN: 973-575-801-6 [citată 02.04.2018]. Disponibil: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/stan/mainframe.htm>.
116. STOIAN, Ion M. *Dicționar religios. Termeni religioși, credințe populare, nume proprii*. București: Ed. Garamond, 1994. ISBN 9739217540.
117. TAT, Alin, MARȚIAN, Sorin. *Dicționar teologic creștin pentru liceu*. Cluj: Ed. Dacia, 2008. ISBN 978-973-35-2401-4.
118. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Aspecte ale unei stilistici oratorice în context literar religios*. În: *Variația lingvistică: probleme actuale. Actele celui de-al 14-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică*, 2. București: Editura Universității din București, 2015, p. 141-149.
119. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Limbajul bisericesc actual între tradiție și modernitate*. București: Editura Universității din București, 2017, 409 p. ISBN 978-606-16-0926-0.
120. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Prolegomene pentru o abordare semiotică a textului/discursului religios* [online]. [citată 17.09.2020]. Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2882/pdf>.
121. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică, retorică*. București: Editura Universității din București, 2016, 504 p. ISBN: 978-606-16-0717-4.
122. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Terminologia religioasă creștină în limba română*. București: Editura Academiei Române, 2005, 373 p. ISBN 9732712716.
123. UNGUREANU, Elena. *Intertext și Hypertext. Studiu semiotico-lingvistic*. Teză de doctor habilitat. Chișinău, 2017.
124. UNGUREANU, Elena. *Textul și -textele* [online]. [citată 09.12.2017]. Disponibil: <https://idsi.md/textul-si-textele>.
125. VARZARI, Elena. *Aspecte pragmatice ale titlului de text*. În: *Studia Universitatis*, Chișinău, 2010, Nr.10(40), p.106-109. ISSN 1811-2668.
126. VASILIU, Emanuil. „Textualitate” și relații „transfrastice”. În: Gherasim A., Cara N. *Teoria textului. Antologie*. Chișinău: CEP USM, 2008, p.76-83. ISBN 978-9975-70-567-7.
127. VÂRLAN, Mariana. *Derivarea sufixală nominală în româna actuală*. Craiova: Ed. Universitaria, 2012, 314 p. ISBN 978-606-14-0337-0.

128. VOICU, Constantin, DUMITRAȘCU, Nicu. *Patrologie*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004, 340 p. ISBN 973-616-022-x.
129. VULPE, Ana. *Descrierea sistemului lexical din perspectiva actului de comunicare*. În: *Philologia*, Chișinău, 2020, Nr. 5-6(311-312), p.7-13. ISSN 1857-4300 /ISSNe 2587-3717.

În limba engleză:

130. ALEXIADOU, Artemis. *On the role of syntactic locality in morphological processes: the case of (Greek) derived nominals*. In: A. Giannakidou & M. Rathert (eds.) *Quantification, Definiteness and Nominalization*. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 253-280. ISBN 9780199541089.
131. ALEXIADOU, Artemis. *Statives and nominalization*. Workshop on Nominalizations 2010, Jenom 3 Paris 8, 17.-18.6.2010 [online]. In: *Recherches linguistiques de Vincennes*, nr. 40, 2011, Nominalizations, p. 25-52 [citat 12.01.2019]. Disponibil: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.460.7130&rep=rep1&type=pdf>. ISSN: 1958-9239.
132. ARSENIJEVIĆ, Boban. *The semantic ontology of deadjectival nominalizations in Serbo-Croatian* [online]. În: *Nominalizations. Recherches linguistiques de Vincennes* 40, 2011, p. 53-72 [citat 20.05.2022]. Disponibil: <https://journals.openedition.org/rlv/1933>.
133. BARATTA, A.M. *Nominalization development across an undergraduate academic degree program* [online]. In: *Journal of Pragmatics*, 42, 2010, p.1017–1036 [citat 12.01.2019]. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378216609002148?via%3Dihub>.
134. BAUER, L. *The Borderline between Derivation and Compounding*. In: *Morphology and its Demarcations*. Vienna: John Benjamins Publishing Company, 2005, p. 97-107, p. 19-30.
135. BORER, H. *Exo-skeletal vs. endo-skeletal explanations*. In: Moore, J. and M. Polinsky (eds). *The Nature of Explanation in Linguistic Theory*. Chicago: CSLI and University of Chicago Press, 2003. Apud: Alexiadou. *Statives and nominalization*.
136. CHOMSKY, Naom. *Remarks on Nominalization* [online]. In: R. Jacobs and P. Rosenbaum (eds.) *Reading in English Transformational Grammar*, 184-221. Waltham: Ginn, 1970 [citat 09.02.2020]. Disponibil: <https://glowlinguistics.org/37/pdf/chomsky-remarks-1970.pdf>.
137. DANEŠ, F. *Functional sentence perspective and the organization of the text*. Praga, 1974.
138. GRIMSHAW, Jane. *Argument Structure*, Cambridge, MA: MIT Press, 1990. ISBN 9780262570909.
139. HALLIDAY, M. A. K., & MARTIN, J. R. *Writing science: Literacy and discursive power*. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 2005. Apud: Alireza, Jalilifar, Elham, Saleh,

- Alexanne, Don. *Exploring nominalization in the introduction and method sections of applied linguistics research articles: a qualitative approach*.
140. HALLIDAY, M.A.K. *Things and Relations: Re-grammatizing Experience as Technical Knowledge*. In J.R. Martin & R. Veel (eds.). *Reading Science: Critical and Functional Perspectives on Discourses of Science*. London: Edward Arnold, 1996. Apud: Lei, Yue, Jiayu, Wang, Yi, Zhang. *Nominalizations: From features to applications in Abstracts of Linguistics*.
 141. HARLEY, H. *The morphology of nominalizations and the syntax of vP*. To appear in *Quantification, Definiteness, and Nominalization*, A. Giannakidou and M. Rathert (eds.), 321–343. Oxford: Oxford University, 2009. Apud: Alexiadou. *Statives and nominalization*.
 142. JALILIFAR, Alireza, SALEH, Elham, DON, Alexanne. *Exploring nominalization in the introduction and method sections of applied linguistics research articles: a qualitative approach* [online]. [citat 06.05.2019]. Disponibil: [https://content.sciendo.com/configurable/contentpage/journals\\$002frjes\\$002f14\\$002f1\\$002farticle-p64.xml](https://content.sciendo.com/configurable/contentpage/journals$002frjes$002f14$002f1$002farticle-p64.xml).
 143. JALILIFAR, Alireza, SHIRALI, Fereshteh. *A comparative study of nominalization in an English applied linguistics textbook and its Persian translation* [online]. In: *Issues in Language Teaching (ILT)*, Vol. 3, No. 2, 2014, p. 185-207 [citat 14.09.2019]. Disponibil: https://ilt.atu.ac.ir/article_1760_f8fc0bdfba2f4370c2f45c6e57eff101.pdf.
 144. JESPERSEN, Otto. *Analityc Syntax*. The University of Chicago Press, 1937.
 145. LEES, R. *The Grammar of English Nominalizations*. In: *International Journal of American Linguistics*, V26, No. 3, Part 2, July, 1960.
 146. LEI, Yue, JIAYU, Wang, YI, Zhang. *Nominalizations: From features to applications in Abstracts of Linguistics Academic papers* [online]. In: *Global Journal of human-social science: G Linguistics & Education* Type: V.18, 2018 [citat 20.07.2019]. Disponibil: https://globaljournals.org/GJHSS_Volume18/1-Nominalizations-From-Features.pdf.
 147. MACLEOD, Catherine, RALPH, Grishman, MEYERS, Adam, BARRETT, Leslie. *Nomlex: A Lexicon of Nominalizations* [online]. 1998 [citat 16.11.2019]. Disponibil: <https://euralex.org/wp-content/themes/euralex/proceedings/Euralex%201998%20Part%201/C.%20MACLEOD,%20R.%20GRISHMAN,%20A.%20MEYERS,%20L.%20BARRETT%20&%20R.%20REEVES%20NOMLEX%20%20a%20lexicon%20of%20nominalizations.pdf>.
 148. MAHBUDI, Ali, MAHBUDI, Ladan, MMALSALEH, Ehya. *A Comparison between the Use of Nominalization in Medical Papers by English and Iranian Writers* [online]. In: *International Journal of Applied Linguistics and English Literature* 3(6), 2014, p. 1-6 [citat 17.08.2020]. Disponibil:

- https://www.researchgate.net/publication/290960257_A_Comparison_between_the_Use_of_Nominalization_in_Medical_Papers_by_English_and_Iranian_Writers.
149. MARTIN, J.R. *Incongruent and proud: de-vilifying 'nominalization'* [online], 2008, p. 801-810. [citat 10.11.2018]. Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0957926508095895>.
 150. MEYERS, Adam et. al. *The NomBank Project: An Interim Report* [online]. 2004 [citat 16.11.2019]. Disponibil: <https://aclanthology.org/W04-2705.pdf>.
 151. ROY, Isabelle, SOARE, Elena, *New insights and theoretical implications* [online]. In: *Recherches linguistiques de Vincennes*, (40) 2011 [citat 08.04.2020]. Disponibil: <https://journals.openedition.org/rlv/2006>.
 152. SARNACKAITĖ, Vaida. *Nominalization as a cohesive device in political discours* [online]. Bachelor thesis. University of Lithuania. Šiauliai, 2011 [citat 12.12.2021]. Disponibil: www.talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1778579/datastreams/MAIN/content.
 153. SUSINSKIENE, Solveiga. *Nominalization as a cohesive device in British newspaper editorials* [online]. In: *Filologija*, nr. 15, 2010, 142-150. ISSN 1392-561X [citat 27.02.2019]. Disponibil: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:6106287/>.
 154. TAULÉ, Mariona, MARTÍ, Antònia, RECASENS, Marta. *AnCora: Multilevel Annotated Corpora for Catalan and Spanish* [online]. 2008 [citat 16.02.2020]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/220746393_AnCora_Multilevel_Annotated_Corpora_for_Catalan_and_Spanish.
 155. TO, Le and Le. *A comparative study of nominalization in IELTS writing test papers. International Journal of Inovative Interdisciplinary Research* [online]. Nr. 1(4), 2013, p. 15-21 [citat 20.11.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/270703636_A_Comparative_Study_of_Nominalisation_in_IELTS_Writing_Test_Papers.
 156. WENYAN, Gao. *Nominalization in medical papers: A comparative study*. In: *Studies in Literature and Language* [online]. Nr. 4(1), p.86-93, 2012 [citat 14.11.2019]. Disponibil: www.flr-journal.org/index.php/sll/article/view/j.sll.1923156320120401.1750/3393.
 157. YUE, Lei, YHANG, Yi. *An analysis of researches on nominalization by major linguistic schools* [online]. In: *International Journal of Liberal Arts and Social Science*, 7(4), p. 15-25, 2019 [citat 03.06.2020]. Disponibil: <https://ijlass.org/an-analysis-of-researches-on-nominalization-by-major-linguistics-schools/>.
 158. ZAGORUIKO, A.Y. *Lectures of Modern English Lexicology*. Rostov na Donu, 2005, 128 p.

În limba franceză:

159. ANSCOMBRE, Jean-Claude. *Pour une approche morphosémantique des noms d'action en -tion, -ment et -age* [online]. [citât 27.12.2021]. Disponibil: <https://journals.openedition.org/rsp/1464>.
160. BARQUE, L., FABRÉGAS, A., MARIN, R. *Les noms d'état psychologique et leur „object”: étude d'une alternance sémantique* [online]. [citât 25.03.2020]. Disponibil: <https://docplayer.fr/13440542-Les-noms-d-etat-psychologique-et-leurs-objets-etude-d-une-alternance-semantique.html>.
161. BEAUSEROY, D., JACQUEY, E., KNITTEL, M.L. *Des hypothèses, des tests et des données: les noms événementiels en corpus* [online]. ISSN: 1765-3126 [citât 25.04.2021]. Disponibil: https://www.academia.edu/6827308/Des_hypoth%C3%A8ses_des_tests_des_donn%C3%A9es_les_noms_%C3%A9v%C3%A9nementiels_en_corpus.
162. BONDARENCO, Ana. *L'événement rapporté au système et à son élément, leur propriété énergétique et leur langage dans le texte littéraire*. În : Studia Universitatis Moldaviae, Chişinău, 2019, nr. 4 (124), p.34-46. ISSN 1811-2668 / ISSN-e 2345-1009.
163. BONNARD, Henri. *Code du français courant*. Magnard, 1981, 336 p.
164. CONDETTE, M.-H., MARÍN, R., MERLO, A. *La structure argumentale des noms déverbaux: du corpus au lexique et du lexique au corpus* [online]. Congrès mondial de linguistique française 2012, Paris, Institut de Linguistique Française, 2012 [citât 17.09.2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/2381363/La_structure_argumentale_des_noms_d%C3%A9verbaux_du_corpus_au_lexique_et_du_lexique_au_corpus.
165. EGGER, M. *Les substantifs postverbaux formés par l'apocope de l'infinitif*. Société pour l'Etude des Langues Romanes, Montpellier, Pédone-Lauriel, Paris (1 janvier 1875).
166. FERRET, K., VILLOING F. *L'aspect grammatical dans les nominalisations en français: les déverbaux en -age et -ée* [online]. [citât 12.01.2018]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/47563569_Les_noms_d'evenement_en_-age_et_en_-ee_une_differenciation_fondee_sur_l'aspect_grammatical.
167. FRADIN, B. *Les nominalisation et la lecture „moyen”* [online]. [citât 26.03.2020]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/312590021_Les_nominalisations_et_la_lecture_'moye_n'.
168. GUIRAUD, P. *Essais de stylistique. Première partie*. Paris, 1969.
169. HAAS, P. *Compte Rendu. Lexique 20, Les nominalisations*, 2012 (coord. M. Rafael, Villoing F.) [online]. [citât 05.08.2020]. Disponibil:

https://paulinehaas.files.wordpress.com/2012/02/cr_lexique20.pdf.

170. HAAS, P., HUYGHE, R., MARÍN, R. *Du verbe au nom: calques et décalages aspectuels*. In: J. Durand, B. Habert & B. Laks (éd.), *Congrès Mondial de Linguistique Française*. Paris: Institut de Linguistique Française, 2008, p. 2051-2065.
171. HONESTE, M.L. *Approche cognitive de la notion de „forme nominalisée du verbe” en français. Les nominalisations*, *Faits de Langues* 30, 2007, p. 59-67. ISSN 1958-9514.
172. HUYGHE, R., MARIN, R. *L'héritage aspectuel des noms déverbaux en français et en espagnol*. *Faits de Langues*, nr. 30, 2007, p. 265-274. ISSN 1958-9514.
173. HUYGHE, R. *La sémantique des noms d'action: quelques repères* [online]. In: *Cahiers de Lexicologie* 105, 2014, p. 181-201, ISBN 978-2-8124-3688-8 [citat 07.06.2019]. Disponibil: https://www.unifr.ch/llf/fr/assets/public/articles_huyghe/Nouvelles%20publications_RH/huyghe_cdl105.pdf.
174. JACQUEY, E., KNITTEL, M.L. *Les nominalisations: des propriétés linguistiques à l'étude en corpus* [online]. *Verbum* XXXVII, 2015, nr. 1 [citat 01.05.2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/10958027/Les_nominalisations_des_propri%C3%A9t%C3%A9s_linguistiques_%C3%A0_l%27%C3%A9tude_en_corpus.
175. LEHMANN, A., MARTIN-BERTHET, F., *Introduction à la lexicologie* [online]. Dunod, 1998. ISBN 210003604. [citat 01.02.2018]. Apud: https://fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9rivation_r%C3%A9gressive#Bonnard.
176. LENÉ, Gustaf. *Les substantifs postverbaux dans la langue française*. Thèse pour le doctorat. UPSALA, 1899, 158 p.
177. LERAT, Pierre. *Les nominalization en -tion dans un texte technico-administratif. Actes de la conférence Toth*, 2007, p. 79-91.
178. RAFAELLE, Simone, POMPEI, Anne. *Traits verbaux dans les noms et les formes nominalisées du verbe*. In: *Les nominalisations, Faits de Langues* 30, 2007, p.43-58. ISSN 1958-9514.
179. ROY, Isabelle, SOARE, Elena. *L'enquêteur, le surveillant et le détenu: les noms déverbaux de participants aux événements, lectures événementielles et structure argumentale. Nominalizations*. In: *Lexique*, nr. 20, 2012, p. 207-231.
180. SAMVELLIAN, Pollet. *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat. Paris, 7, 1995.
181. SKLAVOUNOU, Elisavet. *Etude comparée de la nominalisation des adjectifs en grec moderne et en français*. Thèse de doctorat, Paris 8, 1997.
182. SOARE, Elena. *Le supin roumain et la théorie des catégories mixtes*. Thèse de doctorat, Université de Paris 7, 2002.

183. TRIBOUT, Delphine. *Les conversions de nom à verbe et de verbe à nom en français* [online]. Thèse de doctorat. Université Paris Diderot (Paris 7), 2010 [citat 03.04.2019]. Disponibil: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/tel-01577528/document>.
184. *Verbaction. French lexicon of action nouns morphologically related to verbs* [online]. [citat 10.10.2021]. Disponibil: https://redac.univ-tlse2.fr/lexiques/verbaction_en.html.
185. VILLOING, Florence. *La formation des noms déverbaux du français: une approche morphologique* [online]. Université Paris 8 Vincennes Saint-Denis, 2013, 186 p. [citat 10.05.2020]. Disponibil: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/tel-01742411/document>.

În limba rusă:

186. АДАМЕЦ, П.О. *О семантических функциях девербативных и деадъективных существительных*. В: НДВШ. Филологические науки, 1973 (4), 40-46.
187. БАХТИН, М.М. *Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках*. В: Бахтин М.М. *Эстетика словесного творчества*. М., 1986. 423 с., с. 297-396.
188. ГАЛЬПЕРИН, И.Р. *Текст как объект лингвистического исследования*. Москва, 1981, с. 8-26. În: Gherasim A., Cara N. *Teoria textului. Antologie*. Chişinău: CEP USM, 2008.
189. ГАНГИМЭГ, Дамбын. *Формальные и семантические особенности отглагольных существительных в монгольском и русском языках*. Диссертация кандидата филологических наук. Улан-Батор, 2004.
190. ГРЕЧ, Н.И. *Пространная русская грамматика, изданная Николаем Гречем* [online]. СПб: типогр. Издателя, 1827. Т.1. XVI. 336 с. [citat 17.07.2020]. Disponibil: <http://books.e-heritage.ru/book/10075869>.
191. ДОЛЖЕНКО, Н.Г. *Русское предложение с девербативным оборотом: особенности функционирования, синтаксический статус и семантические модели*. Диссертация доктора филологических наук. Екатеринбург, 2006.
192. ДОЛЖЕНКО, Н.Г. *Имя действия в системе событийной лексики: пересекаемость глагольной и именной лексики*. В: *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Лингвистика*, выпуск 2. Челябинск, 2005, nr. 11 (51). p. 105-110. ISSN 1991-9751.
193. ДРУЖИНИНА, И.А. *Сопоставительный анализ лексики семантического поля "текст" в английском и русском языках* [online]. Дис. канд. филол. Наук. Москва, 2004 [citat 29.07.2020]. Disponibil: <http://www.dslib.net/sravnit-jazykoved/sopostavitelnyj-analiz-leksiki-semanticheskogo-polja-tekst-v-anglijskom-i-russkom.html>.

194. ЕГОРОВА, Е.Н. *Девербативы как субстантивные формы глагола. Диссертация кандидата филологических наук* [online]. Тамбов, 2009. [citat 10.09.2019]. Disponibil: <http://www.dslib.net/russkij-jazyk/deverbativy-kak-substantivnye-formy-glagola.html>.
195. ЖЕСТКОВА, О.С. *Субстантивный дериват глагола: семантические особенности субстантивизаций*. В: Известия ПГПУ им. В.Г. Белинского, 2011, nr. 23, с.143-146. ISSN 1999-7116.
196. ЗЕМСКАЯ, Е.А. *Активные процессы в русском словообразовании нашего времени* [online]. В: Acta Neophilologica, VIII, 2006, ISSN 1509-1619, p.9-21 [citat 23.10.2020]. Disponibil: [Активные процессы в русском словообразовании нашего времени - Acta Neophilologica - Issue VIII \(2006\) - CEJSH - Yadda \(icm.edu.pl\)](#).
197. ЗОЛЬНИКОВА, Н. *Структурно-семантические особенности отглагольных существительных русского и немецкого языков*. Диссертация кандидата филологических наук. Тобольск, 2010, 284 с.
198. ПРИСХАНОВА, О.К. *Лингвокреативные основания теории номинации* Дис. д-ра филол. наук [online]. М., 2004 [citat 09.08.2019]. Disponibil: <http://www.dslib.net/jazykoznanie/lingvokreativnye-osnovaniya-teorii-nominalizacii.html>.
199. ИСЯНГУЛОВА, Г. *Аффиксальное отглагольное именное словообразование в современном башкирском языке*. Автореферат диссертации кандидата филологических наук. Уфа, 2012.
200. КОРЯКОВЦЕВА, Е. *Статус имени действия*. В: Вопросы языкознания, Nr.3, 1996, p. 55-66. ISSN 0373-658X.
201. КУБРЯКОВА, Е.С. *Язык и знание*. Рос. академия наук. Ин-т языкознания. М., 2004, 560 с. ISBN 5-94457-174-8.
202. *Литературная энциклопедия терминов и понятий*. гл. ред. и сост. А.Н. Николюкин. Москва, НПК «Интелвак», 2001. ISBN 5-93264-026-X.
203. ЛОМОНОСОВ, М. В. *Грамматика русского языка академика М.В. Ломоносова 1755 года* [online]. Спб: Типогр. Имп. АН, 1855. LXXXIII. 150 с. [citat 17.07.2020]. Disponibil: <https://runivers.ru/upload/iblock/94b/lomonosov%20rossiyskay%20grammatika.pdf>.
204. ЛОТМАН, Ю.М. *Статьи по семиотике и топологии культуры. Текст как семиотическая проблема*. Таллин, 1992. 247 с.
205. ЛЮДОГОВСКИЙ, Федор. *Структура и поэтика церковнославянских акафистов*, Москва, 2015, 351 с. ISBN 5757603437.
206. МАМОНТОВ, А.С., МАМОНТОВА, Е.Ю. *Лингвостатистический анализ использования девербативов в различных типах текстов в русском и английском языках* [online]. В: Вестник РУДН, серия Лингвистика, 2002 (2), с.107-110 [citat 13.10.2020].

Disponibil: <https://docplayer.com/31666753-Vestnik-rossiyskogo-universiteta-druzhby-narodov.html>.

207. МАМОНТОВА, Е. *Девербативы в англоязычной и русской публицистике (сравнительный анализ)*. Автореферат диссертации кандидата филологических наук [online]. Москва, 2012 [citat 19.01.2019]. Disponibil: <http://www.rad.pfu.edu.ru:8080/tmp/avtoref5925.pdf>.
208. МИРОШНИКОВА, З. *Проблемы семантики и функционирования имен действия в системе языка*. Диссертация доктора филологических наук. Москва, 2003.
209. ПАНОВ, М.В. *Позиционная морфология русского языка*. М.: Наука; Языки русской культуры, 1999. 276 с. ISBN 5-02-011716-1.
210. ПОПОВ, А.В. *Православные русские акафисты*. Казань: типо-лит. Имп. Ун-та, 1903.
211. ПЧЕЛИНЦЕВА, Е.Э. *Аспектуальные признаки в отглагольных именах действия в русском, украинском и польском языках*. Диссертация [online]. Ст-Петербург, 2016 [citat 14.04.2019]. Disponibil: <https://iling.spb.ru/dissovet/theses/pchelinceva/thesis.pdf>.
212. ПЧЕЛИНЦЕВА, Е.Э. *Аспектуальность и глагольная номинализация в русском языке: генеративный, формальный и функциональный взгляд...* [online]. [citat 02.07.2020]. Disponibil: www.ejournals.eu.
213. УЛУХАНОВ, И.С. *Мотивация в словообразовательной системе русского языка*. М., ИЦ «Азбуковник», 2005, 314 с. ISBN 5-98455-014-8.
214. УЛУХАНОВ, И.С. *Словообразовательная семантика в русском языке*. АН СССР, Ин-т рус. яз. Москва: Наука, 1977, 256 с.
215. ШАЛИМОВА Ю. М. *Функционирование отглагольных существительных на -ние в научном стиле современного русского литературного языка (На материале заголовков научных работ по теме "Словообразование")* [online]. Дис. канд. филол. Наук. Волгоград, 2004, 203 с. [citat 13.04.2019]. Disponibil: www.dslib.net/russkij-jazyk/funkcionirovanie-otglagolnyh-suwestvitelnyh-na-nie-v-nauchnom-stile-sovremennogo.html.
216. ШЕЛХОВСКАЯ, Н. *Отглагольное словообразование в когнитивном аспекте*. Автореферат диссертации кандидата филологических наук [online]. Челябинск, 2001 [citat 02.12.2017]. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/otglagolnoe-slovoobrazovanie-v-kognitivnom-aspekte>.

Site-uri web:

217. *Deverbal* [online]. [citat 19.01.2019]. Disponibil: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/deverbal>.
218. *Déverbal* [online]. [citat 19.01.2019]. Disponibil:

- <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/d%C3%A9verbal/24960>.
219. *Déverbatif* [online]. [citată 19.01.2019]. Disponibil:
https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/d%C3%A9verbatif_d%C3%A9verbative/24961.
220. *Icoane aghiografice* [online]. [citată 17.08.2018]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/liturgica/pictura/icoanele-ahgiografice-136927.html>.
221. *Imnografie* [online]. [citată 13.02.2018]. Disponibil:
<https://ro.orthodoxwiki.org/Imnografie>.
222. *Înaintemergătorul Domnului* [online]. [citată 12.11.2019]. Disponibil:
<https://basilica.ro/inaintemergatorul-domnului/>.
223. *Nom déverbal* [online]. [citată 19.01.2019]. Disponibil:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Nom_d%C3%A9verbal.
224. *Nom verbal* [online]. [citată 19.01.2019]. Disponibil:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Nom_verbal.
225. *Principalele cărți de cult* [online]. [citată 19.09.2019]. Disponibil:
<http://www.tiparituriivechi.ro/ghid/principalele-carti-de-cult>.
226. *Terminologia creștină română – origini și semnificație* [online] [citată 19.03.2019].
Disponibil: <https://logoslifblog.wordpress.com/>.
227. *Акафиста* [online]. [citată 12.11.2017]. Disponibil:
<http://www.pravenc.ru/text/63814.html>.
228. *Определение термина „Отглагольные существительные”* [online]. [citată 19.01.2019]. Disponibil: <https://www.textologia.ru/slovari/lingvisticheskie-terminy/otglagolnie-suschestvitelnie/?q=486&n=1220>. <http://www.tiparituriivechi.ro/ghid/principalele-carti-de-cult>.

Surse:

229. *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Editura Anestis, 2007, 725 p., ISBN 978-973-88278-0-6.
230. *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria. Tipărit cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, 2001, 656 p. ISBN 973-99838-6-3.
231. *Buchet de Acatiste ale Domnului Nostru Iisus Hristos (BADIHr)*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă din Alexandria, 2002, 463 p. ISBN: 973-99838-7-1.
232. *Buchet de acatiste ale Maicii Domnului (BAMD)*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă din Alexandria, 2001, 759 p. ISBN: 973-99838-7-1.

Acatiste închinare/adresate lui Dumnezeu

233. *Acatist către Dumnezeu Fiul pentru izbăvirea de boală* [online]. [citat 20.08.22].
Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
234. *Acatist de mulțumire „Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”* [online]. [citat 20.08.22].
Disponibil: <https://doxologia.ro>.
235. *Acatist de mulțumire* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
236. *Acatist de pocăință pentru iertarea păcatelor* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
237. *Acatist de pocăință pentru prunci avortați* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
238. *Acatist pentru iertare* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
239. *Acatist pentru izbăvirea de neazuri* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<http://logos.md/rugaciuni/acatiste/>.
240. *Acatist pentru liniștirea sufletului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
241. *Acatistul Botezului Domnului*. În: BADIHr, pp. 57-98.
242. *Acatistul nefăcutului Chip al Domnului Nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 412-431.
243. *Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 7-32.
244. *Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos, Calea, Adevărul și Viața* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
245. *Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii*. În: BADIHr, p. 353-384.
246. *Acatistul Înălțării Domnului*. În: BADIHr, p. 289-321.
247. *Acatistul Întâmpinării Domnului*. În: BADIHr, p. 99-138.
248. *Acatistul Intrării Domnului în Ierusalim*. În: BADIHr, p. 139-173.
249. *Acatistul Nașterii Domnului Nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 33-56.
250. *Acatistul Pocăinței* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
251. *Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil:
<https://doxologia.ro>.
252. *Acatistul Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 322-353.
253. *Acatistul Sfântului Mormânt al Mântuitorului nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 221-247.

254. *Acatistul Sfântului și de viață făcătorului Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 197-220.
255. *Acatistul Sfintei Cruci*. În: *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, 656 p. ISBN 973-99838-6-3, p. 128-140.
256. *Acatistul Sfintei Împărășanii*. În: BADIHr, p. 384-411.
257. *Acatistul Sfintei Învieri a Domnului*. În: BADIHr, p. 269-288.
258. *Acatistul Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi*. În: *Acatistier*. Alexandria, Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, 656 p. ISBN 973-99838-6-3, p. 5-28.
259. *Acatistul Sfințelor Paști*. În: BADIHr, p. 248-268.
260. *Acatistul Sfințelor Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos*. În: BADIHr, p. 174-196.

Acatiste închinare Maicii Domnului

261. *Acatistul Adormirii Maicii Domnului*. În: BAMD, p. 151-179.
262. *Acatistul Bunevestiri*. În: BAMD, p. 60-89.
263. *Acatistul către Maica Domnului, pentru izbăvirea de patima beției, înaintea icoanei „Potirul nesecat”* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
264. *Acatistul Icoanei Maicii Domnului „Eu sunt cu voi și nimeni împotriva voastră”* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
265. *Acatistul Icoanei Prodromița* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
266. *Acatistul Intrării în Biserică a Maicii Domnului*. În: BAMD, p. 41-59.
267. *Acatistul Izvorul Tămăduirilor Născătoarei de Dumnezeu*. În: BAMD, p. 242-265.
268. *Acatistul la Icoana Maicii Domnului „Axion Estin”* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
269. *Acatistul Maicii Domnului „Bucuria tuturor celor necăjiți”*. În: BAMD, p. 90-121.
270. *Acatistul Maicii Domnului „Bucurie neașteptată”*. În: BAMD, p. 180-210.
271. *Acatistul Maicii Domnului „Grabnic ascultătoare”*. În: BAMD, p. 211-241.
272. *Acatistul Maicii Domnului „Izbăvitoarea”*. În: BAMD, p. 446-459.
273. *Acatistul Maicii Domnului „La Icoana cu șapte săgeți”* (Pentru potolirea inimii). În: BAMD, p. 534-556.
274. *Acatistul Maicii Domnului „Mijlocitoarea”* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
275. *Acatistul Maicii Domnului „Plângătoare” de la Boian*. În: BAMD, p. 596-622.
276. *Acatistul Maicii Domnului „Portărița”*. În: BAMD, p. 266-290.
277. *Acatistul Maicii Domnului „Povățuitoarea copiilor”*. În: BAMD, p. 487-506.
278. *Acatistul Maicii Domnului „Sporitoarea grânelor”*. În: BAMD, p. 460-486.

279. *Acatistul Maicii Domnului din Kursk* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
280. *Acatistul Maicii Domnului în cinstea Icoanei făcătoare de minuni de la Mănăstirea Hârbovăț* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://logos.md/rugaciuni/acetiste/>.
281. *Acatistul Maicii Domnului în cinstea Icoanei făcătoare de minuni „Potolește întristările noastre”*. În: BAMD, p. 370-404.
282. *Acatistul Maicii Domnului în cinstea Icoanei făcătoare de minuni de la Kazan* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://logos.md/rugaciuni/acetiste/>.
283. *Acatistul Maicii Domnului la Icoana Făcătoare de Minuni din Crasna*. În: BAMD, p. 557-595.
284. *Acatistul Maicii Domnului pentru împăcarea celor învrăjbiți*. În: BAMD, p. 347-369.
285. *Acatistul Maicii Domnului, Arătătoarea Căii* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
286. *Acatistul Maicii Domnului, Preacinstita Egumenă a Mănăstirilor din toată lumea*. În: BAMD, p. 317-346.
287. *Acatistul Nașterii Maicii Domnului*. În: BAMD, p. 7-40.
288. *Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu „Pantanassa”*. În: BAMD, p. 507-533.
289. *Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu pentru Icoana Ei făcătoare de minuni „Caută la smerenie”* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://logos.md/rugaciuni/acetiste/>.
290. *Acatistul Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului*. În: BAMD, p. 122-150.
291. *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului*. În: BAMD, p. 405-445.

Acatiste închinare îngerilor

292. *Acatistul Îngerului Păzitor* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
293. *Acatistul Sfântului Arhanghel Gavriil* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
294. *Acatistul Sfântului Arhanghel Mihail* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
295. *Acatistul Sfântului Arhanghel Rafail* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
296. *Acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 214-224.
297. *Acatistul Sfinților Șapte Arhangheli* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.

Acatiste închinare sfinților

298. *Acatistul Cuviosului Macarie de la Saharna* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>
299. *Acatistul Cuviosului Moise Ungurul* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
300. *Acatistul Femeilor Mironosițe și al Sfinților Iosif și Nicodim* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
301. *Acatistul Fericitei Agafia de la Cușelăuca* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://manastireacuselauca.info>.
302. *Acatistul Fericitei Eufrosina din Koliupanovo*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Editura Anestis, 2007, p. 312-323.
303. *Acatistul Sântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan*. În: *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, pp. 372-381.
304. *Acatistul Sfântului Mucenic Iulian din Tarsul Ciliciei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
305. *Acatistul Sfântul Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
306. *Acatistul Sfântului Alexandru din Svir*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 447-461.
307. *Acatistul Sfântului Alexandru, Patriarhul Constantinopolului*. În: *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 612-624.
308. *Acatistul Sfântului Amfilohie de la Poceaev* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
309. *Acatistul Sfântului Antonie cel Mare*. În: *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 404-414.
310. *Acatistul Sfântului Apostol Andrei*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 279-291.
311. *Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 523-536.
312. *Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Matei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
313. *Acatistul Sfântului Apostol Simon Zilotul* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
314. *Acatistul Sfântului Apostol Toma* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil:

<https://doxologia.ro>.

315. *Acatistul Sfântului Atanasie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
316. *Acatistul Sfântului Clement, Episcopul Ancirei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
317. *Acatistul Sfântului Cuvios Alexie, omul lui Dumnezeu* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
318. *Acatistul Sfântului Cuvios Ambrozie de la Optina* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
319. *Acatistul Sfântului Cuvios Antipa de la Calapodești*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 29-38.
320. *Acatistul Sfântului Cuvios Antonie de la Iezerul Vâlcea* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
321. *Acatistul Sfântului Cuvios Benedict de Nursia* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
322. *Acatistul Sfântului Cuvios David din Evvia* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
323. *Acatistul Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 202-213.
324. *Acatistul Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, p. 633-643.
325. *Acatistul Sfântului Cuvios Gherasim Kefalonitul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
326. *Acatistul Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul*. În: *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 240-255.
327. *Acatistul Sfântului Cuvios Ioan Casian* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
328. *Acatistul Sfântului Cuvios Ioanichie de la Muscel* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
329. *Acatistul Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
330. *Acatistul Sfântului Cuvios Macarie Egipteanul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
331. *Acatistul Sfântului Cuvios Maxim Kavsokalivitul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

332. *Acatistul Sfântului Cuvios Moise Etiopianul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
333. *Acatistul Sfântului Cuvios Nicodim Aghioritul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
334. *Acatistul Sfântului Cuvios Nicodim de la Tismana* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
335. *Acatistul Sfântului Cuvios Onufrie de la Vorona* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
336. *Acatistul Sfântului Cuvios Pahomie cel Mare* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
337. *Acatistul Sfântului Cuvios Paisie cel Mare* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
338. *Acatistul Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
339. *Acatistul Sfântului Cuvios Sava cel Sfințit* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
340. *Acatistul Sfântului Cuvios Serghie de la Radonej*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 512-522.
341. *Acatistul Sfântului Cuvios Stelian, ocrotitorul copiilor*. [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
342. *Acatistul Sfântului Cuvios Teodor dim* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
343. *Acatistul Sfântului Cuvios Teodosie, începătorul vieții de obște* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
344. *Acatistul Sfântului Cuvios Vasile de la Poiana Mărului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
345. *Acatistul Sfântului Cuvios Visarion* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
346. *Acatistul Sfântului Daniil Sihastrul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
347. *Acatistul Sfântului Diadoh, Episcopul Foticeii* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
348. *Acatistul Sfântului Dionisie din Zakynthos* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>

349. *Acatistul Sfântului Efreem cel Nou* (al doilea Acatist) [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
350. *Acatistul Sfântului Efreem cel Nou, pentru ridicarea din deznădejde ori mâhnire* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
351. *Acatistul Sfântului Efreem Sirul* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
352. *Acatistul Sfântului Eftimie cel Mare* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
353. *Acatistul Sfântului Evghenie – Noul Mucenic* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
354. *Acatistul Sfântului Fanurie*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 599-611.
355. *Acatistul Sfântului Gheorghe Pelerinul* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
356. *Acatistul Sfântului Gherman de Alaska* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
357. *Acatistul Sfântului Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
358. *Acatistul Sfântului Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
359. *Acatistul Sfântului Grigorie Sinaitul* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
360. *Acatistul Sfântului Ierarh Ambrozie, Episcopul Mediolanului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
361. *Acatistul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
362. *Acatistul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001 p. 453-470.
363. *Acatistul Sfântului Ierarh Dionisie, Episcopul Cetății Albe – Ismail*. În: *Viața și Acatistul Sf. Ierh. Dionisie, Episcopul Cetății Albe-Ismail*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2019, p. 14-62. ISBN 978-973-616-572-6.
364. *Acatistul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
365. *Acatistul Sfântului Ierarh Fotie Mărturisitorul, Patriarhul Constantinopolului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

366. *Acatistul Sfântului Ierarh Gavriil Bănulescu-Bodoni. În: Slujba și Acatistul Sf. Ierh. Gavriil Mitropolitul Chișinăului și Hotinului.* Chișinău, 2016.
367. *Acatistul Sfântului Ierarh Ghelasie de la Râmeț. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 248-258.
368. *Acatistul Sfântului Ierarh Grigorie Teologul, Arhiepiscopul Constantinopolului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
369. *Acatistul Sfântului Ierarh Iachint, Mitropolitul Țării Românești* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
370. *Acatistul Sfântului Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
371. *Acatistul Sfântului Ierarh Ignatie Briancianinov. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 183-194.
372. *Acatistul Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, p. 600-611.
373. *Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
374. *Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Banatului* <https://doxologia.ro>.
375. *Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
376. *Acatistul Sfântului Ierarh Marcu, Mărturisitorul, Mitropolitul Efesului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>
377. *Acatistul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
378. *Acatistul Sfântului Ierarh Modest, Arhiepiscopul Ierusalimului* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
379. *Acatistul Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie de la Mănăstirea Brazi* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
380. *Acatistul Sfântului Ierarh Nectarie Taumaturgul de la Eghina. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 590-599.
381. *Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 311-322.
382. *Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae Velimirovici, Episcop de Ohrida și Jicea* [online]. [cit 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

383. *Acatistul Sfântului Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
384. *Acatistul Sfântului Ierarh Partenie, Episcopul Lampascalui, Tămăduitorul cancerului și al tuturor bolilor și biruitorul demonilor* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
385. *Acatistul Sfântului Ierarh Petru Movilă, Mitropolitul Kievului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
386. *Acatistul Sfântului Ierarh Porfirie, Episcopul Gazei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
387. *Acatistul Sfântului Ierarh Spiridon, Episcopul Trimitundei*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 334-347.
388. *Acatistul Sfântului Ierarh Teotim, Episcopul Tomisului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
389. *Acatistul Sfântului Ierarh Tihon din Zadonsk* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
390. *Acatistul Sfântului Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
391. *Acatistul Sfântului Ierarh Vasile cel Mare*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 382-392.
392. *Acatistul Sfântului Ierarh Vasile din Ostrog* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
393. *Acatistul Sfântului Ierarh Vlasie, Episcopul Sevastiei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
394. *Acatistul Sfântului Împărat Mucenic Nicolae* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <http://logos.md/rugaciuni/acatiste/>.
395. *Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
396. *Acatistul Sfântului Ioan Botezătorul*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 393-403.
397. *Acatistul Sfântului Ioan cel Milostiv, Patriarhul Alexandriei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
398. *Acatistul Sfântului Ioan de Kronstadt*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 683-696.
399. *Acatistul Sfântului Ioan de la Prislop* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

400. *Acatistul Sfântului Ioan de la Râșca și Secu, Arhiepiscopul Romanului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
401. *Acatistul Sfântului Ioan de Rila* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
402. *Acatistul Sfântului Ioan Iacob de la Neamț* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
403. *Acatistul Sfântului Ioan Maximovici* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
404. *Acatistul Sfântului Ioan Rusul. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2001, p. 195-210.
405. *Acatistul Sfântului Iov de la Poceaev. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 553-564.
406. *Acatistul Sfântului Kukșa din Odessa* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
407. *Acatistul Sfântului Lavrentie de Cernigov* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
408. *Acatistul Sfântului Leontie de la Rădăuți. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2007, p. 259-268.
409. *Acatistul Sfântului Luca Doctorul, Arhiepiscopul Simferopolului* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
410. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Iacob Persul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
411. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 187-201.
412. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 471-481.
413. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 524-539.
414. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Mercurie* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
415. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Mina. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 225-239.
416. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Nichita Romanul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

417. *Acatistul Sfântului Mare Mucenic Procopie* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
418. *Acatistul Sfântului Martir Atanasie Todoran* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
419. *Acatistul Sfântului Maxim Mărturisitorul* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
420. *Acatistul Sfântului Mucenic Bonifatie*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 671-682.
421. *Acatistul Sfântului Mucenic Caliopie* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
422. *Acatistul Sfântului Mucenic Carp* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
423. *Acatistul Sfântului Mucenic Dasie* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
424. *Acatistul Sfântului Mucenic Efrem cel Nou* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
425. *Acatistul Sfântului Mucenic Emilian de la Durostor* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
426. *Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Valahul*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 482-496.
427. *Acatistul Sfântului Mucenic Nestor* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
428. *Acatistul Sfântului Mucenic Sava de la Buzău* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
429. *Acatistul Sfântului Mucenic Sebastian* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
430. *Acatistul Sfântului Mucenic Trifon* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
431. *Acatistul Sfântului Mucenic Valentin, Episcopul Umbriei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
432. *Acatistul Sfântului Nectarie de Eghina (al doilea acatist)* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
433. *Acatistul Sfântului Neofit Zăvorâțul din Cipru* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

434. *Acatistul Sfântului Niceta de Remesiana* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
435. *Acatistul Sfântului Nichita Gotul* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
436. *Acatistul Sfântului Nifon, Episcop de Constantiana* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
437. *Acatistul Sfântului Onufrie cel Mare* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
438. *Acatistul Sfântului Porfirie Kafsokalivitul* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
439. *Acatistul Sfântului Proroc Daniel* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
440. *Acatistul Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 569-586.
441. *Acatistul Sfântului Serafim de Sarov mare făcător de minuni*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 5-18.
442. *Acatistul Sfântului Serafim Rose din Platina* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
443. *Acatistul Sfântului Sfințit Ciprian, izbăvitorul de vrăji, blesteme și de toată lucrarea diavolească* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
444. *Acatistul Sfântului Sfințit Elefterie, Episcopul Iliriei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
445. *Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Clement, Episcopul Romei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
446. *Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Haralambie*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 435-452.
447. *Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul, Episcopul Antiohiei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
448. *Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
449. *Acatistul Sfântului și Dreptului Simeon* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
450. *Acatistul Sfântului Siluan Atonitul*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 496-511.

451. *Acatistul Sfântului Simeon Noul Teolog. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 19-28.
452. *Acatistul Sfântului Simeon Stâlpnicul din Muntele Minunat* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
453. *Acatistul Sfântului Teofil cel nebun pentru Hristos* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
454. *Acatistul Sfântului Voievod Neagoe Basarab* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
455. *Acatistul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
456. *Acatistul Sfinșilor Cuvioși Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
457. *Acatistul Sfinșilor Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
458. *Acatistul Sfintei Agafia de la Cușelăuca* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://www.eparhia-edinet.md/>.
459. *Acatistul Sfintei Cuvioase Elisabeta* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
460. *Acatistul Sfintei Cuvioase Macrina. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 346-357.
461. *Acatistul Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 122-131.
462. *Acatistul Sfintei Cuvioase Matriona din Moscova. În: Acatiste ale sfinților de peste an.* București: Ed. Anestis, 2007, p. 146-156.
463. *Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva. În: Acatistier.* Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 157-169.
464. *Acatistul Sfintei Cuvioase Teodora din Tesalonic* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
465. *Acatistul Sfintei Împărătese Pulheria* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
466. *Acatistul Sfintei Iuliana din Lazarevo* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
467. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Anastasia Romana* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

468. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Ecaterina*. În: *Acatistier*, Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, pp. 256-266.
469. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Eufimia* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
470. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Irina* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
471. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Marina* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
472. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Tecla, cea întocmai cu Apostolii*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 485-495.
473. *Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Varvara*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 292-310.
474. *Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Fevronia* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
475. *Acatistul Sfintei Mironosițe, întocmai cu Apostolii, Maria Magdalena*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 358-373.
476. *Acatistul Sfintei Mucenițe Achilina* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
477. *Acatistul Sfintei Mucenițe Anisia* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
478. *Acatistul Sfintei Mucenițe Chiriachi* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
479. *Acatistul Sfintei Mucenițe Eugenia* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
480. *Acatistul Sfintei Mucenițe Filoteia*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 323-333.
481. *Acatistul Sfintei Mucenițe Hristina (Cristina)* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
482. *Acatistul Sfintei Mucenițe Tatiana* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
483. *Acatistul Sfintei Mucenițe Tomaida* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
484. *Acatistul Sfintei Nina, cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Georgiei*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 51-63.

485. *Acatistul Sfintei Olga, Împărăteasa Rusiei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
486. *Acatistul Sfintei Teodora de la Sihla* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>
487. *Acatistul Sfintei Veronica*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 400-411.
488. *Acatistul Sfintei Xenia din Sankt-Petersburg*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 473-484.
489. *Acatistul Sfințelor Cuvioase Olimpiada și Eupraxia*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, p. 374-387.
490. *Acatistul Sfințelor femei iubitoare de Dumnezeu* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
491. *Acatistul Sfinților 40 de mucenici*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 102-113.
492. *Acatistul Sfinților Adrian și Natalia*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 436-446.
493. *Acatistul Sfinților Apostoli Petru și Pavel*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 558-568.
494. *Acatistul Sfinților Cuvioși Rafail și Partenie de la Agapia Veche* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
495. *Acatistul Sfinților Cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
496. *Acatistul Sfinților de la Mănăstirea Pecerska din Pskov* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
497. *Acatistul Sfinților Duhovnici și Ucenici* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
498. *Acatistul Sfinților Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropoliții Transilvaniei* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
499. *Acatistul Sfinților Împărați întocmai cu Apostolii Constantin și Elena* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
500. *Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
501. *Acatistul Sfinților Mărturisitori Visarion și Sofronie și al Mucenicului Oprea*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 170-186.

502. *Acatistul Sfinților Mucenici Doctori fără de arginți Cosma și Damian*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 269-283.
503. *Acatistul Sfinților Mucenici Epictet și Astion* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
504. *Acatistul Sfinților Mucenici Gurie, Samon și Aviv* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
505. *Acatistul Sfinților Mucenici Manuil, Savel și Ismail* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
506. *Acatistul Sfinților Mucenici Rafael, Nicolae și Irina* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
507. *Acatistul Sfinților Mucenici Romanov* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
508. *Acatistul Sfinților Mucenici Zotic, Atal, Cmasie și Filip de la Niculițel*. În: *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Ed. Anestis, 2007, p. 211-222.
509. *Acatistul Sfinților Ortodocși din Apus* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
510. *Acatistul Sfinților paisprezece mii de prunci uciși de Irod* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
511. *Acatistul Sfinților Părinți Ioachim și Ana*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 114-127.
512. *Acatistul Sfinților Petru și Fevronia* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <http://logos.md/rugaciuni/acetiste/>.
513. *Acatistul Sfinților Români din închisori* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
514. *Acatistul Sfinților Români* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
515. *Acatistul Sfinților și Mari Mucenici Teodor Stratilat și Teodor Tiron* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
516. *Acatistul Sfinților Timotei și Mavra* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acetiste>.
517. *Acatistul Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
518. *Acatistul Stareților de la Optina* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.
519. *Acatistul Tuturor Sfinților*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 540-557.

520. *Acatistul Tuturor Sfinților Români* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste>.
521. *Acatistului Sfântului Mare Mucenic și tămăduitor Pantelimon*. În: *Acatistier*. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2001, p. 587-598.
522. *Imn-acatist închinat Sfintei Cuvioase Parascheva* [online]. [citat 20.08.22]. Disponibil: <https://doxologia.ro>.

ANEXE

Anexa 1. Lista acatistelor cercetate, din care a fost extras inventarul de substantive deverbale

Din: *Buchet de Acatiste ale Domnului nostru Iisus Hristos. Alexandria: Ed. Biserica Ortodoxă Alexandria, 2002.*

1. Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos;
2. Acatistul Nașterii Domnului Nostru Iisus Hristos;
3. Acatistul Botezului Domnului;
4. Acatistul Întâmpinării Domnului;
5. Acatistul Intrării Domnului în Ierusalim;
6. Acatistul Sfintelor Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos;
7. Acatistul Sfântului și de viață făcătorului Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos;
8. Acatistul Sfântului Mormânt al Mântuitorului Hristos;
9. Acatistul Sfintelor Paști;
10. Acatistul Sfintei Învieri a Domnului;
11. Acatistul Înălțării Domnului;
12. Acatistul Schimbării la Față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos;
13. Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii;
14. Acatistul Sfintei Împărtășanii;
15. Acatistul nefăcutului Chip al Domnului nostru Iisus Hristos;

Din: *Buchet de Acatiste ale Maicii Domnului. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă, 2001:*

16. Acatistul Nașterii Maicii Domnului;
17. Acatistul Intrării în Biserică a Maicii Domnului;
18. Acatistul Bunevestiri;
19. Acatistul Adormirii Maicii Domnului;
20. Acatistul Maicii Domnului, bucuria tuturor celor necăjiți;
21. Acatistul Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului;
22. Acatistul Maicii Domnului „Bucurie neașteptată”;
23. Acatistul Maicii Domnului „Grabnică Ascultătoare”;
24. Acatistul Izvorul Tămăduirilor al Născătoarei de Dumnezeu;
25. Acatistul Maicii Domnului „Portărița”;
26. Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu „Potirul nesecat”;
27. Acatistul Maicii Domnului, Preacinstita Egumenă a Mănăstirilor din toată lumea;
28. Acatistul Maicii Domnului pentru împăcarea celor învrăjbiți;
29. Acatistul Maicii Domnului în cinstea Icoanei făcătoarei de minuni „Potolește întristările noastre”;
30. Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu „Izbăvitoarea”;
31. Acatistul Maicii Domnului „Sporitoarea Grânelor”;
32. Acatistul Maicii Domnului „Povățuitoarea copiilor”;
33. Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu „Pantanassa”;
34. Acatistul Maicii Domnului la Icoana cu șapte săgeți;
35. Acatistul Maicii Domnului în fața Icoanei făcătoarei de minuni de la Crasna;
36. Acatistul la Icoana Maicii Domnului „Plângătoare” de la Boian.

Acatistele zilelor săptămânii (după www.doxologia.ro)

37. Acatistul Sfinților Mai-marilor Voievozi Mihail și Gavriil;
38. Acatistul Sfântului Ioan Botezătorul;

39. Acatistul Sfintei Cruci;
40. Acatistul Sf. Ap. Petru și Pavel;
41. Acatistul Sf. Irh. Nicolae;
42. Acatistul Preasfintei și de Viață Făcătoarei Treimi;

Acatiste selectate pentru studiu comparativ (în funcție de limba scrierii):

a) Redactate în limba română

43. Acatistul Sf. Irh. Gavriil Bănulescu Bodoni;
44. Acatistul Cuvioasei Agafia de la Cușelăuca;
45. Acatistul Sf. Martiri Brâncoveni;
46. Acatistul Sf. Irh. Dosoftei;
47. Acatistul Cuvioasei Parascheva;

b) Redactate mai întâi în limba rusă/slavonă bisericească, ulterior traduse în română

48. Acatistul Sf. Serafim de la Sarov;
49. Acatistul Sf. Serghie de la Radonej;
50. Acatistul Cuvioasei Matrona de la Moscova;
51. Acatistul Sf. Xenia de la Petersburg;

Acatiste ale sfinților care se bucură de mare cinstitură (selectiv):

52. Acatistul Sfântului Ierarh Spiridon;
53. Acatistul Sfântului Apostol Andrei cel Întâi-Chemat;
54. Acatistul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe;
55. Acatistul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie;
56. Acatistul Sfântului Ierarh Vasile cel Mare;
57. Acatistul Sfântului Ioan Gură de Aur;
58. Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Varvara;
59. Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Ecaterina.

*Anexa 2. Indice alfabetic al substantivelor deverbale identificate în acatiste
(și numărul de recurențe în acatistele examinate)*

acoperământ – 89	așezare iarăși în ceruri - 1	cântare - 230
acoperitor/oare - 10	așteptare - 3	cântăreț - 2
adăpostire - 10	așternut - 3	cântător - 2
ademenire - 1	atingere - 3	cârmuitor/oare - 5
adeverire - 1	Atotfăcător - 1	cârtire - 3
adiere - 5	Atotiubitoare - 1	câștigare - 4
adormire - 27	atotțiitor/oare - 7	ceartă - 2
aducător/oare - 7	atotvedere - 1	cercetare - 8
aducere - 5	ațâțare - 1	cercetător - 1
adumbrire - 1	auz - 2	cerere - 41
adunare - 4	auzire - 7	cerșetor - 1
adunătoare - 1	auzitor - 2	certare - 1
aflare - 3	avere - 6	chemare - 23
agoniseală - 1	avuție (<avut<avea) - 2	chezășuitor/oare - 4
agonisire - 2	bajocură - 6	chinuire - 3
ajutător/oare - 126	bântuială - 1	chivernisitor/oare - 2
ajutorare - 2	bârfitor - 1	cinstire - 10
alcătuire - 1	binecuvântare - 42	cinstitor/oare - 9
alegere - 2	binefacere - 10	cioplitor - 1
alergare - 3	binefăcător - 2	cititor în stele - 1
alergător - 1	bine-plăcut lui Dumnezeu - 2	clevetire - 6
ales /easă - 19	binerânduitoare - 1	clevetitor - 1
alinare - 19	binetâlcuitoare - 1	coborâre - 14
alinător/oare - 3	binevestitor - 1	Conducător/oare - 2
alunecare - 1	binevoitoare - 1	consolare - 2
alungare - 2	bine-vorbitor - 1	contemplare - 1
alungător - 1	biruință - 50	conținere - 1
amăgire - 7	biruire - 1	convorbire - 2
amărăciune - 1	biruitor/oare - 22	covârșire - 1
amenințare - 2	Blestem - 16	Creator - 2
amestecare - 2	blestemat - 1	creștere - 2
amintire - 3	Botez - 55	cruțare - 1
amortire - 2	Botezător - 5	cuceritor - 1
apărare - 28	bucurie - 415	cufundare - 1
apărător/oare - 87	bunavestire - 11	cuget - 26
apăsare - 1	bună cinstire - 1	cugetare - 17
aprinde - 3	bună silință - 1	cugetător - 1
aprinzător - 1	bunăînțelegere - 1	cunoaștere - 2
apus - 7	bună-suire - 1	cunoșcător – 2
arătare - 40	bunăvoință (bună voință) - 17	cunoștință - 49
arătător - 2	bunăvoire - 10	cuprindere - 1
ardere - 4	cădere - 25	curățire - 18
arzător - 2	căință - 2	curățitoare - 1
ascultare - 11	călător - 4	curgere - 10
ascultător/oare - 37	călătorie - 11	cutremur - 13
ascuns - 1	călăuzire - 2	cuvântare - 3
ascuțiș - 2	călăuzitor/oare - 3	cuvântător/oare - 8
asemănare - 20	călcare - 4	dare - 1
asupreală - 1	călcător - 2	dăruire - 7
asuprire - 3	căsătorit - 1	dăruitor/oare - 6
asupritor - 2	căutare - 5	dător/oare - 63
asuprit - 1	căutător - 1	defăimare - 5

defăimătoare - 1
 depărtare - 1
 deprindere - 3
 desăvârșire - 16
 deschidere - 2
 deschizător/oare - 3
 descoperire - 22
 descuietor de cerească
 împărăție - 1
 desfătare - 27
 desfrânare - 5
 desfrânat - 2
 deslușire - 1
 despărțire - 6
 despățimire - 2
 deșertare - 1
 deșertăciune - 5
 deșteptare - 1
 deșteptător - 1
 dezbinare - 7
 dezlegare - 3
 dezlegător/oare - 3
 dezmierdare - 2
 deznădăjduit - 3
 dezrădăcinător/oare - 3
 dezrobire - 3
 disperare - 1
 dobândire - 8
 doborâre - 2
 dogoare - 2
 domolire - 1
 dorință - 15
 dorire - 24
 doritor - 1
 dovadă - 3
 dovedire - 1
 doveditoare - 1
 dreptmăritor - 3
 durere - 95
 eliberare - 1
 facere - 16
 Făcător /oare - 117
 făgăduință - 43
 fericire - 12
 fericit - 2
 ferire - 1
 feritoare - 2
 ființare a lumii - 1
 ființă - 6
 fire - 105
 folosință - 2
 folosire - 1
 folositor/oare - 36
 frângere a pâinilor - 1
 fulgerare - 2
 gășire - 1
 găzduire - 1
 gândire - 6
 găngurire - 2
 ghicitură - 2
 glăsuire - 5
 glăsuitor - 1
 gonitor/oare - 2
 grai - 19
 grăbire - 2
 grăire - 5
 grăitor - 1
 greșeală - 12
 greșit - 3
 guvernator - 2
 hotărâre - 8
 hrănitor/oare - 25
 hulitor - 2
 hulitură - 1
 iertare - 13
 iertare - 42
 ieșire/ (ceasul ieșirii) - 5
 intrare - 16
 intrare în Ierusalimul Ceresc
 ispită - 44
 ispitire - 3
 ispititorul - 2
 iubire - 82
 iubitor/oare - 39
 izbăvire - 34
 izbăvitor/oare - 47
 izbânditoare - 1
 izgonire - 9
 izgonitor/oare - 6
 izvorător /oare - 24
 îmbărbătare - 3
 îmbelșugare - 8
 îmbelșugătoare - 1
 împlânzire - 8
 îmbogățire - 1
 îmbulzeală - 1
 împăcare - 15
 împăciuitoare - 1
 Împărtașanie - 6
 împărtașire - 7
 împărțire - 2
 Împărțitoare de milă - 1
 împiedicare - 2
 împietrire - 2
 împletire - 1
 împletitură - 2
 împlinire - 9
 Împlinitor al legii - 2
 împodobire - 2
 împodobitor/oare - 7
 împotrivire - 5
 împrăștiere - 1
 împrejurare - 4
 împresurare - 2
 împreunare desfrânată - 1
 împreună pătimitor - 1
 împreună-călător - 1
 împreună-locuitor - 1
 împreună-lucrător/oare - 2
 împreună-moștenitor - 1
 împreună-pățimire - 1
 împreună-pățimitor - 1
 împreună-petrecător - 1
 împreună-șezător - 2
 împrumutător - 1
 împungere - 1
 împuținare - 2
 Înainte-mergătorul - 35
 înainte stătător - 1
 înainte văzătoare - 1
 înainte vedere (înainte-vedere) - 5
 înainte-luptătoare - 1
 înainte-propovăduire - 1
 Înălțare - 37
 încăpere (var.comb.) - 11
 începător/oare - 12
 începătorie - 2
 începătură - 6
 începere - 42
 încercare - 12
 încetare - 8
 închinare - 12
 închinare - 21
 închinăciune - 8
 închinător /oare - 13
 închipuire - 6
 închisoare - 1
 înconjurare - 3
 încoronare - 1
 încredere - 1
 încredințare - 5
 încununare - 8
 încurajare - 1
 îndeletnicire - 1
 îndelungă-răbdare - 2
 Îndelung-răbdător - 3
 îndemn - 3
 îndemnare - 3
 îndemnător/oare - 4
 îndestulare - 11
 îndestulat - 1
 îndestulător/oare - 4
 îndoială - 9
 îndoire - 1
 îndrăgire - 2
 îndrăzneală - 24
 îndrăznire - 15
 îndreptare - 15
 îndreptător/oare - 23
 îndrumare - 2

îndrumător/oare - 7
 îndulcire - 6
 îndumnezeire - 4
 îndumnezeit - 2
 înduplecare - 1
 îndurare - 69
 Îndurat - 1
 îndurător/oare - 3
 înecare - 2
 înfățișare - 1
 înfiorare - 1
 înflăcărare - 1
 înflorire - 3
 înfocare - 1
 înfrânare - 15
 înfrângere - 2
 înfricoșare - 2
 înfrumusețare - 3
 înfrumusețător - 2
 înfruntare - 2
 îngăduință - 3
 îngrădire - 17
 îngrijire - 3
 îngrijitor/oare - 4
 îngropare - 6
 îngrozire - 8
 înlesnire - 2
 înmormântare - 5
 înmulțire - 1
 înnoire - 11
 însemnare - 1
 însetat de viață - 1
 însoțitoare - 1
 înstrăinare - 1
 însuflare - 1
 însuflețire - 1
 înșelăciune - 25
 înșelător - 1
 întărire - 44
 întăritor/oare - 10
 întâi-născut - 1
 întâistătător - 4
 întâmpinare - 26
 întâmplare - 11
 întemeiere - 3
 întemeietor/oare - 4
 întemnițat - 1
 întinat - 1
 întinăciune - 19
 întoarcere - 2
 întocmire - 2
 întrebare - 2
 întrebător - 1
 întrebuițare - 1
 întristare - 103
 întrupare - 22
 întrutotîndurat - 1
 întunecare - 1
 întunecător al nedreptății - 1
 înțelegere - 30
 înțeleptire - 5
 înțeles - 4
 învăluire eretică - 1
 învățare - 1
 învățat/ă - 6
 învățător/oare - 60
 învățătură - 48
 învârtoșare - 2
 înverșunare - 1
 înveselire - 1
 Înveselitor - 1
 înviere - 81
 învingător/oare - 4
 învingere - 4
 învolburare - 1
 înzestrătoare - 1
 jertfire - 2
 Jertfitor - 2
 jignire - 1
 judecare - 1
 judecător /oare - 33
 junghiere - 4
 laudă - 184
 lămuritor - 1
 lățire - 1
 lăudare - 1
 lăudată - 2
 lăudător - 1
 lecuitor/oare - 4
 legiuitor - 1
 lenevie - 1
 lenevire - 4
 lepădare - 6
 lesnire - 1
 lipire de cele materialnice - 1
 lipsă - 8
 liturghisitor - 2
 locțiitor - 1
 locuință - 2
 locuire - 2
 locuitor/oare - 12
 logodire lui Hristos - 1
 lovire - 1
 lovitură a fulgerului - 1
 luare-aminte - 1
 lucrare - 36
 lucrător/oare - 20
 lucru - 31
 luminare - 20
 luminător/oare - 65
 luptător/oare - 7
 mărire - 63
 mărturisire - 12
 mărturisitor/oare - 13
 mâhnire - 23
 mâhnit - 1
 mâncare - 7
 mânecare - 1
 mângâiere - 109
 mângâietor/oare - 39
 mântuire - 307
 mântuitor/oare - 148
 mergere - 11
 meșteșugire - 3
 micșorare - 3
 mijlocire - 49
 mijlocitor/oare - 65
 milostivire - 147
 miluire - 2
 miluitor - 2
 minunare - 2
 Minunat - 1
 mirare - 16
 miros - 16
 mirosire - 2
 mișcare a minții - 1
 momire - 3
 moștenire - 10
 moștenitor/oare - 9
 mult pătimitor (Iisuse,) - 1
 mult vestită - 1
 mult-nevoitor - 1
 mult-răbdător - 1
 mulțumire - 102
 mulțumită - 8
 mulțumitoare - 1
 muritor - 5
 muștrare - 12
 muștrător/oare - 8
 mutare - 6
 naștere - 97
 naștere din nou
 nălucire - 5
 năpăstuire - 2
 năpăstuit - 1
 Născătoare - 175
 născut - 1
 năvălire - 12
 năvălitor - 1
 neagonisire - 1
 neajutorat - 1
 neascultare - 4
 neasemănare - 1
 necăjire - 1
 necăjit - 2
 necăutare la față - 1
 necinstire - 2
 necunoștință - 10
 necuvântare - 4
 nedumerire - 8
 neființă - 3

neguțător - 1
 ne iubire - 1
 ne izbândire - 1
 ne împătımire - 1
 ne împuținare - 1
 ne încetat-văzător - 1
 ne încredere - 1
 ne înfrânare - 1
 ne înfrânat - 1
 ne legiuire - 8
 ne legiuit - 1
 neluare aminte - 1
 nelucrare - 1
 nemurire - 16
 nenorocire - 3
 neorânduială - 1
 nepățimire - 4
 nepocăință - 1
 nepomenitor de rău - 1
 ne pricepere - 3
 neprihănire - 6
 nerânduială - 1
 nerecunoștință - 1
 nerodire - 1
 nerușinare - 1
 nesimțire - 1
 nesocotință - 2
 nesprrijitoare - 1
 nestricăciune - 9
 neștiință - 7
 nevedere - 1
 nevoință - 39
 nevoitor/oare - 11
 nimicire - 1
 nimicitoare a cancerului - 1
 numire - 2
obijduire - 1
 oblăduitoare - 1
 ocară - 6
 ocârmuire - 2
 ocârmuitor/oare - 11
 ocrotire - 21
 ocrotitor/toare - 23
 odihnă - 15
 oglindire - 1
 omorâre - 6
 opreliște - 1
 orânduială - 1
 orbire - 5
 osândă - 13
 osândire - 7
 osânditoare - 1
 osebite - 1
 osteneală - 29
 ostenitor - 2
 oștire - 4
 otrăvitoare - 1
 paștere - 1
 pază - 1
 părăsire - 1
 părtinitor - 3
 păstorire - 2
 păstrare - 2
 Păstrător/oare - 2
 pătimire - 21
 pătimitor/oare - 3
 păzire - 2
 păzitor/oare - 62
 pâra - 1
 pecetluire - 1
 pedeapsă - 4
 petrecător - 1
 petrecere - 7
 picătură - 2
 pieire - 5
 pierdere - 2
 pierire - 1
 pierzare - 16
 pierzător/oare - 7
 plăcere - 8
 plăcut al lui Hristos - 1
 Plângătoare - 1
 plângere - 9
 plâns - 12
 plânsul cel veșnic
 plecare - 4
 plecare din lume
 plinire - 12
 plinire a Dumnezeirii
 plinire a sfințeniei
 plinire a vremii
 pocăință - 65
 poftă - 15
 poftă a ochilor
 poftă a trupului
 pogorâre - 13
 pomenire - 21
 pomenitoare - 1
 pornire - 8
 poruncă - 48
 postire - 2
 postitor - 2
 poticnire - 3
 potolire - 5
 potopire - 1
 povățuire - 7
 povățuitor/oare - 52
 prădare a păgânătății - 1
 prăznuire - 15
 preafericit - 1
 preaiubit - 3
 preaîndurat - 1
 preamărire - 1
 preaminunat - 2
 preaslăvire - 2
 preaslăvit - 1
 preavăzător - 1
 predicare a Evangheliei - 1
 predicator - 2
 prefacere - 1
 pregătire - 2
 pregătitoare - 1
 preget - 1
 prețuire - 1
 prevestire - 1
 pricepere - 8
 pricinuitor/oare - 6
 prigonire - 3
 prigonit - 2
 prigonitor/oare - 3
 primire - 4
 primitor/oare - 10
 priveghere - 6
 privesliște (<priveală<privi) - 8
 privighetor/oare - 2
 privire - 18
 privire a Dumnezeirii
 privitor - 3
 proorocie - 10
 proorocire - 1
 propășire - 1
 propovăduire - 15
 propovăduitor/toare - 31
 proslăvire - 3
 protectoare - 3
 Puitorul de .. - 2
 punere - 1
 purcedere - 1
 purcezător - 1
 purtare (v.c.) - 21
 purtător/oare (v.c.) - 66
 putere/puteri - 252
 răbdare - 56
 răbdător/oare de chinuri - 6
 răceală - 5
 răcire - 1
 răcoreală - 1
 răcorire - 1
 rămas bun - 1
 rănire - 1
 răpire - 1
 răpitor - 1
 Răsărit - 19
 răscumpărare - 4
 răscumpărător - 7
 răspândire - 1
 răsplată - 2
 răsplătire - 7
 răspuns - 6
 răstignire - 6

Răstignit - 1
 răsuflare - 4
 rătăcire - 20
 rătăcit - 1
 rău-cugetător - 1
 răufăcător - 1
 războitor - 1
 răzbunătoare - 1
 răzvrătire - 2
 rânduială - 13
 râvnă - 17
 râvnitor/oare - 6
 readucere - 1
 recunoștință - 6
 remușcare - 2
 renaștere - 1
 revărsare - 10
 revenire - 1
 rezidire - 1
 ridicare - 13
 risipire - 2
 risipitor/oare - 4
 robire - 1
 rodire - 5
 rostire - 1
 rourare - 1
 rugă - 3
 rugător/oare - 62
 rupere a cărnurilor - 1
 rușinător - 1
 sădire - 1
 săditor - 4
 săgetător - 1
 sălășluire - 12
 săltare - 3
 sărătură - 1
 sărutare - 7
 săvârșire - 4
 sânghiuire - 1
 sânguință - 16
 scăldătoare - 5
 scăpare - 30
 scârbă - 11
 scârbit - 4
 schimbare - 17
 scriere - 1
 scriitor - 2
 scrijelire - 1
 scrisoare - 2
 scris - 1
 scuipare - 1
 sculare - 3
 scurgere - 2
 scutire - 1
 secerător - 1
 seceriș - 3
 semănare - 1
 semănător - 6
 semănătură - 1
 sfărâmare - 3
 sfărâmător - 2
 sfătuire - 1
 sfătuitoare - 2
 sfârșit - 85
 sfințire - 10
 sfințitor - 1
 simț - 3
 simțire - 9
 slăbănogit - 1
 slăbiciune - 5
 slăbire - 1
 slăvire - 1
 slobozenie - 1
 slobozire - 7
 slobozitor/oare - 1
 slujire - 16
 Slujitor/oare - 57
 smerire - 1
 smerit - 1
 sminteală - 5
 solire - 7
 solitoare - 15
 sporire - 3
 Sporitoare - 7
 sprijineală - 3
 sprijinire - 7
 sprijinitor/oare - 21
 spurcăciune - 4
 stare - 5
 stăpânire - 25
 Stăpânitor/oare - 11
 stăruință - 4
 stătătoare - 2
 stârpiciune - 1
 stârpire - 1
 stârpitoare - 2
 stingătoare - 1
 stingere - 1
 străduință - 1
 strălucire - 53
 strămutare către Domnul - 1
 străpungere - 1
 străvăzătoare - 1
 strâmtorare - 4
 strângător de grâu - 2
 stricăciune - 13
 stricător - 1
 strigare - 3
 strigăt - 1
 stropire - 2
 suferință - 59
 suflare - 15
 sugrumare - 1
 suire - 5
 suiș - 2
 supărare - 8
 supunere - 1
 surpător/oare - 8
 surpătură - 1
 suspin - 20
 suspinare - 2
 ședere - 6
 șoaptă - 1
 ștergere a (păcatelor) - 1
 știință - 7
 știre - 2
 tăcere - 17
 tăiere - 9
 tăietor - 2
 tăinuitor/oare - 8
 talmăcitor - 9
 tămăduire - 48
 tămăduitor/oare - 13
 tâlcuire - 1
 tâlcuitor - 7
 tânguire - 3
 temere - 5
 teologhisire - 2
 tihnă - 1
 tipărire - 2
 tipăritură - 1
 traducător - 2
 trai - 2
 trăire - 3
 trăitor - 2
 trâmbițator - 1
 trândăvire - 3
 trebuință - 17
 trecător - 1
 trecere - 6
 tremur - 1
 trimis - 1
 trimitere - 2
 trudă - 3
 tulburare - 3
 turnare a apei - 1
 țesătură Dumnezeiască - 1
 Țiitorul celor zidite - 1
 ținător - 2
 ținut - 1
 ucidere - 2
 ucigaș - 2
 ucigător - 3
 uimire - 2
 uitare - 2
 umblare - 6
 umbrire - 1
 umilință - 98
 uneltire - 6
 ungere - 2
 unire - 10

unit - 2
Unul Născut - 7
ură - 2
urâciune - 1
urcare la cele înalte - 1
urcuș - 1
urmare - 3
următor/oare - 14
urzitor - 1
uscat - 1
uscăciune - 1
ușurare - 2
vaiet - 2
văditoare - 1
vărsare de/a sânge(lui) - 2
vătămare - 3

văzător/oare - 19
vânător de oameni
(Apostolii) - 1
vânturător - 1
vânzător - 5
vedere - 9
veghere - 1
veghetoare - 1
venire - 44
versuitor - 1
veselitoare - 2
vestire - 17
vestitor/oare - 7
veștejire - 1
viersuire - 1
viețuire - 13

viețuitor/oare - 6
vindecare - 93
vindecător/oare - 19
voință - 7
voire - 2
vorbire - 1
vorbitor/oare - 6
zăbovire - 1
zămislire - 7
zăvorâre - 2
zdrobire - 7
zidire - 45
Ziditor/oare - 42
zugrăvire - 1

Anexa 3. Clasificarea structurală a substantivelor deverbale, în funcție de procedul de formare

Sufixare		derivare parasintetică	derivare regresivă	compunere	conversiune (participii substantivate)
-anie	Împărtășanie	Atotfăcător	auz	batjocură	ales/easă
-aș	Uciگاș	Atotiubitor/oare	blestem	binefacere	apus
-(ă)ciune	Întinăciune slăbiciune spurcăciune stărpiciune stricăciune urăciune uscăciune	Atotțiitor/oare atotvedere despățimire neajutorat neagonisire neascultare neasemănare necăutare	botez ceartă cuget cutremur dogoare dovadă grai ispită	binefăcător binerânduitoare binetâlcuitoare binevestitor binevoitoare bine-vorbitor bine-plăcut /bineplăcut	ascuns asuprit așternut blestemat căsătorit desfrănat deznădăjduit fericit
-ământ	Acoperământ	necunoștință	îndemn	bunavestire	greșit
-ăreț	Cântăreț	necuvântare	laudă	bună cinstire	îndestulat
-ăt	Strigăt	neființă	lipsă	bună silință	îndumnezeit
-(ă)tură	Începătură învățatură lovitură surpătură tipăritură țesătură	neiubire neizbândire neîmpățimire neîmpuținare neîncredere neînfrânare neînfrănat neleguire nelucrare nemurire neorânduială nepățimire nepocăință nepomenitor	lucru miros ocară odihnă osândă pază pără pedeapsă poftă poruncă preget răsplată râvnă rugă	bunăînțelegere bună-suire bunăvoire bunăvoință (bună voință) dreptmăritor împreună pățimitor împreună- călător împreună- locuitor împreună- lucrător/oare	îndurat însetat întinat înțeles întemnițat învățat/ă lăudată măhnit minunat năpăstuit născut necăjit nelegiuit plâns plăcut prigonit răsărit răspuns răstignit rătăcit scârbit scris sfârșit slăbănogit
-eală	Agoniseală îndoială îndrăzneală orânduială osteneală rânduială sminteală sprijineală	nerânduială nerecunoștință nerodire nerușinare nesocotință nesprijinitoare nesticăciune neștiință nevedere preaîndurat preamărire preaminunat preaslăvire preaslăvit prefericit preiubit preavăzător	scărbă simț suspin șoaptă tihnă trai tremur trudă ură vaiet	împreună pățimitor împreună- călător împreună- locuitor împreună- lucrător/oare împreună- moștenitor împreună- pățimire împreună- pățimitor împreună- petrecător împreună- șezător Înaintemergător/ Înainte- mergător/ Înainte mergător înainte stătător înainte văzătoare înainte-vedere/ înainte vedere înainte- luptătoare înainte- propovăduire	lăudată măhnit minunat năpăstuit născut necăjit nelegiuit plâns plăcut prigonit răsărit răspuns răstignit rătăcit scârbit scris sfârșit slăbănogit smerit trimis ținut unit uscat
-eliște	Opreliște priveștiște (dublu derivat)				
-enie	Slobozenie				
-ie	avuție (dublu derivat) bucurie călătorie începătorie lenevie proorocie				
-ință	Biruință străduință suferință știință trebuință umilință voință				
-ită	Mulțumită				
-iș	Ascuțiș seceriș suiș				
-oare	închisoare (dublu derivat)				

	scrisoare (dublu derivat)			îndelungă-răbdare	
-re	Lucrare luminare mărire mărturisire mâhnire prigonire sângiuire sfințire veghere			îndelung-răbdător întâi-născut întâistătător întrutotîndurat luare-aminte mult pătimitor mult vestită mult-nevoitor mult-răbdător neîncetat-văzător neluare aminte rămas bun rău-cugetător răufăcător Unul Născut	
-tor/toare	acoperitor/oare aducător/oare chezășuitor/oare chivernisitor/oare cinstitor dezlegător/oare izbăvitor/oare liturghisitor trâmbițător versuitor				
-uș	Urcuș				

Anexa 4. Substantive deverbale formate cu ajutorul sufixului infinitival -re

adăpștire	cufundare	împăcare	înstrăinare	mutare	punere	strălucire
ademenire	cugetare	împărtașire	însuflare	naștere	purcedere	strămutare
adeverire	cunoaștere	împărțire	însuflețire	nălucire	purtare	străpungere
adiere	cuprindere	împiedicare	întărire	năpăstuire	putere	strămtorare
adormire	curățire	împietrire	întâmpinare	năvălire	răbdare	strigare
aducere	curgere	împletire	întâmplare	necăjire	răcire	stropire
adumbrire	cuvântare	împlinire	întemeiere	necinstire	răcorire	sufflare
adunare	dare	împodobire	întoarcere	nedumerire	rănire	sugrumare
aflare	dăruire	împotrivire	întocmire	nenorocire	răpire	suire
agonisire	defăimare	împrăștiere	întrebare	nimicire	răscumpărare	supărare
ajutorare	depărtare	împrejurare	întrebuințare	numire	răspândire	supunere
alcătuire	deprindere	împresurare	întristare	obișduire	răsplătire	suspinare
alegere	desăvârșire	împreunare	întrupare	ocârmuire	răstignire	ședere
alergare	deschidere	împungere	întunecare	ocrotire	răsuflare	ștergere
alinare	descoperire	împuținare	înțelegere	oglindire	rătăcire	știre
alunecare	desfătare	înălțare	înțelepțire	omorâre	răzvrătire	tăiere
alungare	desfrânare	încăpere	învăluire	orbire	readucere	tămăduire
amăgire	deslușire	începere	învățare	osândire	remușcare	tâlcuire
amenințare	despărțire	încercare	învârtoșare	osebire	renaștere	tânguire
amestecare	deșertare	încetare	înverșunare	oștire	revărsare	temere
amintire	deșteptare	închinare	înveselire	paștere	revenire	teologhisire
amorțire	dezbinare	închipuire	înviere	părăsire	rezidire	tipărire
apărare	dezlegare	înconjurare	învingere	păstorire	ridicare	trăire
apăsare	dezmierdare	încoronare	învolverare	păstrare	rispire	trândăvire
aprindere	dezrobire	încredere	jertfire	pățimire	robire	trecere
arătare	disperare	încredințare	jignire	păzire	rodire	trimitere
ardere	dobândire	încununare	judicare	pecetluire	rostire	tulburare
ascultare	doborâre	încurajare	junghiere	petrecere	rourare	turnare
asemănare	domolire	îndeletnicire	lățire	pieire	rupere	ucidere
asuprire	dorire	îndemnare	lăudare	pierdere	sădire	uimire
așezare	dovedire	îndestulare	lenevire	pierire	sălășluire	uitare
așteptare	durere	îndoire	lepădare	piezare	săltare	umblare
atingere	eliberare	îndrăgire	lesnire	plăcere	sărutare	umbrire
ațățare	facere	îndrăznire	lipire	plângere	săvârșire	uneltire
auzire	fericire	îndreptare	locuire	plecare	sângiuire	ungere
avere	ferire	îndrumare	logodire	plinire	scăpare	unire
binecuvântare	ființare	îndulcire	lovire	pogorâre	schimbare	urcare
biruire	fire	îndumnezeire	lucrare	pomenire	scriere	urmare
cădere	folosire	înduplecare	luminare	pornire	scrijelire	ușurare
călăuzire	frângere	îndurare	mărire	postire	scuipare	vărsare
călcare	fulgerare	încare	mărturisire	poticnire	sculare	vătămare
căutare	găsire	înfațișare	mâhnire	potolire	scurgere	vedere
cântare	găzduire	înfiorare	mâncare	potopire	scutire	veghere
cârtire	gândire	înflăcărare	mâncare	povățuire	semănare	venire
câștigare	gângurire	înflorire	mângâiere	prădare	sfărâmare	vestire
cercetare	glăsuire	înfocare	mântuire	prăznuire	sfățuire	veștejire
cerere	grăbire	înfrânare	mergere	predicare	sfințire	viersuire
certare	grăire	înfrângere	meșteșugire	prefacere	simțire	viețuire
chemare	hotărâre	înfricoșare	micșorare	pregătire	slăbire	vindecare
chinuire	iertare	înfrumusețare	mijlocire	prețuire	slăvire	voire
cinstire	ieșire	înfruntare	milostivire	prevestire	slobozire	vorbire
clevetire	intrare	îngrădire	miluire	pricepere	slujire	zăbovire
coborâre	ispitire	îngrijire	minunare	prigonire	smerire	zămislire
consolare	iubire	îngropare	mirare	primire	solire	zăvorâre
contemplare	izbăvire	îngrozire	mirosire	priveghere	sporire	zdrobire
conținere	izgonire	înlesnire	mișcare	privire	sprijinire	zidire

convorbire	îmbărbătare	înmormântare	momire	proorocire	stare	zugrăvire
covârșire	îmbelșugare	înmulțire	moștenire	propășire	stăpânire	
creștere	îmblânzire	înnoire	mulțumire	propovăduire	stârpire	417 unități
cruțare	îmbogățire	însemnare	muștrare	proslăvire	stingere	

Anexa 5. Substantive deverbale formate cu sufixul -tor

1. acoperitor/oare	51. gonitor/oare	101. mijlocitor/oare	151. secerător
2. aducător/oare	52. grăitor	102. miluitor	152. semănător
3. adunătoare	53. guvernator	103. moștenitor/oare	153. sfărâmător
4. ajutător/oare	54. hrănitor/oare	104. mulțumitoare	154. sfătuitoare/oare
5. alergător	55. hulitor	105. muritor	155. sfințitor
6. alinător/oare	56. ispititor	106. muștrător/oare	156. slobozitor/oare
7. alungător	57. iubitor/oare	107. născător/oare	157. slujitor/oare
8. apărător/oare	58. izbăvitor/oare	108. năvălitor	158. solitoare
9. aprinzător	59. izbânditoare	109. neguțător	159. sporitoare
10. arătător	60. izgonitor/oare	110. nevoitor/oare	160. sprijinitor/oare
11. ascultător/oare	61. izvorător/oare	111. nimicitoare	161. stăpânitor/oare
12. asupritor	62. îmbelșugătoare	112. oblăduitoare	162. stătătoare
13. auzitor	63. împăciuitoare	113. ocrotitor/oare	163. stârpitoare
14. bârfitor	64. împărțitoare	114. osânditoare	164. stingătoare
15. biruitor/oare	65. împlinitor	115. ostenitor	165. strângător
16. botezător	66. împodobitor/oare	116. otrăvitoare	166. stricător
17. călător	67. împrumutător	117. părtinitor	167. surpător/oare
18. călăuzitor/oare	68. începător/oare	118. păstrător/oare	168. tăietor
19. călcător	69. închinător/oare	119. pătimitor/oare	169. tăinuitor
20. căutător	70. îndemnător/oare	120. păzitor/oare	170. tălmăcitor
21. cântător	71. îndestulător/oare	121. petrecător	171. tămăduitor/oare
22. cârmuitor/oare	72. îndreptător/oare	122. pierzător/oare	172. tâlcuitor
23. cercetător	73. îndrumător/oare	123. plângătoare	173. traducător
24. cerșetor	74. îndurător/oare	124. pomenitoare	174. trăitor
25. chezașuitor/oare	75. înfrumusețător	125. postitor	175. trâmbițător
26. chivernisitor/oare	76. îngrijitor/oare	126. povățuitor/oare	176. trecător
27. cinstitor	77. însoțitoare	127. predicator	177. țiitor
28. cioplitor	78. înșelător	128. pricinuitoare/oare	178. ținător
29. cititor	79. întăritor/oare	129. prigonitor/oare	179. ucigător
30. clevetitor	80. întemeietor/oare	130. primitor/oare	180. următor/oare
31. conducător/oare	81. întrebător	131. privighetor/oare	181. urzitor
32. creator	82. întunecător	132. privitor	182. văditoare
33. cuceritor	83. învățător/oare	133. propovăduitor/oare	183. văzător/oare
34. cugetător	84. înveselitor	134. protectoare	184. vânător
35. cunoscător	85. învingător/oare	135. puitor	185. vânturător
36. cuvântător/oare	86. înzestrătoare	136. purcezător	186. vânzător
37. dăruitor/oare	87. jertfitor	137. purtător/oare	187. veghetoare
38. dător/oare	88. judecător	138. răbdător/oare	188. versuitor
39. defăimătoare	89. lămuritor	139. răpitor	189. veselitoare
40. deschizător/oare	90. laudător	140. răscumpărător	190. vestitor/oare
41. descuietor	91. lecuiitor/oare	141. războitor	191. viețuitor/oare
42. deșteptător	92. legiuitor	142. răzbunătoare	192. vindecător/oare
43. dezlegător/oare	93. liturghisitor	143. râvnitor/oare	193. vorbitor/oare
44. deșădăcinător/oare	94. locuitor/oare	144. risipitor/oare	194. Ziditor/oare
45. doritor	95. lucrător/oare	145. rugător/oare	
46. doveditoare	96. luminător/oare	146. rușinător	
47. făcător/oare	97. luptător/oare	147. săditor	
48. feritoare	98. mărturisitor/oare	148. săgetător	
49. folositor/oare	99. mângâietor/oare	149. scăldătoare (loc)	
50. glăsuitor	100. mântuitor/oare	150. scriitor	

Anexa 6. Substantive deverbale formate prin derivare parasintetică

	Prefix			Sufix	Exemple	
1.	atot-	+	Baza verbală	+	-tor/toare	Atotfăcător, Atotiubitor/toare, Atotțiitor/toare
					-re	atotvedere
2.	des-				-re	despățimire
3.	ne-				-at	neajutorat, neînfrânat
					-re	neagonisire, neascultare, neasemănare, necăutare, necuvântare, ne iubire, neizbândire, neîmpățimire, neîmpuținare, neîncredere, nelegiuire, nelucrare, nemurire, nepățimire, nepocăință, nepricepere, neprihănire, nerodire, nerușinare, nevedere
					-ință	necunoștință, neființă, nerecunoștință, nesocotință, neștiință
					-eală	neorânduială, nerânduială
					-tor	nepomenitor, nesprijinitoare
					-ciune	nesticăciune
4.	prea-				-at	preaîndurat, preaminunat, preaslăvit, preafericit, preaiubit
		-re	preamărire, preaslăvire			
		-tor	preavăzător			
5.	stră-			-tor/toare	Străvăzătoare	

Anexa 7. Substantive deverbale compuse în textele acatistelor

Anexa : Substantive deverbale compuse în textele acatistelor				
	Element 1	+	Element 2	Exemple
1.	bine		infinitiv lung	Binefacere
			deverbal cu suf. -tor/toare	binefăcător, binerânduitoare, bînetâlcuitoare, binevestitor, binevoitoare, bine-vorbitor
			Participiu	bineplăcut/bine-plăcut
2.	buna/bună		infinitiv lung	bunavestire, bună cinstire, bunăînțelegere, bună-suire
			deverbal cu suf. -ință	bună silință, bunăvoință/ bună voință
3.	drept		deverbal cu suf. -tor	Dreptmăritor
4.	împreună		deverbal cu suf. -tor	împreună pătimitor, împreună-călător, împreună-locuitor, împreună-lucrător/toare, împreună-moștenitor, împreună-pătimitor, împreună-petrecător, împreună-șezător
			infinitiv lung	împreună-pățimire
5.	înainte		deverbal cu suf. -tor/toare	Înaintemergător/Înainte-mergător/ Înainte mergător, înainte stătător, înainte văzătoare, înainte-luptătoare
			infinitiv lung	înainte-vedere/ înainte vedere, înainte-propovăduire
6.	îndelung(ă)		infinitiv lung	îndelungă-răbdare
			deverbal cu suf.-tor	îndelung-răbdător
7.	întâi		deverbal cu sufix -tor	Întâistătător
			Participiu	întâi-născut
8.	întrutot		Participiu	Întrutotîndurat
9.	mult		deverbal cu sufix -tor	mult pătimitor, mult-nevoitor, mult-răbdător
			Participiu	Multvestită
10.	neîncetat		deverbal cu sufix -tor	neîncetat-văzător
11.	rău		deverbal cu sufix -tor	rău-cugetător, răufăcător
12.	Unul		Participiu	Unul Născut
13	infinitiv lung		Adverb	luare-aminte, neluare aminte
14.	participiu		Adjectiv	rămas bun

Anexa 8. Substantive deverbale obținute prin conversiune

Anexa : Substantive deverbale obținute prin conversiune			
Grupa I	Grupa II	Grupa III	Grupa IV
blestemat desfrânat îndestulat îndurat însetat întinat întemnițat învățat(ă) lăudată minunat uscat	Plăcut	ales/aleasă apus ascuns așternut înțeles născut plâns răspuns scris trimis ținut	Asuprit căsătorit deznădăjduit fericit greșit îndumnezeit năpăstuit necăjit nelegiuit prigonit răsărit răstignit rătăcit scârbit sfârșit slăbănogit smerit unit
11	1	11	18

Anexa 9. Substantive deverbale regresive

auz	ispită	pază	simț
blestem	îndemn	pâră	suspin
botez	laudă	pedeapsă	șoaptă
ceartă	lipsă	poftă	tihnă
cuget	lucru	poruncă	trai
cutremur	miros	preget	tremur
dogoare	ocară	răsplată	trudă
dovadă	odihnă	râvnă	valet
grai	osândă	rugă	ură

Anexa 10. Exemplu de acatist: *Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva, ocrotitoarea Moldovei*
(Extras din: *Acatistier*.
Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă din Alexandria, 2001, p. 157-169)

Acatistul Cuvioasei maicii noastre Parascheva

(14 octombrie)

După obișnuitul început se zic:

Condacele și icoasele

Condac 1:

Preacuvioasei noastre Maici, mult milostivei Parascheva, prinos de *umilință* îi aducem noi, nevrednicii păcătoși, pentru *mijlocirile* sale. Că mari daruri ne-am învrednicit a dobândi, de la izvorul cel pururea curgător de bunătăți al *Mântuitorului* nostru, și să-i cântăm: Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Icos 1:

Îngerii din cer cu *laude* primind duhul tău cel fecioresc din pământestile lăcașuri, de *bucurie* te-au încununat pentru vredniciile tale; că femeiesc trup purtând și *fire* slăbănoagă, ai știut a birui toate *puterile* vrăjmașilor prin buna înțelepciune; pentru aceasta îți cântăm:

Bucură-te, înțeleaptă fecioară;
Bucură-te, porumbiță cuvântătoare;
Bucură-te, suflet îngeresc în trup fecioresc;
Bucură-te, vrednică *mijlocitoare* către Domnul;
Bucură-te, *mângâierea* oamenilor;
Bucură-te, *alinarea* de suferință;
Bucură-te, nădejdea noastră cea tare;
Bucură-te, *întărirea* credincioșilor;
Bucură-te, liman lin și neînvișor;
Bucură-te, pilda bunei cucernicii;
Bucură-te, *luminarea* celor nepricepuți;
Bucură-te, *scăparea* celor deznădăjduiți;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 2:

Așa Împăratul tuturor răsplătește *biruințele*. Așa mâna proniei cea nevăzută întărește neamul omenesc, îmbrățișând cu credință cele de dânsa rânduite spre *mântuire*. Pentru aceasta să ne depărtăm de *nelegiuiri*; până când vom petrece în păcate? Doamne, întărește inimile noastre ca să-Ți cântăm în fapte bune *cântarea* îngerească: Aliluia!

Icos 2:

Preacinstită fecioară, către tine am năzuit, către tine care de multe ori ai luat pe sfinți și pe îngeri în ajutor la pământestile *ispite*; fii acum și pentru noi grabnic *folositoare*, căci te-ai învrednicit a intra înăuntrul casei Mirelui cu candela luminoasă, precum ne-a povățuit *Mântuitorul* Hristos, și primește *cântarea* aceasta:

Bucură-te, mărgăritar neprețuit al vistieriei noastre;
Bucură-te, floare nevestejită a Bisericii lui Hristos;
Bucură-te, temelie neclintită a creștinătății;
Bucură-te, a fecioarelor *înzestrătoare* și *rugătoare* către Maica lui Dumnezeu;
Bucură-te, *ascultătoare* a preoților cucernici;
Bucură-te, grabnică *ajutătoare* a străinilor;
Bucură-te, fierbinte *mângâietoare* a *prigoniților*;
Bucură-te, milostivă *povățuitoare* a văduvelor;
Bucură-te, *învingătoare* a dușmanilor;
Bucură-te, *izbăvirea* tuturor celor ce te cheamă spre ajutor;
Bucură-te, mare *folositoare* a sufletelor;

Bucură-te, *vindecătoarea* de răni ale trupurilor;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 3:

Spre tine pururea nădăduim; de multe boli și primejdii s-a izbăvit țara aceasta, alinând și prefăcând mânia cea cu dreptate pornită asupra noastră de la Dumnezeu, în bună și milostivă *îndurare*, prin ale tale rugăciuni; dar și acum, îngrozindu-ne marile nenorociri, la tine năzuim cu lacrimi, să ne ajuți, ca să scăpăm din primejdii și să cântăm lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 3:

Epivata, văzând lauda pământului ei răsărind dintru ale sale, cu *bucurie* te-a întâmpinat, preacuvioasă, mărturisindu-te cu mare cucernicie; iar noi, care în urmă ne-am învrednicit a dobândi moaștele tale, cum vom putea îndestul a propovădui minunile pe care le-ai făcut, de nu cântăm acestea:

Bucură-te, *luminătoarea* Moldovei;
Bucură-te, *sprijinitoarea* Epivatei;
Bucură-te, *învățătoarea* părinților tăi;
Bucură-te, ceea ce n-ai adunat *averi* pământești;
Bucură-te, *adunătoarea* cereștilor daruri;
Bucură-te, ceea ce n-ai primit hainele cele scumpe;
Bucură-te, *cinstitoarea* hainei smereniei;
Bucură-te, *îndreptătoarea* mândriei;
Bucură-te, *cinstitoarea* fecioriei;
Bucură-te, *sprijinitoarea* bătrânilor;
Bucură-te, *osânditoarea* dușmanilor;
Bucură-te, *miluitoarea* săracilor;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 4:

Preacurată Fecioară Marie, Maica lui Dumnezeu, primește și ale noastre datornice rugăciuni de la noi nevrednicii, pe care prin *mijlocitoarea* noastră sfântă ți le aducem spre *iertarea* păcatelor și ne dă nouă pace și mare milă de la Fiul tău, Căruia Îi cântăm neîncetat: Aliluia!

Icos 4:

Celei după vrednicie și cu credință *următoare* a cuvântului lui Dumnezeu, care pentru buna cucernicie a primit darul *vindecărilor* și plată cerească, prin glasul *Mântuitorului* zicând: slugă bună și credincioasă, intră întru *bucuria* Domnului tău, îți aducem *cântarea* aceasta:

Bucură-te, sămânță nerătăcită;
Bucură-te, trup neobosit;
Bucură-te, hrană duhovnicească;
Bucură-te, aur lămurit;
Bucură-te, foc arzător plevilor;
Bucură-te, pământ de *îndestulare*;
Bucură-te, rodul *pocăinței*;
Bucură-te, *îmblânzirea* relelor *cugetări*;
Bucură-te, *risipitoare* de furtuni;
Bucură-te, *aducătoare* de mană;
Bucură-te, *dătătoare* de *mângâieri*;
Bucură-te, *mijlocitoarea* tuturor creștinilor către Domnul;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 5:

Obosiți de truda gândurilor lumești ne-am deșteptat acum noi, ticăloșii, lăcrimând, că nu avem încotro întinde nădejdiile după faptele noastre spre a ne liniști, nefăcând nici un lucru vrednic de *mântuire* și temându-ne de *tăiere* ca smochinul neroditor, cădem înaintea ta plângând, Sfântă Parascheva, și strigăm: miluiește-ne, ca dimpreună cu tine să cântăm lui Dumnezeu *cântarea* de *mântuire*: Aliluia!

Icos 5:

Cine nu te va ferici pe tine, Cuvioasă, că te-ai învrednicit a potoli prin *nevoințele* tale zburdălnicia trupului și a dobândi *mântuirea* sufletească cu cinstea cea neluată de mâini omenești a cereștii *măririi*? Sau cine nu te va ferici că ai străbătut prin viteazul tău cuget *împletiturile* vicleanului cele amăgitoare, și l-ai rușinat? Pentru aceasta, primește următoarea *cântare*:

Bucură-te, turnul *biruinței*;
Bucură-te, ușa *mântuirii*;
Bucură-te, pavăza *credinței*;
Bucură-te, lăcașul *statorniciei*;
Bucură-te, chipul *bunătăților*;
Bucură-te, *apărarea* cinstitei *cruci*;
Bucură-te, *închinătoarea* ei vrednică;
Bucură-te, că prin al ei ajutor ai fost izbânditoare;
Bucură-te, că printr-înșa te-ai făcut lui Hristos *următoare*;
Bucură-te, a *biruinței* frumoasă *stălpăre*;
Bucură-te, *învingătoare* a *stăpânirii* iadului;
Bucură-te, *moștenitoarea* cereștii *măririi*;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 6:

Dar cum vom cânta mai cu vrednicie sau cu ce cuvinte vom lăuda *mărirea* faptelor tale, noi nevrednicii? Căci nici faptele, nici credința nu ne apropie de preacinstitele tale *lucrări*; dar mărturisind *slăbiciunea* noastră, ne rugăm ție a ne ajuta și a mijloci către Dumnezeu să primească *cântarea*: Aliluia!

Icos 6:

Ne-au cuprins acum *dureri* de negrăit, nici un ajutor omenesc de la nimeni nu așteptăm, toți ne-au părăsit deodată, până și *plăcerile* ce odinioară ne desfătau acum se luptă cu noi; vai de ticăloșia noastră, nu avem altă nădejde decât mila lui Dumnezeu și al tău ajutor sfânt. Pentru aceasta, ne rugăm ție a ne ajuta, vindecându-ne, ca să cântăm ție:

Bucură-te, leacul *durerii*;
Bucură-te, mâna *vindecării*;
Bucură-te, casa *ocrotirii*;
Bucură-te, raza *mângâierii*;
Bucură-te, cortul *îndestulării*;
Bucură-te, roua *fierbințelii*;
Bucură-te, *mântuirea* de boli;
Bucură-te, *scăparea* celor înspăimântați;
Bucură-te, *izgonitoarea* pagubelor;
Bucură-te, *privighetoare* neadormită;
Bucură-te, stea *luminoasă*;
Bucură-te, scară *izbăvitoare*;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 7:

Doamne, cercetează și vindecă pe robii Tăi cei cuprinși de *durere*, zice Preacuvioasa, rugându-se neîncetat, că nu au reazem, nici *mângâiere*. Iar zilele grele sunt, și pentru că ne-am mântuit, să ne bucurăm și să cădem la Dumnezeu, pocăindu-ne și cântând: Aliluia!

Icos 7:

Nelegiuirile noastre, mulțimea strâmbătăților pe care le-am pricinuit aproapelui nostru, astăzi ne osândesc și nu știm ce vom răspunde mergând la judecată, unde toți ne prigonesc, toți se ridică asupra noastră să ne împileze; tu însă, o, preabună Maică, care ascuți *mărturisirea* noastră, mijlocește către Domnul să prefacă *starea osândirii* noastre în *bunătăți*, scoțând din inimile vrăjmașilor noștri toată *urâciunea* și te vom preamări cu *laude* ca acestea:

Bucură-te, *mijlocitoarea* celor greșiți;

Bucură-te, *folositoarea* celor asupriți;
Bucură-te, *îndreptătoarea* judecătorilor răi;
Bucură-te, *doveditoarea* celor clevețiți;
Bucură-te, *scăparea* celor judecați și osândiți;
Bucură-te, *conținere* a patimilor;
Bucură-te, *nesprijinitoarea* celor ce caută numai folosul lor;
Bucură-te, *neizbândire* a mijlocitorilor celor vicleni;
Bucură-te, *domolire* a celor puternici;
Bucură-te, *înlesnire* a slăbănogilor;
Bucură-te, *stârpitoare* a răutăților;
Bucură-te, *izvorătoare* a milostivirii;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 8:

Acestea grăind, ne liniștim, ne veselim și ne bucurăm; saltă sufletele noastre că nu-și vor râde de noi vrăjmașii noștri. Nu ne va părăsi Dumnezeu nostru până la sfârșit, pentru rugăciunile tale, Preacuvioasă, ci trimițând mila Lui asupra poporului, precum este obișnuit, și noi, nevrednicii, ne vom împărtăși cu el de ale Sale bunătăți, cu care dimpreună vom cânta lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 8:

La toți vom spune minunile tale, în glas vom cânta *prăznuirea* ta, după datoria obștii care ți-aduce spre *mulțumire*: *mărire laudei* tale, *mărire îndelung-răbdării* cu care te-ai încununat, nevoindu-te prin credință, *mărire* faptei celei cu statornicie urmată după pilda *Iubitorului de oameni*; pentru acestea, grăim către tine:

Bucură-te, mireasă duhovnicească;
Bucură-te, cununa adevărului;
Bucură-te, toiagul *biruinței*;
Bucură-te, *mărirea* monahilor;
Bucură-te, *povățuitoare* a obștii;
Bucură-te, *cinstitoare* a cuvioaselor;
Bucură-te, *păzitoare* a sihaștrilor;
Bucură-te, *pomenitoare* a veacurilor;
Bucură-te, *propovăduitoare* a dreptei credințe;
Bucură-te, *surpătoare* a eresurilor;
Bucură-te, *dobândire* a slavei dumnezeiești;
Bucură-te, *următoare* a Cuvântului ceresc;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 9:

Pe sfânta *folositoare* a celor ce sunt întru nevoi, toți cu *bucurie* să o lăudăm, pe cinstita Parascheva, că aceasta viață nestricăcioasă a luat în veci; pentru aceasta *mărire* a aflat și darul de minuni, cu *porunca* lui Dumnezeu, cântând: Aliluia!

Icos 9:

Rău-cugetătorii, prin tine muștrați fiind, se înspăimântă văzând slava lui Dumnezeu, cea gătită omului depărtat de păcate, în tine luminând, văzând taina cea necuprinsă a chipului *măririi*, asupra ta, Cuvioasă, că astăzi strălucește aducând credincioșilor daruri de *vindecări*; pentru aceasta, ei s-au rușinat, pocăindu-se și noi ne-am veselit, cântându-ți ție:

Bucură-te, *izbăvitoare* noastră;
Bucură-te, *povățuitoare*;
Bucură-te, *îndreptătoare*;
Bucură-te, *izgonitoare* de rele;
Bucură-te, *aducătoare* de bun *miros*;
Bucură-te, *otrăvitoare* jivinelor;
Bucură-te, *stârpitoare* insectelor;
Bucură-te, *ferirea* de *năluciri*;

Bucură-te, *risipitoarea* de grindină;
Bucură-te, *aducătoare* de ploi mănoase;
Bucură-te, *îmbelșugătoare* de roade bune;
Bucură-te, *veselitoare* plugarilor;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 10:

Niciodată nu vom înceta a vesti minunile tale, Preacuvioasă, că de n-ai fi stat tu, rugându-te pentru țara aceasta pe care o păzești cu preacuratele tale moaște, cine ne-ar fi izbăvit din atâtea primejdii, sau cine ne-ar fi ușurat de bolile care au venit asupra noastră, pentru păcatele noastre cele multe? Deci dimpreună cu tine cântăm lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 10:

Zidurile casei părinților tăi n-au fost puternice, nici îndestulătoare pentru a te opri de la mărimea *hotărârii* ce ai luat, fângăduindu-te a îmbrățișa viață monahicească; pentru aceasta și depărtându-te de toată *dezmierdarea* și *plăcerile* lumești, haina cea scumpă cu a cerșetorului, venind de la biserică, ai schimbat-o, părăsindu-ți părinții ce te certau cu *mustrări* de la asemenea *plecare*. Deci cu smerenie dobândind cele preainalte, de la toți auzi:

Bucură-te, trandafir neatins de viermele trufiei;
Bucură-te, crin răsădit în grădina de sus;
Bucură-te, patul nevinovăției;
Bucură-te, scaunul domniilor;
Bucură-te, sceptrul celor ce conduc;
Bucură-te, *ocrotitoare* neobosită;
Bucură-te, *apărătoare* neînfruntată;
Bucură-te, *mustrătoare* a celor ce ne ispitesc;
Bucură-te, *cinstitoare* a celor ce ne miluiesc;
Bucură-te, *întăritoare* a celor ce ne slujesc;
Bucură-te, *luminătoare* a celor ce ne mângâie;
Bucură-te, *împreună-lucrătoare* cu cei ce ne hrănesc;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 11:

Suntem plini de păcate, Îndurate Doamne, și greu se luptă sufletele noastre gândind la judecată, căci ce vom face noi păcătoșii, năpădindu-ne deodată neprevăzutul sfârșit? Milă cerem, Doamne, milă Hristoase al nostru, căci nu avem chip de *îndreptare*; nu trece cu vederea rugăciunile noastre și pocăința, care în tot ceasul după păcate ne-a cuprins și primește ca pe o cheazășie a bunei noastre voințe și a temerii de Tine, rugăciunea aceasta, pe lângă care Ți-aducem mijlocitoare și pe Maica noastră Parascheva, cântând cu dânsa dimpreună: Aliluia!

Icos 11:

Mulți păcătoși mai înainte de noi și-au dobândit *mântuirea* umilindu-se. Cum, dar, noi ne vom depărta de această nădejde? Către tine însă năzuim, Preacuvioasă Maică, și nu vom fi rușinați, nedepărtându-te de noi ca de păcătosul acela care lângă tine a fost înmormântat fără a i se cunoaște nevrednicia sa și pentru care ai cerut prin vedenie să i se mute trupul cel stricat de lângă moaștele tale. Deci ne rugăm, primește rugăciunile și lacrimile noastre, mijlocind *iertarea* păcatelor noastre pentru că îți cântăm:

Bucură-te, smerenie înaltă;
Bucură-te, fecioară neîntinată;
Bucură-te, comoară nedeșertată;
Bucură-te, maică prealăudată;
Bucură-te, *mântuirea* cea smerită;
Bucură-te, lauda celor cinstiți;
Bucură-te, *mângâierea* celor nenorociți;
Bucură-te, *povățuitoarea* celor rătăciți;
Bucură-te, buna mea *sfătuitoare*;

Bucură-te, preablândă *îndreptătoare*;
Bucură-te, a sufletelor *veselitoare*;
Bucură-te, grabnică *ajutătoare*;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 12:

Nespusă este *mângâierea* noastră, privindu-te, cu noi petrecând, ca un dar al lui Dumnezeu trimis țării acesteia; că de ce boli am fost cuprinși și nu ne-ai vindecat; în care *întristări* și nu ne-ai bucurat; de câte ori lipsiți, prigoniți și în războaie și tu ne-ai ajutat nouă, în totul plinind cuvântul Mântuitorului din Evanghelia Sa! Pentru aceasta, cu smerenie dobândind dreapta cea preaînaltă la scaunul *măririi*, îți cântăm ție: Bucură-te! și lui Dumnezeu lauda cea cerească: Aliluia!

Icos 12:

Izbăvește-ne pe noi, Maică, de lăcuste, de gândaci și de toată răutatea; izbăvește-ne pe noi, Maică, de foc, de grindină și de fulger; izbăvește-ne pe noi, Maică, de chinul cel de veci și de ceasul *osândirii* și ne învrednicește a dobândi prin rugăciunile tale *starea de-a dreapta* în ziua judecății, prin *mântuirea* sufletelor noastre, ocrotindu-ne și hrănindu-ne în pace până la *răsuflarea cea mai de pe urmă*, ca să-ți cântăm:

Bucură-te, alăută duhovnicească;
Bucură-te, trâmbiță apostolească;
Bucură-te, făclie luminoasă;
Bucură-te, rază cerească;
Bucură-te, nădejdea oamenilor;
Bucură-te, *izgonirea* demonilor;
Bucură-te, *tămăduirea* rănilor;
Bucură-te, *feritoarea* de răutăți;
Bucură-te, *aducătoarea* de bunătăți;
Bucură-te, *luminătoarea* casnică a Moldovei;
Bucură-te, *izbăvitoarea* lui Vasile Voievod și a altor miluitori;
Bucură-te, *sprijinitoarea* și a mea, a smeritului păcătos;
Bucură-te, Sfântă Parascheva, mult *folositoare*!

Condac 13:

Ne închinăm lui Dumnezeu și cinstim sfintele tale moaște, Cuvioasă Maică Parascheva, propovăduind cu *mărire* și *cântări* toate minunile tale pe care prin darul lui Dumnezeu și pentru a noastră *mântuire* le-am dobândit; bine primită fă rugăciunea noastră, sfântă, și grăbește totdeauna a ne ajuta ca să cântăm cu *bucurie* faptele tale și slava lui Dumnezeu: Aliluia!

(Acest Condac se zice de trei ori).

Apoi se zice iarăși Icosul întâi: **Îngerii din cer cu laude...** și Condacul întâi: **Preacuvioasei noastre Maici...** După aceea se citește această:

Rugăciune

Doamne Dumnezeul nostru, Tu, Cel ce ai zis și s-a făcut toată făptura, nu întoarce fața Ta de la noi păcătoșii, ca să nu vină asupra-ne mânia cea groaznică și înfricoșătoare a *durerilor*, care este rodul păcatelor noastre, ce în toată ziua, nenumărate, cu *nesocotință* le săvârșim. Noi suntem păcătoși, netrebniți și plini de răutate; iar Tu ești izvorul vieții și al *milostivirii*. Nu ne lăsa, Doamne! Nu trece rugăciunea noastră, a păcătoșilor, nici ne răsplăti nouă după *nelegiuirile* noastre, ci pentru că nu suntem vrednici a câștiga *milostivirea* prin *sârguința* cea de toate zilele, dăruiește-ne-o Tu ca un îndurat mult-Milostiv.

Doamne, pentru rugăciunile Cuvioasei Maicii noastre Parascheva, dăruiește-ne nouă sănătate și viață ferită de toată răutatea și ne întărește cu Duhul Tău cel stăpânitor, ca din adâncul inimilor, cu *bucurie* să slăvim preasfânt numele Tău în veci. Amin.

Anexa 11. Tipuri de acatiste în funcție de numărul hairetismelor

Acatiste cu 4 hairetisme	<i>Acatistul Sfântului Ierarh Vlasie, Episcopul Sevastiei; Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș.</i>
Acatiste cu 5 hairetisme	<i>Acatistul Sfintei Învieri a Domnului (refren: Iisuse, Cel ce ai înviat din morți, înviază și sufletele noastre); Acatistul Chipului nefăcut de mână al Domnului Nostru Iisus Hristos sau al Sfintei Mahrame a Domnului (cu excepția I3,9); Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae Velimirovici (excepție I7,11).</i>
Acatiste cu 6 hairetisme	<i>Acatistul Sfintelor și Mântuitoarelor Pătimiri ale Domnului Nostru Iisus Hristos; Acatistul Înălțării Domnului; Acatistul Schimbării la Față a Domnului Nostru Iisus Hristos; Acatistul Icoanei Maicii Domnului „Eu sunt cu voi și nimeni împotriva voastră”; Acatistul Sfântului Arhanghel Mihail; Acatistul Sfântului Arhanghel Gavriil; Acatistul Sfântului Arhanghel Rafail; Acatistul Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul; Acatistul Sfântului Ioan Maximovici; Acatistul Sfinților Adrian și Natalia; Acatistul Sfântului Teofil cel nebun pentru Hristos; Acatistul Sfinților Gurie, Samon și Aviv; Acatistul Stareților de la Optina ș.a.</i>
Acatiste cu 7 hairetisme	<i>Acatist de mulțumire „Slavă lui Dumnezeu pentru toate”; Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh (excepție I1,3,6,7).</i>
Acatiste cu 8 hairetisme	<i>Acatistul Întâmpinării Domnului; Acatistul Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului (excepție I2,8,12); Acatistul Sfântului Serafim de Sarov (excepție I7); Acatistul Sfântului Ierarh Marcu, Mărturisorul, Episcopul Efesului; Acatistul Sfintei Xenia din Sankt-Petersburg (excepție I4); Acatistul Sfântului Ignatie Briancianinov; Acatistul Sfintei Cuvioase Matrona din Moscova; Acatistul Cuviosului Moise Ungurul (excepție I2); Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni; Acatistul Sfântului Cuvios Onufrie de la Vorona; Acatistul Sfântului Siluan Atonitul; Acatistul Sfântului Kukșa din Odessa; Acatistul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei ș.a.</i>
Acatiste cu 9 hairetisme	<i>Acatistul Sfântului Cuvios Alexie, omul lui Dumnezeu (excepție I1,12).</i>
Acatiste cu 10 hairetisme	<i>Acatistul Sfântului Stelian, ocrotitorul copiilor; Acatistul Sfântului Mare Mucenic Procopie (excepție I3,4,5).</i>
Acatiste cu 11 hairetisme	<i>Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu; Acatistul Sfintei Mucenițe Tomaida (excepție I9); Acatistul Sfântului Cuvios Vasile de la Poiana Mărului; Acatistul Sfintei Mucenițe Chiriachi (excepție I1); Acatistul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul.</i>
Acatiste cu 12 hairetisme	<i>Acatistul Sfintei Cruci (excepție I1); Acatistul Domnului Nostru Iisus Hristos (refren Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!); Acatistul Buneivestiri; Acatistul Adormirii Maicii Domnului; Acatistul Icoanei „Prodromița”; Acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil; Acatistul Sfântului Ierarh Vasile cel Mare; Acatistul Sfântului Ioan Botezătorul (excepție I12); Acatistul Sfinților 40 de mucenici; Acatistul Sfintei Maria Egipteanca; Acatistul Sfântului Ierarh Teotim, Episcopul Tomisului; Acatistul Sfinților Ierarhi Mărturisorii Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropoliții Transilvaniei; Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae; Acatistul Sfântului Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei; Acatistul Sfinților Cuvioși Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei; Acatistul Sfântului Gheorghe Pelerinul; Acatistul Sfântului Varlaam, Mitropolitul Moldovei; Acatistul Sfântului Voievod Neagoe Basarab; Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva; Acatistul Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț și multe altele.</i>

Acatiste cu un număr iregular de hairetisme	<i>Acatistul Intrării Maicii Domnului în Biserică; Acatistul Sfintei Nina, cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Georgiei; Acatistul Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan; Acatistul Sfântului Ierarh Fotie Mărturisorul, Patriarhul Constantinopolului; Acatistul Sfântului Cuvios Pahomie cel Mare; Acatistul Sfântului Leontie de la Rădăuți; Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Eufimia; Acatistul Sfintei Mari Mucenițe Anastasia; Acatistul Sfântului Apostol și Evanghelist Matei ș.a.</i>
--	--

Anexa 12. Tipologia refrenurilor icoaselor

Acatiste cu refren identic la toate icoasele	<i>Acatistul Nașterii Domnului; Acatistul Adormirii Maicii Domnului; Acatistul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare; Acatistul Sfinților Mucenici Teodor Tiron și Teodor Stratilat; Acatistul Sfinților Mucenici Doctori fără de arginți Cosma și Damian; Acatistul Sfinților Adrian și Natalia; Acatistul Sfinților Mucenici Manuil, Savel și Ismail; Acatistul Sfinților Gurie, Samon și Aviv; Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni; Acatistul Sfinților 40 de mucenici; Acatistul Sfinților paisprezece mii de prunci uciși de Irod.</i>
Acatiste cu două refrene specifice icoaselor	<i>Acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil; Acatistul Sfinților Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropoliții Transilvaniei; Acatistul Sfinților Împărați întocmai cu Apostolii Constantin și Elena; Acatistul Sfinților Apostoli Petru și Pavel; Acatistul Sfinților Epictet și Astion; Acatistul Sfinților Cuvioși Rafail și Partenie de la Agapia Veche; Acatistul Sfințelor Cuvioase Olimpiada și Eupraxia; Acatistul Sfinților Părinți Ioachim și Ana; Acatistul Sfinților Cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați; Acatistul Sfinților Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel.</i>
Acatiste cu trei refrene ale icoaselor	<i>Acatistul Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; Acatistul Sfinților Mucenici Rafael, Nicolae și Irina; Acatistul Sfinților Cuvioși Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei; Acatistul Sfinților Mărturisitori Visarion și Sofronie și al Mucenicului Oprea.</i>
Acatiste cu patru refrene ale icoaselor	<i>Acatistul Sfinților Mucenici Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculișel.</i>

Rugăciune (din Acatistul Bunevestiri), fragment

„ ...ceea ce ești mai înaltă și mai presus decât îngerii și arhanghelii și mai cinstită decât toată făptura; mirarea cea mare a îngerilor, propovăduirea prorocilor, podoaba cea aleasă a arhanghelilor, întărirea cea tare a mucenicilor, lauda cea preamărită a apostolilor, povățuitoarea cea tare a călugărilor, înfrânarea cea tare a postitorilor, curăția și slava fecioarelor, veselia cea lină a maicilor, înțelepciunea și învățătura pruncilor, cârmuitoarea săracilor și a văduvelor; îmbrăcăminte celor goi, sănătate celor bolnavi, izbăvire celor robiți; liniște celor de pe mare, liman bun celor înviforați, povățuitoare neostenită celor rătăciți, mergere ușoară celor călători, odihnă bună celor osteniți, acoperământ și scăpare celor asupriți; nădejde celor fără de nădejde, ajutoare celor lipsiți; celor săraci bogăție neîmpuținată, celor întristați de-a pururea mângâiere, celor pe care nu-i iubește nimeni iubire cu smerenie; celor păcătoși mântuire către Dumnezeu; tuturor creștinilor ocrotire tare, ajutoare nebiruită și folositoare.

Prin tine, Cel nevăzut S-a făcut văzut, pentru care aducem rugăciune ție noi, robii tăi, Doamna noastră. O, preamiloșivă împărăteasa a Luminii celei înțelegătoare și preamărită, care ai născut pe Împăratul nostru, Hristos Dumnezeu, Cel ce dă viață tuturor, ceea ce ești slăvită de cele cerești, minte îngerească, stea cu totul luminoasă și mai sfântă decât toți sfinții; împărăteasa împăraților, Stăpâna tuturor fapturilor, Fecioară încuviințată de Dumnezeu, Mireasă nestricată, palat al Preasfântului Duh, tron de foc al Împăratului celui nevăzut, chivot ceresc, purtător al Cuvântului lui Dumnezeu, căruța cea în chipul focului; odihna Dumnezeului celui viu, zămislirea negrăită a trupului lui Hristos, cuibul Vulturului ceresc, turtureaua cea cu bună glăsuire, porumbița cea preabună, lină și fără de răutate; Maică iubitoare de fii, adâncul milelor, picătura care risipești mânia lui Dumnezeu, adâncimea cea nemăsurată, taina cea negrăită, minunea cea neștiută, minune nespusă;

Biserica nefăcută de mână omenească a Însuși Împăratului tuturor veacurilor; tămâia cea cu bun miros, veșmânt cinstit, porfiră de Dumnezeu țesută, Rai sufletesc, odrasla pomului celui de viață purtător, floarea cea preafrumoasă, care ai înflorit nouă veselia cerească, strugurele mântuirii noastre, paharul Împăratului Ceresc, întru care s-a dres de la Duhul Sfânt vinul harului Celui neîmpuținat; solitoarea legii, începătura credinței celei adevărate a lui Hristos, turnul cel neclintit, pieirea ereticilor, sabia mâniei lui Dumnezeu împotriva tuturor celor nelegiuți; îngrozire diavolilor, biruință în războaie, păzitoare adevărată tuturor creștinilor și lumii încredințată mântuire.

Anexa 14. Teste penru distingerea numelor evenimențiale de cele rezultative

<p>Teste aspectuale [Haas, Hyughe et Marín, 2008]:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. [N1+de+N2] subiect pentru verbul <i>a se desfășura</i>. (<i>Ședința</i>) de formare a guvernului s-a desfășurat ieri. 2. [N1+de+N2] subiect pentru <i>a dura în timp</i>. (<i>procesul</i>) de consolidare a credinței creștine a durat câteva secole. 3. [N1+N2] complement pentru <i>a efectua/ a purcede la</i>. <i>Vom purcede la înmânarea distincțiilor</i>. 4. [N1+N2] subiect pentru <i>a avea loc</i>. <i>Învierea Domnului a avut loc acum 2000 de ani</i>. 5. N2 simte/experimentează N1. <i>Satisfacția președintelui → președintele simte satisfacție</i>. 6. N1 depinde de un verb-suport. <i>A stabili+clasament (al concursului)</i>. 7. Posibilitatea de a adăuga circumstanțe temporale <i>în/timp de + durată</i>. <i>Prigonirea creștinilor timp de 50 de ani</i>.
<p>Teste argumentale (elaborate pornind de la observațiile formulate de J.Grimshaw), 1990:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 8. N2 trimite la un argument al verbului corespondent pentru N1. <i>Prorocirea sfântului → sfântul a prorocit</i>. 9. Posibilitatea de a adăuga un complement introdus prin <i>de către</i>. <i>Botezul Domnului de către Ioan Botezătorul</i>. 10. Complementul este interpretat ca subiect al verbului corespondent pentru N1. <i>Nevoința monahului → monahul se nevoiește</i>.
<p>Teste propuse de Grimshaw (1990)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Inserarea adjectivelor de frecvență (<i>frecvent, ocazional ș.a.</i>). <i>A doua venire a lui Hristos</i>.

Acoperământ *n.* 1. Obiect liturgic ce constă dintr-o bucată de stofă (de același tip cu cea din care sunt lucrate veșmintele liturgice), cu care se acoperă potirul și patena. 2. Batic sau eșarfă cu care femeile își acoperă capul, conform tradiției, când intră în biserică, când participă la slujbe.

Adormire *s.f.* Cuvânt folosit în ortodoxie ca sinonim pentru moarte, deoarece moartea este considerată ca o adormire ce precedă învierea.

Ardere-de-tot *s.f.* Jertfă care, spre deosebire de cele obișnuite (de împăcare, pentru păcat, de curățire, de mulțumire etc.), era adusă prin arderea integrală a animalului și era considerată în Vechiul Testament ca „o mireasmă bună înaintea Domnului”.

Ascultare *s.f.* 1. Supunere față de o autoritate, de stareț, în cazul monahilor, urmarea întocmai și respectarea sfaturilor unui părinte duhovnic. 2. Numele sarcinii pe care monahul sau monahia o au de îndeplinit la mănăstire.

Asemănare *s.f.* (Teol.) Starea de desăvârșire la care este chemat să ajungă omul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, pe care a pierdut-o prin căderea în păcat, dar pe care o recuperează în Iisus Hristos. Pentru părinții Bisericii, asemănarea este o răsfrângere în suflet a frumuseții chipului lui Dumnezeu prin iluminarea Sfântului Duh, reprezentând, potrivit Sfântului Vasile cel Mare, însăși esența creștinismului, fiind echivalentă cu îndumnezeirea.

Atotțiitorul *s.m.art.* Care ține totul; stăpân suprem care poartă grijă fapturilor Sale; Dumnezeu.

Binecuvântare *s.f.* 1. Rugăciune de invocare a ajutorului și a harului lui Dumnezeu pentru sfințirea unei persoane sau a unui lucru. 2. Gestul preotului făcut cu mâna dreaptă (sau/și cu crucea asupra credincioșilor în timpul slujbelor și mai ales al liturghiei euharistice) și al arhierelui făcut cu ambele mâini (sau/și cu dicherul și tricherul) tot asupra credincioșilor la slujbele arhieresti.

Botez *s.n.* (termen grecesc, pătruns prin filieră latină) Prima dintre cele 7 taine creștine, prin care, prin întreita cufundare în apă sfințită, se iartă celui botezat păcatul strămoșesc și păcatele personale săvârșite până atunci (când este vorba de adulți), cei botezați devenind, astfel, membri ai Bisericii creștine; ritualul prin care se săvârșește această taină.

Botezătorul *s m. art.* Denumirea Sfântului Ioan, ales de Dumnezeu pentru viața sa cea curată să îl boteze pe Hristos în apele Iordanului.

Cădere în păcat – săvârșirea unei fapte rele; încălcare a poruncilor bisericești.

Cântare *s.f.* Imn religios care face parte din practica liturgică a Bisericii Ortodoxe.

Creatorul *s.m.sg.art.* (în concepțiile religioase) Dumnezeu.

Cunoaștere *s.f.* (Bis.) Percepere sau sesizare spirituală a adevărului lui Dumnezeu descoperit în Cuvântul Său întrupat, Iisus Hristos.

Desăvârșire *f.* Stare de îmbunătățire și sporire duhovnicească întru apropierea de Dumnezeu. Proces sinergetic în care omul conlucrează cu Harul lui Dumnezeu; îndreptare, mântuire, îndumnezeire.

Deșertare *s.f.* (Sens biblic) Dogmă fundamentală a credinței creștine prin care se explică întruparea Fiului lui Dumnezeu (Filip 2, 6-7); chenoză.

Dezlegare *s.f.* 1. Pogorământ, permisiune din partea Bisericii pentru nerespectarea unor reguli îndeobște referitoare la post: ~ **la pește** (*s.f.*) Permișiunea de a consuma pește în anumite zile de posturi, însemnate în calendar. ~ **a de păcate** (*s.f.*) Iertarea păcatelor acordată de către preot credinciosului care se spovedește, în numele lui Hristos. **Dezlegări** (*f.pl.*) 1. Rugăciuni citite de preot cu diferite ocazii, pentru dezlegarea de jurăminte, de blesteme, a femeii la 40 de zile de la naștere. 2. Rugăciuni pentru dezlegare de demoni, pentru cei îndrăciți.

Dreptmăritor *adj., s.m.* Sinonim pentru ortodox.

Fericire (*la pl.*) Principii religioase creștine ale împărăției lui Dumnezeu, expuse de Hristos în predica de pe muntele Măslinilor, la Ierusalim, nouă la număr: sărăcia cu duhul, plânsul și pocăința, blândețea, dragostea de dreptate, milostivirea, curăția inimii, pacea, prigonirea pentru dreptate, ocară și nedreptatea, suferite de creștin pentru Hristos și Biserica Sa.

Fericit *s.m.* Titlu acordat în calendar de Biserica Ortodoxă (ca prim rang al sfințeniei) unor teologi care sunt revendicați de Biserica apuseană, precum fericirii Augustin și Ieronim. Primul grad de sfințenie acordat cuiva de un sinod sau de papă.

Iertare *s.f.* Faptul de a ierta, de a nu mai ține cont de greșelile cuiva, de păcatele sale. Iertarea păcatelor 1. Faptul de a ierta păcatele mărturisite în fața duhovnicului, lucru de care numai Hristos este în stare. 2. Iertarea păcatelor acordată de către preot credinciosului care se spovedește, în numele lui Hristos.

Ispită *s.f.* Tentație, îndemn spre rău, spre săvârșirea păcatului; încercare.

Izbăvire *s.f.* Salvarea, eliberarea din robia păcatului, mântuirea omului de către Hristos.

Izbăvitor *s.m.art.* Denumire pentru Cel care izbăvește de păcate, Hristos Mântuitorul.

Izbăvitor, izbăvitoare *s.m.; s.f.* Care izbăvește, care salvează sufletul din robia păcatului; calitatea, însușirea de a izbăvi.

Izvorător *adj.* ~ **de mir** (*loc. adj.*) 1. Calitate, însușire a unor sfinți de a face să izvorască din moaștele lor mir frumos mirositor. 2. *s.m.art.* Nume propriu, de exemplu, Sf. Mc. Dimitrie:

Împărtășanie *s.f.* Cuminecare, consumarea de către preot și credincioși a sfințelor taine, a Trupului și Sângetului lui Hristos; denumirea sfințelor taine.

Înaintemergătorul *s.m.art.* Denumirea sfântului Ioan Botezătorul, trimis de Dumnezeu pentru a pregăti calea și a anunța venirea lui Hristos.

Începător *s.m.* ~ul vieții de obște Inițiator al vieții chinoviale, al vieții într-o mănăstire de obște.

Începătorii *s.f.pl.* Numele uneia dintre cele nouă cete ale îngerilor, care, împreună cu arhangheli și cu îngerii, alcătuiesc treapta a treia a ierarhiei lor, făcută de Dionisie Areopagitul.

Închinare *s.f.* Venerare a unor obiecte sfinte, a icoanelor, a moaștelor de sfinți, acțiunea de a se închina la ele, de a le venera.

Înfrânare *s.f.* Acțiunea de a se înfrâna, de a se abține de la lucruri și fapte care nu sunt folositoare pentru viața duhovnicească.

Întrupare *s.f.* Doctrină de credință promulgată la Sinodul de la Niceea din anul 325 d.Hr., potrivit căreia a doua persoană a Sfintei Treimi, Fiul lui Dumnezeu, „S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și s-a făcut om”.

Învățător *s.m.* Nume dat lui Hristos, pentru învățătura pe care o transmitea oamenilor care Îl ascultau.

Învățătură *s.f.* Ansamblul principiilor și normelor acumulate de cineva pentru luminarea minții și a sufletului în vederea mântuirii.

Înviere *s.f.* Învierea morților – doctrină introdusă în simbolul de credință de la Constantinopol din anul 381, potrivit căreia toți morții vor învia la judecata de apoi, resuscitare anticipată sacramental în însăși taina botezului.

Laudă *s.f.* 1. Elogiu, cântare de preamărire aduse lui Dumnezeu. 2. Preamărire, acțiunea de a-L slăvi pe Dumnezeu cel în Treime. Tip de rugăciune prin care se aduce slavă și laudă lui Dumnezeu în Treime, mai ales la biserică, dar poate fi și personală.

Mărturisire *s.f.* Una dintre cele șapte taine creștine, prin care credinciosul, în urma mărturisirii păcatelor înaintea preotului duhovnic, obține iertarea păcatelor săvârșite după botez sau după o altă mărturisire, precum și împăcarea cu Dumnezeu și cu Biserica; spovedanie.

Mărturisitor *s.m.* Cel care Îl mărturisește pe Dumnezeu cu orice preț, dar nu cu cel al vieții. ~ul Denumire dată unor sfinți care L-au mărturisit pe Hristos și credința creștină, suferind chinuri și schingiuri, spre exemplu, sfântul Maxim Mărturisitorul.

Mângâietor *adj., s.m.art.* Nume dat Duhului Sfânt în rugăciunile creștine.

Mântuire *s.f.* Actul prin care Dumnezeu, prin întruparea, răstignirea și învierea Fiului Său, Iisus Hristos, restabilește omul în comuniune personală cu El, dându-i acestuia premisele unei vieți noi, veșnice; răscumpărare.

Mântuitor *s.m.art.* Atribut și denumire a lui Hristos, care venit în lume, s-a întrupat, a murit pe cruce și a înviat pentru salvarea neamului omenesc.

Mijlocire *s.f.* Intervenție, mediere, acțiune realizată de Maica Domnului și de sfinți pe lângă Hristos, pentru credincioși, la cererea acestora.

Milostivire *s.f.* Îndurare, îngăduință, iertare și iubire față de semenii.

Mulțumire *s.f.* Recunoștință, rugăciune de recunoștință și de grație adusă lui Dumnezeu.

Născătoare de Dumnezeu *s.f.* Fecioara Maria, mama lui Iisus Hristos.

Neascultare *s.f.* Nesocotirea, nerespectarea legilor și poruncilor lui Dumnezeu, a sfaturilor duhovnicului, a părinților.

Neprihănire. *s. f.* Calitate a ceea ce este fără prihană, fără păcat, fără vină, pur; curățenie, puritate.

Nestricăciune *s.f.* Calitate a trupului de a nu putrezi după moarte, întâlnită la sfințele moaște ale sfinților, martirilor și mucenicilor.

Nevoință *s.f.* Asceză, strădanie duhovnicească ce constă, mai cu seamă, în post și rugăciune, practică, în special, de călugări, de cei care au ajuns la sfințenie.

Ocrotitor, ocrotitoare *adj., s.m., s.f.* Sfinți protectori ai unui oraș, unei regiuni și ai credincioșilor de acolo, în special, datorită prezenței sfințelor lor moaște

Odihnă *s.f.* Termen folosit pentru moarte, odihna de veci.

Pocăință *s.f.* 1. Părere de rău, căință pentru păcatele făcute. 2. Denumire pentru taina spovedaniei, a mărturisirii păcatelor și greșelilor făcute în fața unui duhovnic, însoțită de o căință sinceră și profundă.

Pomenire *s.f.* 1. Amintire duhovnicească plăcută. 2. Amintirea vieții sfinților comemorați în zilele anului bisericesc, conform rânduielilor din calendar și Sinaxar. 3. Slujbă religioasă pentru cei morți.

Poruncă *s.f.* Regulă de viață morală dată de Dumnezeu.

Postitor *s.m.* Cel care ține post mult și cu ușurință.

Priveghere *s.f.* Slujbă bisericească de noapte, care se săvârșește în mănăstiri și, mai rar, în unele biserici, în ajunul unei sărbători, care cuprinde vecernia și utrenia. „**Bucură-te**, că prin stările la **privegheri** ai adormit valurile patimilor” (Ac. Sf. Grigorie Decapolitul).

Propovăduire *s.f.* Vestirea și răspândirea învățaturii creștine, predicare.

Propovăduitor *s.m.* Cel care răspândește credința în Hristos, atribut al apostolilor și al multor sfinți.

Proslăvire *s.f.* Adorare, preamărire a lui Dumnezeu sau sfinților.

Purcedere *s.f.* Acțiunea Duhului Sfânt de a emana, de a-și afla originea la Tatăl.

Puteri *pl.* Numele uneia dintre cele nouă cete ale îngerilor, care, împreună cu stăpâniile și domniile, alcătuiesc treapta a doua a ierarhiei lor, făcută de Dionisie Areopagitul. Sunt înfățișați

în iconografie desculți, în stihare lungi până la glezne, încinși cu brâu și purtând într-o mână un toiag sau fâșii aurite, iar în cealaltă sigiliul lui Dumnezeu sau globul pământesc.

Răbdător de chinuri = purtător de chinuri = pătimitor = mucenic.

Răscumpărare *s.f.* Mântuirea de păcate a omului de către Hristos, prin jertfa Sa pe cruce.

Răstignire *s.f.* Crucificare, acțiunea de a răstigni.

Sfințire *s.f.* 1. Apropierea de Dumnezeu, încărcarea cu sfințenie, prin dobândirea harului Duhului Sfânt ca urmare a unei vieți curate, jertfelnice și plină de virtuți. 2. Acțiunea preotului de a sfinți, prin rugăciuni de invocare a Duhului Sfânt o serie de lucruri printre care icoane, ramurile de salcie de la Rusalii; ritualurile de sfințire a acestora. 3. Slujbă specială de sfințire a unei biserici noi, după terminarea construcției.

Slujire *s.f.* Acțiunea preotului de a sluji, de a oficia slujbele Bisericii

Slujitor *s.m.* Denumirea preotului, în calitatea sa de cel care Îl slujește pe Dumnezeu.

Tămăduire *s.f.* Vindecarea de boli, întreprinsă de Hristos în timpul vieții, precum și de sfinții săi.

Umilință *s.f.* (În morala creștină) Atitudine umilă, supusă, smerită a omului în fața lui Dumnezeu, smerenie.

Unul Născut *s.m.sg.* Denumire dogmatică pentru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care apare în unele imne bisericești.

Venire *s.f.* **Cea de a doua ~ a lui Hristos** Momentul Parusiei, când Hristos va reveni pe pământ la sfârșitul timpurilor, ca Împărat și Judecător, marcând începutul Împărăției sale veșnice.

Viețuitor, viețuitoare *s.m., s.f.* Membrii ai unui așezământ monahal, călugării și călugărițe.

Zăvorâre *s.f.* Mod de vițuire al unui monah, care presupune izolarea benevolă în chilia unei mănăstiri.

Ziditorul *s.m.art.* Calificativ al lui Dumnezeu-Tatăl, cel ce a zidit cerul și pământul, Creatorul lor.

- Acatist, acatiste, s.n.** 1. Imn religios ortodox în cinstea lui Dumnezeu, a Fecioarei Maria și a altor sfinți, care se cântă stând în picioare. 2 Slujbă religioasă ortodoxă la care se cântă acatiste. 3. A *da* ~ A cere preotului să se roage lui Dumnezeu, Fecioarei Maria sau altor sfinți pentru o persoană sau pentru reușita unei acțiuni.
- Condac, condace, s.n.** 1. Cântare bisericească ortodoxă, compusă dintr-o strofă poetică izolată, care figurează în Minei, Octoih și Triod și care se cântă după peasna a șasea a canoanelor, precum și la liturghie după troparele de la vohodul mic și în rânduiala laudelor mici (ceasuri, pavecerniță și mezonoptică). 2. Strofa de dimensiuni reduse din structura acatistului, care alternează cu strofa de dimensiuni extinse – irmosul.
- Cuculion, s.n.** „*Cuculion*”, din gr. Κουκούλιον – „glugă, acoperiș”, cunoscut și ca preludiu este prima strofă din acatist (Condacul 1).
- Hairetism, hairetisme, s.n.** Verset din cadrul textului-acatist care se conține în irmos și începe cu imperativul Bucură-te/Bucurați-vă (din gr. χαῖρε – bucură-te).
- Icos, icoase, s.n.** 1. Imn bisericesc care se cântă la utrenie, asemănător cu condacul, dar mai dezvoltat, compus pentru prima dată de Roman Melodul în sec. 5 d. Hr. 2. Una dintre strofele acatistului sau canonului, care descrie caracterul sărbătorii mai pe larg decât condacul.
- Slavoslovie** Cântare creștină (imn creștin), având la bază cântările biblice vechi și modelul lor, care se citesc în zilele de rând (*doxologia mică*), și forma ei mai dezvoltată de azi, care se cântă în duminici și sărbători (*doxologia mare*), întruchipând cântarea îngerilor din noaptea Nașterii Domnului (de ex., „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...”, „Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu...”, *doxologie*).
- Tropar, tropare, s.n.** 1. Cea mai veche, mai mică, mai simplă și mai importantă formă immografică, încheată unitar prin dezvoltarea unei invocații, aclamații ori exclamații. 2. Cântare bisericească în care se arată pe scurt virtuțile sfinților sau măreția și importanța sărbătorii respective.
- Troparul se poate cânta (sau citi) la sfârșitul vecerniei, la începutul și sfârșitul utreniei, la vohodul cel mic al liturghiei, la slujba ceasurilor, la începutul acatistului.

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnata, Brăguță Ecaterina, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Brăguță Ecaterina

Semnătura

Curriculum Vitae

Numele și prenumele: Brăguță Ecaterina

Data nașterii: 13.02.1993

Locul nașterii: Republica Moldova, Cimișlia, s. Mihailovca

Cetățenia: Republica Moldova

Studii:

- 2017-2020. Studii Doctorale, USM, Școala Doctorală Studii Științe Umanistice. Tema de cercetare: „Substantive deverbale în textele religioase: valori denotative și conotative”.
- 2015-2017. Studii de Masterat, USM, Facultatea de Litere, Programul Lingvistică și comunicare. Tema tezei de master: „Textul cântecului religios: valențe tipologice și structurale”.
- 2012-2015. Studii de Licență, USM, Facultatea de Litere, Specialitatea Limba și literatura română – limba franceză.

Experiență profesională:

- 01.09.2022 – prezent. Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere, asistent universitar.
- 01.02.2020 – prezent. Institutul de Filologie al USM, Sectorul Lexicologie și lexicografie, cercetător științific stagiar.
- 2015-2017. USMF, Catedra Limba Română și terminologie medicală, asistent universitar.
- 2013-2015. USM, Facultatea de Litere, Departamentul Limba Română, Lingvistică Generală și Limbi Clasice; laborant.

Domenii de interes științific:

- Gramatică;
- Teoria textului;
- Discursul religios;
- Lexicologie și lexicografie.

Participări în proiecte științifice naționale și internaționale:

2020 – prezent. Proiectul de cercetare *Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul integrării europene* cu cifrul nr. 20.80009.1606.01. Subtema 1. *Cercetarea și valorificarea lexicului limbii române în context general*. Program de Stat (2020-2023) – cercetător științific stagiar.

Lucrări științifice publicate:

a) Materiale ale comunicărilor științifice

1. *Mărci exclamative în Canonul Învierii*. În: Integritate prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională. 9-10 noiembrie 2017. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2017, p.73-77.
2. *Valori educative ale modalizării deontice în Pildele lui Solomon*. În: Educația din perspectiva valorilor. Tom XI: SUMMA THEOLOGIAE. Volumul conferinței internaționale Educația din perspectiva valorilor, Ediția a IX-a, Chișinău, 28-30 septembrie 2017. București: Ed. Eikon, 2017, p. 293-296.
3. *Valori conotative ale infinitivului lung în textul Acatistelor*. În: Limba română actuală: normă și diversitate stilistică. Simpozion științific cu participare internațională. 11 mai 2018. Chișinău: CEP USM, 2018, p.209-215.
4. *(Re)constituirea conceptului Născătoare de Dumnezeu prin prisma substantivelor deverbale*. În: Educația din perspectiva valorilor, TOM XIII: Summa Theologiae, Cluj-Napoca: EIKON. Volumul Conferinței Internaționale „Educația din perspectiva valorilor”. Ediția a X-a, Alba Iulia, 10-11 octombrie 2018, p.311-314. ISBN 978-606-711-901-5.
5. *Substantive deverbale de formare regresivă (cu referire la textele Acatistelor)*. În: Materialele simpozionului științific internațional: Anatol Ciobanu – Omul cetății Limba Română. In memoriam: 85 de ani de la naștere”, 17 mai 2019, Chișinău: CEP USM, 2019. p.43-51.
6. *Sufixarea cu elemente latinești în procesul de formare a substantivelor deverbale caracteristice textelor religioase (coautor)*. Colocviul internațional Comunicare și cultură în România europeană, Ediția a VIII-a, Timișoara, 14-15 iunie 2019. Publicat în: Quaestiones Romanicae VIII. Interferențe și contraste în România. Vol.1. Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în Romania europeană (ediția a VIII-a), Szeged: Jatepress 2020, p.236-246. ISSN – 2457 8436
7. *Instituirea genului acatistografic basarabean în context românesc și universal*. În: Materialele Simpozionului Științific Internațional *Spiritualitate și cultură în spațiul pruto-nistean în secolele XIX-XX* (consacrat aniversării a 200 de ani de la publicarea Bibliei în limba română de la Sankt-Petersburg), Chișinău, Lexon, 2020, p. 221-229.
8. *Particularități compoziționale ale ansamblului de hairetisme în primele acatiste închinare sfinților basarabeni*. În: Lumina verbului matern. In Honorem Magistri Iraidă Condrea. Materiale ale Conferinței Științifice cu participare internațională Profesorul Și Savantul Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova, 25 octombrie 2019. Chișinău: CEP USM, 2019, p.274-281.

9. *Lexic aghionimic exprimat prin substantive deverbale în acatistografia românească*. Conferința științifică națională a doctoranzilor. Școala doctorală științe umanistice. Metodologii contemporane de cercetare și evaluare. Chișinău, 22-23 aprilie 2021.
10. *Valori terminologice ale substantivelor deverbale românești în textele inmografice ortodoxe*. În: *Filologia modernă: realizări și perspective în context european*, Ediția a XV-a, Chișinău, 7-8 octombrie 2021, p.51-59.

b) Articole în reviste de specialitate naționale și internaționale:

1. *Substantive deverbale de formare regresivă reperabile în textele acatistelor*. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe Umanistice*, nr.4 (124), 2019, p.55-60. ISSN 1811-2668.
2. *Tipologia substantivelor deverbale regresive din inmografia ortodoxă*. În: *Limba Română*, Nr.3 (253), 2019, p.313-321. ISSN 0235-9111.
3. *Textul religios cantabil (acatistul) - origine, structură, particularități*. În: Rotaru Ioan-Gheorghe; Mușat Dragoș (eds.), *Jurnalul Libertății de Conștiință (Journal for Freedom of Conscience)*. Editions IARSIC, Les Arsc, France, vol. 8, nr.2, 2020, ISSN 2495-1757, indexat ERIH PLUS, CEEOL, p.306-327.
4. *Valențe textuale ale nominalizărilor verbale în acatistele românești*. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe Umanistice*, Nr.10(140) 2020, p.111-116. ISSN 1811-2668 /ISSNe 2345-1009.
5. *Structuri metaforice implicând substantive deverbale, reperabile în textele-acatist*. *Philologia*. Nr 3(315), 2021, p.117-126. ISSN 1857-4300 /ISSNe 2587-3717.

Cunoașterea limbilor:

	Înțelegere		Vorbire		Scriere
	Ascultare	Citire	Participare la discuție	Discurs oral	Exprimare scrisă
Limba română	Maternă				
Limba rusă	C1	C1	C1	C1	C1
Limba franceză	B2	B2	B2	B2	B2
Limba engleză	B1	B1	B1	B1	B1

Date de contact:

E-mail: cateacebanu@gmil.com

Tel.: 078324043